

CHILCOTE KÉPVISELŐ

REGÉNY

IRTA

THURSTON KATHERINE CECIL

FORDITOTTA

GINEVERNÉ GYÓRY ILONA

**BUDAPEST,
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2018
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-383-0 (online)
MEK-18818

ELSŐ KÖTET

ELSŐ FEJEZET.

Január 23-ának estéjére véletlenül két dolog esett össze. Természetükre nézve ugyancsak eltérők voltak, de azért úgy fordult, hogy kimenetelükben mégis szorosan kapcsolódtak egymáshoz. Aznap este történt, hogy London némelyik városrészét a fekete ködnek olyan sűrűsége lepte meg, amilyenhez hasonlót évekre visszatekintve sem tudott emlékébe idézni az ember. És egyszersmind ugyanazon este jött meg az első hír arról a határszéli lázadásról, melyet a khorasani tartományban támasztottak a perzsa kormány ellen. Ezt a hírt eleinte kétkedés fogadta ugyan, sőt bizony még meg is mosolyogták, de azért az utóbb bekövetkezett események világításában ugyancsak megnövekedett a fontossága.

Esti nyolc óra tájt kezdett a hír az Alsóházban elterjedni, de kilenc órakor a belső folyosókon a fecsegő csoportok közt nagyban folyt a szóbeszéd; nem annyira arról, hogy vajjon Oroszország, - amely színleg a sah pártján volt, - mennyire részes azoknak a zsinegeknek a rángatásában, amelyek a felkelőket táncoltatták, mint inkább arról, ahogyan a „St. George's Gazette”, a Tory-párt estilapja, rögtön üstökénél ragadta az eseményt, hogy fenyegetőleg tartsa oda a kormány szeme elé.

Hiszen megtörtént az eddig is nem egyszer, hogy Lakeley, a „St. George's Gazette” szerkesztője és tulajdonosa, kilépett a hagyományok illedelmes, kimért határai közül, hogy a modern hírlapírás árjába vesse magát, de ma aztán mélyebben ment bele a szokottnál és egy csaknem szenzációs címmel ellátott cikkben arról mennydörgött, hogy ez az ártatlannak tetsző határszéli lázadás nem is annyira a faji gyűlölködés eredménye, mint inkább annak halvány jele, hogy a régen ápolt orosz politika immár lassan hatalmassá érik a jelenlegi angol kormány mivel sem törődő magatartása mellett.

Ha ennek a kijelentésnek a visszhangja erős volt is, de egyszersmint nem volt változatosság nélkül való. Az ellenzéki képviselők látták, vagy legalább látni vélték, hogy a miniszteri padokban célzatosan túlzott fel nem vevés rá a felelet, a kormánypárt viszont bizonyos nyugtalansággal gondolt arra, hogy az ellenkező oldalnak e mögött a hirtelen támadt nagy érdeklődése mögött valószínűleg az rejlik, hogy összeütközést szimatolnak a levegőben. De noha mindezek a benyomások villamos áram gyanánt futottak át a légkörön, útjukat semmi kézzel fogható dolog nem jelezte s az Alsóház ügyrendje csak haladt a maga útján éjjel féltizenegyig, amikor a kérdés elnapolását hozták javaslatba.

A legelső ember, aki a helyéről elsietett erre, Chilcote John volt, East Wark képviselője. Nagy gyorsasággal hagyta el a házat, azzal a szinte ijedt, félénk sietséggel, amit a magába merült emberen olyan gyakran észlelhetni; s mikor aztán a nagy udvar íves kapuboltja alá jutva hirtelen a mereven ott álló rendőrhöz ért, szinte megtántorodott egy kicsit, mint akit mély gondolatokból riasztottak föl. De visszariadásának tüstént tudatára ébredt, jóformán mielőtt még magát a mozdulatot befejezte volna, s erre aztán ideges bosszankodással szedte magát össze.

- Ködös éjjelünk van, - szólt erőltetett gondtalansággal.

- Ködös bizony, uram, pedig nyugatról még sűrűsödik is, - felelt a rendőr.

- Ah, igazán, - mondta Chilcote bizonytalan, szórakozott hangon. A rendőr derült hangja sértette a fülét s e percben vette észre másodszor, hogy valami megmagyarázhatatlan ingerültség bántja. Anélkül, hogy csak rá is pillantott volna még egyszer a rendőrré, az udvarra lépett, hogy egyenesen a főkapu felé tartson.

A kapu előtt a sűrű, imbolygó ködből egy bérkocsi két lámpája úgy pislogott ki, mint valami óriási kandur szemepárja és az ismeretes kiáltás: „Kocsi tetszik?” olyan elfojtott hangon törte csak át a ködöt.

Chilcote megállt, egyszerűen a megszokás hatalmánál fogva és előre lépve már rá is tette kezét a kocsi nyitott ajtajára, mikor egyszerre valami más ötlött eszébe, mert újra visszalépett.

- Nem, - szólalt meg erre hirtelen, - gyalog megyek.

A kocsis dörögött egy kicsit, aztán a füle közé csördített a lónak és a kocsi szerszámcsöngés meg patkócsattogás közt gördült el onnan, mialatt Chilcote, még mindig az előbbi bizonytalan sietséggel vágott át az út másik oldalára, egyenesen a Whitehallnak¹ tartva.

Az Apátság körül a köd ritkább volt valamivel és a parlament-épülettel szemközt levő vasrácsos kertből a szobrok körvonalai mint árnyalakok tűntek elő. De Chilcote tekintete hirtelen és közömbösen suhant át rajtuk; aztán azzal a sietséggel ment át az úton, ahogy csak régesrég óta ismert helyen jár az ember. Így ért oda a balkéz felől fekvő Whitehallhoz.

Ott megint sűrűbb volt a köd, s ha az ember a Trafalgar-tér felé tekintett, bizvást azt gondolhatta, hogy a lámpasorok alig terjednek a testőr-laktanyánál messzebb s azontúl aztán az ür következik.

Chilcote nem is vette észre a sötétség és fény szeszélyes játékát s csak haladt egyre tovább. Ha véletlenül akad figyelmes szemlélő, arra nézve Chilcote járása érdekes is lett volna, meg mindenféle találgatásra is adott volna okot, mert noha olyan módon haladt előre, mint aki teljesen magába van merülve s magával van elfoglalva, mégis a legsemmitmondóbb neszre, érintésre is összeresztett, mint akinek az egész idegrendszere kínzó túlfeszültséget mutat.

Nem csökkenő gyorsasággal ment, ment egyre tovább, nem ügyelve arra, hogy a sötétség kárpítja minden lépésnél sűrűbb, nyirkosabb, kézzelfoghatóbb lesz körülötte; hogy a szembejövők egyre gyakrabban ütköztek egymásba, míg a beszéd töredékei egyre tompítottabban voltak csak hallhatók. És ekkor Chilcote egyszerre, valami hirtelen átértésével annak, hogy mi történt, megállt helyében mozdulatlanul. Mert anélkül, hogy erre elkészült volna, egyszerre belement a köd legsűrűjébe; ott pedig a köd oly áthatatlan volt már, hogy az imént meglátott homályos alakok is egyszerre mind eltűntek, mintha valami varázsló vesszeje parancsolta volna el őket onnan, az utcai lámpák fényét pedig elnyelte a homály, az éjszaka.

Chilcote első érzése valami ösztönszerű félelem, szinte az állat félelme volt e tökéletes elszigeteltség láttára; a második pedig bizonyos ideges bosszankodás a miatt, hogy elmerültsége ilyen kelepcebe vitte. S a második érzés kerekedett felül. Megindult újra, aztán megint megállott, mint aki nem tudja, mit akar. Végre, mikor az az érzés teljesen úrrá lett rajta, hogy a tétlen veszteglés egyszerűen elviselhetetlen volna, előre lépett ismét, szemét tágra nyitotta, kinyújtott karját pedig védelmezőleg tartotta maga elé.

Előtte éppen oly sűrű tömegben zárult össze a köd, mint mögötte, lehetetlenné téve a visszavonulást is; körülötte a sötétségben hangok zürzavara gomolygott; vidám és habozó, ijedt és haragos hangoké egyaránt, néha-néha egy felöltő ujja súrolta az övét, máskor egy-egy kéz ért az övéhez az irányt keresve. Sajátságos pillanat volt; tele mindenféle eshetőséggel, amihez a nyikorgó kerekek, meg a kocsiúton teljesen fönnakadt közlekedés folytán hallható szitkozódás meg kacagás szolgáltaták a szokatlan kíséretet.

Chilcote erősen balra tartva, csak ment előre, ha lassabban is; előre törtetésében annyi volt a kitartás, hogy az már csaknem a félelemig emelkedett s ezt a félelmet az a végtelen magánosság hozta létre, amely azért mégis hangok ezreitől volt népes. Néhány pillanatig hiába

¹ A Whitehallban a kormányhivatalok, minisztériumok, tengernagyi hatóság, stb. vannak elhelyezve.

nyújtotta ki két kezét, nem volt semmi, amihez hozzáérhetett volna, de ekkor keze egyszerre egy bolt leeresztett vasredőnyének hideg felületéhez ért. Erre hirtelen a biztonság érzete rezgett át rajta. Megújult gyorsasággal, megszilárdult törekvéssel ment tovább vak ember módjára fogózva abba, ami tájékoztatóul szolgált neki.

Vagy tíz-tizenöt lépést haladhatott gyors, bár egyenlőtlen lépésekben, mikor aztán megtörtént az elkerülhetetlen. Egyenesen beleütközött egy szemközt jövő emberbe.

A teljesen váratlan ijedelemre mind a két ember elkáromkodta magát, aztán mind a ketten felkacagtak. Az egész dolog tiszta, érthető véletlen volt persze, csak hogy Chilcote-ot ma oly kedélyhangulatban érte, amikor a legköznapibb dolog is könnyen tetszhetik rendkívülinek. A másik férfi felkiáltása, kacagása úgy hatott idegeire, mint valami nagy rázkódtatás, amint úgy, onnan a sötétségből hangzottak ki, olyanok voltak éppen, mint a saját szavának, nevetésének visszhangja.

Pedig hát hiszen az csak érthető, hogy Londonban tíz ember közül kilenc, - feltéve, hogy egyforma műveltségű, egyforma osztálybeli ember, - körülbelül egyformán fogja kifejezni boszankodását, tetszését, valószínűleg ugyanazzal a hanghordozással is. És Chilcote-nak mindez átvillant az elméjén jóformán ugyanazon perc alatt, míg idegein az a rázkódtatás futott végig.

- Adta förtelmes ködje, - kiáltott fel. - A Grosvenor-térre akarok eljutni, de úgy látszik, nincs rá sok remény.

A másik megint elnevette magát és kacagása megint szinte kihozta Chilcote-ot a sodrából. Borzongó érzéssel gondolt arra, nem-e valami érzécsalódás űz vele tréfát. De mielőtt még a kérdés magától megoldódott volna, az idegen szólalt meg ismét.

- Bizony, attól félek, valami sok nincs. Ilyen éjszaka még az ördöghöz vezető utat sem volna könnyű megtalálni.

Chilcote egy kicsit elnevette magát, aztán megint odahúzódott a boltajtóhoz.

- Az már igaz. Az ember egyszerre megérti, hogy így aztán a vak embernek ugyancsak jól áll a kártyája, ami az üdvözlést illeti, - felelte. - Ez a mai teljesen hasonló a hat év előtti emlékezetes ködhez. Tanúja volt ön annak? - vetette utána hirtelen, mint ahogy szokása volt neki egyik dologról a másikra ugrani át, s ez a szokás az utóbbi időben nagyon megerősödött nála.

- Nem, - felelt az idegen, aki ezalatt szintén odalépett a boltajtóhoz. - Nem. Hat évvel ezelőtt nem voltam Angolországban.

- Szerencséről beszélhet. - Mialatt ezt mondta, felhajtotta a köpenye gallérját. - Az volt aztán a rettenetes köd! Éppen olyan szuroksötét, mint ez, csak még kiterjedtebb. Ma is emlékszem rá. Azon az estén volt, mikor Lexington a cukor-kérdésről való híres szónoklatát tartotta. Többeket közülünk még a hajnali három óra is a Lambeth-hídon talált, pedig éjfélkor oszlottunk szét a Házból.

Chilcote ritkán ment bele bármiféle visszaemlékezésbe, de ez a beszélgetés egy ilyen láthatatlan társsal, inkább magánbeszédhez volt hasonló. Ugy, hogy majdnem felkiáltott meglepetésében, mikor a másik visszaadta a szót.

- Ah, a cukor-szónoklat! - mondta. - Milyen furcsa, hogy éppen tegnap olvastam. Micsoda remek módon tudta feltálni azt a száraz tárgyat. Milyen nagyszerű pályát jósolt akkor Lexingtonnak mindenki.

Chilcote megmozdult.

- Érdekli önt az a zűrzavar, ami odalenn van a Westminsterben?²

- Engem?

Erre aztán a másik húzódott egy kicsit vissza.

- Oh, csak annyira, hogy én is elolvasom a magam ujságját, mint akárki más az ötmillió londoni ember közül, de az az egész. Én csak néző vagyok.

Hangja kimérten, csaknem ridegen hangzott; mintha az a melegség, amit még az imént a csodálat öntött bele, egyszerre megfagyott volna.

- Néző! - ismételte Chilcote. - Micsoda irígylést keltő szó!

- Lehet, azok előtt, akik már jól benn vannak a gyűrűben. De térjünk vissza Lexingtonra. Micsoda szédületes magasságra jutott el az az ember - és mekkorát bukott. Elöttem mindig olyan rendkívüli példája volt az az egész eset annak, hogy micsoda sajátságos kovász is éleszt bennünket mindnyájunkat.

Elmélázva hallgatott el, de rövid szünet múlva ismét megszólalt a hang a sötétségből: - Mi is volt az igazi oka annak az összeomlásnak? - kérdezte aztán hirtelen. - Valami kábítószer vagy az ital? Sokszor szerettem volna annak a nyitjára jönni.

Chilcote ismét nyugtalan mozdulatot tett.

- Érdemes valaha is nyomára jönni az igazságnak? - kérdezte.

- Ha olyan közismert emberről van szó, akkor érdemes. Az olyan ember cserébe adja a magánéletét a nagy tömeg érdeklődéséért. Ha sikereinek részleteit nem titkolja el a világ előtt, miért maradnának a kudarc részletei titokban? Az ital vitte a romlásba?

- Nem, - felelte Chilcote, de szava csak némi szünet után hangzott fel.

- Kábítószer volt?

Chilcote ismét késett a válaszszal. Éppen ekkor egy asszony haladt el mellette s mialatt kabátja ujját horzsolta, hangosan kacagott. Chilcote idegeinek a nevetés szinte fájdalmat szerzett.

- Kábítószer volt? - kérdezte az idegen könnyedén. - Magam sem tudom miért, mindig azt gondoltam, az.

- Az volt. Morfin.

A válasz meg volt adva, jóformán mielőtt Chilcote döntött volna arra nézve, feleljen-e vagy sem. Az ismeretlen nő kacagása, meg a férfi nyugodt, kitartó ismétlése együttvéve kihozták belőle. De amint a szó elröppent, Chilcote olyanformán tekintett körül, mint aki a legszükségesebb óvatosságról feledkezett meg egy pillanatra.

Csend volt s ezalatt a másik a nyert értesülést gondolta végig. Akkor aztán ismét megszólalt, még pedig felújult hevességgel.

- Ugy képzeltem, habár, lelkemre mondom, hihetetlennek találhatná az ember, hogy valaki, mikor annyit megnyert, egyszerre mind eldobja magától egy olyan közönséges vétekért!

Amint ezt mondta, az undorodás felkiáltásában tört ki.

Chilcote nyugtalanul nevetett fel.

- Nagyon keményen ítél! - mondta aztán.

² A Westminster-városrész az, a hol a parlament van.

Amaz csak megismételte a megvetés előbbi felkiáltását.

- És igazam van benne. Senkinek sincs joga, hogy eltékozzon oly valamit, amiért a másik a lelkét adná oda. Az ilyen tettek csökkentik az általános tiszteletet a hatalom iránt.

- És ön hisz a hatalomban?

Chilcote hangja gúnyos volt ismét, de ez a gúny olyan erőtlenül hangzott.

- Hiszek. Minden hatalom az egyéniség kifolyása, vagy a multban, vagy a jelenben élő egyéni erő. Nem tudok azzal az emberrel érezni, aki játékszett csinál belőle.

Az idegen hangjában rejlő csendes megvetés sebezte Chilcote-ot.

- Hát azt hiszi ön, hogy Lexington talán nem küzdött a baj ellen? - kérdezte nagy élénkséggel.

- Nem tudja ön elképzelni, hogyan kellett harcolnia egy embernek, mialatt az, ami előbb rab-szolgája volt, lassan urává lesz.

Itt elhallgatott, hogy lélegzetet vegyen s a beállott szünet némaságában úgy tetszett neki, mintha amaz pár halk szóban a hitetlenségének adna kifejezést.

- Ön talán valami élvezetnek képzei a morfin használatát, - kérdezte. - Pedig jobb lenne, ha úgy képzelne el a morfint, mint valami kegyetlen zsarnokot, amely, ha ragaszkodunk hozzá, akkor a lelket kínozza, ha meg el akarunk szakadni tőle, akkor a testet.

A sötétség, valamint társának hallgatása megoldották Chilcote nyelvét. Most nem East Wark képviselője volt, akinek sajátságos hangulatai és nagy szótlansága már közmondásossá váltak, hanem Chilcote, az ember, akinek lelke szomjazta a beszélgetésből eredő megkönnyebbülést.

- Ön úgy beszél, mint a világ általában, a helyzet igazi ismerete nélkül és csupán magából indulva ki, - folytatta. - Mielőtt Lexingtont elítélné, igyekeznie kellene, hogy a helyébe képzelje magát.

- Mint ön teszi? - kérdezte nevetve a másik.

Ez a nevetés ugyan ment volt minden gyanútól és minden sértő szándéktól, de azért Chilcote-ot mégis megdöbbenettette. Hirtelen támadt ijedtséggel szedte össze magát.

- Én?

Visszhangozni szeretne volna a kacagást, de kudarcot vallott.

- Oh, én, én csak más nyomán, De Quincey nyomán beszélek. De lám, nekem úgy tetszik, mintha a köd felszállóban volna. Nem lenne olyan jó egy gyufát adni? Csaknem megfeledektem róla, hogy az ember szivarozhatik, még ha a látástól meg is van éppen fosztva.

Chilcote gyorsan beszélt és szakadozottan. Egészen úrrá lett rajta az a gondolat, hogy elragadtatta magát a túlságos közlékenységre, s hogy most ennek a következményeit minden áron meg kell semmisítenie. Mialatt beszélt, a szivartárcája után kezdett kutatni. Az ideges keresgélés alatt lehajtott fővel állt ott. Anélkül, hogy föltekintett volna, tudatában volt annak, hogy az a köd, amely eddig fogságban tartotta, megindult, felszállt, majd összecsapódott körülötte ismét, a végleges eloszlásra készülődve. Amint aztán a szivartárcáját megtalálta, egy cigarettát tett a szájába s erre rá fölemelte a fejét éppen akkor, mikor az idegen végighúzta a gyufát a skatulya oldalán.

Egy szempillantásig mindkettő elképedve bámult a másiknak az arcára, amint az az eloszló ködben láthatóvá vált. A gyufa tövig égett az idegen kezében, míg végre megégette az újját is. A fájdalom érzésére elnevette magát s ledobta a gyufa tönkjét a földre.

- No ha valaha még ember ilyet látott, - kezdte, de aztán elhallgatott. A helyzet sokkal csodálatosabb volt, semhogy bármi köznapi megjegyzés helyén való lett volna.

A véletlen legsajátságosabb játékanál fogva - és ezek a véletlenek túlságos képteleneknek látszanak a való élet számára, pedig azért még sem tartoznak más világ jelenségei közé, - az a két arc, amely előbb oly csodálatosan el volt rejtve egymás előtt, most pedig oly csodálatosan volt elébe tárva egymás szemének - szakasztott egyforma volt vonásról-vonásra. Mindkét férfinak úgy tetszett, mintha nem egy másik ember szeme közé tekintene, hanem a leghibátlanabb tükörbe.

Kettőjük közül az idegen nyerte vissza önuralmát először. Észrevéve Chilcote határtalan megdöbbenését, segítségére jött neki, ha egy kicsit nyersen is, de tapintatosan.

- A helyzet határozottan rettenetes furcsa, - kezdte. - De hát végre is, miért lepné meg az embert olyan nagyon? A természet sem lehet örökkön örökké eredeti; néha egy kicsit belefárad az alkotásba, és végre is, ha egyszer van egy jó mintája, miért ne használhatná kétszer? - Ezzel hátrált egy lépéssel s jókedvűen szemlélte Chilcote-ot. - De bocsánat, el is felejttem, hogy ön még mindig vár a tűzre.

Chilcote a fogai közt tartotta a cigarettát. A papiros egészen kiszáradt s újra megnedvesítette, mialatt odahajolt a másik emberhez.

- Ne törődjék velem, - kezdte aztán; - ma egy kicsit... egy kicsit ziláltak az idegeim és ez a köd is nagyon hatott rám. Hogy őszinte legyek, úgy áll a dolog, hogy a ködben a képzelődésem lett úrrá fölöttem. Az a gondolat kapott meg, hogy saját magammal beszélgettem...

- S aztán azon vette észre magát, hogy amit képzelt, az igaz?

Az idegen mosolygott.

- Körülbelül.

Egy pillanatig mindketten hallgattak. Chilcote erősen szívta a cigarettáját, aztán hirtelen eszébe jutott az imént elfogadott szívesség és erre hirtelen odafordult a másikhoz:

- Ön nem szivarozik? - kérdezte.

Az idegen elfogadta a kínálást, kivéve egy szivarkát az odanyújtott tárcából s mialatt ezt tette, Chilcote-ot újra, kétszeres erővel lepte meg a hasonlóság rendkívüli volta. Önkéntelenül megérintette kezével az idegen férfi karját.

- Az idegeim teszik, - mondta magyarázatképpen. - Meg akarnak győződni róla, hogy ön csakugyan hus és vér. Az idegek olyan alávaló játékot üznek velünk néha. - Ezt mondta s félszegen nevetett.

A másik fölpillantott e szóra. Arc kifejezése e pillanatban egy kicsit meglepett is volt, de valamennyire kicsinylő is, de ezt aztán hirtelen a szokásos, illedelmes érdeklődés kifejezésévé módosította.

- Attól félek, hogy idegek dolgában nem vagyok szakértő.

De Chilcote el volt foglalva. Gondolatai más mederbe csaptak.

- Mennyi idős ön? - kérdezte hirtelen.

Jellemző sajátsága volt többek közt a váratlanul ide-oda irányuló kíváncsiság is.

A másik nem felelt azonnal.

- A koromat kérdi? - mondta aztán lassan. - Oh, azt hiszem harminchat leszek éppen holnap, hogy egészen szabatosan feleljek.

Chilcote hirtelen fölkapta a fejét.

- Miért beszél ilyen hangon? - kérdezte. - Én hat hónappal vagyok idősebb önnél s azt szeretném, bár hat év volna hat hónap helyett. Hat évvel közelebb a tökéletes feledéshez.

Az idegen arcán ismét átsuhant az a kissé kicsinylő kifejezés. - A feledéshez? - kérdezte. - Hát a nagyratörés?

- Az bennem nincs.

- Nincs? És mégis szóvivője az országnak? Legalább a ködben így vettem ki a szavából, hogy az.

Chilcote gúnyosan mosolygott.

- Ha az ember hat évig volt az ország szóvivői közt, akkor elreked; ez csak természetes következés.

A másik mosolygott.

- Ah, ön elégedetlen? Ez az újkori általános kór. De most már mennem kell. Jó éjszakát. Akarja, hogy kezet fogjunk: annak bizonyosságául, hogy hús és vér vagyunk?

Chilcote sajátságos mozdulatlanságban állt ott s aztán engedelmeskedett az idegen szavának, mintha annak önbizalma ragadta volna meg és egyénisége hatott volna reá. Most aztán, hogy nem beszélt többé, Chilcote hirtelen előrelépett valami ideges kíváncsiság hatása alatt.

- Miért tennénk úgy, mint a közmondásos hajók, amelyek csak üdvözlik egymást, aztán elhaladnak, - kérdezte nagy élénkséggel. - Ha a természet elég gondatlan volt megengedni, hogy az eredeti minta és az utánpótlás találkozzanak, akkor viselje a következményeket.

A másik elnevette magát, de nevetésének hangja hirtelen csapódott el. - Óh, tudja Isten, a mi utaink más irányban futnak. Ön nem nyerne vele semmit; én meg... - Itt elhallgatott s megint fölhangzott előbbi hirtelen végződő nevetése. - Nem, - folytatta, - ha én önnek volnék, beérném azzal, hogy most elválljunk. A sikertelen pályáju ember ritkán szolgálhat hasznos tanulmánnyal. Talán mondjunk jó éjszakát.

Itt megfogta Chilcote kezét egy pillanatra, aztán hirtelen lement a gyalogjáróról a kocsiutra és eltűnt a Strand irányában.

Mindez egy perc alatt történt, de Chilcote az idegen távozásával úgy érezte, hogy veszteség érte. Egy pillanatig ott állott egyedül s megújuló erővel hatott rá az a gondolat, milyen idegen arcok és hangok is azok, amelyek körülveszik; azután egyszerre úrrá lett fölötte valami legyőzhetetlen ösztön; sarkon fordult s utána eredt annak a magas, nyúlánk alaknak, amely oly nevetségesen hasonlatos volt a saját maga alakjához.

A Trafalgar-tér közepe táján érte utól. Az idegen ott állott meg az egyik úgynevezett kis kőszigeten, amelyek megtörik a kocsiközlekedés árját. Ott várta, míg átmehet az utca tulsó oldalára. A feje fölött levő lámpának leömlő fényében Chilcote most azt is látta, hogy az idegen ember ruházata szembeötlő rendessége mellett is meglehetősen viseltes volt, csaknem hogy kopott. Ez a fölfedezés olyan érzést keltett benne, amely erősebb valami volt a meglepetésnél. A szegénység eszméje, hogy, hogy nem olyan összeférhetetlennek tetszett az ember erőteljes önbizalmával, tartózkodásával és egész egyéniségével. Chilcote valami zavart sietséggel lépett oda hozzá, hogy megérintse a karját.

- Hallgasson rám, - szólalt meg, mikor az idegen nyugodtan odafordult hozzá; - utánajöttem önnek, hogy a névjegyeinket kicserélhessük. Ártalmára nem lehet egyikünknek sem, és én, én szeretném ismerni a másik énemet. - Ezzel elkacagta magát ideges nevetéssel, mialatt névjegyárcáját vette elő.

A másik csöndesen figyelte. Tekintetében most is ott volt valami az előbbi kissé kicsinylő kifejezés, de volt benne egyszersmind akaratlan érdeklődés is, mialatt a névjegytárcával babráló ujjakról lassan fölnézett az erős állkapcsu halvány arcra, az egyenes vágású szájra és a sugár szemöldökre, mely mélyen lehúzódott a szürke szempár fölé. Mikor a másik végre átadta neki a névjegyét, az idegen minden megjegyzés nélkül vette azt át, hogy aztán a zsebébe csúsztassa.

Chilcote várakozással tekintett reá. - S most lássuk a cserét! - mondta.

Egy pillanatig az idegen nem is mozdult. Akkor váratlanul elnevette magát.

- Végre, miért ne, - ha ez mulattatja önt, - mondta. - Aztán mellényzsebébe nyulva ő is elővette a maga névjegyét.

- Fölvilágosítani ugyan ez sem fogja önt, - tette hozzá. - A sikertelen életü ember neve nem jelent semmit. - Ezzel újra elmosolyodott, félig derülten, félig gúnyosan s aztán lelépve a kópárkányról, csakhamar eltűnt a tömegben.

Chilcote még itt állt egy pillanatig, arra a pontra bámulva, ahonnan az idegen eltűnt, aztán a lámpa alá lépett s a följebb emelt névjegyről ezt a nevet olvasta le: „Mr. John Loder. 13. Clifford's Inn”.³

³ Az Inn-eknek nevezett, lakásokra osztott házak a Temple nevű régi városrészben vannak, ahol leginkább törvénytörő emberek, ügyvédek vesznek lakást.

MÁSODIK FEJEZET.

A ködös éjszakára virradó reggel Chilcote kilenc óra tájban ébredt föl álmából. Éppen abban a percben rázta le magáról az álmot, mikor Allsopp, a komornyikja keresztültepege a szobán, odatette egy tálcán az ágy melletti asztalkára az ébresztő csésze teát, ami még nem maga a reggeli.

Chilcote néhány percig még behunyt szemmel maradt fekvé; az az erőfeszítés, hogy most ismét meg kell kezdenie egy új napot és az a tökéletes bizonyosság afelől, hogyha majd kinyitja a szemét, mit fog látni, szinte leszorította a szemhéját. A félig összevont nehézredőjű függönyök, a szigorúan leeresztett vászonredőnyök; a pompás butorzatú nagy szoba a maga nyugodt színeivel és a londoni tél nyirkos szagával; mindenek fölött pedig Allsopp, a csöndes, a tiszteletteljes és jóra való, ez mind olyan volt Chilcote előtt, hogy félt tőle.

Egy egész perc eltelt már s még mindig színlelte az alvást. Hallotta, amint Allsopp megmozdult óvatosan s ekkor aztán az elkerülhetetlen figyelmeztetés is fölhangzott:

- Kilenc óra van, sir!

Chilcote kinyitotta a szemét, dörmögött valamit, aztán lehuntya újra.

A komornyik az ablakhoz lépett, csendesen széttárta a függönyöket s a redőnyt is fölhozta félig.

- Jobb éjszakája volt, sir? - bátorkodott megjegyezni halkan.

Chilcote a szemére húzta a takarót, hogy védekezzék a napvilág ellen, amely pedig elég borongós volt amúgy is.

- Jobb, - felelte aztán. - Most az egyszer azok az átkozott rémlátások sem gyötörtek. - Itt összeborzadt, mint aki valami szörnyű emlék hatása alatt áll. - De ne beszéljen, ne emlékeztessen rá. Gyűlölöm az olyan embert, akiben nincs eredetiség. - A hangja éles volt, mikor ezt mondta. Koronként csaknem gyerekes ingerültséget árult el a legköznapibb dolgok miatt.

Allsopp némán fogadta ezt a megjegyzést is. Áthaladt a szobán és ura ruháit kezdte kirakni. Ez meg aztán éppen fölbosszantotta Chilcote-ot.

- Átkozott dolog! Nem nézhetem ezt a gépies szabályosságot. Szinte látom, hogy rakja majd ki ugyanilyen mozdulattal a szemfödőmet is a temetésem napján. Ne bánts! Jöjjön vissza egy félóra múlva.

Allsopp megengedett magának annyit, hogy egy pillantást vessen gazdájára, aki összehúzódva feküdt ott a nagy ágyban, aztán letéve a kezében tartott kabátot, az ajtó felé indult. Mikor a keze már ott volt a kilincsen, megállapodott újra.

- A saját szobájában méltóztatik reggelizni, sir, vagy - vagy a földszinten?

Chilcote szorosabban burkolódzott bele a takaróba. - Óh, akárhol, - sehol. Bánom is én.

Allsopp csöndesen távozott.

Mikor Chilcote magára maradt, felült az ágyban s a tálcát odavette a térdére. A hirtelen mozdulat azonban szinte testi szenvedésként hatott idegeire: elővette zsebkendőjét a vánkosa alól és megtörölte a homlokát vele; majd odatartotta maga elé kinyújtott kezét és vizsgálni kezdte. A kéz viaszszínű volt és nyugtalan. Chilcote ideges mozdulattal tolta vissza a tálcát az asztalra, aztán kiszökött, az ágyból.

Sietve haladt át a szobán s megállva az egyik óriási ruhaszekrény előtt, kitérte annak az ajtaját. Előbb vizsgálódva nézett körül a szobában, aztán hirtelen benyult az egyik polc

legbelső sarkába. Úgy látszik, amit keresett, az ugyancsak kezeügyében lehetett, mert jóformán azonnal vissza is húzta a karját s aztán a kandalló mellett álló asztalhoz sietett, lapos fehér tabloid-pirulákkal telt kis üvegcsét tartva a kezében.

Az asztalon metszett üveg állott, vizeskorsó és szódásüveg. Chilcote whiskyt kevert, aztán kinyitotta a kis üveget, még egyszer az ajtó felé tekintett s idegesen rángatózó kézzel számolta bele a fehér pirulákat a pohárba.

Mialatt azok olvadtak, Chilcote földre szegzett szemmel állt ott, kezével jóformán belekapaszkodva az asztalba, hogy türelmetlenségén uralkodjék. De amint az utolsó is elolvadt, megkapta a poharat és kiitta az utolsó cseppig. Egy perc sem telt bele s a kis üveg el volt rejtve ismét a ruhaszekrényben; Chilcote pedig, megborzongva a reggel hideg levegőjétől, visszaugrott az ágyába.

Mikor Alsopp újra belépett, Chilcote már felült az ágyban, a vánkosainak támaszkodva; foga között cigarettát tartott és a teáscsésze üresen állott mellette. Az ideges ingerültség eltűnt a modorából. Most már nem voltak a mozdulatai olyan izgatottak; szeme tisztább tekintettel fénylett, halvány arcborán egészségesebb szín derengett át.

- Ah, Alsopp, - mondta, - *mégis* csak vannak az életben valamire való pillanatok is. Mégsem csupa sivatag az egész.

- A reggelit a kis nappaliba rendeltem, sir, - felelt Alsopp változatlan arckifejezéssel.

- - - - -

Chilcote tíz órakor reggelizett. Amúgy is bizonytalan étvágya különösen a reggeli órákban volt gyenge. Vett ugyan a halból, de a tényért aztán mégis érintetlenül küldte ki; aztán mikor két csésze teát megivott, hátrább tolta a székét s új cigarettára gyujtva széttárta a reggeli lapot, hogy olvasson.

Kettőt rázott rajta, aztán kétszer is megfordította, de a vonakodás attól, hogy elméjét most határozottan rá kell valamire irányoznia, késedelmezővé tette. A morfin hatása még érezhető volt ugyan kezének nagyobb biztosságában és modora nyugodtabb voltában, de ez csak pillanatnyi volt és letargikus. A régi napok, a hat évvel ezelőttiek, mikor ezek a morfin-pirulák valami százszorosra fölfokozott gondolkodási képességet, csodásan biztos ítélni tudást jelentettek; az agy és testi munkára való megsokszorozott erőt; azok már mind a multhoz tartoztak. Mint Lexingtonról mondta, nála is úgy volt, hogy a rabszolgából már zsarnok úr lett azóta.

Mikor az ujságban új levelet fordított, még egy kísérletet téve, ha tán érdeklődni tudna, megnyílt az ajtó és titkárja lépett a szobába, egy-két lépésnyire közeledve.

- Jó reggelt, sir, - szólalt meg a titkár. - Bocsásson meg, hogy olyan rosszkor jövök.

Friss, fiatalos modoru, élénkszemü, huszonhároméves fiú volt a Chilcote titkárja. Acélos tettereje, tiszteletteljes modora, - mely utóbbival készségesen adózott Chilcotenak, mint olyan embernek, aki már elérte azt, amiről ő csak álmodott, - néha tetszettek Chilcotenak, néha meg lehangolták.

- Jó reggelt, Blessington, - felelte. - Nos, mi járatban van? - Itt aztán fölsóhajtott csak úgy szokásból, majd fölemelte kezét, hogy elhárítson egy napsugarat, amely mintegy véletlenül, utat talált törni a ködös légkörön át.

A fiu mosolygott. - A Warkból való épületfa-ügyben való szerződés, sir. Úgy méltóztatott mondani, hogy ma majd elintézzük; tudja, sir, hogy már egy hete halogatjuk, aztán Craig és Burnage már nagyon sürgetőznek.

Ezzel előre lépett és odatette a magával hozott iratokat a Chilcote közelében levő asztalra.

- Sajnálom, hogy terhelni vagyok kénytelen, - tette hozzá; - de remélem, az idegei nem gyötrik ma?

Chilcote ezalatt a papirosokkal babrált. Az idegeiről esett szóra azonban gyanakvó pillantással kapta föl a fejét. De Blessington nyílt, őszinte arca teljesen megnyugtatta.

- Nem, - felelt Chilcote. - Tegnap este megnyugtattam az idegeimet egy adag - egy bromidporral. Tudtam, hogy az a köd ki fog hozni a sodromból, ha nem teszek valami olyan óvóintézkedést előre.

- Örülök rajta, sir; habár ha önnek volnék, nem nyulnék a bromid-hoz. Rossz szokássá válhatik. De ami a warki szerződést illeti - szeretnék igazán hozzálátni, ha nincs ellene kifogása.

Chilcote végighúzta kezét az iratcsomón.

- Ön is az utcán volt tegnap abban a ködben, Blessington?

- Nem, sir. Néhány ismerőssémmel a Savoy-ban vacsoráztam és éppen úgy elmulasztottuk. Azt hiszem, csak pásztás köd volt.

- Én is azt hiszem.

Blessington fölemelte a kezét takarosan megkötött nyakkendőjéhez és húzkodni kezdte. Rendkívül udvarias fiú volt ugyan, de törhetetlen volt benne a kötelességérzet.

- Bocsásson meg, sir, - szólalt meg; - de hogy a szerződésre térjünk; - tudom, hogy rettentő unalmas vagyok.

- Oh, igaz, a szerződés! - mondta Chilcote és szórakozottan nézett körül. - Jó, jó, de várjon, mondja csak, látta tegnap a feleségemet? Mi terve volt neki tegnap estére?

- Chilcotené asszony szíves volt teát adni nekem tegnap délután. Azt mondta, hogy lady Sabinetnél fog ebédelni s aztán később fölnéz még egy-két családhoz. - A fiú itt már az iratokon és Chilcote nyugtalan kezén jártatta a szemét.

Chilcote gúnyosan mosolygott. - Éva nagyon hű, odaadó tagja a társadalomnak. Engem rá nem lehetne venni, hogy Sabinetéknél ebédeljek, ha a miniszterelnökké választásom függne is tőle. A pincemesterük valóságos törvénybe átment intézmény; aféle öröklött családi kincs. Olyan kövér már, hogy messzire hallatszik a lélegzése. Mikor utoljára náluk reggeliztem, aznap éjjel folyton gyötrött a látása, mint valami lidércnyomás.

Blessington jókedvű kacajra fakadt.

- A nagyságos asszony nem lát kísérteteket, sir, - mondta, - de most ha szabadna kérnem...

Chilcote ujjaival dobolt az asztalon.

- Nem. Éva nem lát kísérteteket. E tekintetben nincs köztünk nagy lelki rokonság.

Blessington uralkodni próbált a türelmetlenségén. Néhány percig némán állt ott, aztán letekintett hegyesorru cipőjére, mialatt így szólalt meg:

- Ha elnézéssel lesz az én okvetetlenkedésem iránt, sir, arra volnék bátor emlékeztetni...

Chilcote hirtelen támadt ingerültséggel kapta föl a kezét.

- Az ördögbe is, Blessington, hát nekem már egy percnyi békességem se lehet az életben? Hát már asztalhoz sem ülhetek a nélkül, hogy munkát hoznának a nyakamra? Munka, munka, örökké tartó munka! A lemúlt egész hat év alatt egyebet se hallottam! Azt mondom önnek,

hogy vannak percek, mikor... - Itt hirtelen fölállt ültéből és az ablak felé fordult. - Vannak percek, mikor úgy érzem, hogy egy garasért odadobnám az egészemet; ezt az egész átkozott...

Blessingtont úgy megdöbbenette ez a hevesség, hogy egyenesen odafordult Chilcotehoz.

- Csak nem a politikai pályáját érti, sir?

Egy pillanatra Chilcote habozva állt ott; s e pillanatban az a kívánság, amely már hónapok óta betöltötte a lelkét, szinte föltöltült szívéből az ajkára, de akkor Blessington kérdése s az arcán látszó hitetlenség kifejezése egyszerre lelohasztotta a feltűnő szót s ez visszasülyedt ismét a némaságba.

- Azt, azt nem mondtam, - felelte. - Maguk, fiatal emberek olyan váratlan következtetésekre szoktak jutni, Blessington.

- Bocsásson meg, sir. Eszembe sem jutott, hogy a visszavonulását értsem. Hiszen Rickshaw Vale, Cressham meg Wark egész lakossága egyszerre itt röpködnék, dongának körül, mint a legyek, ha ilyesmiről csak szó is esnék; s most még jobban, mint valaha, mióta annak a perzsa lázadásnak jár a híre. De igaz, van valami komoly alapja annak a khorasani históriának? A „St.-George's” ugyancsak kirohant tegnap.

Chilcote visszatért az asztalához. Arca sápadt volt az iménti kitöréstől s ujjai idegesen babráltak az írásokkal.

- Nem láttam a „St.-George's”-t, - felelt sietve. - Lakeley mindjárt kész a vörös posztót lobogtatni, amint Oroszországról van szó; hogy nekünk is ki kell-e állnunk a porondra, vagy sem, az előtte más kérdés. - De hát Craig és Burnage? Azt hiszem az imént valami szerződést emlegetett?

- Óh, ne törődjék azzal, sir! - felelt Blessington, mert Chilcote szája sarkának ideges rángatózása meg a hangjának éles volta nem kerülte ki a figyelmét. - Craig és Burnage még várhatnak. Elég lesz, ha csütörtökre megkapják a választ. - Ezzel össze akarta szedni az írásokat, de Chilcote meggátolta.

- Megálljon! Most rögtön elintézzük. Ha végzek valami munkát, az legjobban rendbe hoz. Jövök én is önnel a dolgozószobámba.

Gyors léptekkel haladt keresztül a szobán, de mikor keze már a kilincsen volt, habozni kezdett újra.

- Menjen előre, Blessington. Majd... majd én is jövök tíz perc múlva. Előbb okvetlen át kell futnom a lapot.

Blessington tétozva nézett maga körül.

- De ugy-e, nem feledkezik meg a dolgról, sir?

- Ugyan már! Persze, hogy nem.

Blessington azonban még mindig nem volt megnyugodva, mikor kiment és betette az ajtót maga mögött.

Amint Chilcote egyedül maradt, visszament az asztalhoz, odahúzta a székét és leült, tekintete ott pihent a fehér abroszon, a reggeli lapok pedig csak heverték tovább is, érintetlenül.

Mult az idő. Az inas is bejött már, hogy az asztalt leszedje. Chilcote csak akkor mozdult, ha ez szükséges volt, de akkor is csak keveset, különben pedig úgy maradt, egy helyben. Mikor az inas elvégezte tennivalóját az asztal körül, szemet rakott a tűzre, aztán kiment. Chilcote csak ült tovább is csendesen.

Végre csaknem zsibbadást érzett már a tagjaiban, erre fölkelte s odament a kandallóhoz. A párkányon levő óra szemrehányóan meredt a szeme közé. Chilcote ránézett, aztán egy kicsit összerezsent, majd kihúzta a zsebóráját. A két óra teljesen összevágott. Tizenkettőt mutatott mind a kettő. Chilcote ideges mozdulattal hajolt előre s aztán megnyomta a villamos csengőt, keményen és hosszan.

A küszöbön rögtön megjelent az inas.

- Blessington úr a könyvtárban van? - kérdezte Chilcote.

- Öt perccel ezelőtt láttam, hogy ott van, sir.

Chilcote megkönnyebbülten lélekzett fel.

- Jól van. Mondja meg neki, hogy elmentem hazulról, hogy el kellett mennem. Fontos dologban. Értette?

- Értettem, sir.

De mielőtt az inas még ennyit is mondhatott volna, Chilcote már elhaladt mellette és kilépett az előcsarnokba.

HARMADIK FEJEZET.

Amint a házat elhagyta, egyideig gyorsan és céltalanul haladt előre. A szabad levegő csípős érintésére a tegnap esti kaland is újra eszébe ötlött megint. Mióta csak felébredt, egész idő alatt vele volt az emlék, de csak ködös, elmosódott formában, de most, a napvilágnál, tisztábban látszott az egésznek rendkívül sajátságos volta.

Képtelenül hóbertos dolognak látszott és mégis igaz volt teljesen. Ugyanaz a télikabát volt rajta, ami tegnap este és Chilcote valami hirtelen ösztön folytán belenyúlt a kabát zsebébe s kihúzta belőle az idegen névjegyét.

- Mr. John Loder! - Amint ment, többször is elismételte a nevet, míg ez aztán már magától is visszhangzani kezdett az elméjében s még a lépései üteméből is ezt a nevet hallotta ki. - De hát ki is lehet ez az ember? És ugyan micsoda? - A kérdések úgy kínozták, hogy lépéseit észrevétlenül meggyorsította. Az a gondolat, hogy egy és ugyanazon városban élhet két ilyen nevetségesen, képtelenül egyforma ember, a nélkül, hogy megismerkednének egymással, úgy állott elébe, mint valami probléma: szinte keresztelte Chilcote egyéb, személyes gondjait és csak súlyosította azokat. Volt valami, szinte a veszéllyel rokon, ebben a feltétlen nagy hasonlóságban. Egyszerre csak bánni kezdte a maga elhamarkodottságát, amivel a névjegyét úgyszólván ráerőszakolta arra az emberre; valamint az is, hogy olyan ügyetlenül elszólta magát a Lexington dolgát illetőleg. Majd a hideg, majd a forróság futott rajta végig arra a gondolatra, hogy Uristen, miket is mondott és miket is mondhatott volna még. S ekkor aztán megállt, most a legelső ízben, mióta elindult. Megállt és körülnézett.

Mikor a Grosvenor-teret elhagyta, nyugatnak fordult s meg sem állt addig, míg a Márványkaput⁴ el nem érte, onnan aztán, még mindig szinte azt sem tudva, hol van, merre jár, befordult az Edgware Roadra s ezt is maga mögött hagyva, odajutott azoknak a szegényes utcáknak a tömkelegébe, melyek Paddington mögött fekszenek. Most látta csak, amint körülnézett, milyen messzire is elkerült hazulról.

A tegnap éjjeli köd nyirkos foszlányai páraszerű fátyol gyanánt még mindig ott lebegtek a háztetők körül; a zöld tenyészetnek nyoma sem látszott sehol, minden élettelen volt, kietlen és elhanyagolt. De Chilcotenak most ez a szegénység szinte pihenést hozó volt és a tompa, szintelen környezet valami belső békét nyújtott neki. A szomorú házak között, a jelentéktelen járó-kelők körében, akiknek mind megvolt a maguk gondja, valami megkönnyebbülést érzett. A divatos világ előkelő utcáiban, amelyek az ő szokott láthatárát jelezték, ha egy ember csak egy pillanatra is megállt volna egyedül, hogy valami eszébe ötlött gondolatnak a végére járjon, rögtön egész tömege vette volna körül a kíváncsi vagy mosolygó embereknek; míg itt, itt ugyan megállhatott volna az ember akár egy félóráig is, kinek mi köze volt hozzá.

Chilcote annyira élvezte ezt a gondolatot, hogy egy órája is elmúlt már, s még mindig járta az utcákat boldog céltalansággal, olyan lépésben, ahogyan éppen kedve tartotta, majd lassabban, majd gyorsabban, s akkor aztán, ugyancsak ennek a boldog céltalanságnak az érzésével megállt és betért egy kis kifőző boltba.

A helyiség alacsony volt és tisztátalan, a levegő forró és tele az ételek gőzével, de Chilcote azért végigment a szobán s minden undorodás nélkül telepedett le az egyik asztal mellé, századrészét sem mutatva annak a vizsgálódó idegességnek, amit otthon, a saját házában is annyszor árult el. Az elmének valami különös játékánál fogva, mintha nagyobb szabadságot, lelki megújulást érzett volna ebben a fakó környezetben, mint saját életének tág terén és súlyos felelősségei közben. Sarokülést választott és kávéhozatott, hogy aztán a homályban és

⁴ A Marble Arch, a Hyde-park egyik bejárata.

a szivarfüst felhői között belemerüljön abba a képzeletbe, hogy ő most valami elszabadult parány, amely elszakította magát a tartó horgonytól és boldogan lebeg tova.

Ez a képzelet gyönyörűséget szerzett neki, addig, amíg tartott, csakhogy nála semmi sem tartott sokáig. Az utóbbi időben szenvedéseinek javarészét is az okozta, hogy minden céljában olyan ingerülten állhatatlan bírt csak lenni; minden tartós, fegyelmezett erőfeszítés valóságos iszonyodást keltett benne. Alig gyujtott rá a második szivarkára, mikor a régi nyughatatlanság megint csak rájött, úgy, hogy idegesen kellett helyén megmozdulnia. Öt perc múlva már felállt, kifizette a csekélyke számláját és kilépett a boltból.

Künn a kövezeten megállt és megnézve az óráját, azt látta, hogy még teljes két órája van, mielőtt bármi kötelezettség is igényt tartana az idejére. Határozatlanul kezdte mérlegelni, hova is mehetne, mit is csinálhatna ez alatt a két óra alatt?

A legutóbb lemúlt pár pillanatban egyszerre valami ellenséges érzés támadt benne az egyedül-lét iránt s egyszerre az elhagyottság olyan színét árasztotta az egész utcára, amit előbb észre sem vett.

Amint ott állt tétovázó elmével, az utcán egy bérkocsi kocogott végig. Az egyetlen uriasan öltözött ember látása felélénkítette a kocsist. Ostorát megcsördítve, odaléptetett a lovával szorosán Chilcote mellé, megállási szándékot mutatva.

A bérkocsi látása a civilizált világ képét keltette föl, Chilcote intett. A kocsi megállt s a képviselő beleugrott.

- Hová megyünk, sir? - kérdezte a kocsis, betekintve a tetőn át a kocsiba.

Chilcote felkapta a fejét.

- Oh, akárhova, Pall Mall körül, - felelt aztán. De mikor a ló kocogni kezdett, hirtelen kinyújtotta a karját, hogy a tetőn levő kis csapóajtót fölemelje.

- Megálljon! - kiáltott. - Mást gondoltam. Cadogan Gardens 33-ik szám.

*

Hamar odaértek. Chilcote alig tudta elhinni, hogy már ott vannak, mikor a kocsi megállt. Kiugorva a kövezetre, fizetett és odasietett a ház bejárata elé.

- Itthon van Lady Astrupp? - kérdezte éles hangon, mikor kopogtatására kinyílt az ajtó.

Az inas tisztelettel húzódott vissza, hogy helyet adjon.

- Ő méltósága már jóformán befejezte a lunch-öt, sir, - felelte aztán.

Chilcote válasz helyett belépett a küszöbön s az előcsarnok közepéig haladt.

- Jól van. De semmi esetre se háborgassa a méltóságos asszonyt. Majd megvárom a fehér szobában. - S aztán nem is ügyelve többé az inasra, fölment a lépcsőn.

A szobában, ahol Chilcote várni akart, kellemes hasábtűz derítette fel a homályos januári délutánt, lágyabb színezetet adva a vastag, nehéz fehér függönyöknek, az aranyozott butornak és a velencei vázáknak, melyek mind fehér rózsával voltak tele. Chilcote a kandallóhoz lépve, a tűz felé nyújtotta kezét, aztán meg hirtelen, a maga szokásos következetlenségével elfordult és odatartott a pamlaghoz, amely négy-öt lépésnyire volt a tűztől.

A pamlagon, egy kötet regény meg egy kristály varázsgolyó közé ékelődve egy hófehér angora-macska aludt mélyen, Chilcote fölvette a kristálygolyót, odatartotta a tűz elé, aztán könnyedén elnevetve magát, visszatette a golyót a pamlagra s helyette a fehér cica farkát fogta meg. A kis állat megmozdult, nyújtózkodott egyet, aztán elkezdett dorombolni.

Blanchet, engedje meg, hogy kristályjósító sátorom legyen az ő márciusi ünnepélyén és akkor aztán jószolok maguknak, unalmas politikus népségnek. - Itt ismét elmosolyodott.

De mosolygott Chilcote is.

- Aztán hogy történik az? - kérdezte pillanatnyi érdeklődéssel.

- Oh, az remek. Az ember leül az asztal mellé és a kristálygolyó ott van előtte; aztán megfogja annak a két kezét, akinek jószol, odateszi az asztalra és nagyon gyöngén elkezd simogatni, míg a kristálygolyót nézi; ez azért van, tudja, hogy az együttérzést fölkeltsse, - tette hozzá s ártatlan tekintettel nézett fel. - Megmutassam magának?

Chilcote odahúzott egy kis asztalt a pamlag mellé, aztán két kezét az asztalra tette, tenyerével lefelé. - Így kell? - kérdezte. De ekkor valami nevetséges idegesség vett erőt rajta és fölkel az asztaltól. - Majd máskor, - mondta hirtelen. - Majd megmutatja egyszer máskor. Ma nem vagyok arra való.

Ha Lillian érzett is talán csalódást, azért nem mutatta.

- Szegénykém, maga! - mondta lány hangon. - Üljön ide mellém, aztán ne izgassuk magunkat semmivel. - Helyet adott Chilcote-nak maga mellett s amint ez leült, Lillian megfogta a kezét és jóakarattal veregette meg.

Az érintés enyhítő volt és Chilcote elég jól tűrte. Lillian egyszerre fölemelte a kezében tartott kezét s szemrehányó hangon kiáltott föl:

- Maga elfajult teremtés! Maga abbahagyta a kézápolást. Hát az én kitűnő tanításom csak erre vezetett?

Chilcote elnevette magát.

- Rajtam már nem fog, - mondta aztán könnyedén. De egyszerre a hangja is, az arckifejezése is megváltozott. - Ha az ember már az én koromban van, az aprólékos, divatos hóbortokat nem tartja a fáradságra érdemesnek; a szükséges társadalmi kötelességek is eléggé bosszantják az embert. Ami engem illet, én néha irigylem az utcai koldust, aki ment a borotválkozás, mosakodás kötelességétől is.

Lillian fölhozta sugár szemöldökét. Ez az érzés teljesen érthetetlen volt előtte.

- De a kézápolást elhagyni! - mondta aztán szemrehányólag. - S mikor még hozzá magának olyan szép keze van. Tudja, hogy a keze meg a szeme volt az, ami rám először hatással volt? - Itt felsóhajtott halkán, valami elérzékenyítő emlék hatása alatt. - Olyan erős jellemvonásnak találtam azt, hogy nem viselt gyűrűt, mikor az olyan nagy kísértés. - S ezzel lenézett a maga kezére, amelyen csak úgy villogtak az ékköves gyűrűk.

De az asszony kezének érintésétől származó pillanatnyi jól eső érzés már elmúlt. Chilcote elhúzza a kezét és a könyvet vette föl, amely ott hevert kettőjük közt.

- „Más ember helyén!” - olvasta a címet. - Persze, regény?

Lillian mosolygott.

- Persze. Olyan fantasztikus történet! Két ember, akik helyet cserélnek az életben.

Chilcote fölállt és visszament a kandallóhoz.

- Helyet cserélnek? - kérdezte némi érdeklődéssel.

- Az ám. Az egyik művész, a másik milliommós; az utóbbi azt akarja tudni, mi az a hírnév, a másik meg azt, hogy milyen is az igazán, rettentően gazdagnak lenni. Így egy hónapra egymás helyét foglalják el.

Nevettek.

- De hogyan? - kérdezte Chilcote.

- Óh, mondtam, hogy képtelenség az egész, gondolat. Képzeld azt, hogy két ember oly tökéletesen egyforma, hogy sem a barátjaik, sem a szolgálak nem veszik észre a cserét. Ez csak nem lehet, ugy-e?

Chilcote a tűzbe bámult.

- Nem, - mondta aztán kétkedőleg. - Nem. Azt hiszem, nem.

- Persze hogy nem. Hiszen vannak meglepő hasonlatosságok, de nem annyira tökéletesek.

Mialatt beszélt, Chilcote lehajtott fejjel állt ott, de az utolsó szóra fölkapta a fejét.

- Szavamra, azt nem merném mondani. Nemrégiben láttam éppen két embert, akik oly tökéletesen egyformák voltak, hogy én... én...

Itt elhallgatott.

Lillian mosolyogva nézte.

Chilcote elpirult e percben.

- Kétkedik? - kérdezte.

- De édes Jack! - felelt az asszony szelid szemrehányással.

- Akkor hát azt hiszi, hogy a... a képzelődésem játszott velem?

- De, édes barátom. Szó sincs róla! Jöjjön, üljön ide vissza és mondjon el róla mindent.

Ismét mosolygott és hivogatólag veregette meg a pamlag ülését.

De Chilcote lelki egyensúlya már meg volt zavarva. Most történt először, hogy Lillianben is a figyelő, gyanakvó világnak egy részét látta, amely világ előtt örökké résen kellett lennie. Ez ösztön hatása alatt egyenest az ajtó felé tartott.

- A... a Házba kell sietnem, várnak, - mondta hirtelen. - Majd eljövök máskor, amikor... amikor inkább társaságba való vagyok. Tudom, ma olyan lehetek, mint valami medve. Tudja, az idegeim.

Visszatért a pamlaghoz s megfogta az asszony kezét, aztán egy pillanatra megérintette az arcát az ujjával.

- Isten áldja, - mondta. - Vigyázzon magára... meg a macskára! - vetette utána erőltetett vidámsággal és elhagyta a szobát.

- - - - -

Chilcote idegessége délután a tetőpontjára jutott. Egész nap azon volt, hogy a válságos pillanatot elkerülje, de az ilyen kerülgetés nem tarthat örökké; ez a tudat pedig akkor állott elébe egészen világosan, amikor ott ült helyén az ellenzéki padok között; abban a kékes-szürkésügő, homályos félórában, amely a képviselőházban a lámpagyújtogatást előzi meg. Tudatára a dolognak ebben a félórában ébredt, de az, hogy e tudat nyomán aztán cselekedett is, az csak később következett be, amikor annak érkezett el az ideje, hogy a kormányt kellett volna interpellálnia valami pontra nézve a Talkley-ban építendő száraz-dock ügyében. Akkor gondolt arra először, hogy a lemult hónapok szenvedéseinek lehet látható oldala is, csak úgy, mint van rejtett oldala is; amennyiben tönkretehetik a mindennapi, külső élete folyását is, csak úgy, mint ahogy az akaraterejét és jellemét is szétzilálták már.

Ez a tudat bámulatosan, minden készülődés nélkül rontott rá. A szürkület ideje alatt elég nyugalommal ült a helyén; idegessége csakis abban nyilvánult meg, hogy többször a gallérjához nyult s néha izgett-mozgott egy kicsit a helyén; de amikor aztán a lámpákat meggyújtották és ő hátradőlt a székében, behunyt szemmel, akkor valami sajátságos benyomásnak ébredt a tudatára; az a nyugtalanító gondolat kezdte gyötörni, hogy lehunyt szeme héján keresztül is látja a szemközt ülőket; látja a szemek, az álmos, az érdeklődő, vagy éber szemek hosszú sorát. Ez az érzése még nem volt ezelőtt soha, de most, hogy először fölmerült, egyszerre úrrá lett fölötte.

Valami örült képzelődés azt ébresztette benne, hogy azok a szemek át tudnak hatolni a szeme héján, úgyszólván még a szemgolyóján is. Erre aztán kiült homlokára a hideg verejték, ami most már mindennapi réme volt, s véletlenül éppen akkor történt, hogy Fraide, az előtte ülő pártvezér hátrafordult és áthajolva a széke támláján, megérintette Chilcote térdét.

Chilcote összerándult és kinyitotta a szemét.

- Oh... azt hittem, hogy... hogy elaludtam, - mondotta zavartan.

Fraide mosolygott a maga száraz, jóindulatu mosolygásával.

- Veszedelmes vallomás egy ellenzéki képviselő részéről, - mondotta. - De már korábban is kerestelek, Chilcote. Tudod, e mögött a perzsa dolog mögött valami rejlik. Nektek kereskedelmi nagyságoknak jó lesz résen lennetek...

Chilcote vállat vont.

- Oh, ki tudja, igaz-e. Lakeley csóvát dobott a „St. George's” készen álló puskaporos hordójába, de az egész csak üres puffanás lesz, meg füstfelhő.

De Fraide nem mosolygott.

- Hogy vélekednek a dologról odalenn, Warkban? - kérdezte.

- Warkban? Oh, igazán nem is tudom. Egy kicsit megszakadt köztünk az érintkezés a lemult pár hét alatt. Az embernek annyi magánügye is van... - folytatta s igen kényelmetlenül érezte magát a pártvezér vallatása alatt.

Fraide ajka megmozdult, mintha felelni akarna, de aztán valami méltóságteljes hallgatósággal ismét összeszorította az ajkát és félre fordult.

Chilcote visszadőlt a székébe és futólag végigsimított a homlokán. Lelkét csak egy dologgal való törődés töltötte be: a saját magával való. Végignézett a zsúfolt, kivilágított házon, el egészen a nagy üvegajtókig; majd a társait nézte sorra, amint ott ültek, egyik érdeklődve, a másik közömbösen; akkor aztán ujjai titokban a mellényzsebét keresték.

A morfin-tabloidokat rendszeren mindig magával hordotta, de ma valami érthetetlen feledékenységéből otthon hagyta mégis. Tudta ugyan már ezt, de azért csak folytatta a keresést, mialatt az orvosság után való vágyakozás valóságos testi szenvedés gyanánt futott végig egész lényén. Most már elvesztette a fonalát annak, ami a Házban történt s szinte öntudatlanul emelkedett fel a helyéről.

A szomszédja föltekintett rá.

- El ne hagyd a csatateret, Chilcote, - mondotta neki. - Rayforthnál már mindjárt elapad a szó.

Chilcote a megkönnyebbülés érzésével ült vissza a helyére. Bármilyen zilált volt hát a kedélye, az világos, hogy észre még nem vették.

Rayforth csakugyan leült most már, mire a szokásos halk mozgolódás állott be, aztán szünet s ekkor Yyse, a salchesteri képviselő emelkedett szólásra.

Yyse még alig ejtette ki az első néhány szót, amikor Chilcote keze már ismét a mellényzsebe táját kereste. Szeme téveteget nézett megint az ajtó felé, de a Fraide merev egyenességű háta, keményen tartott feje ott előtte, ez mégis ott marasztotta a helyén. Nagy erőfeszítéssel vette elő a jegyzeteit és idegesen simította végig a papirosokat, de noha szemét mereven szögezte rájuk, mégsem bírt a Blessington tiszta, olvasható írásainak egyetlen sora sem az öntudatáig érni. Rápillantott az elnök arcára, majd a kincstár első lordjának helyére s ekkor újra vissza-dőlt a székében. A szomszédja látta ezt a mozdulatot.

- Kerülgeted a száraz dockot? - kérdezte tőle tréfásan.

- Nem, - felelt Chilcote hirtelen, - de gyalázatosan érzem magam, már hetek óta.

A másik jobban szemügyre vette. - Bajod van? - kérdezte. Ujság volt, hogy Chilcote bizalmasan szóljon valakihez.

- Oh, csak ez az őrlő munka, ez a pokoli megőrlő munka. - Mialatt ezt mondta, úgy tetszett neki, hogy az erejének csakugyan rögtön vége. Megfeledkezett a szomszédjáról, az állásáról, mindenről, kivéve azt az égető, ösztönszerű vágyakozását testnek és léleknek a kábító szer után. Alig tudta többé, hogy mit csinál, fölemelkedett s előre hajolva, Fraide fülébe sugott valamit.

Látni lehetett, amint Fraide megfordul s érdeklődéssel és aggodalommal nézi Chilcote-ot, majd egyszer-kétszer bólintott a fejével, mire Chilcote csendesen kilépett a padból.

Mialatt kifelé ment, többen is megszólították, de Chilcote szinte udvariatlanul rázta le őket, s aztán a legközelebbi kijárásnak tartva, kocsit hítt.

A Grosvenor-térig való kocsizás csupa gyötrelem volt. Időről-időre átcsúszott a kocsi egyik sarkából a másikba; éles, kínzó belső fájdalmak pedig növekedtek a késedelem minden percével és minden mozdulással. Végre, minden porcikájában összetörve, valahogyan kíváncsorgott a kocsiból az ajtó előtt.

A házba lépve, azonnal a maga lakosztályába ment föl. Hálósobájába nyitva, előbb óvatosan betekintett az ajtón. A villamlámpák égtek, de a szoba üres volt. Ideges túlfeszültségén most már nem is próbált uralkodni, hanem belépve a szobába, hirtelen bezárta az ajtót, s odaszökött a ruhaszekrény elé, hogy a tabloid-os üvegecskét kivegye onnan.

Keze erősen remegett, míg az üveget az asztalig vitte. A nap megerőltetései, a legutóbbi órák aggodalmas vergődése s végre a befejező kudarc, ez most mind kifejezésre jutott nála. Nagyobb adagot kevert a vízbe, mint valaha is tette s aztán hirtelen fölhajtotta azt, odament az ágyhoz, rádobva magát ruhástól, úgy, ahogy volt.

NEGYPEDIK FEJEZET.

Azok előtt, akiknek az útja London nyugati részében van kimérve, a Flect Street⁵ alig egyéb egy névnél, a Clifford's Inn név pedig csupán holt betű. Pedig a Clifford's Inn éppen olyan jól megvédelmezetten húzódik meg a törvényszéki palota árnyában, mint valami sirkő a falusi temető fala tövében; annak is éppen olyan zöld a füve, szürke a köve, s éppen olyan kevésbé háborgatja a mellette elhaladó lépés amazit is, akár azokat a csendes sirokat.

A kis udvar bekerített gyeptáblájával átellenben állott az a ház, amelyben Loder lakott. Első tekintetre a ház olyan lakatlannak tetszett, mint valami hivatalos helyiség, ahol csak a nappali órákban van élet, de amint az este leszállt, itt-ott mégis kigyúlt néhány lámpa majd az egyik emeleten, majd a másikon; pislogó, gyöngye jeltüzei az emberi életnek, öntudatlanul integetve egymás felé. Loder lakása ott volt az első emeleten, s az ablakain át filozófiai magaslatról tekinthetett le az ember a fatetőkre, megfedkezve a hepehupás kövezetről, meg a rozsdamarta kerítésről, ami a fákat körülvette. Az ajtón ott volt ugyan Loder neve, de a festéket az idő keze beszennyezte s a betűk csak előbbi mivoltuk árnyékaivá lettek. Ha az ember hozzáadta még mindehhez a kietlen lépcsőházat és csupasz falakat, az egész ház meglehetősen vigasztalan látványnak volt mondható.

De beérve a lakásba, a benyomás enyhült valamennyire. Az előszoba gyanánt szolgáló kis átjárón áthaladva, balkéz felől egy jókora, bár meglehetősen alacsony menyezetű szobába ért az ember. A falfestés, csakúgy mint a külső ajtón levő név, már régen valami bepiszkolódott, meghatározhatatlan színt öltött ugyan, a padló pedig hijával volt minden szőnyegnek, de azért a szoba közepén egy igen szép, antik Cromwell-asztal állott s az egyszerű, nyers deszkából való könyvespolcokon meg a kandalló párkányán több értékes könyv volt látható, legnagyobb részben politikai és történeti munkák. Az ablakon nem volt függöny s az íróasztalon igen egyszerű olvasólámpa állott zöld ernyővel leborítva. Olyan ember szobája volt ez, akinek nem igen vannak kedvtelése, mulatsága pedig éppen semmi; olyan emberré, aki létezett azért, mert életben volt és aki dolgozott, mert kellett dolgoznia.

A nagy ködre következő harmadik estén Loder ott ült az íróasztalánál, a zöldernyős lámpa világában. A középső asztalon még ott volt az egyszerű vacsora maradványa, a kandallóban pedig takarékosan megrakott, elég kicsi kis tűz pislákol.

Loder már közel két órája írt szakadatlanul, de most hátrább tolta a székét és megmerevedett ujjait kinyújtva felkelt, hogy keresztül menjen a szobán. A kandallóhoz érve, levett egy pipát a pipatartóról s megtöltötte a könyvek mögött álló dohányszelencéből. A dohányt a keze közt morzsolta szét, aztán mikor a pipa meg volt töltve, papirosból tekert gyújtóval nyúlt a tűzbe, hogy a pipát meggyújtja.

Alig, hogy ezzel megvolt, figyelmét az ragadta meg, hogy kívülről nesz közeledett, mintha valaki fölfelé jönne a szőnyegtelen lépcsőn.

A lépések most megszakadtak és valaki gyufát gyújtott odakünn, úgy látszik, nem lehetett bizonyos abban, hogy hol jár. Aztán megint megindulhatott az illető, mert a lépések közelebb hangzottak és végre ott álltak meg Loder ajtaja előtt.

Loder arcán a meglepetés kifejezése jelent meg. Mikor a látogató kopogott, Loder letette a pipáját és lassan keresztül ment a szobán, hogy az ajtót kinyissa.

A lépcsőház teljesen sötét volt és a látogató visszahúzódott a szobából kiömlő világosság elől.

- Loder úrhoz...? - kezdte kérdő hangon. De aztán egyszerre zavart nevetésbe tört ki.

⁵ Az angol sajtóvilág központja; ott vannak a legfontosabb szerkesztőségek. *Ford.*

- Bocsásson meg, - mondta, - a világosság kicsit elvakított. Nem voltam bizonyos, hogy ön-e az. Loder valami, nála szokatlanul gyors megérzéssel kitalálta, hogy ez annak a hangja, akivel a ködben került össze.

- Ah, ön az! - mondta. - De tessék, jöjjön be. - A hangja hideg volt egy kicsit. Ez a hirtelen megjelenés meglepte és nem egészen kellemesen lepte meg. Lassu léptekkel ment vissza a kandallóhoz, a vendég követte.

A látogató idegesnek látszott. - Bocsánatot kell kérnem a késői óra miatt, - mondta, - de... de az időmmel nem rendelkezem egészen.

Loder legyintett a kezével. - Hát ugyan melyikünk teheti azt?

Chilcote-ot ez a megjegyzés felbátorította és közelebb lépett a tűzhöz. Mindeddig tartózkodott attól, hogy gazdájának egyenesen a szemébe nézzen, de most fölemelte a tekintetét s ekkor újra teljes erejével lepte meg a hasonlatosság rendkívüli volta, noha most már nem találta készületlenül. Most, mikor itt látta ezt az arcot, a maga környezetében, egy rosszul butorozott és élesen világított szobában, ez a hasonlóság még megdöbbenőbb volt, mint amilyenek künn a ködben találta.

- Bocsásson meg, - ismételte. - Ez testi érzés, tisztán testi; meg vagyok rendülve akaratom ellenére.

Loder mosolygott. Az a némileg kicsinylő érzés, amit benne Chilcote egyénisége az első alkalommal keltett, fölébredt ismét, de volt vele egy másik, nehezebben körvonalazható érzés is. A vendég olyan erőtlennek, olyan tehetetlennek tetszett és mégis olyan groteszk módon emlékeztette Lodert saját magára.

- A hasonlatosság csakugyan megdöbbenő, - mondta Loder, - de ez nem elég súlyos dolog azért arra, hogy legörnyedjünk alatta. Jöjjön közelebb a tűzhöz. Mi hozta ide? A kíváncsiság?

A kandalló előtt farkarosszék állott. Loder helyet mutatott benne Chilcote-nak, aztán fölvette hamvadozó tűzü pipáját.

Chilcote lopva figyelte, aztán a helyet mutató mozdulatnak engedelmeskedve, leült.

- Csakugyan rendkívüli! - kezdte aztán, mintha nem lenne képes végezni a tárggyal. - Egészen rendkívüli.

A másik körülnézett. - Hagyjuk a dolgot! - mondta kurtán. - Hisz' olyan bolondul szembe-szökő ügyis.

Aztán megváltozott hangon folytatta:

- Nem gyújt rá?

- Köszönöm, - mondta Chilcote és a tárcája után nyúlt.

De gazdája megelőzte. Levéve egy skatulyát a kandalló párkányáról, odatartotta azt Chilcote elé.

- Az én egyedüli fényűzésem, - mondta gúnyosan. - A körülményeim csak egyet engednek meg és azt hiszem, azt az egyet jól választottam ki. Azt hiszem, ez az egyetlen vétek, amit nem kell hatszorosan megfizetnünk. - Itt rápillantott arra az arcra, amely oly képtelenül hasonlatos volt a magáéhoz s ezalatt másik fidibuszt téve a tűzbe, odatartotta annak lángoló végét a vendége elé.

Chilcote megnedvesítette a szivarkája végét és előre hajolt. A fellobbanó lángban arca aggódalmasnak és megnyúlt vonásúnak látszott, de azért Loder viszont azt is észrevette, hogy szája széle most nem rángatózott úgy, mint mikor első ízben adott neki tüzet, mire Loder szemében a megértés tekintete villant fel.

- Mit iszik? Vagyis inkább iszik-e whiskyt? Mert egyebem nincs. A vendéglátás már a meg nem engedett fényűzések közé tartozik számomra.

Chilcote a fejét rázta. - Ritkán iszom bármit is. De ez ne tartsa önt vissza.

Loder mosolygott. - Én csak egyszer iszom minden huszonnégy órában. Rendesen éjfél után kettőkor, mikor az estéli munkámat befejeztem. Az ilyen magános embernek tudnia kell, hogyan haladjon.

- Kettőig szokott dolgozni?

- Kettőig vagy háromig.

Chilcote szeme az íróasztalra tévedt. - Ön ír? - kérdezte.

A másik igenlőleg bólintott.

- Könyveket?

Chilcote hangjában valami aggodalom rezdült meg.

Loder nevetett, de a hangja keserűséget árult el.

- Nem, nem könyveket.

A másik hátradőlt a székén és végigsimított az arcán. A megkönnyebbülés érzése alig látható kifejezést lelt, hogy nehéz volt eltitkolni.

- Mi a munkája?

Loder elfordult. - Azt nem szabad kérdeznie, - felelt kurtán. - Ha egy embernek csak egy képessége van és arra az egyre nem nyílik tér, akkor mindig félő, hogy valami rossz irányba csap át. Én gyomokat termelek, utálatos munka és kevés haszonnal jár.

Hátával a párkányhoz támaszkodott, s amint látogatójával szembenézett, modora sajátságos vegyüléke volt a büszkeségnek, dacnak és csüggedésnek.

Chilcote ismét előre hajolt. - Miért beszél magáról így? Hiszen értelmes, tanult embernek látszik. - Ezt aggodalmas, kutató hangon mondta neki.

- Értelmes és tanult! - kacagott Loder. - Londont az értelmesség tartja össze, mint a cement. A nevelés! Mi az a nevelés, tanultság? Az az udvari ruha, amire szükség van, hogy az embert bemutathassák, vagy az a paróka és palást, amit az ügyvéd pályája követel meg. De azért a palást és paróka hoz-e mindjárt pöröket? Vagy az udvari ruha királyi kitüntetést? A tanultság csak mellékes, a befolyás a fő. Ön ezt jól tudhatja.

Chilcote nyugtalanul mozdult meg. - Nagyon keserűen beszél! - mondta aztán.

A másik föltekintett. - Keserűen gondolkozom, ami rosszabb. Azok közé a szerencsétlen koldusok közé tartozom, akikre vagyon nézett s ezért aztán nem adtak nekik sem hivatást, sem bárminemű foglalkozást, amibe aztán hajótörés esetére belekapaszkodjanak, úgy, hogy aztán okvetlenül elragadja őket a hullám. A multkor is óvtam önt, hogy kormányozza a hajóját tőlem mennél távolabbra. Engem az úszó hajóroncsok közé kell soroznia.

Chilcotenak felderült az arca. - Fejest esett ki a nyeregből? - kérdezte.

- Nem én. Valaki más esett ki a nyeregből fejest. Reám aztán ennek a következményei vártak.

- Súlyos következmények?

- Az, hogy a várható nyolcvanezer font⁶ magaslátáról a bizonyos nyolcszáz fontra szálltam le.

- Nos és? És hogyan viselte el? - röppent el az önkéntelen kérdés.

⁶ Közel két millió korona.

- Én? Oh, lássa, huszonötéves voltam. Reménységem is, büszkeségem is volt bőven; de a munka világában egyiknek a számára sincs hely.

- És a rokonai?

- Az utolsó rokon a vagyon elvesztésével együtt halt meg a számomra.

- Hát a barátai?

Loder letette a pipáját.

- Mondtam, hogy huszonötéves voltam csak, - felelte a humornak azzal az árnyalatával, amely néha átcsillan a beszédjén. - Ez csak megmagyarázza talán a dolgot. Sohasem fogadtam el szívességeket másoktól, még mikor viszonyozhattam volna, sem; és a vagyoni körülményeim ilyenforma megváltozása nem volt alkalmas arra, hogy azon változtasson. Mint mondtam, huszonötéves voltam akkor. - Elmosolyodott. - Mikor a helyzetemmel tisztába jöttem, eladtam mindenemet, egy asztal meg egy csomó könyv kivételével. Aztán utcai ruhát öltöttem, megnövesztettem a szakállamat és egész tőkémeket a zsebembe téve, elhagytam Angliát, anélkül, hogy búcsút mondtam volna a kapufélfán kívül bárkinek is.

- Mennyi időre ment el?

- Hat évre. Bejártam fél Európát, és Ázsiának egy jó darabját is.

- Aztán?

- Nos, aztán megint leborotvtáltattam a szakállamat, visszajöttem Londonba és birtokomba vettem, amim el volt téve. - Itt aztán Chilcote-ra nézett, mint akit félig mulattat, félig lenézésre bír az elárult kíváncsiság.

De Chilcote csak nézett rá, egészen elképedve. Az ember egyéniségének parancsoló volta s ezzel szemben munkásságának silány eredménye, teljesen érthetetlenek voltak előtte.

- Azon csodálkozik, mi az ördögért jöttem én a világra, ugy-e? - mondta hirtelen. - Magam is sokszor gondolkoztam már azon.

Szavaira Chilcote modorán valami változás volt észlelhető. Előbb félig fölemelkedett, aztán visszahanyatlott ismét a helyére.

- Nincsenek barátai? - kérdezte. - És... és az életének nem sok értéket tulajdonít? És teljesen szabad, független?

- Senki sem teljesen szabad, aki a kenyeréért dolgozik. Ha minden másként történt volna, talán most én is olyan nyomokon járhatnék, mint ön; a törvényhozás mellékutain szökdecselve. Egyszer az én reményeim is az irányban repültek, de a remények is, csakúgy, mint a kézzel foghatóbb dolgok, már mind a multhoz tartoznak. - Itt hirtelen elhallgatott és rátekintett vendégére.

A Chilcote magatartásában végbement változás ezalatt még szembeszökőbb volt, amint ott ült, szivarával babrálva, szemöldökét erősen összeráncolva húzta le szemére, ajka pedig keményen össze volt szorítva, mintha egymással küzdő felindulások takarnának nagy idegességet. Egy ideig teljes némaságban ült ott, mintegy kerülve Loder tekintetét, de aztán, mintha az elhatározás nagy hirtelenséggel pattant volna ki lelkéből, egyenesen odafordult hozzá és a szeme közé nézett:

- De hátha volna jövő is, mint ahogy múlt volt?

ÖTÖDIK FEJEZET.

Egy álló percig csend volt a szobában, akkor künn, a néma éjszakában, három toronyóra egyszerre kezdte a tizenegyet verni, hirasukat még vagy hat más óra is tudomásul vette és visszhangozta, ki erősen, ki gyengén, ki rekedt, ki csengő hangon, mert hisz az éj csendjében Fleet-Sreet egész környéke csakúgy zsong az óraütésektől.

Chilcote összeresztette a hangra és felállt ültéből, aztán, mintha legyőzhetetlen ösztön űzné a beszédre, így szólalt meg:

- Ön bizonyára örülnek képzel.

Loder kivette a szájából a pipát. - Nem vagyok olyan elbizakodott, - felelte nyugodtan.

Chilcote egy ideig némán figyelte, mintha a gondolatainak akarna nyomára jönni, aztán egyszerre megszólalt megint.

- Hallgasson rám. Azért jöttem, hogy egy ajánlatot tegyek. Mikor mindent elmondtam, ön először kineveti a tervet, úgy mint én kinevettem, mikor eszembe jutott, aztán akkor látni kezdi lassan a lehetőségét, amint én láttam, aztán, - itt elhallgatott és körülnézett a szobában, - aztán belemegy, mint ahogy én belementem. - Szavai itt már oly lázas sietséggel követték egymást, hogy csaknem érthetetlenek voltak.

Loder akaratlanul is fölemelte a fejét, de a másik intett a kezével. Arcán most ott volt az a makacs elszántság, amit néha a gyenge emberekben meglepetve látunk.

- Mielőtt elkezdeném, annyit akarok hangsúlyozni, hogy nem vagyok ittas; sem ittas, sem örült. - Most történt jóformán először, hogy nyugtalan tekintete teljesen rászegződött társa arcára. - Józan vagyok és épelméjű.

Loder ismét közbe akart vágni, de a másik megint megakasztotta.

- Hallgasson ki. Ön már elmondott valamit a történetéből. Most én mondok el az enyémből egyetmást. Ön lesz az első emberi lény tíz év óta, akihez bizalmasan szólok. Ön azt mondta, hogy rosszul bántak önnel, én pedig saját magammal bántam rosszul, amibe nehezebb belenyugodni. Nekem sokat adott a jó szerencse és én mindazt tönkre tettem.

Feszült szünet állt be s ekkor Loder ismét fölemelte a fejét.

- Morfin? - kérdezte nagyon nyugodtan.

Chilcote oly hevességgel fordult vissza, mintha megsebezték volna. - Honnan tudja?

A másik mosolygott. - Sem nem véletlen kitalálás dolga, sem nem a következtetésé. Hiszen ön maga mondta meg, vagy jóformán megmondta, akkor, a ködben, mikor Lexingtonról beszéltünk. Ön akkor nem uralkodott az idegein és én... nos, az ember talán nagyon is éles megfigyelővé válik olyankor, ha sokat van egyedül. - Itt ismét elmosolyodott.

Chilcote bágyadtan hanyatlott hátra a székén és megtörölte a homlokát.

Társa egyideig némán figyelte, aztán beszélni kezdett:

- Miért nem vesz magán erőt? - kérdezte némi keménységgel. - Hiszen még fiatal ember. Miért nem hagyja abba a dolgot, mielőtt igazán késő lenne?

Chilcote ránézett társa arcára, amelyről nem olvasott le rokonszenvet s a szemrehányás hangjára aztán mindjobban elsápadt. Izgatottságán keresztül is meglátszott, hogy beteg és ki van merülve.

- Beszélhet ön nekem ítélet napjáig is, az mind hiába. Már hat éve annak, hogy nekem teljesen beföllegzett.

- Akkor minek jött ide? - kérdezte Loder, erősen szíva a pipáját. - Nálam nem kapható rokonszenv.

- Nekem nem is kell; - felelt Chilcote ismét fölemelkedve. Még mindig fel volt indulva, de jobban uralkodott rajta. - Én sokkal költségesebb dolgot kívánok, mint a szimpátia és kész vagyok érte megfizetni.

A másik ránézett.

- Nekem semmi sincs a világon, ami önnek csak öt fontot is megérne, - mondta hidegen. - Ön vagy valami csalódásban van, vagy csak az időmet rabolja.

Chilcote idegesen nevetett föl:

- Várjon! - mondotta. - Csak arra kérem, hogy várjon. Előbb hadd vázoljam önnek a helyzetemet. Nem fog sok időbe kerülni.

- Nagyatyám, a westmorelandi Chilcote-ok közül való volt. Az első egyike volt a maga osztályából, és a maga idejében azoknak, akik átlátták, hogy a kereskedelemnek jövője van, azért letörve a maga nevét jelző kis gallyat a családjáról, fölkerelkedett és elment Warkba, ahol egy hajótulajdonoshoz állt be. Harminc év múlva, mikor meghalt, már Anglia egyik legnagyobb cégének volt a feje. Annak idején előbbi cégfőnökének a leányát vette feleségül. Atyám huszonnégy éves volt és még Oxfordban tanult, amikor rászállott az örökség. Ugyszólván legelső tette az volt, hogy végét szakítsa annak, amit nagyapám fiatalos elhamarkodásának látott, azért is visszaköltözött északi Angliába; hogy a családi kötelékeket újra összecsomózza. Elvette az unokatestvérét s akkor aztán a Chilcote név felélesztett varázsának segítségével, (meg a hajóépítő cég pénzével, amely ezt a varázst támogatta), hozzálátott, hogy megvalósítsa élete ábrándjait, ugyanis hogy képviselőjévé legyen East Warknak, konzervatív programmal. Nagy küzdelem volt, de megnyerte; s ebben volt a személye befolyásának csak annyi része, mint bárki másnak a küzdelmében. Arisztokrata volt, de egyszersmind törőlmetszett üzletember is. Ez az összeállítás pedig mindig hat az önök alsóbb osztályaira. A Házban sohasem tett valami sokat, de Warkban igazi hatalom volt a pártja számára. Még ma is használják a nevét varázsszer gyanánt, ha valamit el akarnak érni...

Loder érdeklődve hajolt előre.

- Ah, Chilcote Robert? - kérdezte. - Én is hallottam róla. Egyike volt azoknak a kiváló, feltűnést nem kereső embereknek, akik a cselekvésben erősek; talán egy kicsit szűk látókörűek, de föltétlenül szükségesek egy ország hatalmához. Önnek nagy oka van, hogy az édesatyjára büszke legyen.

Chilcote elnevette magát.

- Milyen hamar összegezi az ember a dolgokat, ha az egész nincs személyhez kötve. Atyám bizonyára magas polcra termett egyéniség volt, csak azt nem lett volna szabad kívánnia, hogy arra a polcra aztán én is feljussak.

Loder szeme kérdésekkel volt tele.

- Nem érti, mit gondolok? - kérdezte Chilcote felújuló izgatottsággal. - Atyám meghalt és East Warkban akkor engem választottak meg. Ön erre azt mondja, hogy ha nem volt rá hajlamom, miért nem hadakoztam ellene. De mikor nem lehetett. Minden helybeli érdek; a politikai is, a kereskedelmi is, azt kívánta, hogy megint egy Chilcote legyen a jelölt. Azt tettem, amit tíz ember közül nyolc tett volna. Engedtem a nyomásnak.

- Milyen kapu nyílt meg ön előtt! - szaladt ki a szó Loder ajkán.

- A börtönöknek többnyire tág kapujuk van. - felelt Chilcote kellemetlen nevetéssel. - Ez most volt hat éve. A morfint négy évvel ezelőtt próbáltam meg először, de egészen atyám haláláig uralkodtam fölötte. Vagy legalább azt hittem, hogy uralkodom, s hat évvel ezelőtt aztán, amikor a politikai kötelességeim kezdődtek, azoknak közepette szinte teljesen szakítottam is a morfinnal. Hónapokon át azután, hogy belekerültem a parlamentbe, igazán keményen dolgoztam. Azt hiszem, egyszer egy olyan beszédet is mondtam, ami egyszerre „jövendő nagyság”-ot csinált belőlem. - Itt megint elnevette magát gúnyosan. - Még meg is házasodtam.

- Igazán?

- Meg. Egy tizenkilenc éves leányt vettem el, egy nagy államférfiu gyámleányát. Fényes házasság volt, politikailag úgy, mint társadalmilag. De mégsem vitt sok jóra. Az én egyéniségemből hiányzik a szeretni tudás. Először a társadalmi életet úntam meg halálosan, aztán a munkám kezdett izgatni. Csak egyetlen egy dolog volt, ami az életet elviselhetővé tette: a morfin. Hat hónap sem telt bele s már tökéletesen tisztában voltam ezzel.

- De hát a felesége?

- Az semmit sem tudott róla; és nem tud ma sem. A politikai pálya, annak az átkozott örlő volta, az gyengít engem.

Itt elhallgatott idegesen, aztán megint belekezdett:

- Mondom, hogy nekem pokol látni ugyanazokat az arcokat napról-napra, ott ülni nap-nap mellett ugyanazon a helyen, tudva, hogy erőt kell vennem magamon és marokra kell fognom a gyeplőt...

- Még mindig lehet a hivatalos visszavonulásra gondolnia.

- Visszavonulni? És azt hiszi, hogy lehetne? - Chilcoteból újra kitört a gúnyos nevetés. - Ön nem tudja, mekkora egy olyan helyen a lokális nyomás, mint például Wark. Már vagy hússzor voltam ott, hogy otthagynom az egész dicsőséget. Tavaly egyszer magánlevelet írtam Valérnek, az egyik legfontosabb pártemberünknek, arra célozva a levélben, hogy az egészségem nem a legjobb. Két órával azután, hogy a levelemet olvasta, ott volt a dolgozószobámban. És ha Grönlandban lettem volna, oda is ugyanolyan sietséggel és olyan habozás nélkül jött volna utánam. Nem. A lemondás puszta szó az olyan emberre nézve, mint én.

Loder lehajtotta a fejét.

- Értem, - mondotta aztán lassan, - értem...

- Akkor minden egyebet is megérthet. A nehézségeket, az elszigeteltséget. Öt éve, három, sőt két éve is még képes voltam eltűnni; de most már egyre iszonyúbb lesz minden hónappal. Minden bizonynyal el fog jönni a nap, amikor... amikor... - itt elhallgatott, idegesen habozva; - amikor fizikailag lehetetlen lesz rám nézve az, hogy ott legyek a helyemen, amikor kell.

Loder nem szólt.

- Fizikailag lehetetlen, - ismételte Chilcote izgatottan. - Mostanáig még csak képes voltam számítani az erőmre, legalább bizonyos fokig, de tegnap, tegnap valami rázkódtatás ért; tegnap rájöttem, hogy... hogy... - itt ismét elhallgatott kínzó idegességében, - hogy most már beállt nálam az az állapot, amikor az ember nem számíthat az erejére többé.

A helyzet zavarólag feszült kezdett lenni. Hogy a nehéz pillanaton valamivel keresztül segítse magát, Loder odament a kandallóhoz, és megrakta a tüzet, amely már nagyon lelohadt.

Chilcote, akiben szokatlan hevessege fölkorbácsolt minden ideget, nem tudott nyugton maradni, utána ment s megállt mellette a kandallónál.

- Nos? - kérdezte lenézve rá.

Loder nagyon lassan egyenesedett föl.

- Nos? - felelt vissza, látogatóját méregetve szemmel.

- Nincs semmi mondanivalója?

- Semmi. Kivéve azt, hogy az ön története igazán egyetlen a maga nemében és hogy azt hiszem, nagyon megtisztelő reám nézve a bizalma.

Amíg ezt mondta, hangja készakarva keményen csengett.

Chilcote azonban nem fordított figyelmet a hangra. Előre lépve, megfogta a Loder kabátja lebbenését.

- Magamra már nem számíthatok többé, - mondotta, - tehát valaki másra akarok számítani. A világ előtt meg akarom tartani a helyemet, de úgy, hogy azért mégis szabad lehessek...

Loder önkéntelenül is visszahúzódott, mialatt arcán a meglepetés küzdött az elképedéssel.

Chilcote fölemelte a fejét.

- Valami sajátságos véletlennél fogva ön megtehetné értem azt, amit a kerek világon senki más meg nem tehetne. Véletlenül egy könyv juttatta eszembe ezt a tervet, egy könyv, amelyben két ember úgyszólván létet cserél. Eleinte semmit sem láttam az egészben; de ma reggel, amint még feküdtem, egészen betegen a tegnapi kudarctól, ma aztán úgy rohant meg ez a gondolat, egyszerre, mint valami nagy sugallat. Engem megmentene, önt pedig emberré tenné. Nincs sértés abban, amit mondok, noha ön most azt szeretné hinni...

Loder minden megjegyzés nélkül szabadította ki magát, aztán visszament az íróasztalához. Haragja, büszkesége, mind föltámadt, de akarata ellenére az érdeklődése is.

Leült, két könyökét az asztalra tette, aztán odahajtotta fejét a két tenyerébe. Az a másik ember ott bizonyosan örültséget beszélt, de öt esztendő kietlen józansága után az örültségnek is megvolt a maga varázsa. Minden józan ész ellenére is hatott rá a dolog. Egy pillanatra haragja és a büszkesége is meghátráltak e másik érzés előtt, de aztán a józan ész visszatért a maga helyére és rendbe zökkentette az egyensúlyt.

- Ön tehát azt ajánlja, - mondotta ekkor, - hogy én bizonyos pénzösszegért áruba bocsássam azt a hasonlatosságot, ami köztünk van: hogy eféle szalmabáb legyek ön helyett, amikor Ön más módon van elfoglalva.

Chilcote elpirult.

- Ön kellemetlenül, durván vázolja a dolgot...

- De fölfogtam az értelmét?

- Nagyjában véve, igen.

Loder bólintott.

- Akkor fogadja meg a tanácsomat és menjen haza. Azt hiszem, nincs egészen magánál.

Chilcote visszanézte Lodert és amint szemük találkozott, Loder kénytelen volt bevallani magának, hogy ha társának valamennyire dült volt is az arca, azért a háborodottságnak legkisebb jele sem volt rajta látható.

- Ajánlatot teszek önnek, - mondta Chilcote idegesen. - Elfogadja?

Loder egy pillanatig néma maradt, hogy elég erőteljes választ találhasson. Chilcote azonban hasznára fordította a szünetet és így kezdte újra:

- Végre is, amit kérek öntől, az nagyon egyszerű dolog. Csak az az egész, hogy vigye a napi munkámat egy-két héten át olyankor, ha én úgy érzem, hogy az erőm fogytán van és hogy a szünetelés elkerülhetetlen. Az a munka semmi nehézséggel sem járna olyannak, aki az ön elmebeli állapotában van; a fizetés pedig akkora, amekkorát kíván.

Mialatt Chilcote ezt mondta, izgatottságában már ott állott Loder mellett, az íróasztalnál.

- Nem felel? Mondtam, hogy nem vagyok sem ittas, sem örült.

Loder eltolta maga elől a szanaszét heverő papirosokat.

- Csak örülttől kerülhet ilyen terv, - mondta aztán durván, minden érzés nélkül.

- Miért?

A másíknak megnyílt az ajka, hogy hirtelen visszavágjon valamivel; de ekkor a visszavágás valami sajátságos módon nem akart sikerülni.

- Oh, hát mivel az egész képtelenség; kivihetetlen, mindenféle szempontból.

Chilcote közelebb lépett.

- Miért? - sürgette a választ.

- Szerencsétlen ember; hát mert nem lehet végrehajtani. Nem lehetne folytatni tizenkét óra folyásáig sem.

Chilcote kinyújtott keze megérintette Loder karját.

- De miért nem? Mondja! Adjon valami okot!

Loder lerázta a kezét és fölkacagott, de a kacagásában már ott rejtett valami a másíknak az izgalmából. A jelenet ismét hatott reá a jobbik esze ellenére is; hanem azért a felelet, amikor már meg tudta azt adni, elég szilárdan hangzott:

- Nos, ami az okot illeti, az volna százával is, ha volna idő azokat mind elsorolni. Tegyük fel, a magyarázat megkönnyebbítéséért, hogy én elfogadnám az ön ajánlatát. Mondjuk, hogy én egy nap, ebéd idején elfoglalnám helyemet az ön házában. Nos, az inasa estélyi ruhát ad rám és ezzel mindjárt az első lépésnél már fölébred a gyanu. Az az ember valószínűleg évek óta ismeri önt; ismeri önt úgy, hogy ma már minden mozdulata, hanglejtése, szokása ismertesebb ő előtte, mint saját maga előtt. Kutató erőre nincs jobb szem a cselédénél.

- Gondoltam erre én is. Inast is, titkárt is könnyen változtathatok. Alaposan kell a dologhoz fognom.

Loder meglepetve pillantott reá. Ebben az örütségben több volt a rendszer, mint gondolta. Aztán, mialatt nézte Chilcote-ot, egyszerre valami más gondolat jutott eszébe és erre elnevette magát.

- Egy dologról egészen megfélekedzik ön. A feleségének nem igen adhatja ki az útát.

- A feleségem nem számít.

Loder ismét nevetett.

- Attól félek, hogy ebben nem értek egyet. A helyzet egy kicsit... egy kicsit...

Itt elhallgatott.

Chilcote szunnyadó ingerültsége egyszerre kitört.

- Ide hallgasson! Ez nem tréfa dolog. Ne nevessen rajta. Én a legkomolyabban beszélek...

Loder nem felelt.

- Gondolja meg, mielőtt visszautasítaná, - mondta Chilcote sürgetőleg.

Loder egy pillanatilag mozdulatlan maradt, aztán hirtelen fölállt, kirúgva maga alól a széket.

- Hallgasson, ember! Nem tudja, mit beszél. Az a körülmény, hogy ön házas, egyszerűen elzárja az utat az egész elől. Hát nem látja ezt be?

A másik ismét megragadta a karját.

- Ön félreért engem. És félreérti a helyzetet. Mondom önnek, hogy a feleségem és én nem vagyunk egymásra nézve semmik a világon. Ő megy a maga útján, én megyek az enyémen. Megvannak külön-külön a saját szobáink, a saját barátaink, de házaselet, igazi házasság az nincsen közöttünk. Néha találkozunk ebédnél, néha meg mások házánál, néha együtt megyünk látogatóba a látszat kedvéért, de azonkívül nincs közöttünk semmi. Ha ön felveszi az én életem fonálát, senkisé fogja kevésbé zavarni, mint éppen Éva, erről jól állhatok, - fejezte be izgatott nevetéssel.

Loder arca változatlan maradt.

- Még ezt is megengedem, de azért a dolog mégis lehetetlen.

- Miért?

- Lássá, ott van a Ház. Ott is tarthatatlan volna a helyzet. Ott úgy ismerik az embert apróra, akár a saját klubjában. - Ezt mondva elhúzódott Chilcote érintése elől.

- Igaz! Igaz! - nevetett ez idegesen; - de hát volt-e valaha klub, amelynek nem volt meg a maga külön tagja? Örülök, hogy ezt is szóba hozta. Már jó ideje annak, hogy a különbség hírnevét használtam védőpaizs gyanánt, - egyéb más ellen és minél hasznosabbnak mutatkozott a külön hírem, annál jobban hagytam, hogy növekedjék. Higgye el, bemehetne a Házba holnap és ott tölthetné az egész napot, a nélkül, hogy egy lélekhez is szólna, vagy csak a fejét is megbiccentené; és ameddig külsejére nézve olyan, mint én vagyok, addig senki sem nézne önre gyanús szemmel vagy csodálkozva. És viszont ön szavazhat a helyemben, interpellálhat, szónoklatot tarthat, ha akar...

A szónoklat szóra Loder akaratlanul is megfordult. Egy pillanatra fölengedett magatartásának hidegsége és egész arca megváltozott.

Chilcote a maga ideges, túlingerült észlelő képességével meglátta a változást s ekkor az ő arcán is új kifejezés villant át.

- És miért ne? Egyszer önnek is olyan irányú ambíciói voltak. Miért ne újítaná föl?

- Hogy aztán a hegytetőről ismét a csatornába zuhanjak? - kérdezte Loder s mosolyogva rázta meg a fejét.

- Jobb egy napig élni, mint száz évig tengődni.

Chilcote hangja remegett az izgalomtól. Most ismét kinyújtotta a kezét, hogy a másiknak a karját megérintse vele.

És Loder most nem rázta le azt a kezét; alig érezte az érintését is.

- Nézze, - mondotta Chilcote és ujjai jobban összeszorultak. - Az imént a befolyásról beszélt. Itt ön egyenest beleléphetne egy olyan helybe, amelyet a befolyás épített föl. Megtehetne mindent, ami felől egyszer reménykedett.

Loder hirtelen fölkapta a fejét.

- Képtelenség, - mondotta, - képtelenség: ilyen tervet még nem vitt keresztül senki.
- És éppen azért fog sikerülni. Az emberek sohasem gyanakszanak addig, amíg precedenst nem tudnak felhozni valamire. Fog a dologról gondolkozni? Igérje meg legalább azt, hogy gondolkodik róla. Emlékezzék rá, hogy ha valaki kockáztat ebben valamit, az csak én vagyok. Saját bevallása szerint az ön életében nem sok van olyan, amit eljátszhatnék.

A másik rövid nevetést hallatott.

- Mielőtt elmegyek, megígéri, hogy gondolkozni fog róla?

- Nem.

- Akkor hát holnap megsürgönyzi az elhatározását. Most nem fogadok el döntő választ.

Loder kirántotta magát Chilcote kezéből.

- Miért nem?

Chilcote idegesen mosolygott.

- Mivel én ismerem az embereket, és az emberek kísértéseit. Mindnyájan nagyon erősek vagyunk, amíg a legérzékenyebb ponton nem érintenek; akkor mind megrezdülünk egyszerre. Egyiknél a morfin a pont, a másiknál a nagyratörés. Mindkét esetben csak az a kérdés, hogy későbben-e vagy korábban? - Itt fölkacagott a maga zilált módján, aztán kezét nyujtott. - A címemet tudja. *A viszontlátásra!*

Loder egy percre megszorította az odanyujtott kezét.

- Isten önnel! - mondotta jelentősen. Aztán áthaladt a szobán és kinyitotta az ajtót.

- Isten önnel! - mondta ismét, amint a másik elhaladt mellette.

Chilcote a küszöbre érve megállapodott.

- *A viszontlátásra!* - javította ki Lodert.

Míg csak a látogató lépteinek nesze egészen el nem hangzott, Loder mindaddig ott állott, kezét a kilincsen tartva; aztán csendesen becsukta az ajtót, megfordult és körülnézett a szobában. Sokáig állt ott egy helyben, mintha mindennek az értékét mérlegelné; azután nagy lassan odalépett az egyik könyves polc elé, levette onnan a Parlamenti Gyakorlat című munkát és odavíve azt az íróasztalához, megigazította a lámpát az asztalon.

HATODIK FEJEZET.

Másnap Chilcote reggeltől estig lázas izgalomban remegett. Majd forróság öntötte el, majd a hideg rázta s nyughatatlan felkorbácsolt tettvágygyal fogott mindenbe, hogy aztán éppen olyan hamar abba is hagyja. A délelőtt folyamán kétszer hajtatott oda a Clifford's Inn elé, de bátorsága mind a kétszer cserben hagyta és megint csak visszatért a Grosvenor-térre, hogy ott újra azt a hírt hallja, hogy Loder sürgőnye még nem jött meg.

Ez ugyan kimerítő lelkiállapot volt, de azért egészben véve nem volt egyéb, mint valamivel magasabb foka annak az izgalomnak, ami már hónapok óta gyötörte, úgy hogy a magatartásában nem okozott az egész valami észrevehető különbséget.

Délután elfoglalta a helyét a Házban, bár a minapi meghátrálás óta ez volt az első alkalom, hogy megjelent, azért jövelele nem vonta rá a közfigyelmet. Ha akarta, tökéletes sikerrel tudta visszaverni a közeledést és az emberek az utóbbi időben meglehetősen visszahúzódtak tőle.

Az egyik előszobában ott találta Fraide-et, egy csoport ismerős között. Szokott ijedt gyorsaságával akart elsietni ezek mellett is, de ekkor az öreg pártvezér kivált a csoportból, és megszólította. Mindig nagy előzékenységgel közeledett Chilcotehoz, mint annak a férjéhez, aki gyámleánya és keresztlánya volt egy személyben.

- Jobban vagy, Chilcote? - kérdezte kezét nyujtva.

A halk, kissé kimért hang hallatára, amely oly jellemző sajátsága volt az öreg államférfiúnak, százféle emlék ébredt föl Chilcote lelkében; száz olyan óra emléke, amelyet kínos volt keresztül élni s amelyre még emlékezni is csak kellemetlen lehetett: mindezekkel ellentétben pedig átvillant lelkén a remény egy sugara is; a szabadulás lehetősége. A bizalom hirtelen kitörésével fordult Fraidehoz.

- Azt hiszem, megtaláltam az idegeim orvosságát, - mondotta ekkor - és... és remélem, hogy most már egészen új ember leszek.

Szavait felizgatott nevetéssel fejezte be.

Fraide barátságosan szorította meg a kezét.

- Annak igazán örülök. Igazán! Ma reggel ott voltam a Grosvenor-téren, de Éva azt mondotta, hogy a multkori rosszulleted nem volt komoly dolog. Évának nagyon sok dolga volt; csak egy negyedórát szánhatott nekem. Éva igazán fáradhatatlan a te pályád társadalmi uton való támogatásában. Sokat köszönhetsz neki, Chilcote. Egy népszerű feleség nagyon sokat jelent egy politikus életében.

Chilcote-ot úgy zavarta társának állandóan rajta függő tekintete. Elhúzta a kezét.

- Éva egyetlen a maga nemében, - mondotta rá határozatlanul.

Fraide mosolygott.

- Ezt már szeretem, - mondotta. - Az egymás bámulása meglehetősen ki van rekesztve a modern házasságokból.

Itt azután udvarias módon befejezte a társalgást s visszatért a barátaihoz.

Ebéd ideje volt már, mielőtt Chilcote el tudott volna szabadulni a Házból, de abban a pillanatban, amint lehetett, sietett haza a Grosvenor-térre.

Amint belépett, az előcsarnokot üresen találta. Elfojtva dörmögött valami szitkot, azután megnyomta a legközelebbi csengő gombját. Fraide jelenlétében pillanatnyi fölviillanyozott érzés vett rajta erőt, de azóta lelohadt s most már a legnyomottabb hangulatban volt ismét.

Amikor nem is palástolt türelmetlenséggel várakozott arra, hogy valaki jöjjön, fenn, a lépcső fordulójánál a komornyikját pillantotta meg.

- Ide jöjjön, - kiáltotta, örvendő azon, hogy valakire kiöntheti a rossz kedvét. - Megjött már az a távirat?

- Nem, sir. Öt perccel ezelőtt kérdeztem.

- Kérdezze meg újra.

- Igenis.

Allsopp ezzel eltűnt.

Egy másodpere múlva az előcsarnok ajtaján éles berregéssel szólalt meg a csengettyű.

Chilcote összerezzen. Minden hirtelen hang, mint minden hirtelen fény, sajátságos nagy erővel hatott reá. Már oda is fordult az ajtó felé, amikor hirtelen megállította önmagát egy rövid, méltatlankodó fölkiáltással. Ebben a percben jött vissza Allsopp.

Gazdája rátámadt:

- Mi az ördögöt csinálnak maguk? Egy ármádia cseléd a házban és azért nincs, aki ajtót nyisson.

Alsopp zavartan nézett föl.

- Crapham azonnal itt lesz újra, sir. Csak azért ment el az előcsarnokból, hogy megkérdezze Jeffriestől...

- Eh, Crapham! Mit beszél nekem róla. Nyissa ki az ajtót maga.

Allsopp habozott; - méltósága ellentétbe jött a szófogadásával.

Ezalatt a csengettyű újra megszólalt.

- Hallotta, mit mondtam?

- Igenis, sir.

Allsopp az ajtóhoz ment.

Amikor kinyitotta, Chilcote a félelem és remény óriási feszültségében a zsebkendőjét egyik kezéből a másikba tette át; amikor pedig a sürgönykihordó fiu éles hangjából a maga nevét hallotta ki, akkor már tartani sem bírta és leejtette a földre.

Alsopp átvette a fiútól a vékony borítékot és odavitte gazdájához.

- Távirat, sir, - mondotta. - És a fiu azt kérdezi, hogy lesz-e válasz.

Ezzel fölemelte Chilcote zsebkendőjét, azután öntudatos méltósággal fordult el.

Chilcotenak úgy remegett a keze, hogy alig bírta betenni az ujj hegyét a boríték sarka alá. Letépte hát az egyik sarkat, úgy nyitva föl a borítékot erős rándítással, hogy a vékony rózsaszínes papirost kisimíthassa.

A távirat rövid volt nagyon.

„Várom ma este tizenegykor. Loder.”

Előbb kétszer-háromszor is elolvasta, csak azután tekintett föl.

- Nincs válasz, - mondotta azután gépiesen és a saját szavának hangja olyan erőltetetten és élesen hangzott a fülében.

- - - - -

Az órák éppen verni kezdték a tizenegyet, amikor Chilcote fölment Loder lépcsőjén. De járásában ma több volt a sietség, mint a bizonytalanság és habozás s amikor fölért, a folyosót pár lépéssel maga mögött hagyta és bekopogott az ajtón.

Ez azonnal megnyílt és Loder állott szemben Chilcote-tal.

Az alkalom sajátságos volt nagyon. Néhány pillanatig egyik sem szólott; mindegyik nézte a társát új tekintettel a megváltozott körülmények között. Mindkettő más helyet foglalt el a másiknak a gondolatában most, mint előbb. A mulékony meglepődés, a félig-meddig személytelen kíváncsiság, amely előbbi egymáshoz való viszonyukat jellemezte, most el volt vetve, - hogy sohase vegyék föl újra. Mindegyik önmagát látta a másikban - és még valamivel többet.

Mint rendesen, most is Loder volt az, aki összeszedte magát.

- Vártam önre! - mondotta. - Jöjjön be.

A szavak jóformán ugyanazok voltak, mint tegnap, de a hangnak más csengése volt; mint ahogy arcán is más volt most a kifejezés, amint hátralépett a küszöbről; a várakozásnak valami vonása látszott rajta, ami előbb nem volt ott. Chilcote figyelmét nem kerülte el ez a különbség, mialatt a küszöbön belépett, és egy rövid pillanatig valami, szinte a féltékenységhöz hasonló érzés suhant át rajta. De csak pillanatra.

- Köszönettel tartozom önnek, - mondotta most, kezét nyujtva. Sokkal jobb nevelésű volt, semhogy a legkisebb jellel mutatta volna, hogy látta a másiknak az elveiből való engedését. De Loder összezúzta a helyzet mesterséges elemét.

- Legyünk legalább egymással szemben őszinték, ha már mindenki mást amúgy is rá fogunk szedni, - szólott, vendége kezét elfogadva. - Önnek semmi köszönni valója sincs, s ön azt jól tudja. A régi Ádám története. Ön kísértett és én elbuktam.

Nevetett, de a nevetés alól csaknem valami diadalérzet hangzott ki; annak az embernek a diadala, aki ismerte az erő zsarnokságát és aki most hirtelen belátja, hogy a gyöngeségben is rejlik szabadság.

- Ön teljesen tisztában van azzal, hogy mit ajánlott? - kérdezte megváltozott hangon. - Még nem késő visszalépni; még most sem késő.

Chilcote ajka megnyílt; azután várt egy kicsit; majd Lodert nevetni hallva, ő is elnevette magát, ami azonban igen erőltetetten hangzott.

- Édes barátom, én azt a szót, hogy visszalépni, nem használom soha.

- Soha?

- Soha.

- Akkor áll az alku.

Loder átment a szobán, azután elfoglalva helyét a kandalló mellett, visszanézett társára. Amint így szemben álltak, a közöttük lévő hasonlóság tényleg határtalan volt; olyan, ami kiállta volna a legrészletesebb vizsgálódást is. És mégis; - hisz' a természet oly titokzatos még a tévedéseiben is, - valami finom, valami meghatározhatatlan különbség mégis volt közöttük. Chilcote maga volt Loder, - valami fontos vonásnak a hijjával; Loder meg maga volt Chilcote, annak a vonásnak a hozzáadásával. A különbség nem az anyag különbsége; abban a belülről kisugárzó világosságban állott, amit némelyek egyéniségnek neveznek, mások meg léleknek.

Ennek valami sejtelve - noha az ideges képzelődéstől összeziláltan és elhomályosítottan is, - átsuhant a Chilcote elméjén, mialatt vizsgálódva nézte a másikat, de azután készakarva elfordult a gondolattól.

- A... a részletek megbeszélése végett jöttem, - mondotta sietve és néhány lépéssel a házigazdája mellett termett. - Ha talán... Nem lenne jó, ha...? - Itt zavartan hallgatott el.

- Rendelkezzék velem; - szólott Loder teljes határozottsággal. Az asztalhoz lépve, széket mutatott s magának is odahuzott egyet.

Leültek.

Chilcote előrehajolt, összekulcsolt két kezét az asztalon nyugtatva.

- Sok mindent meg kell gondolnunk, - kezdte idegesen, társára nézve az asztalon át.

- Igaza van. - Loder egyetértőleg tekintett reá vissza. - Magam is azokról a részletekről gondolkoztam csaknem egész éjjel. Mindenekelőtt a kezeírását kell tanulmányoznom. Jót állok róla, hogy megtanulom utánzását, de bele fog kerülni egy hónapba.

- Egy hónapba!

- Talán csak három hétbe. De elrontanunk nem szabad a sietséggel semmit.

Chilcote idegesen mozdult meg.

- Három hétig! Nem lehetne talán...?

- Nem. Nem tehetném, - felelte a másik határozottan. - Lehet, hogy sohasem lesz szükség arra, hogy tollhoz nyuljak, de viszont az is lehet, hogy egyszer valami csekket kell aláírnom. - Elnevette magát. - Gondolt ön erre? Hogy esetleg ezt is meg kell majd tennem, vagy hogy meg akarom majd tenni?

- Nem. Megvallom, erre nem gondoltam.

- Kockáztatja a vagyonát, hogy megtarthassa azt a helyet, amelyet a vagyona segítségével szerzett meg. - Itt Loder ismét nevetett. - De hogy tudja ön, hogy én nem vagyok gazember? Hogy tudja, hogy egy nap majd nem állok odébb? Ki gátolná meg Chilcote-ot abban, hogy összeszedjen negyven-ötvenezer font készpénzt, azután elillanjon innen?

- Ön azt nem fogja tenni, - felelte Chilcote élesen és szokatlan határozottsággal. - Én már tegnap kimutattam önnek, hol van a gyöngéje oldala. Nem a pénz az. Nem a pénz az a zátony, amelyen ön hajótörést fog szenvedni.

- Hát gondolja, hogy valamelyik zátonyon az vár reám? Nos, de az nem tartozik ide. Hogy rátérjünk az üzletre: hát csakugyan beleegyeznek, hogy tanulmányozzam a kezeírását?

A másik bólintott.

- Helyes. Második pont. Meg kell ismernem név és arc szerint a jóismerőseit, amennyire lehet. Csak a férfiakat. A nőismerősei nem tartoznak a játékhoz. Amíg én vagyok ön, - addig ön sebezhetetlen lesz, mint a gyémánt. De a férfibarátok dolga fontos; ez a dolog gerince. - Itt ismét nevetett kellemes hangján.

- Nincsenek barátaim. Nincs bizalmam a barátságban.

- Úgy hát ismerősei?

Chilcote élénken tekintett föl.

- Azt hiszem, itt kedvező a helyzet. Én ismeretes vagyok a szórakozottságomról s ennek a révén az ön útja nyitva áll. Azt mondják rólam, hogy úgy keresztül tudok nézni a Házban, a legmegtermettebb emberen, mintha pókháló volna, pedig lehet, ugyanaznap vele reggeliztem.

Loder mosolygott.

- Becsületemre, ezt a sors bizonyosan akkor igazította már el úgy, amikor még egyikünk sem volt a világon. Ismernem kell a kollégáit, ha éppen csak azért is, hogy köszönés nélkül menjek el mellettük. El kell egyszer vinnie engem a Házba.

- Lehetetlen!

- Dehogy. - Itt Loder ismét felsőbbbé hangon beszélt. - Szememre vághatom a kalapomat; a kabátgalléromat meg fölhajthatom úgy, hogy senki sem vesz észre. Azután meg választhatjuk a szürkület idejét is. Ne féljen semmit, ha mondom.

- De ha kiszivárognék a hasonlóság híre? Nagy kockázat az!

Loder megnyugtatólag nevetett:

- Hallgasson azzal! A kockázat az élet sója. Látnom kell önt a helyén és látnom kell az embereket, akik együtt dolgoznak önnel. - Ezzel fölállt s a pipájáért ment. - Ha belekezek ebbe a dologba, jól akarom csinálni.

Pipáját megtöltve, újra elfoglalta a helyét s amint az asztalra támaszkodott, öntudatlanul már utánózta is Chilcote-ot.

- Van gyufája? - kérdezte röviden, átnyulva az asztalon.

Chilcote feleletül kivett egy skatulyát s meggyújtotta a gyufát az oldalán. Amikor kezük összeért, Chilcote fölkiáltott a csalódás és meglepetés hangján:

- Szavamra! Ezt nem vettem észre előbb. - Amíg ezt mondotta, szeme kedvetlen kifejezéssel pihent Loder kinyújtott kezén.

Loder követte a tekintetet s azután mosolyogva mondotta:

- Furcsa, hogy ez mindkettőnk figyelmét kikerülte. Pedig csúnya sebhely. - Ezzel fölemelte kezét, hogy a világosság egyenesen reáessék. A középső ujj második ize fölött, közel a kézfejhez egy fűrészes élű fehér vonal huzódott, annak a sebnek a maradványa gyanánt, amely annak idején egészen a csontig hatolt.

Chilcote előre hajolt:

- Hogy kapta ezt?

A másik vállat vont.

- Oh, az nagyon régi történet.

- De az eredménye ugyancsak megvan ma is. Ez bolond dolog. Bosszantó igazán.

Chilcote-nak, akit minden hamar kizökkentett a kerékvágásból, most egészen lelohadt a kedve az első akadály láttára.

Loder, aki még mindig a kezét szemlélte, nem is hallotta, amit mondott.

- Csak egy dolgot lehet tenni, - mondotta. - Viseljünk mindketten két-két gyűrűt a középső ujjunkon. Két gyűrű bizonyosan eltakarná.

Mialatt ezt mondotta, méregetni kezdte a hosszúságot a pipája szárával.

De Chilcote most is zavart volt és ingerült.

- Gyűlölöm a gyűrűket. Sohasem viselek.

Loder nyugodtan tekintett föl.

- Én sem, - felelt azután. - De nincs ok a makacskodásra.

A másiknak azonban már fölébredt az ingerlékenysége. Kihúzta a széket maga alól:

- Nekem nem tetszik ez a gondolat.

Loder mulatságosnak találta ezt a föllépést.

- Micsoda furcsa egy fickó ön. Arra a veszélyre nem is hederít, hogy valaki esetleg az aláírását hamisítsa, hanem annak a gondolatára megriad, hogy egy darab ékszert kelljen viselnie. No, nekem lesz módomban jellemet tanulmányozni önnél.

Chilcote nyugtalanul mozdult meg:

- De amikor mindenki tudja, hogy gyűlölöm az ékszereket.

- Mindenki tudja azt is, hogy szeszélyes ember. Ha gyűrűt nem, akkor mást ugyan mit tehetnénk az ujjunkra. A sebforradást nem utánozhatjuk.

Chilcote megint izgett-mozgott egy kicsit, kerülve a másiknak a tekintetét, de azután némi belső küzdelem után rátekintett.

- Igaza van! Legyen úgy, ahogy ön akarja.

Ez volt az erősebbik akarat első, kézzelfogható diadala.

Loder nyugodtan vette a győzelmet.

- Helyes. Akkor a többivel rendben volnánk?

- Rendben. Kivéve a... a jutalom kérdését, - mondotta Chilcote habozva a szóval.

Rövid szünet következett, mire a másik nyíltan kívágta, nevetve:

- A fizetésemet?

Chilcote zavarban volt.

- Én nem akartam egészen úgy mondani.

- De azt gondolta. Ugyan már, miért nem lép föl nyíltan, becsületesen - legalább magával szemben.

Chilcote közelebb húzta a széket az asztalhoz. Nem is igen hallotta a másik szavát, hanem ujjával a mellényzsebében keresgélt.

Loder látta ezt.

- No lássa, ön igazán túlozza a dolgot. A fizetés kérdése nem olyan sürgős; hagyjuk azt a következő alkalomra. Ön amúgy is fáradtnak látszik.

Chilcote megkönnyebbülten tekintett föl.

- Köszönöm. Egy kicsit csakugyan ki vagyok merülve. Ha megengedi, most kérném azt a whiskyt, amit a multkor visszautasítottam.

- Hogyne, szívesen!

Loder azonnal fölemelkedett és odament egy faliszekrényhez. Szó nélkül huzott elő egy üveg whiskyt, két poharat és egy üveg szódavizet.

- Mondja, mikor akarja? - kérdezte azután a whiskys üveget fölemelve.

- Most mindjárt kérném. De tiszta vizet kérnék szódavíz helyett, ha nem alkalmatlan.

- Dehogy.

Loder ismét keresztülment a szobán. De alighogy háttal volt fordulva, Chilcote hirtelen elővett néhány tabloidot s beledobta a whiskybe. Mire a másik visszajött, akkor nevetett, idegesen, csaknem görcsösen.

- Köszönöm. Most már készítse el a maga italát; én elvégzem a többi. - Ezzel minden tartózkodás nélkül fölkapta a vizeskorsót és poharát pedig úgy fogva meg, hogy a pirulákat ne lehessen látni, teletöltötte vízzel a legnagyobb izgalomban.

- Mire iszunk? - kérdezte.

Loder hozzáértéssel készítette el a maga italát, azután fölemelte a poharat mialatt jókedvűen mondotta:

- Nos, hát Chilcote John pályájára. Ugyan mi egyébire ihatnánk jogosabban?

Chilcote habozott egy pillanatra. A szavakban volt valami jóslatszerű. De lerázta ezt a gondolatot és poharát fölemelve így felelt hangos nevetéssel:

- Chilcote John pályájára!

HETEDIK FEJEZET.

Vagy három hét mulhatott el azóta, hogy Chilcote és Loder erre ürítették poharukat. Ma este Loder megint ott ült az íróasztala mellett.

Feje le volt hajtván, keze pedig óvatosan mozgott, amint sort sor után szántott tele a nagy ív papirosra összefüggéstelen szavakkal. Amikor a lap már tele volt írva, akkor fölállt, odament a középen levő asztalhoz, s összehasonlította a maga írását egy ott heverő levéllel. Az összehasonlítás eredménye kedvére való lehetett, mert egész alakját kiegyenesítve, fejét hátravetve, elégedetten nézte a végzett munkát.

Úgy el volt merülve, hogy a lépcsőn fölhangzó léptekeket sem hallotta s csak akkor fordult hátra, amikor valaki minden engedelem nélkül betaszította az ajtót. De ez is csak pillanatnyi érdeklődést keltett nála.

- Halló! - szólott oda a belépőhöz, de a szeme már megint az írását vizsgálta.

Chilcote hirtelen becsukta az ajtót, azután Loderhez sietett. Sápadt volt és kimerültnek, megviseltnek látszott. Izgatottan fogta meg Loder karját, aki föltekintett:

- Nos, mi ujság? Valami új fordulat?

Chilcote mosolyogni igyekezett.

- Az, - felelte rekedten. - Elérkezett.

Loder kiszabadította a karját:

- Mi? A végítélet?

- Az én végítéletem.

A szavak szakadozva jöttek s minden szótagon látszott, milyen erőfeszítés kell a kiejtéséhez.

De Loder nem értette vagy nem akarta érteni.

Chilcote újra megkapta a kabátja ujját; most már görcsösebben.

- Nem látja? Hát nem veszi észre?

- Nem.

Chilcote végighúzta kendőjét a homlokán.

- Elérkezett. Nem érti? Szükségem van önre.

Ezzel hátrahúzódott, de csak, hogy a másik percben újra előre lépjen.

- Tudom, hogy készületlenül rontok rá önre, de nem az én hibám. Lelkemre, nem az! A veszedelem meg engem rohant meg, hogy torkon ragadjon. - Itt elhallgatott s lankadtan roskadt egy székre.

Loder egy pillanatig kiegyenesedve és mozdulatlanul nézte, azután tekintete jóformán vonakodva fordult csak az előtte ülő, összeesett alakra.

- Azt akarja, hogy mindjárt ma elfoglaljam a helyét, minden előkészület nélkül? - kérdezte s a hangja tiszta volt és szilárd.

- Azt. Azt akarom.

- Hogy az éjjelt morfin-mámorban tölthesse. Ezt is, meg a következő éjjeleket is?

Chilcote fölemelte dúlt, égő arcát.

- Nincs joga arra, hogy erkölcsöt prédikáljon. Elfogadta az alkut.

Loder hirtelen kapta föl a fejét.

- Én, soha... - kezdte, de ekkor egyszerre arca is, a hangja is megváltozott egészen. - igaz van, - mondotta hidegen. - Többé nem lesz oka arra, hogy panaszkodjék.

Chilcote kényelmetlen mozgolódás között felelt:

- Nem akartam sérteni; édes barátom. Csak lássa, csak...

- Az idegei. Tudom. Térjünk a dologra. Mit csináljak?

Chilcote izgatottan kelt föl:

- Igen, térjünk a dologra. Tudom, kényelmetlen önre nézve, hogy így megrohantam. De lássa, beszámíthatatlanul ingerlékeny emberrel van dolga. Irtózatoss napom volt, irtózatoss napom.

Az arca halálsápadt volt ismét s a lámpaernyőn átszűrődő zöldes fényben csaknem hamvas-szürkébe játszott. Loder akaratlanul is elfordult tőle.

Chilcote figyelemmel nézte, amint Loder odalépett az íróasztalhoz és gépiesen kezdte a papirosait rendezni.

- Olyan irtózatoss napom, - kezdte Chilcote újra, - hogy nem merek szembenézni az éjszakával. Olvasta ön a De Quincey Opiumevőjét?

- Olvastam.

- Akkor olvassa el újra és mindent meg fog érteni. A borzalmak az én esetemben is mind benne vannak... a művészeti szép nélkül. Nálam nincsenek a „bánat leányai”, hanem szörnyetegekből iszonyúbbak kínoznak, mint annak a „krokodilja” volt. - Szavait bántó, szilaj nevetéssel fejezte be.

Loder megfordult:

- De hát akkor miért nem... - kezdte, de hirtelen elhallgatott. Chilcote megnyult, fölindult arcában volt valami, ami megakasztotta. A predestinációnak valami árnya, amit néha ott látunk egy-egy arcon, úgy megdöbbenetette Lodert, hogy szinte a hideg is végig futott rajta, megbénítva utolsó ellenállását.

- Mit kíván tőlem? - kérdezte halkabb hangon.

Ezek a szavak mintha megszilárdították volna Chilcote-ot. Egy kicsit elnevette magát. A nevetés még remegő hangú volt mindig, de már nem volt annyira éles.

- Igaza van, hogy reám pirít. Nincs veszteni való időnk. Egy órára meg kell lennie. - Itt kivette az óráját s az ablakhoz lépve, letekintett a homályos udvarra.

- Milyen békés hely ez, - mondotta aztán. Majd hirtelen valami új eszme kaphatta meg, mert megint visszament a szoba közepére.

- Loder! - kezdte. - Loder, nekem van egy eszmém. Míg ön az én helyemen lesz, miért ne lehetnék én meg ön? Miért ne lennék én addig Loder John, ahelyett, hogy az a vándor legyek, aminek engem szántunk? Ez mindent rendbe hozna, mindent megmagyarázna. Pompás eszme! Csodálom, hogy eddig nem gondoltunk rá.

Loder még mindig ott állt az asztalnál.

- Én gondoltam rá, - felelte, anélkül, hogy visszatekintene.

- És nem javasolta?

- Nem.

- Miért?

Csend volt.

Chilcote arcát elöntötte a vér.

- Féltette a hírét?

- Nincs mit féltennem.

Chilcote kellemetlen nevetéssel felelt.

- Hát még sem jutott el a filozófiában olyan messzire, mint hittem. Még megőrzött egy zúgot a magáról való jó vélemény számára.

Loder ismét néma volt egy percre, aztán elmosolyodott.

- Milyen különösen helyes megfigyelései vannak néha. Azt hiszem, csakugyan volt bennem valami félszeg büszkeség arra nézve, hogy a nevem tisztaságát megőrizzem, pedig az efféle büszkeség divatját multa már s nekem úsznom kell az árral.

Nevetett. Azzal a rövid, hirtelen elcsapódó nevetéssel, amelyet Chilcote már hallott tőle egyszer-kétszer; aztán keresztül haladva a szobán, ott állapodott meg a látogatója mellett.

- Végére is; ugyan mire való nekem a büszkeség, akár a félszeg, akár a helyes! Legyen az egyéniségem az öné, ha akarja. Ha már minden védőbástya le van rombolva, egyetlen egy ép pont nem menti meg a várost.

Nevetve tette kezét a másik férfi karjára, s így fejezte be:

- Rajta! Adja ki a parancsamat. Megadom magamat.

- - - - -

Egy óra múlva a két férfi úgy jött ki Loder hálósobájából a nappaliba, hogy ekkor már minden szükséges részlete végre volt hajtva az átalakulásnak. Loder jött ki először, aki most kifogástalan estélyi öltözetet viselt. Haja ki volt kefélt gondosan, a ruha pedig úgy állott rajta, mintha ráöntötték volna. Bárki szemében, akár tudatos, akár öntudatlan vizsgálódással nézte az illető, Loder annak látszott, aki ma este látogatóba jött ide. S mintha Chilcote ruházatával annak még a járását is átvette volna. Sietős léptekkel jött be a szobába s egyenest az íróasztalhoz lépett.

- Nincsenek magántermészetű írásaim, - szólalt meg, - így nincs is mit elzárnom. Minden úgy maradhat, amint van. Reggelenként egy Robinsné nevű asszony jár ide kitakarítani és a tüzet megrakni, a többiben magát kell kiszolgálnia. Zavarni nem fogja senki. Nyugalom, halálos nyugalom jóformán az egyetlen dolog, amire itt bizton számíthat.

Chilcote a küszöbön állva úgy érezte, hogy nevetne is, nem is. Kettejük közül ő volt nagyobb zavarban. Loder viseltes, bár jókarban tartott bolyhos gyapjú-öltözetében úgy érezte magát, hogy most igazán a maga egyéniségére van utalva, mert most már hiányzik mind az a járulék, amely palástolta a hiányokat és amely a konvenciók keréktengelyét mozgásban tudta tartani. Csak állt ott, kínosan világos öntudattal, s mégis képtelenül arra, hogy érzéseit összegezni tudja. Sorra megnézte a tüzet, az asztalt, majd a széket, amelyekre bejövet a téli kabátját ledobta. A kabát láttára arca egyszerre földerült, a céltalanság érzete lehullott lelkéről és Chilcote a megkönnyebbülés felkiáltását hallatta.

- Szavamra! Csaknem elfelejtettem!

- Mit? - kérdezte Loder körülnézve.

- A gyűrűket. - A székhöz lépve belenyúlt a kabát zsebébe. - A másolatokat csak ma délután kaptam meg. Éppen ideje volt, mi? - Gyorsan beszélt, mialatt ujjai lázasan keresgéltek a kabát zsebében. Bárminő tevékenység is áldásnak látszott.

Loder követte s mikor a doboz előkerült, érdeklődve hajolt előre, hogy lássa.

- Mint már mondtam, az egyik egy antik pecsétgyűrű másolata, a másik egy sima, lapos arany pánt, olyan, mint valami jegygyűrű.

Chilcote nevetett s a négy gyűrűt egymás mellé rakta a kitárt tenyérre:

- Semmi egyéb nem jutott eszembe, ami elég széles legyen és a mellett mégsem feltűnő. Tudja, mennyire irtózom a fitogtatástól.

Loder megérintette a gyűrűket.

- Jó izlése van, - mondotta. - Lássuk, megfelelnek-e a céljuknak?

Ezzel fölvette s odament velük az asztalhoz.

Chilcote utána ment.

- Ez gonosz sebesülés lehetett, - mondta, mert kíváncsisága újra fölébredt, amint Loder ki-nyújtott kezét meglátta. - Hogy kapta?

A másik mosolygott.

- Emlék! - mondta aztán.

- Hőstett emléke?

- Éppen az ellenkezőé! - Ismét lenézett a kezére, majd róla fel Chilcoterára. - Nem, - felelt aztán szokatlan ösztönszerű megnyilatkozásával a bizalomnak. - Arra való, hogy emlékeztessen, hogy én sem vagyok sérthetetlen, hogy énbőlöm is bolondot üztek egyszer, mint más emberből.

- Amit persze úgy értek, hogy valami asszony? - kérdezte Chilcote a tekintetet visszaadva.

- Az.

Loder az ujjain levő fehér vonalat nézte.

- Ritkán idézem föl a dolgot, - mondta, - mert annyira a múlté! De ma úgyszólván szeretek megemlékezni róla. Azt akarom, tudja meg, hogy én is keresztül mentem a tűzpróbán. Ez is biztosíték.

Chilcote elutasító mozdulatot akart tenni, de a másik meggátolta.

- Oh, tudom, hogy ön eléggé megbízik bennem. De azért mégis kockáztatott pontra helyez. Azt akarom, lássa tisztán azt, hogy az asszonyok kívül állanak az én világomon; teljesen kívül.

- De édes barátom...

Loder csak folytatta, rá sem ügyelve:

- Nyolc évvel ezelőtt történt Santasalareban. Az egy parányi fészek Luna és Pistoria között; egy marék ház, odaszórva két hegy közé. Igazi maradvány a régi Itáliából, amely lassan porladozik a virágok és a nap sugarai alatt; a jelen századra nem vall az egész helyen semmi egyéb, mint az, hogy néha-néha a vonat is elhalad az egyik hegy lábánál. Valósággal csak úgy vaktában bukkantam rá a helyre, amikor Svájcból jövet ott kóboroltam s kísértetbe jöttem, hogy megszálljak a kis korcsmában. Odaérkezésem után a második este valami szokatlan dolog történt. A vonat kisiklott éppen azon a ponton, ahol Santasalare mellett haladt el.

A dolog egy kis izgalmat okozott, a lakosok mind segíteni akartak s a munkából én is kivettem a részemet. Az igazság az, hogy a baj nem volt valami nagy; az utasok közül néhányan megsérültek, mások csak megijedtek, de meg nem halt senki.

Itt Loder elhallgatott, hogy a társára nézzen, de mivel ennek arcáról érdeklődést olvasott le, tovább ment az elbeszélésben.

- Az utasok között volt egy angol hölgy is. Valamennyi között ez volt, akit a dolog a legkevésbé érintett és aki tökéletesen megmenekült minden bajtól. Amikor ráakadtam, ott ült az egyik vasuti kocsi összezúzott ajtaján, nyugodtan igazítva a kalapját. Amint engem meglátott, föltekintett a fölkeresség legbájosabb mosolygásával.

- Éppen olyan valakire vártam, mint ön, - mondotta. - Az én ügyetlen szobalányom ott van valahol a másodosztályu kocsikban, nem tud kijönni és nekem senkim sincs, aki segítene a kutyámat megkeresni.

- Persze, hogy nekem már ezekre a szavakra tisztán kellett volna látnom, de nem tettem. Csak a mosolygást láttam és a hangot hallottam, hogy mély vagy sekélyes dolgot mondott-e, arról nem tudtam semmit. Így aztán megkerestem a komornát, és megkerestem a kutyát. Az első megköszönte, a második nem. Óriási nehézséggel húztam ki a málhás kocsi roncsai alól és ime, ez volt az, ahogy a méltánylásának kifejezést adott.

Loder itt kinyújtotta a kezét és a sebhelyre mutatott.

Chilcote föltekintett.

- Hát ez a magyarázat?

- Ez. Mindenáron el akartam titkolni, mikor a kutyát visszavittem, de átkozottul vérzett a kezem és az eltitkolás nem sikerült. Ekkor aztán az egész helyzet megváltozott. Most már én voltam az, akinek gondját kellett viselni, mint új ismerősöm erősítette; énnekem volt ápolásra szükségem, nem neki. A kutyáról is megfeledkezett az új érdeklődés mellett, amelyet az én sebes kezem keltett benne. A szobaleányt, aki jóformán szintén teljesen sértetlen volt, előre küldte, hogy szobákat fogadjon a kis korcsmában, mi ketten pedig követtük.

Az a séta nagy benyomást tett rám. A nyári meleg estében volt valami vonzó párateltség, abban az érzésben pedig több volt a vonzónál, hogy ötesztendei hazátlan kóborlás után az embert egy saját hazája- és osztályabeli hölgy olyan nagy, kitüntető figyelemben részesíti. - Elnevette magát a gúny némi árnyalatával. - De nem akarom az idejét a részletekkel zavarni. Tudja, milyen nyomokon halad rendesen egy szerelmi történet. Adjon hozzá egy kicsit több virágot és több napfényt a szokottnál; képzeljen el egy olyan embert, aki jóformán olyan mint a remete és egy olyan asszonyt, akinek a kisujjában van a nagyvilági élet minden titka és akkor előtte áll az egész történet.

Kimondotta, hogy három napig mindenesetre ott marad Santasalareban, hogy a kezemet bekötözhesse; - azután azzal végezte, hogy ottmaradt három hétig abban a reményben, hogy összezúzhatja az egész életemet.

A kis szállóba érkezve, nem mondott be semmi nevet és az első beszélgetéseink folyamán arra a következtetésre hagytam jutnom, hogy hajadon leány. Csak a három hét legvégén vallotta be a világ legédesebb mosolyával, hogy nem szabad többé, mint én azt a magam ártatlanságában hittem, hanem férje van, akit Florencban hagytam hátra betegen.

A fölfedezés úgy ért, mint a villámcsapás és nem is fáradoztam azon, hogy eltitkoljam. Erre azután hirtelen megjött a befejezés. Én az ő szemében nevetséges bolond voltam polgári előítéletekkel; - ő meg az én szememben... De erről nem szükség beszélnem. Még aznap este

elutazott Santasalareból az utiböröndök és kalapskatulyák nagy tömkelegével; - másnap reggel pedig én vettem a tarisznyámat a vállamra, és hátat fordítottam a Délnek.

- És azóta az asszonyok nem számítanak többé? - mosolygott Chilcote, akit a beszéd kicsalt a maga zárkózottságából.

Loder nevetett.

- Ezt akartam önnek megértetni. Égett gyermek fél a tüztől.

Ezzel mosolyogva csusztatta a két gyűrűt az ujjára, mintegy befejezve ezzel az egész dolgot.

- Nos és most már induljak. Ez a kapukulcsa? - kérdezte, kis kulcsot véve ki Chilcote estélyi ruhája zsebéből. - És ugye, amikor a Grosvenor-térre érve meglelem a házat, egyenesen bemegyek, föl a lépcsőn és ott jobbkézfelől találom az ön... akarom mondani: az én lakosztályomat. Azt hiszem, tudom az egészet könyv nélkül. Ma inspirálva vagyok; érzem, hogy nem hibázhatom el.

Ezzel a másik két gyűrűt átadta Chilcote-nak és fölvette a télikabátot a székről.

- Addig maradok a helyemen, amíg öntől nem kapok sürgönyt, akkor visszajövök és újra szerepet cserélünk; - folytatta a kabátot felöltve. Azután visszatért az asztalhoz. Most, hogy a döntő pillanat eljött, egyszerre megzavarta. Jóformán nem tudva, hogyan vessen véget a helyzetnek, kinyújtotta a kezét.

Chilcote megrázta, de közben elsápadt egy kicsit.

- Minden jó lesz, - mondotta visszatérő idegességgel. - Minden jó lesz. És ami a... a föltételeket illeti, azt ugy-e tudattam? Száz font hetenkint, az összes költségeken kívül.

Loder mosolygott.

- A fizetésem? Oh, hogyne, azt tudatta oly világosan, mint a nap. Búcsuzzunk tehát?

- Jó lesz. Jó éjszakát.

Chilcote hangjának valami sajátságos színezete volt, mintha messziről jönne; de a másik úgy tett, mintha nem venné észre. Megszorította a kezében tartott kezét, noha annak nyirkos hidegsége szinte borzasztotta.

- Jó éjszakát, - mondotta ismét.

- Jó éjszakát!

Még ott álltak egy percig, zavartan nézve egymásra, akkor azután Loder kiszabadította a kezét, keresztül ment a szobán és kilépett a folyosóra.

Chilcote meg, amint ott maradt a szoba közepén, várt, várt, amíg csak a léptek egészen el nem hangzottak a szőnyegtelen lépcsőn; akkor azután sietős, ideges mozdulattal kapta föl a zöld-ernyős lámpát és belépett Loder hálósobájába.

NYOLCADIK FEJEZET.

Minden életben megjönnek a fontos pillanatok, a nehéz pillanatok, a diadalmas pillanatok egyaránt. Lodernek is volt már eddig része mind a háromféleképpen, de egész élete folyásának talán egy pillanata sem ért föl izgató sajátságára nézve azzal, amikor egy más ember ruhájába öltözve beleillesztette a kapukulcsot annak a más embernek a háza ajtajába.

Az egész igen csöndesen ment. A kulcs simán belecsuszott a zárba és Loder keze habozás nélkül fordította meg; habár szíve, amely rendkívüli nyugodt verésű volt mindig, most egy percig hevesen zakatolt. Az előcsarnok nehéz és komoly színben tartott díszítést mutatott. Költséges és sötét felszerelése fekete és barna árnyalatokból állt; a falak tetejét vert réz-lemezből álló fríz díszítette, kiterjesztett farku pávákat ábrázolva; a korlát rúdjai nehéz vasmunkából voltak s a kissé félelmes méretű kandalló ugyanabból a sötét ércből.

Loder körülnézett; azután megindult előre, s most a szíve megint csak elkezdett hevesen dobogni, amint a lépcső korlátjába fogózva, fölfelé indult. De önbizalma minden lépéssel szilárdult, lépése biztosabb lett, keze is nyugodtabb; hanem azután fenn a lépcső fordulójánál mintha csak egyszerre semmivé akarta volna a bátorságát tenni, az ütere megint hamis ütemben kezdett zakatolni, még pedig most már komolyabb nótára. Mert egy jól kivilágított folyosó tulsó végéről egy nőcseléd közeledett, egyenesen feléje.

Egy pillanattal minden forogni kezdett Loder körül; a fölfedezés bizonyos volta teljesen megbénította az elméjét. Az az elvitázhatatlan tudat, hogy ő végre is Loder és senki más, minden álruha és vakmerőség ellenére is, úgy erőt vett rajta, hogy ez elől minden más tekintetnek hátrálnia kellett. Csak egy szó kellett, egyetlen egy áruló szó, - és akkor az egész haditervnek vége. A pillanat kétségbeejtő hatása alatt csaknem azt kívánta, hogy bár az a szó ki is lenne már mondva, hogy ennek a feszült percnak vége legyen.

De a szobaleány csak közeledett csöndesen és a némaság oly hihetetlen nagy volt, hogy Loder is csak haladt előre. Már csak egynéhány lábnyi távolság volt közöttük és a leány még mindig nem szólott; - amikor pedig a férfi elhaladt mellette, tiszteletteljesen a falhoz húzódott, hogy gazdájának helyet adjon.

Az erőfeszítés csodásan rövid tartamu volt ugyan, de óriási; - amikor azután lazulni kezdett a feszültség, akkor megjött az erős visszahatás is. A megalázástól való félelem egyszerre helyet adott annak a vágnak, hogy szembeszálljon a sorssal. Loder hirtelen megállva, megfordult és visszahívta a leányt.

Az a pont, ahol megállott, fényesen meg volt világítva, mert a lefüggő lámpa éppen ott volt a feje fölött s amikor a leány közeledett hozzá, Loder fölemelte a fejét szándékosan és várt.

A leány minden meglepetés vagy érdeklődés nélkül nézett rá.

- Tetszik parancsolni?

- Itthon van az úrnője? - kérdezte. Más kérdés nem jutott eszébe; de arra ez is jó volt, hogy a hangját kipróbálja.

A leányon még most sem látszott semmi meglepetés.

- Nincs itthon, sir, - felelte, - de egy félóra múlva várjuk.

- Félóra múlva? Jól van. Csak ezt akartam. - Azután határozott léptekkel sietett a lépcső fordulójához, ott jobbra tartott és benyitott Chilcote lakosztályába.

Az ajtó egy rövid, széles kis előszobába vezetett. Ennek egyik oldaláról nyílt a könyvtár, a másikról a háló-, öltöző- és fürdőszoba. Loder az elméletben való ismeret és a gyakorlatban való ismeretlenség különös vegyülékével haladt előre, mert hiszen Chilcote részletesen leírt neki mindent, de azért járni még sem járt itt soha.

Az iménti siker emléke azonban velejárt, mint jó előjel s ennek emelő hatása alatt fordította meg az ajtó gombját.

Benn a szobában a tűz is égett, a lámpa is s volt valami munkára hívó békességes érzés az egész légkörben. Ennek észrevétele és az a hitetlenség, hogy Chilcote minderről önként lemondhasson, ezek voltak első benyomásai; de azután csakhamar közelebb fekvő dolgok tartottak igényt a figyelmére.

Amikor belépett, az új titkár éppen akkor tett vissza egy kötet könyvet a helyére az egyik polcon. A belépőt megpillantva meggyorsított mozdulattal tolta helyre a könyvet és azután feléje fordult:

- Khorasan politikai helyzetéről csináltam jegyzeteket, - mondotta a titkár futólagos, figyelő tekintetet vetve a belépő arcára. Alacsony, félénk kis emberke volt, nagyon kevés társadalmi állással és nagy tanultsággal; ellentéte az élénk Blessingtonnak, akinek a helyét betöltötte.

Loder egy szemhunyorítás nélkül állta a vizsgálatot. Sőt egyszerre az a gondolat lepte meg, hogy lám, micsoda érdekes, szinte izgató dolog is van abban, amikor az ember új meg új szempárral áll szemben. Erre a gondolatra közelebb lépett az íróasztalhoz:

- Köszönöm, Greening, - mondotta. - Ez nagyon hasznos dolog lesz.

A titkár kissé meglepetve tekintett föl. A béketűrése ugyanis erős próbára volt téve az elmúlt két hét alatt.

- Örülök rajta, hogy úgy gondolja, sir, mondotta habozva. - Mert talán emlékezik, hogy ma reggel még kicsinyesnek találta a dolgot.

Loder éppen azon volt, hogy a télikabátját levesse, de erre megállt.

- Ma reggel? - mondotta. - Igazán? Oh, lehet!

S mivel egyszerre tisztán állott előtte, milyen fényes alkalmat adnak meg neki most ezek a szavak, így fordult a titkár felé:

- Önnek még meg kell engemet szoknia, Greening. Még nem ismert meg. Lássa, én a hangulat embere vagyok. Mostanáig csak a lanyhaságomat, a zilált oldalamat látta, de van nekem másmilyen, amikor meg akarom mutatni. Afféle kifordított-befordított egyéniség az enyém, tudja.

Itt elnevette magát, amit Greening is visszhangozott tisztelettudóan, de tartózkodva. Chilcote, szemmel láthatólag útját szokta vágni minden bizalmaskodásnak.

Loder hirtelen támadt, de teljes megértéssel nézte a titkárt. Az aggodalmas, alkalmazkodni kívánó modor, - bár elébe tárult ennek az embernek a nagy egyedülisége.

- Maga ki van fáradva, - mondotta szívélyesen. - Menjen, feküdjék le. Egy kis gondolkozni valóm volna amúgy is. Jó éjszakát. - Amint ezt mondotta, kezet nyujtott.

Greening szinte bizalmatlanul fogadta el, nem értve e szövevényes jellem ujonnan kitárult vonásait.

- Jó éjszakát, sir. Holnap, ha parancsolja, majd folytatom a jegyzeteket. Remélem, nyugodt éjszakája lesz.

Loder egy pillanatra föl vonta a szemöldökét, de azután rögtön összeszedte magát ismét.

- Köszönöm, Greening. Remélem, úgy lesz.

Nézte, amint a kis titkár csöndesen, szinte mentegetőzve haladt az ajtó felé, azután odalépett a kandallóhoz és könyökét annak párkányára támasztva, fejét két tenyerébe nyugtatta.

Egyideig teljes mozdulatlanságban állott ott; akkor azután két keze lehanyatlott és Loder lassan megfordult a lámpa felé. Az az izgatottság, ami az iménti hirtelen szavakból és magabízó modorból látszott, most kialudt egyszerre, amint Loder szembe nézett a helyzettel.

Nyugalma visszatérével először is a szobát vette szemügyre. Tekintete helyeslőleg csillant meg, amint végigfutott a szépkötésű könyvek sorain, amelyek ott húzódtak a fal egész hosszában és odaért az alkalmasan elhelyezett lámpához; a lámpáról tovább suhant a tekintete az íróasztalra, amely úgy föl volt szerelve mindennel; az íróasztalról a székekre, amelyek minden kívánságát kielégíthették annak, aki olvasni, írni vagy elmélkedni akart. Nem hiányzott innen semmi. Mindaz, amije egyszer neki is megvolt régen, s amiről azóta is álmodott, az itt volt mind; - csak hogy nagyoobbszerű alakban. Hogy az ember igazán élvezhesse az élet fényüzéseit, arra az szükséges, hogy sokáig nélkülözze. Loder szigorú egyszerűségben élt, annyira, hogy még néhány héttel ezelőtt is azt hitte, reá nézve már nincs veszedelme az emberi kísértéseknek. De akkor megszólalt a nagyvilág hívó hangja és Loder lelkében visszhang támadt reá; oly erős, oly hangos és sürgető, hogy ez túlkiáltotta az ellenkezés meglepett szavát is; - felelt, hogy bizonyosságot tegyen létezéséről és követeléséről. Ez a hang a sokáig elnyomott nagyratörés szava volt; de most azután, amikor Loder itt állott az új környezetben, most lelke mélyén egy új hang emelkedett. Az anyagi, a külvilági dolgokban való gyönyörködés érzése emelkedett föl hirtelen, fölforgatva hirtelen mindazt a filozófiát, amit nagy gonddal épített föl a lelkében. Most már egészen új világításban látta azokat a dolgokat, amelyek körülvették, a puha szőnyeget, a lágyan árnyalt világosságot, azt a megszámlálhatatlan kellemes, szükségtelen dolgot, amelyek szint adnak az élet tájképeinek, amíg azok mellett elhaladt az ember és amelyek megolajozzák az élet gépezetének kerekeit. Érezte, hogy ezek jelentik a hatalmat. Igen, az ember könyveinek választékos kötése, környezetének nyugodt összhangja, alárendeltjeinek jóleső hódolata, ez mind hozzátartozott a dologhoz, s ő ezeket a külső, látható jeleket már-már elfeledte.

Keresztül menván a szobán, az íróasztalhoz lépett és fölemelt néhányat az ott heverő papirosok közül. Fontos és értékes dolog gyanánt hatott reá valamennyi. Olyanok voltak, mint megannyi kulcs valami problémához. A papirosokon kívül levelek is heverték az asztalon rendes csomagokba rakva és még föl bontatlanul. Megforgatta valamennyit. Súlyosak voltak és érdekesnek tetszett mind. Mosolyognia kellett, amikor a maga gyéren érkező postacsomagjaira gondolt; majd hosszú és természetes borítékok jöttek, majd keskenyek és vékonyak: nem szívesen látott kéziratcsomók és szívesen látott postautalványok. Amikor a leveleket átválogatta, habozni kezdett. Hiszen föl kellett volna bontania a megállapodás szerint; de mikor még soha életében nem bontott föl másnak címzett levelet.

Csak állott ott, méregette a leveleket a kezében. De ekkor egyszerre a figyelés és a meglepetés kifejezése jelent meg az arcán, mert kétségtelen volt, hogy valaki állott kívül az ajtó előtt, amelyet Greening nem csukott be egészen.

Az illető habozott még egy pillanatig, de akkor azután ruhasuhogás hangzott föl, majd határozatlan kopogás és ekkor egy asszony lépett be.

Egy pillanatra megállapodott a küszöbön, de mivel Loder nem szólott közbe, beljebb jött a szobába. Láthatólag éppen most jöhetett haza valami társaságból, mert hosszú keztyűjét ugyan lehúzta már, de a prémből és csipkéből alkotott estélyi köpeny még rajta volt a vállán.

Loder ösztönszerűleg kitalálta rögtön, hogy ez csak Chilcote felesége lehet, de ami erre a gondolatra támadt az agyában, az csak valami végtelen zürzavar volt, semmi más. Loder csak állott ott az asztalnál némán és zavartan, azon igyekezve, hogy azt, amit tennie kell, valahogy összhangba hozza ezzel a tudattal. Ekkor azután tisztán érezve, hogy ez úgymint képtelen reménység, hirtelen az asszony felé fordult, hogy ránézzen.

Az asszony ezalatt már letette a köpenyét és most ott állott a tűz mellett. Annak a kénytelensége, hogy az életem úgyszólván egyedül kellett áthaladnia, rányomta a maga bélyegét egész egyéniségére, valami erőt, öntudatosságot adva neki; de azért egész alakja még, amint ott állott, halványkék estélyi ruhába öltözve a könyvtár sötét háttére előtt, maga volt a fiatalosság, ami Loder előtt szinte ellentétnek látszott. Meglepetéssel gondolt vissza arra, hogy Chilcote „hidegnek” és „résztvéltlennek” mondotta a feleségét, Loder maga sem a fölfedezéstől, sem a megalázástól nem tartott az ő jelenlétében, nem úgy, mint amikor az imént a szobaleányával került szembe. Hanem ehelyett valami más volt a nő arckifejezésében olyan, ami ennél sokkal kényelmetlenebb érzést keltett nála. Olyan kifejezés, amelynek jelzésére alig talált kifejezést; valami gonddal, erőfeszítéssel föntartott nyájasság kifejezése volt azon az arcon, arra való, hogy valami más érzést elrejtessen; bizalmatlanság, idegenség, vagy határozott gyűlölet volt-e ez a másik érzés, azt már Loder nem tudta volna megmondani. Valami képtelen öntudatával annak, hogy ő most zavarban van, csak rakosgatta Chilcote leveleit tovább is, csak várva, hogy az asszony szólaljon meg.

Ez pedig, mintha csak kitalálta volna a gondolatát, csakugyan megszólalt:

- Félek, hogy zavarom. De ha talán dolga van...

Loderben egyszerre fölébredt a lovagiasság. Ez az ember úgy kezdte az életet, hogy a nőkről nagyon magas véleménye volt és ez a régi érzés most föltámadt újra, mint visszhang.

- Ne gondolja azt. Csak a... a leveleimet néztem át. Nem szabad magát hátrább tennie a levelemnél.

Loder tudta, hogy a szavai lázas sietséggel, szakadozva hangzottak; de Éva nem vette azt észre. Greeninget meglepte a megváltozott modor, az asszonyt nem. Hiszen hat éve ismerte már.

- Fraide-éknál voltam ebéden ma este, - mondotta. - Fraide üzenetet küldött önnek.

Loder akaratlanul is elmosolyodott. Volt valami humoros gondolat abban, hogy neki érkezzék üzenet a nagy Fraidetől. Hogy nevetését elrejtse, előregördítette az egyik nagy karosszéket.

- Úgy? - mondotta. - De miért nem foglal helyet?

Most közel voltak egymáshoz és Loder jobban láthatta az asszony arcát. Megint meglepte valami. Lám, Chilcote csak úgy beszélt róla, mint igazi társaságba való és eszes nőről, de azt sohasem mondotta, hogy szép is. Pedig a szépsége ritka volt, nagy és szokatlan. Fekete haja volt; - nem fényes fekete, hanem tompa, koromfekete, ami lágyabb tud lenni minden barna árnyalatnál; - szeme nagy és csodálatosan tiszta kék; szempillája fekete; nagyon sűrű és gyönyörűen visszahajló. Loder azon vette észre magát, hogy mindez sorra szemébe tűnik.

- Nem foglal helyet? - kérdezte újra, némi zavarral vágva el a saját gondolatait.

- Köszönöm.

Komolyan fogadta el a följánlott ülőhelyet. Loder azonban látta, hogy minden föltűnés nélkül bár, de mégis félrehúzta a ruháját, amint Loder előtt elment, hogy hozzá ne érjen. Loder nem tudta miért, de ez végtelen rosszul érintette.

- Nos, - kérdezte hirtelen, - mit üzent Fraide? - Ezzel a kandallóhoz ment a maga szokásos mozdulataival és odatámaszkodva, az asszonyra nézett. Most már megszabadult attól az ösztönszerű kívánságától, hogy az arcát eltakarja előle. Ez a minden érdeklődés nélkül, tüstént való elfogadása az ő egyéniségének szinte sértette; újra fölébredt előtte az a jóformán megvetésre készítő benyomás, amelyet Chilcote keltett benne maga iránt s ezzel együtt az első kívánság arra, hogy érvényt szerezzen saját egyéniségének. Az ellenmondó érzelmek kellemetlen hatása alatt keresgélni kezdett Chilcote kabátja zsebében, hogy rágyújthasson.

Éva látta és megértette a mozdulatot.

- Ezek itt a cigarettái? - kérdezte, odahajolva egy kis asztalhoz, hogy a kis kígyóbörtököt fölvegye.

- Köszönöm.

Loder elvette a dobozt s ezalatt látta, hogy Éva egy pillantást vet az ő kezén levő két gyűrűre. A meglepetés hatása alatt ajka megnyílt, de azután bezárult ismét minden szó nélkül. Ez a semmiség minden beszédnél ékesszólóbban tárta föl Loder előtt, hogy milyen szakadék választja el egymástól a férjet és az asszonyt.

- Nos, - kérdezte erre, - hát Fraide üzenete?

Éva e szóra egy kicsit kiegyenesedett, határozottabban ránézett a férfira, mintha valami föladatara szedné össze az erejét.

- Fraide úr most is annyi, annyi érdeklődéssel van ön iránt, mint mindig.

- Vagy ön iránt, - felelt Loder ugyanoly hangon mondván ezt, mint ahogy képzelte, hogy Chilcote mondaná. De már a másik percben szerette volna visszavenni a szót...

Éva melegszerű arcboríték mélyebb árnyalat színe öntötte el. Egy pillanatra megint megjelent szemében az a megmagyarázhatatlan kifejezés, amely egyszer már úgy meglepte Lodert; aztán visszadőlt a szék sarkába.

- Miért tűzi ki céljául azt, hogy az én jó embereimet kigúnyolja? - kérdezte nyugodtan. - Olyankor elnézem, ha ideges. - Egy kicsit habozott, mielőtt a szót kimondotta volna. - De ma este nem az.

Loder nagy megaláztatásában érezte, hogy elpirult. Kivéve a takarítónéjának, Robinsnének egy hirtelen kifakadását egyízben, elmondhatta, hogy éveken át nőt sohasem haragított meg.

- A gúnyolódás nem volt szándékos! - mondotta.

Éva most árulta el a személyes érdeklődésnek első jelét.

- Ha ezt a mentegetőzést úgy érzi, ahogy mondja, - szólalt meg habozva, - akkor örömmel fogadom el. De...

Loder, nem tudva, hogyan vegye a szavakat, zavartan visszament az íróasztalhoz. Ujjai között ott tartotta meggyújtottan szivarját.

Egyikük sem szólt. Végre, a helyzet ferdeségének tudatára ébredve, Éva szólalt meg. Egyik kezével a karosszék hátára támaszkodva, ránézett a férfira.

- Fraide úr azt gondolja, igen nagy kár, hogy... hogy ön kibocsátja a kezéből a... hogy ön veszíteni kezdi az érdeklődését bizonyos dolgokban. Sokat gondolkozott önről a lemult három hét alatt, az egész idő alatt, az ön multkori... rosszullete óta a házban. És azt hiszi... - Itt megint elhallgatott, a férfi félrefordított fejére emelve szemét. - Azt hiszi, ha ön most egy igazi nagy erőfeszítést tenne, éppen most, arra nézve, hogy nyugtalanságát lerázza, akkor az egészsége is megjavulhatna. Azt gondolja, hogy a mostani válság óriási alkalmat adhatna

önnök. Az ön kereskedelmi érdekei, amelyek Perzsiával oly szorosan függnek össze, kettős súlyt kölcsönöznének minden véleménynek, aminek a tárgyra nézve kifejezést adna. - Itt csaknem észrevétlenül némi melegség lopódzott a hangjába. - Fraide úr nagyon komolyan beszélt az ön pályája kezdetéről. Azt mondotta, csak visszatérne még az ön akkori lelkesedése, minden jó lenne! - Beszédje meggyorsult, mintha félt volna, hogy Loder némasága gúnyolódást jelent. - Arra kért, használjam a befolyásomat. Tudom, hogy nagyon kevés van, talán semmi; de ezt nem mondhattam meg neki és így... megígértem.

- És megtartotta az ígéretét? - kérdezte Loder vaktában. Az asszony modora is, szavai is, elgondolkozásra bírták. Valami végtelen valótlanság érzete töltötte be a lelkét.

- Meg, - felelte Éva. - Mindig rajta vagyok, hogy megtegyem, amit tudok.

Mialatt beszélt, Lodernek egyszerre a szeme elé állott, hogy milyen erőfeszítésbe kerülhet az asszonynak az, hogy szóljon és ezzel a gondolattal egyszerre a Chilcote ellen való haragja is feltámadt újult erővel.

- Az én szándékom, - kezdte aztán odafordulva felé. De ekkor eszébe jutott, milyen hiábavaló minden kijelentés és elhallgatott.

- Gondolkozni fogok azon, amit mondott, - felelte aztán. - Azt hiszem, ennél nem mondhatok többet.

Tekintetük találkozott s az asszony elmosolyodott egy kicsit.

- Nem vártam ilyen sokat, - felelte. - Azt hiszem, most már megyek. Bámulatosan türelmes volt. - Itt ismét mosolygott s közben odanyújtotta a kezét. A mozdulat barátságos volt egészen, de Loder látta nála e mellett a megkönnyebbülést is, amiatt, hogy mehet. Amikor kezük érintkezett, észrevette, hogy az asszony ujjai alig érintik az övét.

Loder fölvette Éva köpenyét és utána vitte a szobán keresztül. Mialatt az ajtót kinyitotta előtte, csendesén az asszony karjára tette a köpenyt.

- Majd gondolkozom azon, amit mondott, - ismételte.

Éva rápillantott, azon gondolkozva, nem gúnyból mondja-e ezt, aztán megnyugodott és erre megállt egy kicsit.

- Ön mindig kicsinyelni fogja a pályája kilátásait és én meg azt hiszem, hogy mindig irigyelni fogom. De hát ez így van a férfiak és az asszonyok között. Jó éjszakát!

Halvány mosolya még egyszer megjelent az arcán, amint kilépett a folyosóra.

Loder várt, amíg a külső ajtó is becsukódott, aztán elgondolkozva ment végig a szobán, és ledült abba a székbe, amelyet az asszony az imént hagyott el. Egyideig ott ült, nézve a saját kezét, amelyet az asszony megérintett, aztán felkapta a fejét a maga jellemzetes mozdulatával.

- Teringettét! - kiáltott föl, - ez aztán szívéből gyűlölheti azt az embert!

KILENCEDIK FEJEZET.

Loder mélyen és álmok nélkül aludt, Chilcote menyezetes ágyában. Az ő szemében a szoba komoly pompájával nem volt semmi abból a félelmisségből, vagy magányból, amit előbbi tulajdonosa látott benne. A súlyos, nagyméretű bútorzat, a magas mennyezet, a nehéz függönyök, - mindez Chilcote nagyatyjának ideje óta maradt meg változatlanul, mind a régen fennálló tulajdonjogra emlékeztették s ez hatott reá. Mindez csaknem regeszerű volt előtte, a tárgyak maguk meg mintha csak káprázat képei lettek volna; de a napot betöltötték. És valóban, elég a napnak az ő maga...

Éppen ez volt a hangulata, amikor másnap reggel kinyitotta a szemét és ott feküdt, méltányolva a körülötte levő kényelmet, az egész környezetet, még azt a világosságot is, amely a függöny nyílásain át behatolt, fölkelte benne egy újjáteremtett világ gondolatát.

Amint a nap eljön újra, egy egészséges ember előtt minden lehetségesnek tetszik. Kinyújtotta a karját az ágyban és gyönyörködve élvezte a vászon ágynemű selyem síkosságát.

Hogyan is mondta Chilcote? Jobb egy napig élni, mint egy emberöltőn át tengődni. Ez igaz volt és ime, az élet elkezdődött. Harminchat éves korában kellett azt tehát először megismernie.

Mosolygott, de minden gúny nélkül. Az ember legszebb ideje a harminchat esztendő, gondolta. Mert a lelkesedni tudása még megvan, de a heveskedését már lerázta; megtanulta már, hogy mit szedjen le az élet ösvényén és mit hagyjon ott; már nem képzeletben azt többé, hogy kiüríteni a kelyhet annyit tesz, hogy a seprőjét is meginni. Itt behúnyta a szemét és újra nyújtózott egyet; most már nemcsak a karjával, hanem egész testével. Lelkiállapotának élvezetes volta a testre is kihatott.

Aztán felülve az ágyban, megnyomta a villamos csengőt.

Chilcote új komornyikja csakhamar belépett.

- Húzza félre a függönyöket, Renwick, - mondotta Loder. - Hány óra?

Már nem félt; a komornyik szemének tűzpróbáját már tegnap este kiállta.

A komornyik lassu volt, egy kicsit ostoba is. Gondosan húzta félre a függönyöket, aztán az öltöző-asztalon álló kis órára tekintett.

- Nyolc óra, sir. Nem vártam a csengetést ilyen korán, sir...

Loder érezte, hogy hibán érték és erre csend állott be.

- Behozhatom a teát, sir?

- Nem. Nem még. Előbb fürdőt veszek.

Renwick teljes bizonytalanságban meredt a gazdájára.

- Meleget, sir? - kockáztatta meg.

- Nem. Hideget.

Az ember elámulva hagyta el a szobát.

Loder mosolygott. Erről az oldalról nem fenyegetett veszély. Hajlandó volt azt hinni, hogy Chilcote talán még tovább is ment a kelleténél abban, hogy mindenkinek megnehezítse az életét.

Egyedül reggelizett, hogy Chilcote szokásaihoz hű maradjon; reggeli után pedig átment a dolgozó-szobába.

Amikor belépett, Greening a tegnapi kedvkereső sietséggel kelt föl.

Loder fejbőlintással üdvözölte.

- Már munkában?

A kis titkár arcán csaknem a nevetségesig menő megkönnyebbülés látszott.

- Jó reggelt sir! - mondotta. - De ön is nagyon korán fölkelt ma. Félttem, hogy talán szenvedett az idegeitől tegnap este, amikor elváltunk, mert ma reggel még mind fölbontatlanul találtam a leveleit. De örömmel látom, hogy nagyon jó erőben ébredt föl.

Loder hirtelen háttal fordult a világosságnak...

- Oh, a tegnapi levelek, - mondotta. - Hogy az igazat megvalljam, Greening, tegnap este a feleségem... - a habozása nagyon csekély volt, mielőtt kimondta. - A feleségem még benézett hozzám, aztán elfecsegtük az időt. Egyszerűen elfeledkeztem a postáról.

Mosolyogva ment az asztalhoz, hogy a levelekhez lásson.

Amíg Greening oly odaadással függesztette rá a szemét, nem szabad volt haboznia. Tiszteletreméltó higgadsággal kezdte tehát a leveleket egymás után fölbontani. Nem voltak fontosak és egyenként adogatta át a titkárjának, mialatt valami tekintély érzése rezgett végig a lelkén. Újra előtte állt az a tény, hogy a hatalom apró dolgokban is láthatóvá válik sokszor.

- Adja csak ide a tennivalóim jegyzékét, Greening, - szólott aztán, hogy a levelekkel végzett.

A kis könyv, amelyet Greening átadott neki, csinos portéka volt; kigyóbőrbe kötve, csakúgy mint Chilcote szivartárcája. Amikor Loder a kezébe vette, az arany C. J. monogram, megcsillanva a reggeli nap fényében, szinte mintha rákacsintott volna. Ez hatott Loder tréfa-érzékére. Úgy tetszett, mintha ő meg a könyve cimborák lettek volna ebben a nagy komédiában. Kedve támadt, hogy visszakacsintson. De azért hibátlan komolysággal nyitotta ki a könyvet, hogy a lapokat átfussa.

A mai napra szóló lap jóformán tele volt egészen. Minden második sorban ott volt valami odavetett jegyzet Chilcote zilált leírásában és két helyen szembeötlő kék kereszt is fordultak elő...

A többi aztán legnagyobbbrészt társadalmi kötelességeket jelzett, meghívásokat s ezeket a körülményekre kellett bízni, meg Loder hajlandóságára; hiszen ott volt Chilcote megbízhatatlan emlékezete, mint magyarázat arra, ha valami mindennapi ígéretet nem lehetett megtartani...

De Loder a maga friss erejével szinte vágyódott minél több és több eféle kötelességre; próbakő gyanánt szolgált valamennyi s ezekhez csak egyre jobban és jobban megjött a kedve. Az első kötelessége az volt, hogy Creshammel, egyik fő párthívével találkozzék, aki Warkból volt itt; a másik a villásreggeli volt, Fraide-del. Az első dolog sarkalta az érdeklődését, de a másikra gondolva egy pillanatra megriadt. Ha a királyhoz lett volna rendelve a könyv tanúsága szerint, az bizonyosan kevésbé nyugtalanítja. Egy rövid időre, mintha lelankadt volna az önbizalma, de akkor aztán, mintegy véletlenül Éva jutott eszébe, és Éva szavai, mire aztán valami új érzés töltötte el egész lelkét.

Lám, Chilcote az oka, hogy most Chilcote felesége őt veti meg. Nem lehetett tagadni, hogy az egész, kellemesnek ígérkező vállalkozásban ennek az egy dolognak a tudata ott rejtett keserítőleg. Visszatért hozzá annak emlékével, hogy az asszony milyen vonakodva érintette meg a kezét, és hogy tekintetében is mennyire ott rejtett az ellenszenv. Csekélység, semmiség volt az

egész, de sértette a férfi büszkeségét. Igen, azt; magyarázta magának. Nem mintha sokra tartotta volna az asszony véleményét, vagy bármilyen más asszonyét, mindössze a büszkesége volt sértve. Az ablak felé fordult és kinézett rajta, a jegyzőkönyvet még mindig kezében tartva. Hátha kivívná a nagybecsülését? Hátha a saját egyénisége erejénél fogva, noha Chilcote egyéniségének álarca alatt rábírná, hogy el kelljen ismernie az ő képességeit. Büszkeség dolga az egész, talán még csak nem is a büszkeség; önbecsülés volt talán a jobbik szó rá.

Megelégedve a magyarázattal, visszafordult az ablakból.

- Intézze el ezeket a leveleket, Greening, - mondotta aztán. - Ami pedig a délelőtti többi részét illeti, talán legjobb lenne, ha folytatná a Khorasanra vonatkozó jegyzeteket; nekem úgy látszik, hogy nem telik bele sok idő és szükségünk lesz minden morzsájára az odavágó ismereteinknek. Később még visszajövök.

Biztató fejbőlintással köszöntötte a titkárt és azzal kiment a szobából.

Fraide-del a klubban találkozott a villásreggelineél, aztán együtt mentek le Westminsterbe. A reggeli is, a séta is, emlékeztetések maradtak számára. Ebben az órában sok olyan dolgot tanult meg Loder, amelyek eddig hét pecséttel voltak elzárva előle. Most látta, életében először, hogyan ereszkedik le egy nagy ember; milyen természetesen, milyen teljesen, milyen elragadóan. Érezte, mit vihet végbe a helyesen egyesített tapintat és a jószívűség és lelkét csak úgy égette ez az álarcos szerep, mert le is alázta, fel is magasztalta az, amit általa elért. Végre is Loder John volt, akinek nincs pénze, sem barátja, sem jelene, sem jövője, és ime, mégis így, fényes nappal ott haladt a Whitehall előtt a legnagyobb államférfiak egyikével, akiket Anglia valaha ismert.

Mikor a Házba értek, ott éppen néhány idegen látogatónak mutatták meg a híres terrace-t s amint az öreg úr a nyitott ajtót megpillantotta, azonnal megállt.

- Én sohasem utasítom vissza, ha friss levegőt kínálnak, - mondotta. - Élvezzük még egy percre, mielőtt leülnénk?

Ezzel karonfogta Lodert s vitte magával. Amint az ajtón kiértek, ujjai megszorították Loder karját.

- A mai napot legkellemesebb emlékeim közé fogom sorozni, Chilcote, - mondotta komolyan. - Nem tudom azt az érzést megmagyarázni, de úgy tetszik, mintha ma behatoltam volna Éva férjének a lelkébe; a te igazi énedbe, jobban, mint ezelőtt valaha. Nekem a mai nap igazi boldogságot hozott.

Itt föltekintett azzal a csodálatos szempárral, amely annyi év kemény munkája és nagy gondjai ellenére is megtartotta élénk ragyogását.

De Loder hirtelen elsápadt és tekintete odafordult a folyóra, a széles, a titokzatos, a kifürkészhetetlen folyóra. Fraide akaratlanul is széttépte az ábrándjait. Nem Loder volt tehát az, aki ott járt-kelt, nem, hanem Chilcote; az állás, választókerület és a feleség, az mind azé! Csaknem kirántotta karját Fraide kezéből, de az ott tartotta fogva.

- Nem, ne húzódjál el. Hiszen amúgy is túlságosan kész voltál arra mindig. Nekem nincs sokszor alkalmam arra, hogy kellemes igazságokat mondjak. Amikor van, akkor nem engedem, hogy megfosszanak az örömtől.

Mosolygott.

- És lehet az igazság valaha is kellemes? - kérdezte Loder, akaratlanul Chilcote-ot utánózva.

Fraide fölemelte a fejét. Csaknem félfejjel alacsonyabb volt, mint társa, bár tartásának méltósága észrevehetetlenné tette ezt.

- Chilcote, - szólalt meg komolyan, - hagyj fel a cinizmussal. Az a sikertelenség biztos jele; és én nem szívesen látom azt a - barátaimban.

Loder nem szólt semmit. A szemrehányásban rejlő mélyretekintés és annak mégis oly enyhe, jóságos volta mélyen érintették lelkét. Egyszerre szinte látta azokat a sineket, amelyeken lefelé útnak indította egyszer létezése csekély kis kocsiját, hogy tekeregve haladjon egyre lejjebb; és ez a látvány elszédítette. A lejtő meredekebb volt, a vágány keskenyebb, mint képzelte; fordulók és veszedelmes oldalak is voltak az út mentén, olyanok, amelyekre nem gondolt. Fejével Fraidehez fordult és szembenézett vele...

- Arra kérem, ne építsen reám túlságosan, uram, - mondotta aztán lassan. - Hátha újra csalódnék bennem.

Hangja hirtelen elakadt az utolsó szónál, mert csevegés és nevetés ütötte meg a fülüket. Egy kis csoport, két hölgy és három úr, lépett ki a terrasra és Loder egy pillanat alatt észrevette, hogy a két nő közül a nyulánkabbik Éva volt...

Amint az asszony is észrevette őket, kivált a csoportból és hozzájuk sietett. Loder látta, hogy arca rózsásra pirul és szeme csak úgy ragyog, mialatt Fraide-re néz, de észrevette azt is, hogy reá magára, az első köteles pillantás után alig nézett csak egyszer is.

Amint Éva közeledett, Fraide csakhamar elvonta a kezét Chilcote karjáról, hogy odamehessen az asszony elé.

- Itt jön az én keresztlányom, - mondta. - Sokszor óhajtom, Chilcote, bár a kereszt szót oda se kellene tennem. - Ezt csak halkán mondotta s amikor Éva odaért hozzájuk, Fraide melegen viszonzta a mosolygását.

- Hogyan? Hát az Éden kertjévé akarja varázsolni a terraszt januárban? Ezt nem engedhetjük meg.

Éva nevetett.

- Lady Saraht vádolja érte. Lunch-nél találkoztunk s aztán egyszerűen elvitt magával. Mondanom sem kell, hogy fölösleges volt kérdeznem hova.

Mindhárman nevettek és Loder némileg határozatlanul csatlakozott a nevetésben hozzájuk. Még meg kellett tanulnia, hogy Fraidenek és a feleségének egymáshoz való nagy, odaadó ragaszkodása állandó tréfás célzások tárgya volt a maguk körében.

Loder elkésve jött nevetésére Éva is odafordult felé.

- Remélem, nem raboltam meg az egész éjjeli álmától, - mondotta neki, aztán Fraidehoz fordulva így folytatta: - Megleptem az odújában és vakmerően betörtem hozzá. Azt hiszem, éjfél után kettőig beszélgettünk.

Lodernek megint csak észre kellett vennie, milyen gyorsan tér vissza a tekintete ő róla Fraidere. Ez a tudat fölkelte a becsvágyát.

- Sőt kitűnő éjszakám volt, - felelte. - Vagy olyan színben vagyok, mintha nem aludtam volna?

Éva lassan és vonakodva fordította reá vissza a tekintetét, de ekkor őszinte hangon szólalt meg:

- Nem! - és a hangjában levő meglepetés úgy tűnt fel Loder előtt, mint a legelső igazi érzelmnyilvánulás, amit nála látott. - Nem! - ismételte Éva, - sőt azt hiszem, sohasem láttam jobb színben!

Amikor ezt mondta, teljesen mesterkéletlen volt és bájos, végtelenül. Lodernek az is szemébe tűnt, hogy a haja színe és a szeme napvilágnál még szebbnek látszott; s itt mintha a komor folyó és a szürke folyó és a komor szürke kövek ellentéte mellett még élénkebb, életteljesebb lett volna.

Fraide szeretettel mosolygott reá, aztán Loderre tekintett.

- Chilcote új szerződést kötött az idegeivel, Éva, - mondotta nyugodtan, - és azt hiszem, hogy én meg új bajnokot nyertem. De ni, úgy látom, a feleségem hív. Okvetlen szólnom kell vele, mielőtt elröppennek. Ugy-e megbocsátanak? - fejezte be udvarias meghajlással.

Éva sokáig nézett utána.

- Néha igazán gondolkozom, mit is csinálnék én, ha Fraide-ék nem volnának, - mondotta aztán szinte elmélázva. De aztán hirtelen elnevette magát, mintha megbánta volna. - Hallottam, amit Fraide mondott, - folytatta megváltozott hangon. - És csakugyan lehet önnek szerencsét kívánnom?

A megváltozott hang bántotta Lodert, anélkül, hogy tudta volna, miért?

- Hát sohasem fog bennem hinni? - kérdezte.

Éva anélkül, hogy felelt volna, keresztül haladt a teljesen néptelen terraszon s megállva a párkány mellett, rányugtatta kezét annak kőlapjára. Szótlanul nézett le a folyóra, mialatt a levegő mozdulása fodrozni kezdte a haját.

Loder nyomon követte. Szinte kihívásnak tetszett az, hogy az asszony mennyire távol állt tőle egész modorának tanúsága szerint.

- Hát sohasem fog bennem hinni? - ismételte Loder.

Most végre ránézett az asszony, még pedig némi meglepetéssel.

- Adott-e rá okot, hogy higgyek önben? - kérdezte nyugodtan.

Erre az igazságra Loder nem talált feleletet, noha a leplezett hitetlenség csak még jobban bántotta.

- A türelemre minden emberrel szemben és minden körülmények között szükség van. Mindnyájunknak ki kell várnunk egyet-mást.

Éva nem sütötte le szemét, mialatt a férfi beszélt és ez szinte valami még jobban zavarót talált annak a kék szemnek zavartalan tisztaságu pillantásában. Félve, mintegy attól, hogy vajjon mit talál mondani, oda lépett hozzá és kezét az asszony keze mellé tette a párkányra.

- A türelem mindenkivel szemben szükséges. Az ember néha olyan, mint valami hajóroncs; csak úszik az árral, míg aztán egyszerre valami erő, nagyobb, mint a magáé, útjába kerül és megállítja.

Itt ismét Évára nézett. Alig tudta, mit beszél, csak azt érezte, hogy a legképtelenebbül hamis helyzetben van és mégis, mégis kétségbeesetten próbálja magát igazolni.

- Nem hiszi, hogy az úszó roncsokat is a partra vetheti néha valami?

A Big Ben⁷ érczúgásu szava hangzatos erővel zendült közbe e percben.

⁷ A parlament-palota harangtornyának az órája. Ford.

Éva fölemelte a fejét. Lodernek úgy tetszett, mintha látná a választ ott reszketni az ajkán; de ekkor Fraidené, Lady Sarah közeledett hozzájuk derült jókedvvel.

- Éva, - kiáltotta már messziről. - Éva, szaladjunk. Tudod-e, hogy már három óra?

TIZEDIK FEJEZET.

A Fraide határozott közeledését követő napok alatt Loder olyan tapintatosan járt el, ami kedvező világot vetett egész gondolkozására. Nem egy ember lett volna, aki ebben a felelősséggel telt, s csodálatosképpen a felelősségtől mégis ment helyzetben nem tudta volna a gyeplőt elég erősen tartani. De Loder ment maradt a kísértéstől.

Amint a munka próbája elé állították, váratlan vonásokat árult el. Az előrelátott s szinte várt nehézségek elsimultak, de viszont más nehézségek meg hirtelenül ütötték föl a fejüket. Az bizonyos, hogy a közte és Chilcote közt levő csodálatos hasonlóság, - az egész vakmerő tervnek az alapja, - bevált a legtökéletesebben.

De azért Loder e nagy siker ellenére is óvatosan kormányozta a csónakát. Amikor először érezte Fraide jóindulatának fölvillanyozó hatását; vagy amikor önző módon azon igyekezett, hogy Éva kétkedését megtörje, akkor a közvetlen hatás alatt jóformán kész volt az örvénybe, a lázas cselekvés örvényébe belerohanni; de szerencséjére saját magának, Chilcotenak és az egész tervnek, Loder természetében erősen megvolt az újravaló átgondolás képessége, amivel jobban lehet a világot igazgatni, mint a hirtelen vaktában kipattant eszmékkel. Amikor aznap délután, hogy Évától elvált, ott ült a házban, meggondoltan kezdte latolgatni a lehetőségeket. Maga a hely is mélyen hatott reá; az ő szemében a Házat semmi sem foszthatta meg a maga jellegétől; a legszárazabb részlete sem a szőnyegen lévő tárgynak, sem pedig a legszíntelebb hangu szónok beszéde; olyan impulzusokat szűrt le magának a körülötte folyó dolgokból, amilyent csak az olyan képes, aki sokáig élt egészen egyedül s úgy tanult megkülönböztetni és mindent kirostálni.

Mire annak a napnak vége volt, Loder elméjében is készen állott a programja. Úgy határozott, hogy nem szabad sem esztelen rohanásnak, sem vaktában való ugrásnak lennie a dologban; csak rendén menjen minden. Ez volt első szerencsepróbáló útja az ujonnan fölfedezett világban és most már a sorstól függött, ha vajjon az utolsó is lesz-e egyszersmind.

Hátratámaszkodva ült székében, szemét a miniszterek padjára szögezve, karjait összefonva, hogy Chilcote-ot utánozza, amikor ezek a gondolatok végigvonultak előtte, s ezek megjöttére ajka szinte összeszorult, arca pedig kemény kifejezésű lett és rideg. Nem kellemes dolog az, amikor egy ember először kezd egy másiknak a gyöngeségére építeni és azt a tekintetet, amely ezt az eszmét tükrözi vissza, nem jó látni. Loder nyugtalanul mozdult meg a helyén; azután az ajka megint összezárult keményen.

Egy, vagy tán két hét múlva Chilcote majd visszaköveteli a helyét. Akkor azután kezdődik újra az élet régi rendje. Igen, de Chilcote-ot a szabadság és a vétkének való hódolás, bizonyosan úgy alakítják majd, hogy kötelességét még százszor nehezebbnek fogja találni. Egy ideig majd küzd, azután...

Loder arcán mosolygás vonult végig, amikor ez a fordulat jutott eszébe.

Azután jön majd elkerülhetetlen a visszahívás; és akkor igazán nekigyürkőzhetik a munkának. Loder sohasem engedett uralmat maga fölött az ábrándoknak, de akkor, abban a pillanatban szinte a látomás erejével álltak előtte a jövő képei. Látta önmagát ott állani, ugyanabban a teremben; látta a körülötte levők sorait, amint ott ülnek előbb unatkozva, azután lassan átalakulva az ő befolyása alatt; azon egy nagy hatalom befolyása alatt, amely felől bizonyosan tudta, hogy a birtokában van, - az ékesszólás. A képzelődés ereje csaknem fájdalmat okozott neki. Az olyanok, akik teljes önuralomra tettek már szert, néha mégis hirtelen a hatalma alá kerülnek valami érzelmáradatnak. S éppen, mivel azt hiszik, hogy ismerik önmagukat, azért mennek előre olyan vak bátorsággal; neki az oromnak és neki a szakadéknak egyaránt.

Ezek voltak Loder eszméi, ha szakadozottan jöttek is, új életének legelső napján. A kilencedik napon pedig, úgy négyóra tájban éppen a jóleső nyugalom érzése között járkált föl s alá Chilcote dolgozószobájában; kellemesen elfoglalt elmével, jól égő szivarral, amikor hirtelen megállott sétájában s még a homlokát is összeráncolta; mert magányában az inas belépése zavarta meg.

Ez lassan lépett be a szobába; kis asztalkát húzott oda a tűzhöz, azután leterítette egy igen finom és igen kevésbé célszerű terítővel.

Loder csak figyelt csöndesen. Egyre jobban meggyőződött arról, hogy a hallgatás végtelenül hasznos. Kivárni a dolgok fejlődését, ez volt az az álláspont, amit leggyakrabban foglalt el. De most el volt képedve. Hisz ő nem csöngetett teaért; és még ha csöngetett volna is, az esetben is egy csésze tea egy tálcára téve egészen kielégítette volna.

Az inas most eltávozott, azután ünnepélyesen tért vissza egy nagy ezüsttálcn csészéket, teáskannát és több tányér süteményt hozva. Amikor már ez is el volt helyezve meglegedésére, akkor odafordult Loderhez:

- A nagyságos asszony egy perc múlva itt lesz, sir, - szólalt meg.

Várni látszott a válaszra, de Loder nem felelt. Most is érezte a hallgatás tanácsos voltát, de azért most nem ezért maradt néma, hanem azért, mert egyszerűen nem tudta, mit mondjon.

Amint az inas látta, hogy hiába vár a válaszra, kiment. Loder pedig, magára maradva csak nézett azokra a nőies apróságokra ott az asztalon, majd hirtelen megfordult és a szoba közepe felé tartott.

Mióta a terrasszon kettesben beszéltek, azóta csak háromszor látta Évát s mindig mások jelenlétében. Idejövetelének első estéje óta nem jött be Éva többé s Loder most azon álmélkodott, vajjon mit jelenthet ez az új fordulat.

A legutóbbi napok alatt Éva nem volt lelke előtt oly folytonosan és élénken, mert most, bárha óvakodott is még, de azért fokozatosan csak ragadta már magával az új munka és az új érdekek örvénye. Bármennyire igyekezett is Loder maga előtt tagadni, ez az esemény, amely reá magára nézve oly életbevágó személyes fontosságu volt, viszont életbevágó politikai jelentősége volt az országra nézve is, elannyira, hogy Chilcote állása jóformán rákényszerítette arra, hogy tevékenyen is részt vegyen a helyzet alakulásában. Újra meg újra fölébredt az az eszme, hogy ha a hamu alatt lappangó tűz Perzsiában lángra lobbanik, akkor Chilcote kereskedelmi érdekei megkönnyítenék számára, de sőt mi több, kötelezővé is tennék azt, hogy kiálljon a kormány ellen ebben a kérdésben.

A teaasztal most egyszerre társadalmi kötelességeit is emlékébe hozta. Most látta csak, az ellentétnél fogva, milyen nagy mértékben le is foglalták már az élet nagy dolgai. Hogy ragadták előre magukkal azok az érdekek, amelyek hajlamainak megfelelően képességeit kiterjesztették és szellemének módot adtak a megnyilatkozásra.

Most oly tagadhatatlanul rátalált a nekivaló hatáskörre, hogy a bitorlás minden gondolata elhalványult elméjében és észrevétlenül a saját maga egyénisége kezdett színt adni a nap munkájának.

Amikor ennek tudata tisztán állott előtte, hirtelen arra gondolt, vajjon ugyanez szolgálhat-e megoldásul az itt most készülődő kis vígjátéki jelenetnek; ha vajjon Éva is látta-e azt, amit mások is észrevettek, hogy Chilcote most egyszerre oly tökéletesen látja a helyzetet, mint évek óta soha.

Mivel e percben ruhasuhogás közeledett a lépcsőn, Loder a maga hirtelen mozdulatával egyenesedett ki és szivarkáját gyorsan dobta bele a tűzbe.

Éva úgy lépett be a szobába, mint amikor első ízben jött, csak azzal a különbséggel, hogy amikor most elhaladt Loder előtt, csöndesen odanyújtotta neki a kezét.

Loder is csöndesen fogta meg az asszony kezét.

- Miért részesülök ma ilyen megtiszteltetésben? - kérdezte.

Éva elnevette magát egy percre, azután a tűzbe nézett.

- Milyen igazi férfi eljárás! Mindjárt az ok kutatásával kezdeni. Először teázzunk, azután térjünk rá a magyarázatokra.

Az asztal felé indult és Loder követte. Mialatt ez történt, a férfit meglepte, milyen sajátos összhangban áll Éva ruhája a nappal, az egész szobával; de ezután már nem tudta volna a részleteket követni. Mialatt Éva megállt az asztal mellett, a férfi a zavar némi érzésével húzott előre egy széket.

Az asszony megköszönte és leült.

Loder némán figyelte, hogyan tölti ki a teát és ekkor az a gondolat villant át az elméjén, hogy de régen is ült utoljára olyan asztalnál, ahol asszonyt látott az asztalfőn. Éva ujjainak ügyes mozgása szokatlan, csaknem kíváncsi csodálattal töltötte el. S ez olyan érdekes volt még érzésnek is, hogy egészen elmerült benne és amikor az asszony odanyújtotta feléje a teáscsészét, nem is mindjárt vette észre.

- Nem iszik teát? - kérdezte Éva mosolyogva.

A férfi összeresztette a maga szórakozottságára gondolva.

- Attól félek, lassan jár az eszem, - mondotta, - de olyan nagyon...

- Keményen dolgozott az elmúlt héten, - szólott közbe Éva.

Loder egy pillanatra föllélegzett. De amikor a csend ismét beállott, lassan itta a teáját és megevett hozzá egy darab süteményt. Talán most történt életében először, hogy vágyódott valami olyan könnyed, semmitmondó szalontársalgásra, ami némely embernél olyan könnyű helyen áll. Érezte, hogy a helyzet nevetséges. Lopva rátekintett az asszonyra, aki éppen ekkor félrefordította a fejét; azután letette az üres csészéjét az asztalra.

Éva jóformán abban a pillanatban fordult vissza ismét és így szemük találkozott.

- John, - kezdte az asszony, - nem találja ki, miért akartam, hogy együtt teázzunk?

- Nem, - felelt amaz becsületesen és minden szépítés nélkül.

A válasz kurta volta más asszonyt talán kellemetlenül érintett volna, de Éva nem látott benne sértést.

- Fraide-ékkel önről beszéltünk ma, - kezdte. - Sokáig beszéltünk. Fraide úr nagy dolgokat mondott önről; olyanokat, amit rajta kívül senkinek sem hittem volna.

Megmozdult egy kicsit s elvonva tekintetét Loder arcáról, a tűzbe nézett.

A férfi előre lépett valamivel.

- Mi volt az, amit mondott? - kérdezte s közben csaknem megszégyenülten érezte, milyen legyőzhetetlen elégtétel érzése buzog föl a szívéből az asszony szavaira.

- Oh, azt nem szabad megmondanom, - felelte nevetve, - csak annyit, hogy ön meglepte Fraide-et.

Itt elhallgatott; ivott egy kicsit a teájából, azután megváltozott arc kifejezéssel tekintett föl:

- Csak egy pont van, John, - kezdte komolyabban, - ami felől aggódunk. Tartós lesz ez a változás?

A kérdés teljes nyílt egyenességgel volt feltéve; bámulatos nyíltan, tekintve, hogy nő ajkáról jött, gondolta Loder. Hatalmasan állt elébe az a sejtelem, hogy ennél az asszonynál a rendkívüli báj mögött rendkívüli jellem is rejtőzhetik. Ez a lehetőség eddig nem jutott eszébe és most, hogy elébe állt, arra bírta, hogy másodszor is ránézzon az asszonyra. Ebben az új világosságban még a szépsége is másként tűnt föl, és ezért más módon érdekelte, mint azelőtt. Ezelőtt az asszonyokat hajlandó volt ebbe a három osztályba vonni: a bálvány, a játékszer és a nyűg. De most egyszerre úgy látta, hogy esetleg még egy másik fajta is lehet: az élettárs.

- Ön nagyon hitetlen, - mondotta, letekintve álltából reá.

Az asszony nem viszonzta a tekintetet.

- Azt hiszem, csakugyan hitelenné tettek, - mondotta, a csészeje mintáját nézve merően.

Mialatt ezt mondta, Loder elméjén Chilcote képe suhant keresztül.

Chilcote, az ingerlékeny, haragtartó, állhatatlan ember. Erre a képre aztán mély szánalom ébredt benne; szánalom az asszony iránt, aki amahhoz feloldhatatlanul hozzá van csatolva.

Éva nem tudva arról, mi megy végbe annak a lelkében, így folytatta:

- Mikor egybekeltünk, - kezdte szelid hangján, - én annyi érdeklődéssel voltam telve minden iránt és olyan nagy volt a hitem az életben. Leánykoromban is a politikai légkör vett körül és úgy tudtam, hogy akihez hozzámegyek, az egyike a mi jövő nagy embereinknek; mindenki úgy mondta. Alig képzeltem, hogy valami hiányozhassék a boldogságomhoz. Ön nem volt valami heves szerelmes, - folytatta mosolyogva, - de én azt hiszem, hogy én meg is feledkeztem a szerelemről. Az volt a legnagyobb óhajtasom, hogy az lehessen, ami lady Sarah: egy nagy ember felesége. - Itt elhallgatott. - Egyideig jól is ment minden, aztán lassanként rosszra fordult. Ön hatalmába került az - idegeinek.

Loder csaknem hevesen mozdult meg.

Éva félreértette a mozdulatot.

- Kérem, ne gondolja, hogy kellemetlenségeket akarok mondani. Csak meg akarom érteni, hogyan... hogyan vesztettem el a bátorságomat.

- Azt hiszem tudom, hogyan, - vágott közbe Loder csaknem akarata ellenére. - A dolog rosszabbra és rosszabbra fordult. Ön belátta, hogy a beleszólás hiábavaló és így lassanként nem volt többé férje.

- Míg végre, egy héttel ezelőtt, - szólott közbe Éva hirtelen fölpillantva, mert a lelke úgy tele volt a saját érzéseivel, hogy Loder szavaiban semmi különöset sem látott.

De Loder viszont egészen belepirult az asszony szavait hallva.

- Ez a leghihetlenebb dolog a világon! - szólott Éva. - Hihetetlen és mégsem tagadhatom. Az ész ellenére, a tapasztalás és a hajlandóságom ellenére, mintha éreztem volna a lemúlt hét folyamán a legelső idők érzéséből. - Itt zavart nevetéssel hallgatott el, de csakhamar így folytatta: - Úgy tetszik, mintha valami varázssitalnál fogva az élet fonálát ismét ott vennénk föl, ahol hat évvel ezelőtt kiejtettük a kezünkől.

Loder végtelen kínosan érezte magát, de nem tudta, mit feleljen.

- Azt hiszem, azon az estén kezdődött, amikor Fraide-éknál voltam ebéden. Fraide úr akkor oly bölcsen és oly jóságosan beszélt, sok mindenről. Emlékünkbe hozta mindazt, amit annak idején öntől vártunk és - és engem hibáztatott egy kicsit.

Éva elhallgatott egy percre, csészéjét letéve kezéből.

- Azt mondotta, hogy amikor valaki megtette azt, amit a legutolsó, döntő próbának nevezett, akkor... akkor még egy próbát kellene tennie. Azt ígérte, hogyha én rá tudnám önt beszélni, hogy ismét érdeklődjék az előbbi munkássága iránt, akkor a többi az ő dolga lenne. Ezt mondotta és ezer más még jóságosabb dolgot, én pedig csak ültem ott és hallgattam. De az egész idő alatt nem gondoltam egyébre, mint arra, hogy ez mind milyen hiába való. Mielőtt hazajöttem volna, megígértem, hogy megteszem, ami tőlem telik, de lelkemben az a gondolat volt az uralkodó akkor is. S abban a pillanatban volt a legerősebb, amikor rákényszeríttem magamat, hogy bejöjjek ide, önhöz.

Elhallgatott s nézte Lodert, aki elfordított arccal meredt a tűzbe.

- Bejöttem és... és mintha azzal, hogy legyőztem önmagam, valami jutalmat érdemeltem volna ki; ön, ön valamiképp más volt, mint különben. Tudom, hogy nevetséges, amit mondok, - folytatta és hangja itt félig jókedvűen, félig magát gúnyolva szólott. - Nem a külsejére értem azt, hogy más volt, noha még az arcáról is azonnal láttam, hogy aznap nem volt baja az idegeivel. - Ehhez a szóhoz érve megint csak habozott. - Nem, a belső lényében rejtett a különbség, abban, amit mondott és talán még inkább abban, ahogyan mondotta.

Loder egyre jobban érezte, hogy parázson áll...

- Mindez *akkor* nem tett rám mélyebb benyomást, - folytatta Éva halkabban. - Be sem akartam vallani magamnak. Sőt még másnap is tagadtam, amikor a terrazon beszéltünk. De azóta aztán figyelni kezdtem önt s rájöttem, hogy a változás való. Fraide úr is azt érzi - és az soha sem téved. Tudom, hogy csak kilenc-tíz nap óta van ez így, de hiszen a lemult három év alatt kilenc-tíz óráig sem láttam önt ugyanabban a hangulatban... - Itt elhallgatott, de ez a csend ékeesszólóbb volt mindennél. Szinte könyörögni látszott ez a némaság azért, hogy erősítse meg a másik is szavakban azt, amit ő érez.

De Loder csak nem tette meg a választ.

Éva most előre hajolt a széken és egyenesen ránézett a férfira.

- John, - kezdte, - mondja: tartós lesz ez? Ez az, amit kérdezni akartam. Addig hinni sem akarok benne, amíg a tartósságában nem bízhatom; nem akarom megkockáztatni, hogy újra csalódnom kelljen.

Loder érezte, milyen komolysággal tekint rá az asszony, noha szembe nézni nem mert vele.

- Egy héttel ezelőtt még nem bírtam volna önnek mindent elmondani, de ma már bírom. Megmagyarázását nem is kísértem meg; ez az érzés megmagyarázhatatlan. Csak azt ismétlem, hogy ma meg tudtam tenni; egy héttel ezelőtt nem tudtam volna. Ugy-e, megpróbálja, hogy megértse ezt és... és felel nekem?

Loder szóval maradt. Mit is tudott, mit is mert volna mondani.

Évát zavarba hozta ez a némaság és felállt.

- Ha csak átmenet ez is, - szólalt meg, - akkor ne igyekezzék ezt eltitkolni. De ha tartós lenne; ha valami lehetségnél fogva tartós maradna...

Habozva hallgatott el ismét és fölemelte a tekintetét Loderre.

Most már egészen közel állott hozzá. Loder kevesebb lett volna, mint ember, mint férfi, ha nem érezte volna a pillantásának titokzatos befolyását és lényének közelségét; már pedig Lodertől a férfiasságot el nem tagadhatta volna senki. A kísértés pillanata volt ez.

Saját ereje, saját céljai oly közelálló, oly való dolgok, Chilcote pedig a maga igényeivel, oly távoli és oly valótlan. Végre is, a saját élete, saját nagyratörése, elhatározása, az övé volt, a magáé. Fölemelte fejét és Évára pillantott.

- Azt akarja hallani tőlem, hogy így lesz továbbra is? - kérdezte.

Éva szeme felragyogott. Közelebb ment még egy lépéssel.

- Azt! - felelte. - Azt szeretném, jobban, mint bármi mást a világon.

Szünet állott be. Az a szó, ami az asszonyt kielégítette volna teljesen, már-már feltört Loder lelkéből, de erőszakkal késleltette. Pedig a halogatás végzetes volt. Mert mialatt ott állott, a feleletre készülve; az ajtó újra megnyílt és az inas, aki az imént a teát hozta, megjelent a küszöbön, hogy Loderhez lépve, táviratot adjon át neki.

- Lesz rá felelet, sir? - kérdezte.

Éva visszament előbbi helyére. Arcán rózsás szín derengett s szemében is ott volt még az a lelkes ragyogás.

Loder föltépte a borítékot; elolvasta a táviratot nagy hirtelen, aztán beledobta a tűzbe.

- Nincs válasz, - vetette oda kurtán.

Hangjának keménységére Éva is föltekintett...

- Rossz hír? - kérdezte, amikor a szolga betette az ajtót.

Loder nem nézett reá. A papiroslapot figyelte, amint a láng végigszaladt rajta.

- Nem, - felelt nagy erőfeszítéssel. - Nem, csak olyan hír, amiről el is feledkeztem, hogy várnom kellett volna reá.

(Vége az első kötetnek.)

MÁSODIK KÖTET

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Loder szavaira csend állott be; valami kényelmetlen megszakadása a gondolatok folyamának. Minden látszat szerint elég közönséges esemény volt az, hogy Chilcote nevére távirat érkezzék; s mégis a szünet alatt, amely reá következett, mindketten érezték, hogy valami zavaró hang csendült közbe. Mintha az egymás megértéséhez vezető fonal egyszerre kihullott volna a kezükből. Csakhogy míg az ok az egyik előtt rejtve volt teljesen, addig a másik nagyon is tisztán látta azt.

Loder látta, amint a hívó szó kísértete egyre átlátszóbbá, egyre fehérebbé halványodott; aztán szétesett légies parányokra és fölrepült a kandalló kéményén át. Amint az utolsó foszlány is eltűnt szem elől, Loder megfordult és rátekintett az asszonyra.

- Már csaknem rávett, hogy lekössem magamat, - mondotta, de a törekvés, hogy az érzelmeit elrejtse, kimértté tette a hangját.

Éva nyugodt pillantással viszonzta a férfi tekintetét, de az alig vette azt észre. A lelkét valami nagy csapásnak és a magán való szánakozásnak keserű érzése töltötte el színi, elnyomva pillanatra minden mást.

Éppen most, ebben a pillanatban kellett az élet minden javának porrá omlania. Úgy tetszett neki, mintha a föld sülyedne le talpa alól s erre minden józan okoskodással ellentétben, olyan igazságtalan felindulással, ami nála ritkaság volt eddig, egész lelke Chilcote ellen fordult.

Éva még mindig figyelte s amikor látta arcán a sötétedő kifejezést, csendesen fölállott helyéről.

- Lady Sarah a színházba viszi ma néhány ismerőst és én is náluk ebédelek, - szólalt meg. - Korán ebédelnek, úgy, hogy most már öltözködnöm is kell majd. Sajnálom, ha azt gondolná, hogy bármire is erőltetni akartam. Ha azt hiszi, akkor bizonyosan rosszul fejeztem ki magamat.

Halk nevetéssel akarta palástolni, hogy a helyzetet egy kicsit félszegnek találja s ezalatt már indult is az ajtó felé.

Loder, akit a maga terveinek felforgatása egészen összezavart, föl volt háborodva Chilcote hirtelen jött hívása miatt, de még sokkal jobban a saját dőreségén, hogy erre az eshetőségre nem készült el jobban. Ebben a lelki zavarban alig vett tudomást Éva szavairól vagy mozgásáról. De most egyszerre rátört mindakettő s úgy érintette, mint valami súlyos csapás fájdalma. Hirtelen visszafordulva a tűztől, szeme végig repült a félhomályban álló szobán, amelyen az asszony az imént haladt keresztül, de e percben már hallotta, hogy az ajtó be is csukódott.

Az a tudat, hogy elment, úgy érintette, mint valami veszteség.

- Várjon! - kiáltott föl előre lépve, de hirtelen megállt, amint a magános szoba hidegsége megborzongatta.

A csapás tehát sujtott, az elkerülhetetlen bekövetkezett és neki nem maradt más, mint, hogy jó arccal tűrje azt, ami jön. Chilcote távirata esti hétre rendelte oda a Clifford's Innbe s most már csaknem hatra járt az idő. Kihúzta az óráját; - az az, hogy Chilcote óráját, tette hozzá fanyar humorral, mialatt a tűz elé lépett, hogy megnézzé annak fényénél. Azután mintha a humor valami más érzés hatására vitte volna, hirtelen fölegyenesedett s megérintette a villamlámpa gombját, amire fény áradt el a szobában.

A hirtelen változás csaknem úgy érte, mint valami meglepetés. A teaasztal nőiesen finom holmija oly elütőnek tetszett a polcok komoly könyveitől és a papirosokkal megrakott íróasztaltól, de elütő volt a maga egyéniségétől is, amint itt állott ebben a szobában. A gondolat kinzó volt s elfordult, szabadulni akarva tőle. Ekkor szeme Chilcote szivartárcájának ragyogó kezdőbetűin akadt meg éppen s az első reggel mosolygást keltő gondolata megint fölébredt e látványra. Visszatért lelkébe az az érzés, mintha itt a szobában az élettelen tárgyak is tudnák, hogy ő kicsoda és fölismernék a bitorlót, noha az emberi szemek az igazi tulajdonost látják is benne. Mind e keserősége ellenére is, mosolygás lopózott az ajkára s azután keresztül menve a szobán, Chilcote hálószobájába lépett.

Az ott levő súlyos tömegü, sötét butorzat jobban összevágott a hangulatával, mint az a cselekvéssel és lelkierővel telt légkör, amelyről a dolgozószoba látszott beszélni. Egyenesen odalépve a nagy ágyhoz, leült annak szélére s azután csak nézett maga elé, anélkül, hogy valamit is látna. Lassankint a közöny is elvonult azután lelkéből, mint ahogy eltűnt a Chilcote iránt érzett harag is. Lassan fölállott, hosszú, nyulánk tagjait kiegyenesítette s átmenve a szobán, kilépett a folyosóra, amely a ház többi részét kötötte össze emezzel. Öt perc sem telt bele és már künn volt az utcán, szilárd léptekkel haladva keleti irányban; kalapja lehuzva mélyen a szemére, télikabátja begombolva állig.

Nem engedett magának időt a gondolkozásra. Egy pillanatra, amikor a Trafalgar-téren meg kellett állnia, hogy a kocsik között átjuthasson, Chilcote hangja élénken tolakodott emlékébe; - az a hang, amely akkor a ködből hangzott ki; - de ezt az emléket is hirtelen elűzte magától, még attól is őrizkedve, hogy szeme odatévedjen arra a helyre, ahol együtt állottak. A Strand, a maga szakadatlan lüktetésü életével szinte ismeretlennek tűnt most föl. Amióta az új élet megnyílt előtte, semmi sem vezette Charing Crossnál messzebb keleti irányban és most, a közlekedés keskenyebb útja szinte kellemetlen és durva volt a szemében. Amint ez a benyomás kibontakozott a lelke előtt, hirtelen meggyorsította lépteit, hogy a visszavágyást és sajnálkozást is lehetetlenné tegye a fokozott tevékenység erejénél fogva.

Sietős léptekkel haladt egészen a Clifford's Inn épületéig, de lába itt szinte fölmondta a szolgálatot. Volt valami annak a csendes helynek óriási változatlanságában, ami mintha józanítólag hatott volna a lüktető energiára, a testére és lelkére egyaránt. A változatlanság érzése volt ez; az élettelen dolgok változatlan voltaé, amely oly éles ellentétben áll az emberi élet dolgainak végtelenül változandó voltaival; hisz' ezt egy új környezet, egyetlen új kilátás, néha egyetlen új egyéniség teljesen kiforgathatja előbbi mivoltából. Várt egy ideig, azután lassabb és nyugodtabb léptekkel indulva meg, keresztül haladt a kis udvaron és fölment a jólismert lépcsőkön a lakás ajtajához.

Amint az ajtó gombját megfordította, valaki megmozdult odabenn a nappaliban. Még mindig a változatlanul álló fák és kövek hatása alatt, amelyeket csak az imént hagyott maga mögött, egyenesen a hang iránya felé indult és a „szabad” szóra nem is várva, belépett a küszöbön. A folyosó sötétsége után egészen fényes világításának tetszett a szoba, mert a zöldernyős lámpán kívül a kandallóban magasra rakott nagy tűz is világított, eloszlatva az árnyakat.

Beléptére Chilcote fölemelkedett és odament elébe, mialatt a kettős fény erős világot árasztott egész alakjára. Kopott öltözék volt rajta; arca sápadt volt és ajka összeszorított, de azért némi ideges feszültségen és pillantásának nyugtalanságán kívül más változás nem látszott rajta.

- Nos? - kérdezte hirtelen.

A másik kérdőleg pillantott reá.

- Nos? - ismételte amaz. - Hogy ment végbe minden?

- A terv? Oh, kitűnően.

Loder hirtelen rövidséggel felelt neki. Azután nyugtalan, kíváncsi tekintete elől, beljebb ment a szobába és le akarta vetni a kabátját. Akkor azonban hirtelen eszébe jutott, milyen udvariatlanul viselkedik és hirtelen visszafordult.

- Az egész terv csodálatos jól ment, - mondotta. - Azt mondhatnám, hogy képtelenül jól. Vannak dolgok, Chilcote, amelyek az embert igazán kizökkentik minden előbbi meggyőződéséből. Ez is olyan.

Chilcote arcán nagy megkönnyebbülés tükröződött.

- Hála Istennek! De mondjon el róla mindent.

Loder hallgatag maradt. A pillanat nem volt a közlékenységre való. Olyan volt a helyzet, mint amikor egy éhes ember azt álmodja, hogy lakomához ül, azután hirtelen arra ébresztik, hogy bizony csak a nélkülözés várja. Loder nem szerette részletezni az álmképeket.

- Nincs róla mondanivalóm, - felelte röviden. - Minden, amit szükséges tudnia, itt van megírva. Nem hiszem, hogy valamit is elmulasztottam volna följegyezni; világos az egész elszámolás.

Itt belső zsebéből természetes jegyzőkönyvet vont elő s letette az asztalra. Abban csakugyan teljes tudósítás volt mindenről, amit Chilcote nevében cselekedett.

- Nem hiszem, hogy hibára akadna, - szólalt meg azután, ide-oda lapozva a könyvben. - Az egész idő alatt szem előtt tartottam önt és az állását. - Itt föltekintett a könyvből. - Már pedig önnek olyan állása van, amire okvetlenül figyelemmel kell lenni, - tette hozzá megváltozott hangon.

Erre az új hangra Chilcote is föltekintett:

- Csak semmi erkölcsi lecke! - mondotta ideges nevetéssel. - Csak azt akartam tudni, hogy gázolt keresztül az egészen és ön megnyugtató. Ez az egész. Ma délután egyszerre belém nyilallott valami váratlan, megmagyarázhatatlan aggodalom, hogy ugyan megáll-e az egész terv. De most, hogy látom... - Itt elhallgatott és elnevette magát. - De most, hogy látom önt... teringettét, akármi legyen, ha nincs rá kedvem, hogy meghosszabbítsam a szerződésünket.

Loder szeme rávillant hirtelen, azután félrenézett ismét. Szégyelte magát azért a mohóságért, amivel a szót fogadta; megvetést érzett maga iránt, hogy olyan kapva-kapott a másikkal a gyarlóságán. De elfordulása után ismét visszatekintett Chilcoterára csakhamar.

- Hallgasson, ember, hallgasson, - szólalt meg régi türelmetlen modorában. - Ön nem tudja, mit beszél. Önnek most iskolai szünetje volt, de most megint kezdődik az iskola. Ne felejtse el, hogy ma Charringtonéknál ebédel. A fiatal Charrington nagykorúságát ünneplik; igazi nagy ünnep! Rajta, siessen; a ruhámat akarom! - Nevetve lépett Chilcotehoz s ráütött a vállára.

Chilcote összeresztette az érintéstől; de azután mintha elragadt volna rá a másikkal a hangulata, ő is elnevette magát.

- Szavamra, igaza van! Végre sem szabad, hogy az ember a maga útjáról egészen letérjen.

Ezzel már bontogatni is kezdte a nyakkendőjét.

De Loder nem mozdult.

- A bankkönyvet ott találja a szokott fiókban, - szólalt meg. - Egy utalványt állítottam ki száz fontról; - az első heti fizetésemről. A többi maradhat, amíg... - Itt hirtelen elhallgatott.

Chilcote pedig idegesen mozdult meg.

- Ne beszéljen most arról. Fölizgat, ha előre is arról gondolkozom. Ha kívánja, mindjárt holnap kiállíthatok egy bankutalványt Loder névre.

- Nem jó lesz. Az várhat. Nem lenne tanácsos, hogy a Loder név a bankkönyvébe kerüljön.

Loder szokatlan heveséssel beszélt. Már most is mintha valami esztelen féltékenység lopózott volna a gondolataiba. Már most sajnálta Chilcote téveteg szemétől, bizonytalan fogású ujjaitól azt, hogy az majd ott turkálhat a papirosok között, amelyek most, két héten át kétségbevonhatatlanul az övéi voltak mind. Elfordult s hirtelen másra terelte a beszédet.

- Jöjjön át a másik szobába. Tudom, hogy már megvan félnyolc; a Charrington-féle mulatság meg kilenckor kezdődik.

Azután feleletre sem várva, megindult a másik szoba felé és kinyitotta az ajtót.

Mialatt átöltöztek, alig hallgattak egy pillanatig is. Loder folyton beszélt; néha rövid, szakadozott mondatokban, néha gúnyoros tréfával; addig beszélt, amíg végre Chilcoteon is mutatkozott annak hatása, hogy most, két hétig tartó teljes magány után megint a közelébe került egy más egyéniség; - és így azután föl villanyozta a változás ujsága. Amikor újra a maga világában viselt ruhába volt öltözve, visszament a nappaliba és ott megállott, hogy társát bevárja.

Loder is kijött, úgyszólván azonnal. Az asztalhoz lépve, fölvette a jegyzőkönyvet, amely még mindig ott hevert.

- Nézze; nem akarok prédikálni, - kezdte, - azért ne is hallgattasson el. Csak egyet mondok; egyet, amit nem *birok* elhallgatni. Szedje össze az erejét! Emlékezzék a nagy felelősségre - és uralkodjék magán!

Nagy lelkiemével beszélt, mélységes komolysággal nézve Chilcote szemébe. Nem tudta, hogy úgy van, de a saját pályáját védelmezte.

Chilcote elsápadt egy kicsit, mint olyankor rendszeren, ha az igazsággal kellett farkasszemet néznie. Azután kezet nyújtott.

- Édes barátom, - mondotta a fennhéjázás némi árnyalatával; - azt rendszeren rá lehet hagyni az emberre, hogy a saját életpályájának gondját viselje.

Azután rögtön visszavonva a kezét ismét, amint azt Loder megfogta, az ajtó felé fordult; búcsúszó nélkül lépett ki a kis előszobába, otthagya a másikat a nappaliban egyedül.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Aznap este volt az, hogy Loder először érezte teljes kínzó mivoltában az élete sivárságát. Mielőtt ez a különös alku létrejött volna, ha valami nagyon megelégedett nem is volt, de legalább közömbössé tompult már; - most azonban a közömbösséget széttépték az események, hogy az soha, soha el ne foglalhassa helyét Loder életében többé.

Keserű bizonyossággal érezte, hogy ez az ő mostani idejövetele nem volt hazatérés. Amikor Chilcote házába lépett, semmit sem érzett az idegenszerűségből, a félszegségből; - nem, mindez most, itt lepte meg. Ott, csaknem úgy érezte magát, mintha éveken át vándorló száműzött lett volna, aki akkor tért haza; míg itt, ebben a légkörben, ahol évekig élt, idegennek érezte magát teljesen. Jellemző vonása volt az, hogy az érzélgősség nem talált helyet a természetében. Az érzelmesség nem hiányzott, bár el volt rejtve, de az érzélgősség létjogát teljes erővel tagadta.

Amikor egyedül maradt, az első érzés a fizikai kényelmetlenség és idegenszerűség volt nála. Saját ruhájának a hordástól való kitágult lazasága nem hozta meg neki azt az otthonias érzést, amit némely emberben kelt a régi ruhája. A lustálkodás, - és az olyan ruha, ami a lustálkodás gondolatát kelti, - nem volt Loderhez való. Az ő szemében az az öltöny, amely már maga a felelősség gondolatát kelti föl, szinte jelkép volt és már maga az olyan ruha is inspirálta.

S nemcsak a ruhával volt így, de egész környezetével is. Hiszen ismerősnek ismerős volt előtte a szoba minden részlete, de bensőleg sohasem tudott összefüggni a lényével. Éveken át használta ezt a helyet, de csak úgy, mint ahogy egy szállót használt volna s ami az ő házi istenségei közül odakerült vele együtt, az mintha mind csak ideiglenesen lett volna ott vele együtt. Míg a Chilcote környezetébe való belépése különböző volt egészen. Tudtán kívül olyan volt a helyzete, mint amikor azt a mintázót, aki eddig csak durva agyagból dolgozott, egyszerre egy igazi szobrász műtermébe viszik. Érzékei számára a külső környezet talán új egészen, de belső lénye egyszerre, egy pillanat alatt otthon van az új környezetben, átértve az egészet. Az egésznek részletekben való idegenszerűsége között is az egyetlen földolgot fölismeri tüstént: a műhelyet, a légkört, az otthont.

Loder már az első este átértett valamit ebből a visszas helyzetből és átértve azt, szemébe nézett a problémának, hogy meggarcoljon vele.

Alkút kötött s a maga részét meg kell fizetnie. Ezt mérlegelve nyugodtan nézett körül a szobában. Azután, mintha megtalálta volna azt, amit keresett, szeme ott pihent meg a kandallóra tett pipatartón. A pipák szakasztott úgy állottak most is, amint a minap hagyta. Sokáig elnézte őket. Azután lassan valami gúnyos kifejezés, csaknem mosolygáshoz hasonló lopózott az ajkára s odalépve a kandallóhoz, a legrégebb és legfeketebb pipát kereste ki s azt töltötte meg lassan dohánynyal.

Az első füstfelhővel mintha enyhült volna valami az előbbi helyzet ridegségéből. Anélkül, hogy tudatosan határozott volna, azt a dolgot választotta az imént, ami egyedüli enyhítője lehetett a mostani hangulatának. A cigaretta az élet mindennapi, aprólékos jellegű pillanataira való; - a szivar az élet beteljesült tényeinek, vagy a kényelmes, jóleső elmélkedésnek pillanataira; - hanem igazi nehézségek közepette, a nagy kérdések, a kiharcolni való nagy küzdelmek pillanataiban a pipa a férfiember igazi segítése.

Igy töltötte a saját életébe való visszatérés első estéjét. Másnap a lelke már megnyugodott valamelyest és a külső segítség nem volt olyan nélkülözhetetlen, de ha a tények lecsillapultabban néztek is vele szembe, hogy azért a színük vigasztalanul szürke volt, az bizonyos. A dolgozás kényszerűsége; - ez az áldott ellenszere a rossz hangulatoknak, - már nem sarkalta

annyira, mint azelőtt. Már nem volt pénztelen; - hanem az a pénz, ami a birtokában volt, nem hozta meg magával a költekezés vágyát. Ha egy ember éveken át napról-napra való munkával kereste meg a betevő falatját, azután egyszerre csak száz font kerül a zsebébe, az rendesen igen sajátságos helyzetbe jut. Bizonyos meglepetéssel érzi, hogy jóformán elfeledte, hogyan is kell költekezni. Még a pazarláshoz is az kell, hogy gyakorolja az ember, mint bármi más szenvedélyt.

Loder ezt jobban és jobban érezte, amint egyik nap a másik után mult el; érezte még pedig keserőséggel. Az olyan ember is nehéznek találhatja az életet, akinek barátai ugyan vannak, de pénze nincs; - de valóban magányosan az az ember áll, akinek pénze van, de nincsenek barátai, akik örömet lelhetnék a vagyonában, vagy akik a nagylelkűségének hasznát láthatnák. A hiszékenységek hiánya, amely az erős természetek alapszínét teszi, arra bírta, hogy az igazi, „hivatásos” koldusok iránt bizalmatlan legyen; így a jótékonyagnak az a faja, amely könnyedén és vaktában ad, el volt előle zárva; - más útját pedig a nagylelkűség gyakorlásának nem tanulhatta meg annak folytán, hogy annyira egyedül élt, senkivel sem érintkezve.

Ha egy rendesen egyenletes, nyugodt kedélyű embert lep meg egyszer a csüggettség, arra rendesen kettős súlylyal nehezedik azután rá. A kénesőszerű természetek ezer módját ismerik annak, hogy a borús hangulatot lerázzák; - hirtelen fölvidulást hozhat nekik egy ellenkező hangulatban átélt perc puszta emléke, vagy valami hasonló sötét felhő, amely szintén széteszlott; - de az egyenletes, szilárd kedélyű embernek mindez nem áll a szolgálatára. Ha nála áll be a lehangoltság, az azután lehangoltság a javából; nem olyan futó hangulat, amelynek könnyen más tolakodhatik a helyére, hanem a lelki élet összes húrjainak megereszkedése.

Ilyen lehangoltság volt az, amelytől Loder három héten át szenvedett anélkül, hogy Chilcote akár csak hívta volna, akár csak valami hírt is adott volna magáról. Lodernek nagyon nehéz volt a helyzete. A jelen nem tudta érdekelni, arra pedig nem merte biztatni magát, hogy a jövőbe tekintsen. Mintha elvágta volna a kötelet, amelylyel a horgony a régi parthoz volt erősítve, de amikor elvágta, nem talált helyettesítésére mást. Így érezte magát a három teljesen letelt hét utolsó estéjén, amikor nehéz télikabátjába burkolózva kiment Clifford's Innből és a Fleet Street-en átvágta a Middle Temple Lane felé tartott.

Hét óra is alig volt még, de már jóformán besötétedett; a legnagyobb kocsiforgalomnak vége volt már és az utcai lámpák fénye szembeszökően tükröződött vissza a kociúttal szomszédos felületéről, amely pedig száraz volt, de amelyet a patkók és kerekek oly simára csiszoltak, akár a tükör. Mintha érezhető lett volna az este magánya, amely a City lüktető életű utcáinak oly idegenszerűen illik csak, de azért a gyalogjárón keletnek-nyugatnak éppen úgy ömlött az emberáradat most is és a korcsmákban is élénk volt az élet.

Amikor Loder átjutott a kociúton, megállt egy pillanatra, hogy körültekintsen. De az emberiség, mint elvont fogalom nem nagyon szólt a lelkéhez és pillantása a járókelőkről csakhamar a házakra fordult, amelyek mint sötét felhőtábor tornyosultak a sötét égre rajzolódva. Mialatt szeme egyikről a másikra haladt, közelben egy toronyóra elkezdte a hetet verni és szavát csakhamar a csengő-bongó nyelvek egész kara vette át. Loder rendesen nem is hallotta ezeket az óraütéseket, vagy legalább is nem vette figyelembe; ma azonban sajátságos erővel hatottak rá. Amint hangjuk előtört a sötétből, szinte emberi hangnak tetszett, mintha mondani, jelenteni akart volna valamit. Ábrándos, képtelen benyomás volt, de erős; Loder lelkében szinte lázongás támadt föl az egész élet és a maga egyénisége ellen, mialatt csak ment, ment előre a Ludgate Hill felé.

Egyideig ezt az irányt tartotta meg, de amint a Bouverie Streetig ért, hirtelen jobbra kanyarodott, s a rézsutos Carmelite és Tallis Street mentén haladva végig, kiért a Themse-partra. Ott megállt, hosszú lélekzetet véve. A tágas tér és a sötétség egyaránt jóleső érzést szerzett neki.

Sapkáját még mélyebben szemére húzva, átsietett a folyón és a Westminster-híd irányában folytatta az utat.

Amint ment, az óriási víztömeg ott mellette olyan sűrűnek és simának látszott, mint az olaj; úgy folyt ott a maga mindent elsöprő széles árjával és a felületén rezgő fényhálózattal. Túlszárnyalva ott emelkedtek a magas nagy házak, a kémények, a lobogó fények, amelyek egy másik, egy idegen Londont jeleznek; - közelében pedig ott húzódott a köpárkány, a védelem biztosítékát nyújtva.

Mindezt csak lelakiszerével látta; úgyszólván egyedül azzal, mert testi szeme oda volt szögezve, messze előre, arra a pontra, ahol a Parlament palota épülete szürkélgett elő a homályból. Arról a hatalmas épületről le sem bírta többé venni a szemét, egészen addig, amíg a Westminster-hídhöz nem ért. Ott azután megállott, kezét az alacsony köpárkányra támasztva.

A sötétség nyugalmaiban a hely óriási méretűnek és ezer gondolatot ébresztőnek tetszett. Az árnyékködföld térsz, a csendes folyó, a kivilágított ablakok hosszú sora, mindez tele volt jelentőséggel. Tekintete lassan, sejtelmes megértéssel siklott egyikről a másikra. Ez az ember nem volt ábrándos álmodó; cselekvése most egyszerűen azé az emberé volt, akinek hajlama, megfosztva a természetes tértől, ahol érvényesülhetne, ösztönszerűleg odafordul annak a munkásságnak külső jelei felé, amely munkásságtól élete körülményei elzárják. Vizsgálódása nyugodt volt, - mitöbb, hideg. Az épület óriási volta nem ragadta lelkesedésre, viszont a maga törpe voltának tudata nem hangolta le. Megnézte még egyszer hosszan és elgondolkozva; azután hazafelé irányozta lépteit.

Egész útja alatt úgy tele volt a lelke mindenféle gondolattal, hogy nem is látta többé a part köpárkányát, sem a puszták fákat, sem a hirdetések vakító fényű lángjait ott a folyón túl. Befordulva a Carmelite Street sarkán, nemsokára odajutott újra a Fleet Streethez s innen habozás nélkül tartott a saját lakása felé azzal a szabadsággal cselekedve, amely némely embernél éppen a nagy elmerülés pillanatában a leginkább szembetűnik.

A Clifford's Inn udvarán is ugyanazzal a lassú lépéssel ment át; de amikor a maga lépcsőfölgjárata elé ért, hirtelen megállította valami.

Az ajtóboltozat mélyedésében ott állott egy alak.

Egy pillanatra azon gondolkodott, vajjon a képzelődése játszik-e vele, de azután a bizonyosság érzete szinte egy szökkenéssel toppant elébe, úgy, hogy egy percre egész lényé vissza-döbbsent. Sokkal gyakrabban állunk elképedve a saját érzéseink erejének, mint embertársaink cselekedetének láttára.

- Ön az, Chilcote? - kérdezte Loder elfojtott lélegzettel.

A hangja biztos volt, bár agya szinte keringett a szédüléstől.

Hangjára az ajtóban álló alak sarkon fordult.

- Halló! Azt hittem, valami előbbi lakó lelke. Azt tartom, nagyon váratlanul jövök?

Loder megfogta a feléje nyújtott kezét s öntudatlanul is megszorította. Ennek az embernek a látása most úgy hatott rá, mint az oázis egy olyan helyen, ahol a sivatag már a leghomokosabb, legsivárabb, legtűrhetetlenebb.

- Igaza van, váratlanul jön.

Chilcote először ránézett, aztán kitekintett az udvarra, s csak akkor mondta éles, gyors szóval:

- Végem van! Nincs tovább! - Igaz, hogy nevetett, amikor ezt mondta, de Loder azért az udvar homályában is kénytelen volt észrevenni, milyen dült és kimerült az arca még a pirosas szín ellenére is, amit a találkozás izgalma csalt arra. Loder karonfogta tehát, és a lépcső felé vont.

- Hát végére értünk a kötélnek? - kérdezte utánozva a másiknak a hanglejtését; de azért a nyugodt modor álarca alatt minden idegszála örülden lüktetett; az előérzet sajátságos, fokozott élénkségével. Hirtelen valami olyan érzés támadt benne, mintha urává lett volna a saját életének s fölébe emelkedhetnék a körülményeknek és az embereknek; igen, mintha hirtelen valami magas talapzatra állt volna lelkileg is, testileg is, ahonnan aztán messze eltekinthet a körülfekvő világra. Úgy érezte, mintha a sors a sötétség pillanatában egyszerre jósjelet mutatott volna neki.

Amint a lépcsőfeljárás folyosóján végigment, Chilcote már megelőzte és indult is fölfelé a lépcsőn. Mialatt Loder követte, egyszerre éles világításban állott eléje az az igazság, hogy ott a mögött a mindig nyitott ajtó mögött levő rendetlen szabadságu lakásban, ott a fölött a takaratlan, durva lépcső fölött: ott van az ő társának igazi otthona; külsőleg ugyan nem vallaná ezt be valószínűleg, de az a belső érzék benne magában is ezt vallja, az az érzék, amely az egyéniséget teszi.

Csendben mentek fölfelé, de Chilcote az első fordulónál megállott és visszatekintett.

- Eleinte minden nagyon jól ment; - mondotta ekkor. - Igazán jól megállottam a helyemet. Vagy egy hétig úgyszólván az ön nyomdokain haladtam. Mintha valami hegycsúcson állottam volna és meg is tudtam rajta maradni. De az utolsó tíz nap alatt - az alatt meglehetősen visszaestem.

- Miért? - kérdezte Loder, de nem nézett reá, hanem makacsul odaszögezte a szemét arra a pontra, ahol a lépcsőkorlát egyik lévét markolta a kezével.

- Hogy miért? - ismételte Chilcote; - oh, hát az özönvíz előtti történet; amikor a gyöngesség erősebb az erőnél. Igazán, igazán sajnálom, hogy így rátörtem önre, de lássa, a társadalmi része a dolognak az, ami kihoz a sodromból. Az az, amit nem bírok ki.

- A társadalmi része? De hisz én azt gondoltam...

- Ne gondoljon semmit. Én sem gondolok; az olyan elmélkedések úgy fölforgatják az ember elveit és elméleteit. Mi csak a hivatalos dolgokra vonatkozó alkut kötöttünk, de a határokat megvonni nagyon nehéz. A társadalom ma már mindenhova benyomul - és éppen a hivatalos, meg üzleti dolgokba legjobban. Színházi esték, meg egy nagy esti fogadás holmi politikai mellékízzel, az más. Az embernek az olyasmin jelen kell lennie. Nem szükséges, hogy bármit is mondjon vagy tegyen, de nem jó hatást tesz, ha nem mutatkozik.

Loder fölkapta a fejét.

- Beszéljen világosan!

Chilcote egy kicsit összerezte a hirtelen jött szóra.

- Azt hiszem, egy kicsit homályosan beszéltem. Hát úgy áll a dolog, hogy Bramfelléknél nagy fogadó-este van ma. Bramfell Blanche grófné, tudja, Astropp Lillian grófné testvére, - hát azoknál.

Lodernek ugyan mindez nem mondott semmit, de Chilcote nem törődött azzal. Neki unalmas volt minden magyaráztatás s örült, ha túl volt rajta minél hirtelenebbül.

- És önnek meg kell jelennie - pártszempontokból?

Chilcote megkönnyebbülten lélegzett föl.

- Az, az... Aztán az öreg Fraide nagy súlyt helyez a dologra, és Éva szintén.

Az utolsó pár szót minden gondolkozás nélkül ejtette ki, de aztán, mintha a szók maguk valamit az emlékébe hoztak volna, az arcán hirtelen megváltozott a kifejezés. Kissé gúnyos vidámság jelent meg a szája körül, aztán elnevette magát.

- Hanem, igaz, Loder, tudja-e, hogy a feleségem egészen jól túrt engem a kilenc-tíz első napon keresztül? Azt hittem, hogy ön egészen személytelen fog maradni, amikor az én helyemet foglalja el. Nem vagyok féltékeny, - folytatta nevetve, - de az „égett gyermek”-nek nem szabadna feledékenynyé válnia.

Erre a hangra és erre a nevetésre Loderben egyszerre felforrott a vér; keze akaratlanul is erősen összeszorult a korláton s amikor föltekintett, hirtelen meglátta azt az arcot, amely onnan tekintett le rá, mintha a saját maga arca lett volna, de valami rosszindulatu kíváncsi érdeklődéstől megélénkülve. Ennek láttára valami leírhatatlan érzés fogta el; hirtelen elbocsátotta a korlátot és elrohanva Chilcote mellett, gyorsan fenn termett a lépcső felső végén.

A másik csak a lakás ajtaja előtt bírta utólélni...

- Loder, - kiáltott utána. - Loder! Nem akartam semmi rosszat mondani. De hát az embernek csak nevetni is kell talán néha.

De Loder az ajtó felé volt fordulva arccal és nem is felelt.

Chilcote-ot hirtelen egészen összerázta a félelem.

- Loder! - kiáltott föl újra. - Ugy-e, nem hagy bajban? Nézze, nem bírok ma visszamenni. Nem bírok.

Loder érzéketlen maradt.

Chilcote megijedt ettől a némaságtól.

- Loder! Az Istenért! Ugy-e nem hagy magamra?

És ijedten kapta meg a karját.

Loder valami hirtelen ellenszenv hatása alatt jóformán lerázta magáról azt a kezét, de azért mégis megfordult.

- Milyen bolondok is vagyunk valamennyien, - mondotta hirtelen. - Igazán, csak a fokozatra nézve van némi különbség. Menjünk be és öltözzünk át!

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A legjobb pillanatok egy ember életében azok, amikor magát erősnek érezve úgy tetszik neki, hogy az egész világ nyitva áll előtte. A kielégített nagyratörés lehet, hogy a nyári évszak az ember életében, de a várakozás meg bizonyára a forrongással teli tavasz.

Amikor Loder aznap este a Fleet Streetből a Grosvenor-térre hajtatott, maga is érezte ezt, noha öntudatlanul, mert hiszen egyáltalán nem volt valami nagy az önelemzésben. De valami sajátságosan áradó, hullámzó érzés, amely sokkal erősebb volt, semhogy tagadással állhatott volna ellene, fölismerte a helyzetben azt, hogy visszanyerte az elvesztett teret; és hogy ismét azon lépés előtt áll, amely a mélységből egyszerre az oromra helyezi.

E pillanatban nem nézett sem előre, sem hátra. A jelen betiltott mindent. Hisz leskelődhetnek körülötte nehézségek; de a nehézségek csak arra valók, hogy megpróbálják, megedzzék az ember erejét. Önzése első megnyilatkozásában szinte örült Chilcote gyöngeségén. Mennél jobban összekuszálta Chilcote az élet szálait, annál erősebbnek kellett lennie a kéznek, amely azt a bogot ismét kibontja. Óriási türelmetlenség fogta el; vérében a cselekvés vágya forrott.

A bérkocsiból kiszállva, egész önbizalommal ment Chilcote ajtajához s a kulcsot beletette a zárba. Már ebben a semmiségben is rejtett valami jóleső érzés. Arra kinyitotta az ajtót igen csendesen és keresztül ment az előcsarnokon.

Amikor belépett, egy inas éppen a nagy tűzhelyen lobogó tüzet igazgatta. Loder az inas láttára megállapodott.

- Hol van az úrnője? - kérdezte öntudatlanul megismételve azt, ami a legelső kérdése volt ebben a házban.

Az inas feltekintett.

- Éppen most fejezte be az ebédet, sir. Egyedül ebédelt... a maga szobájában.

Úgy tekintett Loderre, azzal a sietős, bizonytalan pillantással, amivel a háztartás valamennyi cselédje szokott nézni, ha Chilcote-hoz kellett szólítani. Loder látta ezt a tekintetet és azon gondolkozott, ugyan mennyi lehet benne a kíváncsiságból és mennyi a gazda családi életének átértéséből. Egy pillanatra a Chilcote ellen érzett neheztelés szinte lehütötte lelkesült hangulatát, de ezt az érzést aztán haraggal távolította el a lelkéből. Minden további szó nélkül felfelé indult a lépcsőn.

Az első fordulóhoz érve, nem ment egyenesen Chilcote ajtaja felé, hanem annak a folyosónak tartott, amely odavezetett Éva magán nappalija felé. Elment egészen az ajtóig, aztán megállott és fölemelte a kezét. Ujjai egy percig ott nyugodtak az ajtó gombján; de ekkor egy olyan érzés, amit nem bírt megmagyarázni, valami tartózkodás, vagy valami megrettenés, arra a gondolatra, hogy még oda is betolakodjék, arra bírták, hogy ismét visszavonja a kezét. Szinte zavart volt a mozdulata, amint ezt tette; aztán megfordult és visszatért a másik ajtó elé.

Amint ott állott, Chilcote hálósobájában, azonnal odalépett a legközelebbi csengettyűhöz, és megérintette a gombját. Renwick késedelem nélkül jelent meg s a komornyik láttára Loder jóleső érzéssel tapasztalta magán újra azt, hogy mennyire otthoniasnak, megszokottnak tetszik neki annak a jelenléte is, csakúgy, mint az egész szoba légköre.

De az inas nem jött közelebb, mint Loder hitte volna. Ott maradt állva, csaknem a küszöbön, ami szokatlan dolog volt egy jól betanított inasnál. Lodernek hirtelen az jutott eszébe, hogy bizonyosan az inas nehézkessége sokszor kihozta a türelméből Chilcote-ot; ez pedig valószínűleg nem igen igyekezett azt az érzést elrejtteni. Erre elmosolyodott.

- Jöjjön be, Renwick! - mondotta neki. - Kényelmetlen magát úgy látni ott, se künn, se benn. Azt akarom tudni, hogy Chilcotené asszony küldött-e nekem valami üzenetet?

Renwick futólagos nézéssel vizsgálta a gazdája arcát, mialatt előbbre jött.

- Küldött, sir. Chilcotené asszony komornája azt mondotta, hogy a kocsi egynegyed tizenegyre van rendelve és hogy reméli, jó lesz úgy.

Az inas csaknem vonakodva beszélt, mintha folyton a rendreutasítástól félne.

Loder a legelső néhány szóra félrenézett, de most, hogy a komornyik bevégezte, sarkon fordult ismét és erősen ránézett az emberre átható szemével.

- Hallja, Renwick; én nem szenvedhetem, hogy maga így beszéljen hozzám. Megengedem, hogy néha rá-ráivallok magára, mikor az idegeimtől szenvedek, de mikor jól érzem magamat, akkor; - nos akkor emberségesen bánok magával. Meg kell tanulnia, hogy a különbséget észrevegye. Nézzen meg jól, - tette hozzá s ezalatt a veszedelem és a parancsolás érzése kettős áram gyanánt futott rajta végig. - Nézzen meg jól! Olyan vagyok, mint ma reggel voltam - vagy tegnap?

Az ember nézte félig ügyefogyott, félig félénk kifejezéssel.

- Nos? - sürgette Loder.

- Nos, sir, - felelte amaz az előbbi lassúsággal; - mintha ugyanaz is lenne, meg különböző is. Azt hiszem, az arcszíne egészségesebb és a szeme tisztább. - Az inas fölbátorodott valamennyire a félig sürgető, félig tréfás tekintet alatt. - Most, hogy jobban megnézem, sir...

Loder elnevette magát.

- No látja! Hát ez az! Most, hogy jobban megnéz! Egyszerűen jobb megfigyelővé kell lennie; az nagyon hasznos sajátság egy cselédnél. Ha jövőben megint bejön a szobámba, először nézzen meg jól és azután ahhoz tartsa magát. Ne felejtse el azt, hogy idegbeteg embert szolgálni, az olyan, mint két gazdát szolgálni. Most mehet. És mondja meg Chilcotené asszony komornájának, hogy egynegyedtizenegyre készen leszek.

- Igenis, sir. Mást nem parancsol?

- Nem. Ma már nem lesz szükségem semmire. - Loder ezzel megfordult és odalépett a lobogó tűzhöz, amely mindig égett Chilcote szobájában. De amikor az inas már közel volt az ajtóhoz, Loder hirtelen sarkon fordult újra:

- Oh, igaz, még egyet, Renwick. Hozzon be néhány sandwichet és egy ital whiskyt.

Csak most jutott eszébe, hogy dél óta egy falatot sem evett.

- - - - -

Néhány perccel tíz óra után Loder kilépett Chilcote szobájából; elszántan ment le a lépcsőn a csarnokba. Az elszántság talán erős szónak tetszik az ilyen jelentéktelen dolgokra alkalmazva, de Loder egész testtartásában, fejhordozásában volt valami, ami önkéntelenül ezt a szót juttatta eszébe annak, aki ránézett.

Öt-hat perc telhetett el, mialatt ott állott egyedül, de minden türelmetlenség nélkül várakozott; ekkor aztán hallotta, hogy kocsi áll meg a ház előtt és amint a fejét fölemelte, látta, hogy ugyane percben Éva is megjelenik fenn a lépcső fordulójánál.

Az asszony megállott egy pillanatra, hogy letekintsen reá. Komornája ott állott mögötte, néhány lépéssel hátrább, az estélyi köpenyt tartva. Egész megjelenése olyan módon lepte meg Lodert, mint valami egyéniségnek váratlan megnyilatkozása.

Amikor először találkoztak, akkor az tűnt szemébe Lodernek, milyen sajátságosan vegyül ebben az asszonyban a fiatalság és az öntudat; mintha egy fiatal leánykában az asszonynak tisztult világnézete élne; de most, ma először úgy jelent meg előtte, mint aki hatalom a maga világában; olyan asszony, akivel szemben senki sem tagadhatná, hogy figyelemreméltó egyéniség...

A köztük levő távolságnál fogva magasabbnak is látszott most s tartásának előkelő méltósága is növelte ezt a benyomást. Fekete ruhája valami csudásan puhának látszott, olyan puhának, mint szép, fekete haja; homloka fölött korona-alakban foglalt gyönyörű gyémántok szípor-káztak; nyakát is gyémántpánt fogta körül. Loder egy pillanat alatt átértette, hogy ilyen dísz csak a legkiválóbb egyéniségű nő viselhet anélkül, hogy a saját szépségét a dísz szépsége elhomályosítaná. Annak a zavarnak némi árnyalatával, ami jelenlétében az első alkalommal is elfogta, odament elébe, mialatt az asszony lassan lassan haladt le a lépcsőn.

- Segíthetek a köpenyét föladni? - kérdezte Loder, s míg beszélt, átvillant a lelkén a saját félénkségének tudata.

Éva tekintete egy pillanatig ott nyugodott a férfi arcán. A kifejezés teljesen közömbös volt ugyan, de amikor ismét elvonta a tekintetét, mintha valami gyenge fény villant volna föl a szemében. A válasza azonban azért kiszámíthatatlan udvariasnak tetszett:

- Köszönöm; de Marie majd elvégzi, amire szükségem van.

Loder egy pillanatig ránézett, aztán elfordult. Ez a visszautasítás nem sértette, sőt az érzelmek sajátságos játékánál fogva szinte föllelkesítette. Az a büszkeség, hogy Éva visszautasította Chilcote segítségét és mellette az az önuralom, hogy ezt azért nyájasan tudta megtenni, bámulatot ébresztettek a férfiban. Méltányolta mindakettőt itt a személyes tapasztalat világításában.

- Már itt van a kocsi, sir; - törte meg a csendet Crapham hangja.

Éva a komornához fordult:

- Így jó lesz, Marie. Egy csésze csokoládét szeretnék, amikor hazajövök; valószínűleg úgy egy órákor.

Ezzel összevonta a köpenyét és az ajtó felé indult. Ott azonban megállt, visszatekintve Loderre.

- Induljunk? - kérdezte nyugodtan.

Loder, aki ezalatt még mindig figyelve nézte, most hirtelen előbbre lépett.

- Mindenesetre! - felelte szokatlanul nyájas hangon.

Azzal követte amint a gyalogjárón át a kocsiig ért, de a segítségét nem ajánlotta meg újra; amikor pedig beültek, némán foglalta el mellette a helyét a kocsiban. Az utolsó benyomás, amit a házról magával elvitt, Crapham alakja volt, a sötét színezetű bérruhában, meg a feketébe öltözött komornáé, amint körvonalaik odarajzolódtak az előcsarnok sötét hátterére, aztán, amint a kocsi csendesen és lágyan továbbogott, Loder hátradőlt az ülésen és lehunyta a szemét.

A kocsizás első néhány perce alatt hallgattak. Loder valami végtelen sajátságosnak tarthatta ezt az együttlétet. Milyen közel vannak és mégis milyen távol. Olyan közel volt Évához, hogy az asszony ruhájának könnyű, gyöngye illatszere akár a saját ruhájáé lett volna. A benyomás csaknem zavaró volt, de azért valami határozatlan gyönyörűség is rejtett benne. Évek óta nem volt ilyen közelségben asszonyhoz; a maga osztályából, a maga világából való asszonyhoz.

Ezt a szót valami sajátságos örömmel gondolta végig. A maga világa!... Akaratlanul is megfordult, hogy rátekintsen Évára.

Ez egészen kiegyenesedve ült mellette; finom arcéle tisztán rajzolódott le a kocsi ablakára, a gyémánt-ékszer meg-megcsillant ahányszor az utcai világosság rávetődött menetközben. Loder egy pillanatban megint a valótlan, hazug helyzet benyomását érezte; azt, ami akkor lepte meg, amikor először lépett Chilcote házába, de erre csakhamar valami egészen más érzés ébredt a lelkében, elfojtva a másiknak a hangját.

- Szabad valamit mondanom? - kérdezte.

Éva mozdulatlan maradt. A fejét sem fordította oda, mint azt a legtöbb asszony tette volna.

- Mondjon bármit, amit akar, - felelte komolyan.

- Bármit? - kérdezte Loder valamivel közelebb hajolva, mialatt az uralkodni vágyás érzése támadt föl benne újra.

- Természetesen.

Lodernek úgy tetszett, mintha ez a hang egy kicsit fáradt lenne és erőltetett. Egy pillanatra kinézett az ablakon az elsuhanó lámpákra, de aztán tekintete megint az asszony arcára tért vissza.

- Ön rendkívül szép ma este, - mondta aztán. Hangja halk volt és modora teljesen ment minden fölindulástól, de a szavak azért éppen azt a hatást tették, amit Loder kívánt.

Bármilyen kis diadal volt is ez, Loder lelkét mégis megrendítette. Eszébe jutott a közte és az inas között lefolyt kis jelenet; a saját egyénisége most is hasonló vakmerő elhatározásra bírta, hogy hallja a maga hangját. Előre hajolva, kezét könnyedén rátette Éva karjára.

- Éva, - mondotta hirtelen. - Éva! Emlékszik még...

De itt elhallgatott és visszavonta a kezét. A lovak lassu lépésbe mentek át, aztán megálltak és a kocsi beállott a sorba Lord Bramfell háza előtt.

TIZENNEGYPEDIK FEJEZET.

Amikor Loder belépett lord Bramfell házába, inkább úgy érezte magát, mint valami színész egy szerepben, semmint olyan ember, aki valami sajátságos, de való helyzetbe került. Ma történt először, hogy Chilcote szerepét társadalmi körben játszotta és évek óta először az is, hogy jól öltözött, előkelő tömegbe került, akik azért jöttek össze, hogy mulassanak. Mialatt végighaladt Éva mögött a folyosón, amely a fogadótermekbe vezetett, újra meg újra elébe állt egész helyzetének valótlansága. De éppen mikor ez az érzés a legerősebb volt, akkor szólalt meg a háta mögött egy vidám hang, hogy üdvözlje. Loder megfordult s rögtön megismerte derékszögű, széles válláról, világoskék szeméről és hegyes bajuszáról Lakeleyt, a St. George's Gazette tulajdonosát és szerkesztőjét.

Ennek a láttára és a hangja hallatára minden borongó kétsége egyszerre eltűnt. Az élet nagy dolgai hirtelen megint arra a fontosságra emelkedtek előtte, ahol vagy három héttel ezelőtt álltak, az alatt a rövid időszak alatt, amíg szunnyadó képességei hirtelen mind életre támadtak és ő megismerte a saját igazi énjét. Fejét öntudatlanul is fölvetette; a csüggedésnek, kislélküiségnek előbbi árnya egyszerre elszállt a lelkéből, mialatt Lakeleyre mosolygott olyan fölvillogott, élénk örömmel, ami egész arckifejezését átalakította.

Éva, aki éppen visszatekintett, meglátta ezt a kifejezést. Úgy vonzotta s valósággal megállította, mintha véletlenül egy titkos, elzárt szoba rejteke nyílt volna meg előtte. Házasságuk egész ideje alatt, de még mátkaságuk alatt sem látta azt a tekintetet Chilcote arcán egyetlen egyszer sem. Ez a benyomás nagyon hirtelen keletkezett, s vele jött valami feltolult, meleg hulláma az érdeklődésnek, amely aztán, mikor lassan visszahúzódott ismét, valami nagy egyedüliség érzését hagyta hátra. De éppen amikor ez az érzés keresztülsuhan a lelkén, figyelméből valami más dolog is követelt egy részt magának. A tömegben keresztül egy nyulánk, szóke fiu törtetett arra, hogy hozzá jusson.

- Chilcotené asszony! - kiáltott föl. - Hihetek a jó szerencsének, hogy önt egyedül találom?

Éva elnevette magát s a nevetéséből mintha megkönnyebbülés hangzott volna ki.

- Milyen nagy gyerek maga, Bobby, - felelte barátságos hangon. - Csakhogy téved ám. A férjem is itt van, éppen reá várok.

Blessington körülnézett.

- Oh, úgy? - mondotta aztán, s ezzel hallgatásba merült. Blessington páratlanul jó gyerek volt igazán, de akik nagyon jól ismerték, azok tudták, hogy a Chilcote részéről véghezvitt hirtelen titkárváltoztatás még bennhagyta a fullánkját a fiu szívében.

- Beszéljen nekem magáról, - szólott Éva. - Mit csinált, mióta nem láttam?

Blessington ránézett, aztán elmosolyodott; a vidámsága most már visszatért teljesen.

- Hogy mit csináltam? Oh, hát ott jártam minden másodnap a Grosvenor-téren; de az inastól mindig azt kellett hallanom, hogy egy bizonyos hölgy, akit kerestem, nincs otthon.

Éva nevetve fogadta, amit mondott. Ez a fiu a maga őszinte, egyenes lelkével sok unalmas óráját élénkítette föl a lemúlt idők alatt s most, hogy a helyét Greening töltötte be, Éva nem egyszer nélkülözte a fiút.

- De én komolyan értettem, Bobby. Készül már valami jó terv a maga számára?

Blessington pajkos grimaszt vágott.

- Készül valami. Az öreg Bramfell meg az én öregem főzik a tervet; azért vagyok én itt ma szolgálatban. Ha Lady Bramfell vagy Lady Astrupp elejtenek egy legyezőt vagy zsebkendőt, nekem kell fölvennem. Érti a helyzetet?

- Mint ahogy tavaly, meg harmadéve az én legyezőimet és zsebkendőimet szedte fel? - kérdezte Éva mosolyogva.

Blessington hirtelen elkomolyodott.

- Szeretném, ha ezt nem mondta volna, - felelte; aztán hirtelen elhallgatott. A mögöttük folyó halk társalgás hangjainak tömkelegéből egy férfi nevetése hangzott ki. Nem volt az hangos kacagás, de olyan volt, amilyent az ember ritkán hall egy londoni szalonban: kifejezte azt, hogy az illetőt nagyon érdekli és nagyon mulattatja az, amit hallott, sőt valami megmagyarázhatatlan módon erőt is fejezett ki ez a nevetés.

Éva is, Blessington is visszafordult.

- Becsületemre! - kiáltott fel Blessington. - Eddig sohasem vettem észre, hogy Chilcote olyan magas, mint amilyen.

Éva megint csak nem felelt. De némán és mélyebb jelentőséggel maga is ismételte lelkében a szavakat.

Loder egészen közel volt már hozzájuk, amikor Évát észrevette. Arra hirtelen megállt.

- Lakeleyvel beszélgettünk. Szeretné, ha a héten nála ebédelnék egyszer.

De Éva hallgatott, arra várva, hogy férje Blessingtont szólítsa meg. Rá is nézett Loderre, de bár pillantásuk találkozott, úgy látszik, a férfi nem értette meg, amit Éva tekintete mondani akart. Nehéz pillanat állott be.

Hiszen Éva tudta, hogy Chilcote hihetetlenül, szinte megbocsáthatatlanul szórakozott, de ez csak akkor fordult elő, ha... ha az idegeivel volt baja, mint Éva szokta kifejezni. De ma este szemellátható volt, hogy birtokában van teljes lelki erejének. Éva zavarában elpirult egy kissé és lopva Blessingtonra intett a szemével. Éva azon gondolkozott, vajjon neki is ugyanez jutott-e eszébe, de az buzgón vizsgált egy kínai páncéltönyt, ami egy fülkében függött...

- Bobby mulattatott addig, míg maga Lakeley úrral beszélt, - szólott Éva hangsúlylallyal.

Loder erre az egyenes megszólításra mégis megfordult és szembe nézett Blessingtonnal.

- Oh, jó estét kívánok, - szólott hozzá kétes nyájassággal. A Bobby név nem értetett meg vele semmit.

Meglepetésére azt látta, hogy Éva arcán kedvtelen kifejezés támad, Blessington friss arcszíne pedig mélyebb pirosságu lett egy árnyalattal. Loder rögtön érezte, hogy nem a helyes hangból kezdte a beszédet.

Kényelmetlen szünet állt be. Blessington ekkor inkább megsejtve, mint valóban látva, hogy Éva tekintete őrá a másakra fordul, tapintatosan véget vetetett a kínos helyzetnek.

- Jó estét kívánok, sir, - felelte mosolyogva. - Nagyon örülök, hogy ilyen... ilyen szokatlanul jó színben látom. Éppen most mondtam Chilcote asszonynak, hogy ma Lady Astrupp parancsából teljesítek egy megbízást; aféle előrs vagyok, akit a határszélekre küldenek...

Gyorsan beszélt és nem volt valami sok jelentősége annak, amit mondott, de fiatalos hangja enyhített az erőltetett helyzeten.

Éva egy mosolygással köszönte meg neki.

- Akkor nem is szabad egy ilyen fontos személyiséget lefoglalnunk, - mondotta. - Meg aztán nekünk is van kötelességünk.

Itt ismét mosolygott, s aztán megérintve Loder karját, intett a fogadóterem felé.

Amikor a két szalon közül a nagyobbikba léptek, Lady Bramfell még mindig a küszöbön állt, hogy a vendégeket fogadja. Nagy, magas, szegletes asszony volt, aki a keze és lába szépségét, meg a hangját kivéve, másban semmiben sem emlékeztetett a hugára, Lady Astrupp-ra. Éppen egy csoport vendéggel beszélt, amikor Loder és Éva megjelentek és beszédjének édes és valamennyire vontatott hangja egy pillanatra sajátságosan érintette Lodert, mintha valami homályos emléket ébresztett volna föl a lelkében. De ennek azonnal vége lett, amint Lady Bramfell odafordult Évához.

- Milyen szép tőled, hogy eljöttél, - mondotta és Lodernek úgy tetszett, mintha valami őszintébb, jobban a szívéből jövő mosolygás derítené föl az arcát. Majd ő hozzá fordult a háziasszony.

- És magától is! - tette hozzá. - Bár attól félek, hogy rettenetesen fogjuk untatni.

Loder érdeklődéssel figyelte a háziasszony arcán azt, hogy amint Évától őhozzá, magához fordult, a hangja azonnal hidegebbre vált valamivel.

Ez a megfigyelés azonnal arra bírta, hogy igyekezzék helyt állni magáért.

- Ez nem nagy bók nekem, - felelte. - Mert az, hogy untatna, csak udvarias körülírása az én szellemtelen voltomnak.

Lady Bramfell mosolygott.

- Micsoda? Ön védelmezi a társadalmi hírnevét?

Loder mosolygott.

- Mennél csekélyebb az, annál több védelemre szorul.

Új vendégek haladtak el mellettük. Éva még rámosolygott egyszer a háziasszonyra, aztán tovább ment. Loder pedig követte. Mikor Éva mellé jutott, addigra a Lady Bramfellt körülvevő udvar már mögöttük maradt, de viszont a nagyterem végén tolongó sokaságot meg még nem érték el, úgy, hogy egy rövid időre csaknem egyedül maradtak.

Ebben volt valami zavaró. Loder úgy érezte, mintha Éva mondani akarna valamit, csak hogy habozik. Egyszer-kétszer kinyitotta a legyezőjét; aztán végre, mintha erőt venne magán, odafordult Loderhez:

- Miért bánt olyan hidegen Blessington Bobbyval? - kérdezte. - Udvariatlanságnak látszik, ha annyira nem veszi semmibe, mint ahogy tette.

Egész modora csupa önuralom volt. Nem bosszankodva beszélt, mint az olyan emberhez szólnak, aki helytelenül járt el; inkább magyarázó hangon, mint valami javíthatatlan gyermekhez. És Loder érezte ezt. De reá elsősorban mindig a hallott szavak értelme hatott, a mód, ahogy mondva voltak, másodsorban következett csak. Az, hogy Blessington volt az, akivel találkozott; Blessington volt, akit udvariatlanul szólított meg, úgy érintette, mint valami arculütés. Voltaképp nem vádolhatta volna magát, de mégis vádolta. Haragudott magára, hogy Éva jelenlétében követte el a hibát.

Már közeledtek a másik szobában összegyűlt tömeghez, amikor Éva bevégezte a szavakat s Loder szokatlanul rossz kedvvel érezte, hogy most mindjárt ott lesznek amazok között. Az ismerősök minden oldalról hajlongtak és mosolyogtak Éva felé; egy hölgy hirtelen előbbre hajolt, amint Éva elhaladt mellette és valamit súgott neki. Lodert megint eltöltötte a

bosszúságnak és a maga kicsinységének érzése; újra tisztán állott előtte, milyen szemmel láthatólag első helyet foglal el Éva az ő világukban. De amikor érzései már a legmagasabbra csaptak s úgy érezte, hogy beszélnie kell, bármi történjék is, akkor egyszerre azt látta, hogy egy alacsonytermetű, sárgás, kerekarcú kis emberke, amint őket kettejüket megpillantja, menten otthagya az ablakmélyedésben álló csoportot és törtetni kezd feléjük. Loder igazságtalan bosszankodással ismerte föl benne a házigazdájukat.

Éva távolálló, tőle elszigetelt volta megint mint tördöfés érintette, amikor Lord Bramfell odalépett hozzájuk. Még egy perc és akkor el lesz veszve számára az idegenek tömegében... akik mintha valamennyien igényt tartanának reá...

- Éva, - mondotta csaknem akaratlanul elakadó lélekzettel.

Éva jóformán megállt menetében és odafordult felé.

- Mi az? - kérdezte és Loder azon tűnődött, vajjon csak képzele-e, hogy ebben a kérdésben valami érdeklődés hangja is csengett.

- A Blessington-féle dologról azt szeretném mondani, - kezdte. De megállt. Bramfell már utolérte őket.

A kis ember mosolyogva, kezét előrenyújtva közeledett hozzájuk.

- Ugy-e nem szabnak büntetést arra, asszonyom, aki a férjet és feleséget szétválasztja? Hogy vagy Chilcote? - Míg ezeket mondta, a maga jellemzetes gyors, de zajtalan modorával fordult ide s tova.

Loder távolabb lépett, hogy kedvetlenségét elrejtse, de Éva a maga nyugodt mosolygásával üdvözölte Bramfellt.

- Önt ma fölmentjük mindenféle büntetés alól.

Aztán odafordult azokhoz, akik előbb Lord Bramfell körül csoportosultak és akik most ide húzódtak az ablakmélyedésből.

Mikor Éva tovább ment néhány lépéssel, Bramfell Loderhez fordult nevetve:

- Nos, Chilcote, vetettél már egy pillantást a jövőbe?

A nevetést Loder is visszhangozta, de felelni nem felelt semmit. Bizonytalansága folytán megint a hallgatásban remélt menedéket.

Bramfell fölhúzta a szemöldökét.

- Micsoda? Csak nem állítod talán, hogy a sógornóm nem szerzett meg téged is áldozat gyanánt?

Itt azután megint Évához fordult:

- Ugy-e ön is hallott már az új vállalkozásáról, asszonyom?

Éva visszafordult hozzá abból az élénk csoportból, amely körülvette.

- Lillian kristály-jóslásáról? Oh, hogyne! És meg vagyok győződve, hogy Lillian gyönyörű jósnő lesz. Mindnyájan kíváncsiak vagyunk.

Bramfell ajkbiggyesztve felelt:

- Sátora legalább is gyönyörű van a télikert végében. Öt ember és ugyanannyi nap kellett hozzá, hogy nyélbe üssék. A szavunkat se hallottuk a kalapácsolástól. A feleségem azt mondja, hogy őt egész emberszerető hangulatba hozták vele, annyira emlékeztette valami jótékony bazárra.

Mindenki nevetett s e pillanatban Blessington lépett oda hozzájuk.

- Halló! - kiáltotta, - nem látta valaki Witchestont? Az következik a névjegyzékemen a kristály-históriában.

Újra elnevelték magukat, Bramfell pedig előrelépve megérintette Blessington karját s ezt mondotta tettetett komolysággal:

- Witcheston bridge-et játszik, mint józan, okos emberhez illő. Hagyj neki békét, Bobby.

Blessington elfintorította az arcát.

- De én szorosan kereskedelmi elvek szerint viszem az ügyet. Én tartom számon a névsort; - név és idő mind följegyezve; - Lady Astrupp pedig „néz”; teljes boldog tudatlanságában arra nézve, hogy kik az áldozatai. Az egész dolog magasztosan nagy - egyszerű és statisztikai alapon nyugvó.

- Az istenért, Bobby, hallgass már, - mondotta Bramfell és kerek szeme csillogott a jókedvtől.

- De a rendszerem...

- Rendszer! Ah, mindnyájunknak volt rendszere, amikor olyan fiatalok voltunk, mint te.

- És mindnyájunk rendszerén volt valami hiba, Bobby, - szólott közbe Éva. - Mindnyájan leltünk itt-ott hézagokra, amit valahogy be kellett tölteni. Ne bántsa Lord Witchestont. Keressen egy helyettest; - hisz' úgyis mindegy, - Lillian nem tudja.

Blessington habozott. Szemét köröskörül jártatta a társaságon s azután megint Bramfellhez fordult.

- Engem ne, Bobby! Gondold meg, hogy engem az egész héten kristálygolyóval tartottak. Hanem nézd, itt van Chilcote... - fejezte be jókedvtől csillogó szemmel.

Minden szem Loderre fordult, bár egy-két vendég hirtelen Évára tekintett előbb e megjegyzésre. Éva fölfogva a helyzetet, elnevelte magát.

- Nagyon jó gondolat, - felelte hirtelen. - Ki akarná a jövőt látni, ha nem a politikus? Kérem, Bobby, érvényesítse a tekintélyét. És ha már biztonságba helyezte a ponyva alá, akkor jöjjön vissza. Olyan régóta nem beszélgettünk már. - Mosolyogva intett a fiúnak, azután rögtön Bramfellhez fordult valami könnyed megjegyzéssel.

Loder várt egy pillanatig, azután tréfás megadással tette kezét Blessington karjára.

- Jól van. De ha balsors vár rám, tanuskodjatok, hogy a feleségem küldött elébe.

Mielőtt kimondta volna azt a szót, egy szempillantásig habozott arra a gondolatra, hogy ennyi ember előtt talán mégis vakmerőség azt kiejteni. De amint kimondotta, szinte az előbb elkövetett tévedés emléke is elhomályosult az emlékében, olyan önbizalom támadt benne erre a szóra. Higgadtan, biztos lépésekkel haladt keresztül a termen, mialatt ujjaival barátságosan megszorította Blessington karját. Hagyta, hogy a fiu vezesse a fogadótermeken, hosszú folyosókon keresztül, le a széles lépcsőkön egészen a télikertig.

Ez a télikert jellemző részlete volt a Bramfellék londoni házának; Loderre pedig úgy hatott, mint valami igazi csodás és váratlan dolog a maga összefonódó zöld ágaival, finom, nem tolakodó virágillatával, mérsékelt, langyos levegőjével. Szinte nem is kívánt beszélni, amint Blessington keresztülvezette a félhomályba borult, árnyas utakon, amelyekben volt valami a délszaki kertek melegsége és rejtelmességéből. Innen-onnan suttogás és nevetés hangzott ki a homályból, megadva a helynek az élet eleméből éppen annyit, amennyi kellett. Máskülönben csönd volt.

A magány érzése oly nagy ellentétben állott a fogadóteremben hátrahagyott zajjal és csillogással, hogy Loder már a fele úton is túl volt, amikor egyszerre szinte elkedvetlenítőleg jutott eszébe, hogy miért is jött ide. Olyan kicsinyes útszéli dolognak tetszett, hogy a hely csöndjét holmi komédiával zavarják meg. Bizonyos hirtelenséggel fordult oda Blessingtonhoz:

- Aztán hát mit kell tennem?

Blessington meglepetve tekintett föl.

- De... de hiszen azt hittem, sir... - kezdte. De azután hirtelen hangot változtatott. - Oh, egyszerűen csak bele kell élnie magát a dologba. Lady Astrupp a hiszékenységet nem fogja erős próbára tenni, hanem a türelmét annál inkább, - végezte nevetve.

A fiúnak nagyon ragadós volt a nevetése és Lodernek is visszhangoznia kellett azt.

- De igazán, mit kell tennem?

- Oh, semmit, sir. Lady Astruppnak, mint papnőnek ministránsokra van szüksége, de azért éreztetni fogja önnel, hogy a főhely az övé. A sátor úgy van fölállítva, hogy egyáltalán semmit sem lát a kezeken kívül, így holmi ravaszkodásról szó sem lehet, - folytatta nevetve, majd lenyomott hangon tette hozzá: - De itt vagyunk, - és színlelte, mintha szent borzalmat érezne.

Az ösvény végén a szabad tér egyszerre úgy kiszélesedett, hogy a télikert egész szélességét elfoglalta. A világosság itt még tompítottabb volt, ami szinte megnövelte a távolságot; bal-kézfelől, valahol messzebb szökőkút csobogása hallatszott; jobbra pedig már előttük állott útjuk célja: a sátor.

Művészi izlésű kis alkotás volt; selymes anyagból készítve, amelynek bronzárnyalatban csillogott a színe a fölbe függesztett keleti izlésű lámpa folytán. Amint közelebb mentek, egy férfi lépett ki onnan. Egy percig határozatlanul állott meg, ide s tova nézegetve, de azután észrevette emezeket és elnevetve magát, egyenesen hozzájuk lépett.

- Szavamra, ott benn igazán szuroksötétség van. Nem is láttalak, amint kiléptem. Hanem te, Blessington, szégyen gyalázat, hogy az az istenadta korlát úgy elfödi a jósnőt. Amíg ő a kristálygolyóra bámul, legalább nekünk is lenne mire bámulnunk.

Blessington nevetett.

- Nagyon sokat akarsz, Galltry, - mondotta azután. - Lady Astrupp nagyon jól tudja az elérhetetlen dolgok becstét. Erre megyünk, sir! - folytatta s erőlyesen megszorította Loder karját.

Loder indult s a kíváncsiság első szikrája most villant föl benne először. Az suhant keresztül a lelkén, ugyan ki lehet ez az asszony, akiről ennyi megjegyzés röpköd szerteszét. Azután hirtelen az jutott eszébe, hogy lám, hogyan biztosította ő Chilcote-ot arra nézve, hogy azon a ponton sérthetetlen. Akkor a multhoz tartozó tapasztalat magaslatáról beszélt; s az a tapasztalat annyira a múlté volt, hogy most már azon kezdett gondolkozni, ha vajjon olyan erős biztosíték volt-e hát, mint amilyennek akkor hitte. Az embernek az események túlélésére való képessége bámulatos. Az a régi történet ott az olasz hegyek között, úgy elhalványult már, mint valami krétarajz, amelyben a színek eltörölődtek úgy, hogy egész jellegét elvesztette. A mult úgy halványult el a jelen előtt, mint - az arany haj halványul el a fekete előtt. Ez a hasonlat szembeszökő váratlansággal jutott eszébe. E percben Blessington újra megszorította a karját.

- Nos, sir, rajta!

Ezzel fölemelte a sátor függönyét.

Loder még rápillantott egyszer a vidám, fiatal arcra, amint a lámpa fénye megvilágította, azután egyet rántva a vállán, belépett a sátorba és a függöny le volt bocsátva mögötte.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Benn a sátorban Loder első érzése a bosszankodás volt, amikor látta, hogy úgyszólván tökéletes sötétség fogja körül. De amint szeme valamennyire szokni kezdett a homályhoz, ez az érzés lassankint eltűnt és ekkor az egész helyzetnek a képtelensége volt az, ami eszébe jutott.

A sátor kicsi volt, nehéz, gazdag selyemredőzettel és mosusz-illattal. Két részre volt osztva egy nehéz, meg nem mozdítható függöny segítségével, amely a tetőről függött s néhány lábnyi magasságban végződött a földtől. Az egyedüli tárgy a sáornak abban a felében, ahol Loder állott, egy alacsony szék volt, az egyedüli világosság pedig az, ami a másik oldalról szűrődött át, egy halavány csíkban rajzolódván le a földre. Loder egy pillanatig habozva állott ott, amikor azután habozását hirtelen félbeszakította valami.

- Kérem, foglaljon helyet, - mondotta egy halk, lágy hang.

Loder az első szempillantásban még határozatlanul állott. A hang közelsége lepte meg. A hely csendjében és sötétségében szinte aránytalan jelentőség súlyát vitte magával ez a hang; - csaknem mint valami ismerős dolog. Loder végre, valami megmagyarázhatatlan megkönnyebülés érzésével megtalálta, hogy mi okozta, mintha a hang ismerős lenne. A Lady Bramfell édes, halk beszédjére emlékeztette ez a hang, az zavarta meg egy percre. Szinte az elégyűtség érzésével húzta oda a széket, hogy leüljön.

Akkor látta azután meg, hogy a válaszfalon túl, annak alsó széle alatt néhány hüvelyknyire egy fényezett fából való kis asztal áll; azon pedig egy nyitott könyv, egy kristálygolyó és egy aranytál tele tintával. Mindez az asztalnak Loder felé álló végén volt; az asztal tulsó vége úgy volt fordítva, olyan vonal alatt, hogy azt nem láthatta. Most már valami mulattatót is talált a dologban, mialatt kényelmesebben helyezkedett el. Bárki legyen ez az asszony, gondolta, de ért a színpadi rendezéshez; tudja, hogyan kell előkészíteni a hatásokat. Várt tehát, hogy micsoda új életjel jön majd a függöny mögül.

- A kristályjóslás, - kezdte az előbbi hang némi szünet után, - egyike a legrégibb tudományoknak.

Loder előbbre ült a székén. Lady Bramfell képe mintha összevegyült volna egy másik képpel, amely távolabbi volt és nehezebben rögzíthető meg az emlékében.

- A legjobb eredményt úgy érjük el, ha az illető lenyugtatja a két kezét valami sima felületre.

Tisztán kivehető volt, hogy a láthatatlan jósnő olvassa mindezt abból a nyitott könyvből, mert amikor az utolsó szóig, a *felület*-ig ért, akkor valami mozdulás hangja hallatszott, mintha a helyzetét változtatná; amikor pedig újra megszólalt, más volt a hanghordozása, mint előbb.

- Kérem, tegye le a kezét az asztalra, tenyerével lefelé.

Loder mosolygott a homályban. Chilcote-ot képzelte el, amint a maga ideges türelmetlenségével keresztülmegy ezen a megpróbáltatáson; - azután jókedvűen engedelmeskedett a parancsnak. Két keze egy perc múlva ott nyugodott az asztal sima lapján a láthatatlan lámpa odavetődő fényében.

A jósnő egy percre néma maradt; akkor azután Loder oda következtetett, hogy föl kell emelnie a fejét.

- De a gyűrűit le kell tennie, - mondotta a hang lágyan. - Minden érc akadályozza az együtterzési áramot.

Loder bármikor máskor csak nevetett volna; de most, hogy ez a kérdés olyan természetesen és kedvesen volt előadva, ez lehetetlenné tett minden gúnyolódást. Hirtelen eszébe ötlött a Chilcote közt és ő közte lévő máskülönböző tökéletes hasonlóság egyetlen gyöngye pontja s erre önkéntelenül is visszahúzta a kezét egy kicsit.

- És hol van az együttérzési áram? - kérdezte nyugodtan. Ezalatt azon töprengett, van-e joga vagy nincs arra, hogy visszavonuljon.

- Természetesen ön között és közöttem, - felelte a hang lágyan.

A válasz méltóan tetszett, de nagyon észszerű volt azért. Most már a visszavonulás egyszerre olyan szinpadiasnak tetszett volna. Ebben a világban, ahol a halk hangok és a tompított világosság uralkodtak, az emberek nem éltek semmiféle erőszakos, végletes eszközzel; semmi alkalom sem tette volna kivihetővé, vagy megengedhetővé azt, hogy valaki „jeleneteket” rögtönözzön. Loder hátradőlt a székében, mialatt igyekezett a helyzetet hirtelen áttekinteni. Ha valami alkalmatlan véletlenségnél fogva ez az asszony tudná azt, hogy Chilcote az utóbbi időben gyűrűt kezdett hordani és ha ismerné a gyűrűit is, akkor a maga ujján annak a sebhelynek a látása kérdésekre és magyarázatásokra adhatna alkalmat; ha ellenkezőleg hirtelen elhagyná a sátor minden mentség nélkül, vagy ha megtagadná a gyűrűk lehúzását, ez megint csak új nehézséget támasztana s szintén fölébresztené a kíváncsiságot. Sajátságosan tiszta világításban állott előtte a baj is, meg a gyors elhatározás szükséges volta is. Körülnézett s azután csaknem öntudatlanul kifeszítette a mellét, mintegy küzdelemre készülve. Végre, mi tagadás benne, zsákutcába került, de azért arra nem volt szükség, hogy följajduljon, mikor ki akar jutni belőle, óvatosan hátrálva. S éppen ekkor ütötte meg fülét az előbbi lágy hang szava ismét.

- Azzal, hogy az én kezem végigsimítja az önét, azzal indítjuk meg az együttérzés áramát közöttünk, - szólott a hang s ezzel a függöny mögül egy finom kéz nyult ki a világosságra, megfogva a kristálygolyót, - és ez vezet aztán arra, hogy megláthatom azokat a képeket, amelyek az ön lelkében élnek. Azért, ugy-e, lesz most szíves lehúzni a gyűrűit?

A kérdésnek természetes volta maga elég volt arra, hogy Lodert lefegyverezze. Veszedelemes helyzet volt, de hát nem ő maga mondta-e egyszer, hogy az az élet fűszere?

- Attól félek, hogy alkalmatlanságot szerzek önnek, - szólalt meg a hang békítő voltában még bágyadtabban, mint előbb.

Lodernek egy pillanatra az ötlött eszébe, vajjon mennyi ideje ismerheti Chilcote Lady Astruppot; de aztán hirtelen kiverte a kérdést a fejéből. Chilcote eddig sohasem emlegette előbb, s ma este is csak futólagosan; csupán úgy, mint Lady Bramfell hugát. Micsoda gyávaság így habozni! Hirtelen lehúzta a gyűrűket, zsebébe csusztatta, aztán odatette a két kezét ismét a sima asztallapra.

De ebben a pillanatban valami sajátságos dolog történt.

A függöny mögött hirtelen jött, gyors ruhasuhogás támadt, majd az hallatszott, mintha valaki hevesen taszított volna egy széket előre vagy hátra.

Aztán csend lett.

A hallgatás jelenthet a legmélyebb gondolatoktól a hülyeségig mindent, de ezt a némaságot nem lehetett világosan semmire se magyarázni. Hogy történt valami, hogy hirtelen beállott valami változás, azt oly világosan látta, Loder, mint akár a sátor függönyét, vagy a fénysávot, de hogy mi lehetett az, azt még csak nem is találgathatta. Csak ült ott, azzal a gyötrően éles tudattal, hogy a függöny széle alatt az asztalon nyugvó kezét a láthatatlan jósnő szeme figyelmesen vizsgálja. Ösztönszerű bizonyossággal érezte, hogy most valami új fordulat állott

be, de egy férfi ritkán cselekszik a csupán ösztönszerű bizonyosság hatása alatt. Ha a kezének nyílt megmutatása volt az, ami az új fordulatot létrehozta, akkor bizonyosan minden újabb cselekvés csak fokozná a helyzet nehézségét...

Hogy aztán most az ő tétlen, passzív volta adott-e megint hozzá valamit a pillanat bonyolultságához, azt nem tudta volna megmondani, mert a függöny mögül semmi nesz sem hallatszott többé. Bármilyen felindulás okozta is az imént a hirtelen ruhasuhogást, meg a szék hátrátolását, annyi bizonyos, hogy az a felindulás most már lecsillapodott, vagy legalább is, hogy uralkodott rajta az illető.

A legközelebbi életjel aztán az volt, hogy egy kéz letette a kristálygömböt az asztalra. Még pedig elég határozott koppanással került vissza a gömb, amiből arra is lehetett következtetni, hogy a jósnő hirtelen eltökélte magát valamire. S csakugyan ebben a pillanatban már meg is szólalt ismét.

Hangja még halkabb volt, mint előbb és mintha nyugodt biztossága egy kicsit remegőre változott volna; de, hogy ezt az izgalom, a meglepetés vagy a kíváncsiság tette-e, azt Loder nem tudta volna megmondani.

- Ön bizonyosan sajátságosnak fogja találni... - kezdte a hang. - Talán azt gondolja... - kezdte újra, de elhallgatott.

Ismét szünetet tartott, mintha segítségére várt volna, de Loder néma maradt. A férfinak minden nehéz helyzetben rendesen a mozdulatlan nyelv és a higgadt fej a legjobb fegyvere.

Úgy látszik, ez a némaság kihozta a másikat a sodrából. Loder hallotta, hogy ismét megmozdult.

- Mint mondtam, sajátságosnak fogja találni, - kezdte amaz újra. De aztán hirtelen megállt, és attól kezdve már uralkodott a hangján, amikor újra megszólalt. - Meg kell nekem bocsátania, de a kristály-jóslás a legszeszélyesebb dolgok egyike. Abban a pillanatban, hogy a kezét idetette az asztalra, úgyszólván rögtön tudtam, hogy nem lesz semmi eredmény, csak hogy nem akartam a kudarcot bevallani. Az asszonyok olyan szenvedélyes horgászok, hogy nem akarják bevallani, ha bármilyen hal, legyen az bár a legnagyobb is, elkerülte a horgot, - végezte halk nevetéssel.

Ennek a nevetésnek a hangjára történt először, hogy Loder megmozdult a helyén. Nem tudta volna megmondani, miért, de csaknem a zavar érzése ébredt a lelkében. Aztán meg annak a vágya rohanta meg, hogy fölkeljen és kisiessen innen a zárt sátorból a szabadba; hanem azért megtenni nem tette meg. Tudta, érezte, hogy valami megmagyarázhatatlan oknál fogva az az asszony ott a függöny mögött, hazudott neki; hazugság volt a szava és az volt még a hangja fölött való uralkodása is. Egy pillanatig valami erős benyomás, felindulás, csaknem szóra bírták az asszonyt, de aztán a fegyelmezés, talán az ösztön, vagy a diplomáciai érzék győztek és a pillanatnak vége volt. Mintha valami rejtély lett volna magában a hely légkörében is, pedig Loder gyűlölte a rejtélyeket.

Lady Astrupp azonban teljesen el volt foglalva a maga dolgával. Ismét megmozdult és Lodernek, aki feszülten figyelt, úgy tetszett, mintha amaz előre hajolt volna, hogy újra a kezét vizsgálja. Ennek a gondolata oly erővel hatott reá, hogy akaratlanul is visszahúzta a kezét...

Erre ismét zavart mozgás, ruhasuhogás hangzott ottbenn, a kristálygolyó legurult az asztalról, a jósnő pedig elnevette magát izgatott nevetéssel. Loder hirtelen fölemelkedett, valami parancsoló benyomásnak engedelmeskedve.

Nem volt tiszta tudata arról, hogy mit várt vagy hogy mit kellene kerülnie. Csak azt érezte, hogy a sátor a maga selyemfüggönyeivel, pézsmailatával és egész titokzatosságával már elviselhetetlen rá nézve. Zsibbadtnak érezte a lelkét csakúgy, mint az izmait. Csak egy pillanatig állt ott, székéből fölemelkedve, hogy tagjait kiegyenesítse és kilépett a sátorból.

Ennek sötétsége után aránylag a télikert félhomálya is világosságnak tetszett, de Loder a különbség sem állította meg, csak ment egyenesen előre. A hosszú, zöldszegélyű ösvényen sietve törtetett keresztül, ez a hely most már nem keltette benne sem a nyugalom, sem az üdeség érzését; csak pusztán az utat látta benne, amelyen keresztül eljuthat a célhoz.

Mialatt a lépcsőn fölment, ismét ujja rá húzta a gyűrűt, aztán belépett a zsúfolt folyosóra...

Valaki oda is kiáltott neki, mialatt a tömegen keresztül haladt, de Loder csak sietett tovább, Chilcote legszórakozottabb modorában. A vacsorázó terem ajtajánál Évát és Blessingtont pillantotta meg és arckifejezésébe csak ez hozott némi változást. Megfordult s odasietett egyenesen hozzájuk.

- Éva, meg fog bocsátani, ha azt mondom, hogy egy szavam volna Blessingtonhoz?

Éva egy pillanatig meglepetve tekintett rá, aztán elmosolyodott a maga nyugodt modorában.

- Természetesen. Különben is beszélgetni akartam egy kicsit Gower Millicent-tel, de Bobby annyi mulattatást kívánt... - fejezte be és ismét mosolygott, de ezúttal Blessingtonra; aztán pedig tovább ment, egy magas, halványarcu, zöldruhás leányhoz lépve, aki egyedül állt a közelben.

Alighogy Éva megfordult, Loder már megragadta Blessington karját.

- Tudom, hogy roppantul el van foglalva, - mondotta Chilcote hirtelen modorának tökéletes utánzásával, - de én meg bajban vagyok.

Csak egy pillantást kellett vetnie Blessington friss, őszinte arcára, hogy belássa, mennyivel jobb politika itt minden másnál a nyílt beszéd...

- Igazán, sir? - kérdezte Blessington, s csupa fül volt azonnal.

- Az ám. És... és az ön segítségére szorultam.

A fiu elpirult. Hogy Chilcote forduljon segítségért hozzá, ez büszkeséget ugyanannyit ébresztett benne, mint bizonytalanságot.

Loder látta a nyert előnyt és sietett azt fölhasználni.

- Az a kristály-jóslás kevert bele. Attól félek, hogy nem játszottam a szerepemet kielégítően; sőt bolondot csináltam magamból... Lady Astrupp pedig... - Itt elhallgatott, Blessingtont vizsgálva egy tekintettel. - Nos, szóval, hiszen édes fiam, maga tudja, milyenek az asszonyok.

Ez a Blessington csak huszonhárom éves volt éppen. Újra elpirult és igyekezett tapasztaltan nézni.

- Tudom, sir, - mondotta bölcs arccal.

Lodernek ugyan nagy érzéke volt a humor iránt, de azért megőrizte a komolyságát.

- Tudtam, hogy fölfogja a szavaim értelmét, de azt szeretném, ha megtenne valamit értem. Ha Lady Astrupp azt kérdezné öntől, hogy ki volt a sátrában most, vagy tíz perce, akkor, kérem...

- itt megint elhallgatott, társa arcát vizsgálva.

- Igen, sir.

- Arra, hogy füllentsen neki valami különöset az én kedvemért.

Blessington vizsgonozta társa tekintetét, de egy kicsit zavartan nevetett.

- De hiszen, sir, - bizonyára. - -

- Bizonyára megismert, azt akarja mondani?

Loder szeme olyan volt, mint a hegyes acél, amíg ezt mondta.

- Azt.

- Nos hát, téved. Nem ismert meg.

Blessington felhúzta a szemöldökét.

Csend állott be. Loder odatekintett a szoba másik végébe. Éva az imént vált el attól a zöldruhás leánytól, s most már feléjük közeledett többekkel váltva üdvözlét és mosolygást, amint jött...

- A feleségem már visszajön, - mondotta aztán. - Megteszi ezt értem, Blessington? Ez... ez sok mindent elsimítana... - folytatta, ezalatt folyton Évát figyelve.

Amint remélte, úgy lett, Blessington tekintete is odafordult ugyanabba az irányban.

- Elsimítana sok mindent... családi tekintetben, amit nem magyarázhatok meg.

Ez talált. Blessington hirtelen körültekintett...

- Jól van, sir. Bízva reám!

És mielőtt Loder csak egy szót is szólhatott volna, a fiu eltűnt a tömegben.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Loder könnyebben lélekzett, mióta ezen keresztül estek. Ha Lady Astrupp fölismerte Chilcote-ot a gyűrűről, és kíváncsivá lett volna, akkor ennek a dolognak a végére kell járni későbben vagy korábban, hogy milyen mértékben, azt Loder nem is merte találgatni; ha azonban az asszony modorának szembeötlő megváltozása valami más forrásból eredt, és valami homályos tudat azt súgta neki, hogy egy asszony viselkedését nem lehet elméletekbe foglalni - akkor megvédelmezte Chilcote és a maga érdekeit a Blessington ígéretében rejlő biztosítékkal. Azt tudta, hogy Blessington megbízható lesz és hallgató. Erre fölújult bizalommal, annak a kellemes érzésével, hogy nyugtalansága alaptalan volt egészen, Éva elébe sietett.

Az asszony arca a maga tiszta, életteljes színével úgy kiemelkedett, úgy kivált az összes többi arcok közül, mintha azok csak keretül szolgáltak volna neki; és erre szinte a büszkeség érzése kapta meg a szívét. Mindenki másnak a szemében, kivéve őt magát, az asszony szépsége az ő kincse volt.

Loder arca tele volt élettél és az uralkodás képességével, amikor odaért hozzá.

- Lefoglalhatom egy kicsit? - kérte a Chilcote-tól kölcsönként sebességgel. - Hiszen... hiszen alig látjuk egymást.

Az asszony úgy emelte föl szempilláit, hogy ránézzen, mintha valami kényszer hatása alatt cselekednék.

Tekintete meglepődött volt, bizonytalan, csaknem zavart egy kicsit. Arcán mélyebb volt a szín, mint rendesen és Lodernek úgy tetszett, mintha valami az ő lelkében is mozdulna szinte válaszképpen erre a felindulásra.

- Tudja maga is, hogy engedni fog, - szólt hirtelen.

Éva még jobban elpirult.

A férfi látta ezt a pirulást és tudta, hogy ez ő volt, az ő szava, az ő egyénisége, ami azt föl-idézte. Chilcote szerepében is szinte bebizonyította, hogy fölötte áll Chilcotenak. Most történt először, hogy bár rejtett, de való bizonyosságát nyerte annak, hogy a hatalmát elismerték. Önkénytelenül is közelebb húzódott Évához.

- Menjünk ki ebből a tolongásból, - mondotta neki.

Éva nem válaszolt másképp, mint egy rövid fejbólintással és Lodernek az ötlött eszébe, hogy ez az asszony minden büszkesége mellett is szívesen veszi, ha uralkodnak fölötte és enged is annak, aki ezt meg tudja tenni. Önelégülten indult hát a férfi a kijárat felé. Csakhogy a kijáráshoz kívánczolni könnyebb volt, mint azon keresztül is jutni. A legutolsó néhány percben úgy megnőtt a sokaság a vacsorázó-teremben, hogy az ajtó valósággal el volt torlaszolva. Loder is vagy tíz lépést tehetett csak, Évát is magával víve, de aztán meg kellett állnia.

Amint ott álltak, Loder visszatekintett Évára.

- Micsoda demokratikus studium is mindig egy ilyen tömeg, - mondotta.

Éva hirtelen fölcillanó, méltányló tekintettel felelt, mintha meglepetésében viselkednék természetesen. És Loder azon gondolkozott, milyen lehet ez az asszony, amikor a lelkesedése is föl van keltve. Éppen ekkor történt, hogy künn, a folyosón valami mozgás támadt, aztán az ajtó előtt álló tömeget is megrítkította, úgy, légy Loder előtt megnyílt az óhajtott út.

A küszöbön azonban újra meg kellett állniok s bár itt oly sűrű tömegbe kerültek, hogy Loder a felkarjával folyton védelmezte Évát, azért mégis be tudta látni az egész fényes társaságot annak a feje fölött, aki közvetlenül előtte állott és egy-két hüvelykkel alacsonyabb volt nála.

- Mire várunk? - kérdezte Loder jókedvűen, az előtte álló ismeretlennek mintegy a feje búbjához intézve a kérdést.

A férfi megfordult s ekkor egy vidám, kedélyes arc, egy vörös bajusz, meg egy monokli tűnt Loder szemébe.

- Nini, te vagy az, Chilcote? - kiáltotta. - Remélem, nem a tied az a láb, amin állok?

Loder nevetett.

- Nem, de kérlek, ne változtasd a helyedet. Ha egy hüvelykkel magasabb lennél, akkor vak is lennék, meg sánta is.

A másik elnevette magát. Kellemes meglepetés volt Chilcote-ot nyájasnak találnia a kényelmetlen helyzetben. Szinte kíváncsian tekintett rá vissza.

Loder érezte a vizsgáló tekintetet. Hogy véget vessen neki, a folyosó felé nézett.

- Azt hiszem, csakugyan várnak valamire, - mondotta. - Aztán, mi ez? - tette hozzá, de aztán hirtelen elhallgatott.

- Valami érdekeset lát? - kérdezte Éva megérintve a karját.

Loder nem felelt; még arra sem tett erőfeszítést, hogy megforduljon. Szavai is, gondolatai is elakadtak teljesen.

A folyosón álló ember először kiejtette a szeméből a monoklit, aztán hirtelen a szemébe csíptette megint.

- Tyűh, teringettét, itt jön a jósnő! Olyan az egész, mint valami tündérkirálynő menete. Azt hiszem, ez hát az oka annak, hogy így ideszorítottak bennünket; - mondotta és boldogan nevetett elragadtatásában.

Loder nem felelt, csak odameredt szemével a látványra, a másiknak a feje fölött.

A folyosón ott jött Astrupp Lillian egész kis udvarral körülvéve, boldog tudatában annak, hogy a bámuló moraj neki szól. Finom arca rózsásra pirult, szeme csillogva tekintett elő hajának halványfényű tömege alól; aranyhimzésű ruhája kecsesen hullámozott körülötte. Sugárzó volt és diadalmas, de egyszersmind izgatott is. Az izgalom szemmel látható volt mozdulataiban, nevetésében, szemében, amint gyorsan fordult jobbra-balra.

Loder pedig, amint elképedve nézett rá, látta ezt, érezte és meg is értette valami olyan lelki működés erejénél fogva, amely egyszerre visszarágatta néhány évnnyire a múltba. Mint valami panoráma elvonuló képeiben, úgy látott egy sajátságos éjszakát, tele zavarral és nyugtalan-sággal, ott egy távoli olaszországi völgyben; ahol a zavarból egyetlen egy arc tűnt elő világosan a hegyoldalak felől odaszűrődő holdvilág halvány fényében. Ez a kép lassan vonult át a lelkén, de a teljes hiánytalanság lassúságával; s ezek világán át a lemúlt félóra eseményei is egyszerre mind egészen másnak tündek fel. Az a visszhang, amit Lady Bramfell hangja keltett benne; majd megint ennek a visszhangja a grófné hugának szavaiban; a saját vaksága s most egyszerre a teljes biztonság, ez mind keresztül rohant a lelkén egyszerre.

Lillian kísérete ezalatt közelebb jött. Loder ösztönszerű bizonyossággal tudta, hogy a vacsorázó terembe igyekeznek, s mégis mozdulatlan maradt, mintha valami végzetes erő szögezte volna oda. Változatlan arckifejezéssel látta, amint közeledik, de ebben a pár rövid pillanatban egyszerre világossá lett előtte a maga egész teljességében, micsoda hatalommal

ejtette már rabul egész lelkét az új élet és hogy milyen mérhetetlen áldozatába kerülne attól megválni.

Amint aztán Lillian közelebb jött, egész modora hirtelen érthetőbbé vált Loder előtt. Az asszony szünet nélkül csevegett ugyan, fel-felkacagva, de a pillantása azért soha sem volt nyugodt egy percig sem. Végig repült a folyosó mentén, majd az ajtóban állók feje fölött suhant el az a tekintet.

- Valami egészen édes dolgot szeretnék, Geoffrey, - mondotta a mellette álló úrnak. - Hisz maga tudja, mit szeretek; valami olyant, mint a cukorba burkolt hópehely.

Mialatt ezt mondta is, a tekintete csak vándorolt egyre. Loder látta, hogy siklott el közömbösen egy fiatal emberen, aki ő tőle vagy két-három lépésnyire állt; majd arra az emberre röppent, akinek a feje fölött Loder nézett Lillianra; s most aztán megtörtént az elkerülhetetlen: Lillian ő rá magára emelte a szemét.

A pillantás gyors volt és határozott. Loder látta benne a felismerés szikráját kigyúlni; látta, hogy Lillian feléjük tart s a tömeg utat nyitott előtte. De aztán Loder hirtelen azt látta, ami egyenesen a csodával volt határos.

Egész arckifejezése hirtelen megváltozott; ajka megnyílt és arca szinte belepirult a boszankodásba. Olyan volt éppen, mint valami elkényeztetett gyermek, a ki cukrosdobozt lát, kinyitja - és üresnek találja.

Mikor az ajtó körül állók soraiban is nyílt egy kis hely Lady Astrupp számára, úgy, hogy közelebb léphetett, a Loder előtt álló vöröshaju úr volt az első, aki fölhasználta az alkalmat.

- Szavamra, Lillian, maga most éppen úgy nézett ide, mintha azt várta volna, hogy Chilcote valaki más legyen, mint aki, s aztán most csalódva látja, hogy csak ő maga és senki más! - fejezte be jókedvűen nevetve a maga tréfáját.

Ez a beszéd éppen az az élénkítő szer volt, amit Lillian kívánt. Mosolygott a maga szokott, édes mosolygásával, mialatt odafordult a beszélő felé...

- Édes Leonard, maga most a monokliját használja és olyankor nem áll jól érte, hogy mit lát...

Most lassabban beszélt, míg ezt mondta; szinte valami bágyadtsággal, bár jókedvűen. Az önuralmát már visszanyerte.

Ekkor mozdult meg Loder először. Valami olyan erő hatása alatt, amit nem is kísértett meg boncolni, hirtelen odalépett Éva mellé és karját ennek karjába fűzte, sikeresen elrejtve ezzel a balkezét.

Az asszony karjának a hosszú keztyűn is keresztül érezhető melegsége váratlan erővel érintette. Az előbbi ösztön az önvédelem ösztöne volt ugyan, de az eredmény más jellegű volt egészen, mint a mire el volt készülve. Erre a hirtelen érintésre újult erővel ébredt föl az az érzés, hogy megküzdjön ezért a helyért és megtartsa azt, ami már oly becsessé vált előtte. Hirtelen ébredt elszántsággal fordult oda Lillian felé.

- Én is ugyanolyannak láttam, monokli nélkül is. Miért nézett úgy az imént? - kérdezte látszólagos odavetettséggel, noha a saját vakmerőségén maga is elképedt; a józan esze pedig hangosan állította, lehetetlen, hogy az a szem, amely látta annak idején az ő arcát, előbb a csodálat, majd a szerelem, aztán a megvetés kifejezésével, hogy az most ne ismerje föl.

Mintha a levegő is fojtóbbá lett volna, míg beszélt és várakozott. Lillianról nyert képzelete csak valami homályos kép volt, aranyos ruha meg aranyos haj; de az, amiről tiszta tudata volt érzékeinek, az nem volt egyéb, mint az, hogy a keze Éva karját fogja és az a melegség, amely ebből kisugárzott a puha keztyűn át. Aztán a köd hirtelen eloszlott. Látta Lillian szemét,

közömbösen, jókedvűen, csaknem kicsinylőleg tekinteni arrafelé, aztán a hangját is hallotta csakhamar.

- Ugyan mit beszél, édes Jack, - mondotta nyájasan. - Egyszerűen a nagy ellentét kapott meg abban, amint a maga szemét ott láttam Leonard feje fölött. Olyan volt az egész, mint valami ragyogó naplemente egy fekete felhővel. - Nevetett. - Nincs igazam, Éva?

Éva ezalatt nyugodtan nézett maga jelé. Most megfordult a maga szelid mosolygásával. Loder nem érezte a legcsekélyebb rándulását sem annak a karnak, amelyen a keze nyugodott, de azért valami rögtöni ösztön azt súgta neki, hogy ezek ellenfelek. Azzal a tiszta látással érezte ezt, amely néha a feszült várakozás perceit szokta követni. Értette ezt is, mint ahogy értette az imént Lillian felismerő pillantását, amikor neki csak a homloka, szeme és orra látszott s arra emlékeztette, akit ismert; és viszont az elképedt hitetlenség tekintetét, amikor simára borotvált felső ajka és álla hirtelen Chilcotenak vallották.

Loder úgy érezte magát, mint az az ember, aki egy szakadék szélén állt s aztán még vissza-lépett onnan, külsőleg ugyan nyugodtan, de lelkében megrendülve. Most egyszerre az életnek mindennapi dolgai is sokkal mélyebb értelműnek tetszettek. Nem hallotta Éva válaszát; Lillian újabb megjegyzésére sem figyelt. Láta, hogy ez újra mosolyogva fordul oda a vörös-haju férfihoz, aztán pedig az étterem elé megy udvarával. Ekkor Loder megszorította egy kicsit azt a kart, amelyen keze pihent. Égető szükségét érezte valami baráti érzésnek, vagy annak, hogy emberi módon valahogyan kifejezést adhasson annak a válságnak, amelyen a lelke az imént keresztül ment.

- Ne menjünk innen? - kérdezte.

Éva föltekintett.

- A szobából?

Loder megint úgy nézett rá, mint az előbb; szinte kényszerítve a tekintete viszonzására.

- A szobából is, a házból is, - felelte. - Menjünk haza!

TIZENHETEDIK FEJEZET.

A távozásra szükséges formalitásokon csakhamar keresztülestek. A folyosóra kijutás, a kocsi előkerülése mind olyan csodálatosan egyszerű dolognak látszott Loder előtt. Azután, mikor ott ült Éva mellett és ismét érezte a kocsizás okozta mozgást, akkor volt csak ideje először azon gondolkodni, vajjon igazán megtörtént-e mindaz, amin keresztülment azóta, hogy utoljára ült itt a kocsiban?

Csak ma este történt az is, hogy életének egy eseményét olyan rajzhoz hasonlította, amelyen a színek már eltörölödtek. És most az a kép előtt állott ismét meglepő és hihetetlen világossággal. Láta Santasalare napsütötte házait a háttérben a napfényes halmokkal; minden részlet ugyanaz maradt, ami régen volt, még a főalak is; - csak a képet rajzoló művész szeme és keze változott meg.

E pillanatban Éva riasztotta szét a gondolatait és első szavai csodálatosan hatottak.

- Milyennek találta ma este Astrupp Lilliant? Micsoda remek ruhája volt, ugy-e?

Loder csaknem a büntudat érzésével emelte fel a fejét. Azután szóról-szóra azt mondotta, amit gondolt magában:

- Igazán... igazán nem is vettem észre. Hanem a szeme az egészen valami macskaszemre emlékeztetett. És a járása is olyan, mint a macskáé. Eddig sohase vettem ezt észre.

Éva félrefordult egy kicsit.

- De művészi ízléssel volt öltözve, - mondotta rábeszélőleg. - Nem gondolja, hogy az az aranyruha gyönyörűen illett a hajához?

Loder meg volt lepette. Szent meggyőződése volt, hogy Éva nem vonzódott a másik asszonyhoz és arra nem volt elég jártas az asszonyi gondolkodásban, hogy tudta volna, mire magyarázza ezt a dicséretet.

- Nekem úgy tetszett... - kezdte, de azután volt elég okos arra, hogy abbahagyja. - Nem vettem észre, milyen ruhában volt.

Éva kinézett a kocsi ablakán.

- Milyen kevésbé tudnak a férfiak valamit méltányolni, - mondotta, de a hangja sajátságosan ment volt minden szemrehányástól.

Azután hallgattak egészen a Grosvenor-térig. Mikor a kocsiból kilépve, Éva bement az előcsarnokba, megállott egy pillanatra a lépcső aljánál, hogy valami rendeletet adjon Craphamnak, aki még fönn volt, mert bevárta az uraságot; és ezalatt Lodernek megint ideje volt Évát megfigyelni. Amint nézte, lelkében valami éles összehasonlítás ütődött föl.

- Tündérkirálynő! - ez volt az a szó, amit valaki Astrupp Lillianra alkalmazott, amikor végigment Bramfellék csarnokán és akkor ez a hasonlat egészen helyénvalónak is tetszett. Kecses, könnyed, csaknem titokzatos bájával csakugyan akár a képzelet birodalmából lépett volna ki. De Éva más volt teljesen. Bájos volt ez is és vonzó, - csak hogy bája és vonzóereje más jellegű volt egészen. Amaz olyan volt, mint a melegházban nőtt fehér rózsza, amely az éles levegő első érintésére elhervad; - míg ez szép volt, a tengerparti sziklán nőtt vadrózsa szépségével hódítva, amely szirmainak áttetsző, üde szépségét megtartja a sós párák és a hideg esők közt is. Évának is volt királyi birodalma, de ez a való dolgok birodalma volt. Lodert egyszerre egészen eltöltötte valami hatalmas, bízó érzés; annak a tudata, hogy itt van az, amire mindig számíthat, mindig építhet, ha minden egyéb cserben hagyná is.

Egy pillanatra csak állott ott határozatlanul, figyelve Évát, amint fölment a lépcsőn a maga könnyed, határozott lépteivel. Azután határozott. A sors is kedvezett ma neki. Szerencsés estéje volt. Hadd tegye ezt a szerencsét még egy próbára! Hirtelen átment a csarnokon és fölsietett a lépcsőn Éva után.

Arca tele volt élettel, amikor odaért mellé. Ennek az arcnak kemény körvonalait és szemének kemény szürkességét most meglágyította valami, csakúgy mint amikor megállott, hogy Lakeleyvel beszéljen. Ennék az embernek a cselekvés volt az életető eleme és még az arca is úgy át tudott alakulni annak a hatása alatt, mint más emberé az izgató zene vagy a jó bor hatása folytán.

Éva látta ezt a tekintetet és a meglepődés zavart kifejezése újra fölillant a szemében. Megállott, kezét a lépcső korlátjára nyugtatva.

Loder most egyenesen ránézett:

- Nem jön be a dolgozószobába, úgy, mint a multkor egyszer? Mondani szeretnék valamit.

Nyugodtan beszélt. Érezte, hogy uralkodik maga fölött és az asszony fölött is.

Éva habozott. Előbb a férfira tekintett, azután elfordította a fejét.

- Nem jön be? - kérdezte amaz újra és amíg ezt mondotta, tekintete ott nyugodott a sűrű és fölhajló sötét szempillákon és a fekete haj hullámzó vonalán.

A hosszú pillák végre fölvetődtek s ekkor Lodert egészen megindította az Éva tekintetében rejlő kétség és zavar.

Nem várva a válaszra, közelebb hajolt Évához:

- Mondjon igent! - sürgette. - Nem sokszor zavarom kérelemmel.

Éva még mindig habozott. De ekkor más valaki már határozott helyette. Loder valami új vakmerőség hatása alatt megérintette az asszony karját, gyöngéden, de határozottan vonva Évát magával Chilcote lakosztálya felé.

A dolgozószobában ragyogó tűz égett, az íróasztal meg volt rakva írásokkal, hirlapokkal; a lámpák jól voltak elhelyezve mind s még a székek is ott állottak szokott helyükön. Loder lelkében visszhangot keltett mindez. Úgy tetszett neki, mintha csak tegnap hagyta volna el ezt a helyet. Az volt ez a szoba most is, ami gyanánt elhagyta: az a keret, amelyből csak a beleillő ember hiányzott.

Hogy fölindulását elrejtse, hirtelen keresztülment a szobán és előbbrehúzott egy széket. Hat óra sem telt bele, és a fölindulásoknak egész lépcsőzetét járta meg. Hat órával ezelőtt csaknem a kétségbeeséssel nézett farkasszemet, amikor Chilcote megjelenése úgyszólván az egekbe emelte; azóta meg a meglepetés a legerősebb alakban rohanta meg és megismerte teljes értelmét annak a szónak is: kockáztatás. És valamennyi fordulatból győztes gyanánt került ki. Mialatt a széket előbbrehúzta, fölébe hajolt, hogy arckifejezését elrejtthesse.

- Üljön le, - mondotta gyöngéden Évának.

Ez közelebb lépett hozzá; lassan mozdult, mintha félne. Sokféle fölindulás volt a lelkében; bizalmatlanság, bizonytalanság és valami különös félig uralkodó, félig elnyomott vizsgálódás, amit nehéz volt névvel megjelölni. Loder emlékezett, milyen visszahúzódo hidegséggel, milyen nagynehezen tűrte őt Éva első este és most erre a gondolatra hatalmának biztos tudata újraéledt benne. Sohasem volt még ily teljesen, ily hévvel *saját maga* és sohasem látszott még előtte Chilcote oly tökéletesen árnyéknak, mint most.

Amint Éva leült, Loder közelebb lépett hozzá és odahajolt a szék támlája fölé. Az, ami sarkalta a Renwickkel szemben való föllépésre is, és aminek a hatalma alatt volt akkor is, amíg az estélyre mentek, az uralkodott rajta most is.

- Mondani akartam valamit ma este, amikor Bramfellékhez mentünk, - kezdte. Mint sok olyan ember, aki a nem személyes dolgokban nagyon ékesszóló tud pedig lenni, Loder most, amikor a saját dolgáról beszélt, szögletes volt, szinte nehézkes. - Szabad lesz visszatérnem arra, amit abbahagytam?

Éva félig odafordult hozzá. Arcán még mindig ott ült a meglepett, kérdő kifejezés.

- Hogyne! - felelte s fölegyenesedett a székben kezét összekulcsolva.

Loder elgondolkozva nézte Éva fejének alakját, vállának nyulánk vonalát és a nyakán levő gyémántok ragyogását.

- Emlékszik még arra a napra, amikor mintegy három héttel ezelőtt együtt beszélgettünk ebben a szobában? Azon a napon, amikor olyan sok minden lehetségesnek látszott?

Az asszony most nem tekintett rá vissza. Szemét a tűzre szegezte merően.

- Emlékszik? - ismételte a férfi nyugodtan. Amikor Loder még az egyetemre járt, már akkor is azok, akik a kitartó nyugalomnak ezt a hangját hallották, rendesen megadták magukat neki. Éva most hallotta ezt a hangot először és szinte akaratlanul is felelt reá:

- Emlékszem!

- Azon a napon ön hitt bennem, - folytatta Loder és a helyzet komolyságában már nem utánozta Chilcote-ot, hanem a maga szilárd nyugalomával beszélt. Láta, hogy Éva megmozdul a helyén; látta, hogy szétveszi és ismét összekulcsolja a két kezét, de azért csak folytatta nyugodtan. - Aznap ön engem új világosságban látott; és - és *elismert* engem. - Loder hangsúlylalmondotta ki ezt a sajátságosan alkalmazott szót. - De azóta megváltoztak az érzései - és elvesztette a bennem helyezett hitét.

Amíg ezt mondotta, erősen figyelte Évát, de ez nem adott más életjelt annál, hogy még közelebb hajolt a tűzhöz.

Loder összekulcsolta a karját Éva karszékének a támláján.

- És igaza volt, - mondotta hirtelen. - Azon nap óta nem voltam - *az, aki vagyok*. - Amíg ezt mondotta, a higgadtsága mintha cserbenhagyta volna valamennyire. Loder irtózott a szükséges hazugságtól, de azért emberi ösztöne erősen követelte, hogy igazolja magát. - Minden embernek megvan a maga szerencsétlensége, - folytatta Loder, - vannak napok és hetek, amikor... amikor úgy szenvedek az... - itt már szinte ajkára tolult az a szó: „az idegeim”, de azután ismét elhalt a szó anélkül, hogy kimondotta volna.

Ezalatt Éva nagyon nyugodtan, minden hang nélkül, egyszerre csak fölkel és szembenézett vele. Ott állott, teljesen kiegyenesedve; az arca sápadt volt egy kissé és keze, amely a szék karját érintette, mintha valamennyire remegett volna.

- John, - szólalt meg hirtelen, - ne mondja ki azt a szót, azt az iszonyu szót: „az idegeim”. Nem úgy érzem, mintha azt ma el bírnám viselni; - csak ma ne! Megért engem?

Loder visszahúzódott. Anélkül, hogy megértette volna Évát, úgy érezte, mintha talajt veszítene. Volt az asszony arcán valami, amire el kellett némulnia. Úgy látszott, mintha hirtelen veszedelmes talajra lépett volna. Csak állott tehát, merően nézve az asszonyra. - Nem tudom megmagyarázni; - folytatta amaz ideges gyorsasággal. - Nem bírom okát adni, de egyszerre a... a komédiázás tűrhetetlenné vált számomra. Eddig nem is gondolkoztam róla; - vagy nem törődtem vele; - de most egyszerre minden megváltozott vagy - vagy én változtam

meg. - Itt elhallgatott zavartan és elszomorodva. - Miért van ez így? Miért változnék meg minden? - kérdezte erősen, élénken kérdő hangsúlylyal, mintegy a maga hitetlensége ellen főlbebeve.

Loder félrefordult. Szinte félt a diadaltól; attól a vulkánerejü, legyőzhetetlen diadaltól, amit az asszony szavai ébresztettek.

- Miért, miért? - kérdezte amaz újra.

Loder lassan visszatekintett ismét.

- Ön elfelejti, hogy én nem vagyok bűvész, - felelte gyöngéden. - Alig tudom megérteni, miről beszél.

Éva hallgatott egy percre, de a szeme az beszélt. Fájdalom, csüggedés, büszkeség; - minden, amit érzett, az kifejezést követelt magának.

- Komolyan mondja ezt? - kérdezte azután.

Ez nem volt a mérkőzésre alkalmas pillanat és Loder tudta azt, csak annyit mondott hát:

- Komolyan!

- Akkor hát hadd beszéljek én is komolyan. - A hangja még remegett egy kissé, de arcára már visszatért a szín és keze szilárd volt teljesen. - Több, mint négy éve tudom már, hogy ön - morphint szed; több, mint négy éve már, hogy elnéztem az ön csalását, az ön alacsonyosságát... - Az érzem oly erővel fogta el, hogy a hangja is elakadt belé.

Csönd állott be. Azután Loder hirtelen előlépett.

- Ön tudta - négy éven át? - kérdezte nagyon halkán.

Most történt először, hogy Chilcote-ra gondolt, saját magára pedig nem.

Éva hirtelen mozdulattal kapta föl a fejét. Úgy látszott, mintha most a titoktartást és zárkózottságot elvetve, egyszerre szabadabban lélegzenék.

- Tudtam. Talán szólnom kellett volna mindjárt akkor, amikor véletlenül megtudtam a titkot, de az már mind annyira a múlté, hogy ezen fölösleges elmélkedni. Azt hiszem, a végzet rendezte el. Én nagyon fiatal voltam, ön meg nagyon megközelíthetetlen és - és nem volt köztünk szeretet, ami az utat egyengette volna. - Itt egy pillanatra megrebbent a szempillája és félretekintett, de azután így folytatta: - Egy asszonynak, egy leánynak a kiábrándulása nagyon szomorú komédia; azt nem szabadna soha nézők elé tárni. - Itt elnevette magát halkán, de nagy keserűséggel. - Láttam az egész ámítást, az egész csalást, az egész - hazugságot. - Bátran, nyugodtan mondotta ki a szót szemébe nézve a férfinak.

Loder most is Chilcote-ra gondolt ugyan, de mégis elsápadt a szó hallatára.

- Láttam mindazt, - folytatta az asszony; - benne éltem, amíg végre kemény lettem és közömbös; amíg végre én is ráhagytam önre az „idegeit”, úgy, mint a világ, amely nem gyanított és nem tudott semmit. - Itt megint kitört belőle az ideges nevetés. - Azt hittem, hogy ez a közömbösség örökké fog tartani. Ha az ember mozdulatlanul él ugyanabban a helyzetben, végre is megmerevedik. És én sohasem éreztem magamat élettelenül merevebbnek, mint azon este, amikor Fraide úr arra kért, hogy - használjam önnél a befolyásomat. De azon az estén azután...

- Igen. Azon az estén...? - kérdezte Loder és hangja feszült az izgalomtól.

De Éva fölindultsága hirtelen lelohadt. Hogy a férfi tekintete lohasztotta-e le, vagy egyszerűen csak kimerült már az érzés ereje, nehéz lett volna megmondani, de elég az hozzá, hogy szeméből kiveszett az előbbi elszántság tekintete. Egy percig még ott állott habozva, azután megfordult és a kandalló felé tett egy lépést.

- Aznap este megváltozottanak talált; - másnak?

- Másnak és még sem másnak, - felelte Éva habozva, elfordított fejjel.

- És mit gondolt magában?

Éva hallgatott, de valami gyöngye fölindulás megint rózsásabbra színezte az arcát.

- Azt gondoltam, - kezdte, - úgy tetszett... - de elakadt újra, mert az a bizonytalanság hallgattatta el, hogy maga sem tudta, mit is érzett hát csakugyan. - Nem tudom, miért beszélek így, - kezdte azután újra, mintegy önmagát igazolva, - nem tudom, miért kívánok beszélni egyáltalán. De egy sajátságos megmagyarázhatatlan érzés mintha sürgetne, sarkalna, hogy szóljak. Ugyanaz az érzés, amely akkor vett erőt rajtam, amikor együtt téáztunk; az az érzés, amely csaknem rábírt... hogy azt higgyem...

- Hogy mit higgyen? - tört ki Loderből a szó.

Erre a szóra azután megfordult Éva.

- Higgyem azt, hogy csoda történt; ön erőt nyert arra, hogy megszabaduljon.

- A morphintól?

- Attól.

A némaság azon pár perce alatt, ami beállott, Loder a habozásnak és a gondolatok támadásának egy évszázadát élte keresztül. Érzelmei közül az első magáért tett szót, de első tiszta gondolata már Chilcote-é volt és az alkújoké. Ott állott, mintha egy kiálló kövön valami folyó közepén majd a jobb-, majd a balpart felé tekintve. Végre, a szükség legnehezebb pillanatában megjött a felsőbb sugallat. Ime, hisz' egy csapással megmentheti Chilcote-ot is, saját magát is.

Hirtelen odalépett a kandallóhoz és megállt Éva mellett.

- Nem tévedett. Az egész idő alatt; - azon este óta, amikor ön nekem Fraideről beszélt, addig a napig, amíg itt téáztunk együtt; nem érintettem morphint.

Éva hirtelen megmozdult, úgy, hogy Loder jól láthatta az arcát.

- John, - mondotta félénken, - ön már... én már... hallottam öntől hazugságot más dolgokra nézve.

Loder hirtelen mozdulattal kapta félre a fejét. Az asszony szavából kihangzó kétség és könyörgés egészen megrázta. Éva életének egész iszonyatos magánossága benne tükröződött ebben a néhány szóban. Loder egyszerre teljesen megfedkezett Chilcote-ról.

- Nézzen rám! - mondotta hirtelen.

Éva fölvetette a szemét.

- Hiszi-e most már, hogy igazat beszélek?

Éva kutatólag nézett a szemébe, de a kétség még ott tükröződött az arcán.

- De hát a legutolsó három hét? - kérdezte azután. - Hogyan kívánhatja, hogy higgyek önnek?

Loder várta ezt és szembenézett vele, noha a bátorsága ingadozott. Az, hogy ezt az asszonyt ámítsa, még ha ennek árán magát kellene is igazolnia, az utóbbi félóra folyamán egyszerre olyanná vált a szemében, mint a szentségtörés.

- A legutolsó három hétre fátyolt kell vetnünk, - mondotta hirtelen. - Senki sem szabadulhat meg egyszerre, tökéletesen - a bűntől.

Itt hirtelen elhallgatott. Érezte, hogy gyűlöli Chilcote-ot és gyűlöli önmagát. E pillanatban Éva tekintett föl hozzá, hogy az a szinte kétségbeesett arc véget vessen minden habozásnak.

- Ön tűrt és hallgatott évekig, - mondotta hirtelen. - Tud-e még tűrni egy rövid ideig?

Most már nem volt tekintettel semmire, amíg ezt mondotta. Pedig érezte, hogy szavaiban önérdek szólal meg. De tudatos erejének első gyakorlása alatt az a belső vágy, hogy mindent alárendeljen a maga felsőbbbségének, ez elfojtott benne minden más érzést.

- Nem magyarázhatom meg az egészet, csakúgy, mint ön sem. Csak azt mondhatom, hogy aznap, amikor itt beszéltünk, akkor én én voltam, gondolkodásomnak teljes birtokában és képességeim teljes tudatában. Az az ember, akit ön a legutolsó három hét folyamán ismert; az, akiről tudott a lefolyt négy esztendő alatt, az csak árnyék, valótlanosság - egy emberi testet öltött gyöngeség. De van egy új Chilcote is; csak akarnia kell, hogy azt meglássa.

Éva remegett, mire Loder bevégezte a szókat; arca égett; szemében valami sajátságos fény gyuladt ki. A megindulás urrá lett egész lényén.

- De hát az ön másik énje - a régi?

- Türelmesnek kell lennie.

Loder letekintett maga elé, a tűzbe.

- Olyan idő, mint a lemúlt három hét, lesz megint; - olyannak lennie kell; - az elkerülhetetlen. Ha eljön újra, önnek szemet kell hunynia... rá kell vennie magát, hogy ne lásson. Ne vegyen róla tudomást - sem rólam. Beleegyeznek?

Loder kerülte Éva tekintetét.

De ez odafordult hozzá:

- Bele... ha úgy kívánja, - felelte csaknem elfuló hangon.

Loder érezte, hogy Éva szeme rajta nyugszik, de nem mert fölnézni. Szinte undorodott a szereptől, amelyet játszott és mégis ragaszkodnia kellett hozzá.

- Nem tudom, képes lenne-e ön arra, amire csak igen kevés ember és még kevesebb nő képes, - hogy csupán a jelenben éljen? - Mialatt ezt mondotta, lassan ráemelte a szemét. - Ez még csak - kísérlet és mint minden kísérletnek, ennek is vannak jobb és rosszabb fordulatai. Amikor a rossz fordulat jön, akkor arra kérem, mondja magának azt, hogy nem egyedül ön maga boldogtalan, mert szenvedek én is; - ha más módon is.

Csend állott be s úgy látszott, mintha Éva nem is készülne felelni újra. De ekkor megtörtént a meglepetések e napjának legutolsó, talán legnagyobb meglepetése. Egy gyors mozdulat nesze hangzott föl, majd hirtelen halk ruhasuhogás és Éva ott állott mellette, kezét az ő kezébe téve.

A mozdulat nagyon egyszerű volt és nagyon bájos; az asszony szemének kifejezése csupa lágyság volt és csupa fény, amint tekintetét Loder arcára emelte; - ajka pedig megnyílt az öntudatlan könyörgés kifejezésével.

Nincs önmegadás magávalragadóbb, mint egy büszke női lélek önmegadása. Lodernek hullámozott, forrott a vére; a pillanat tagadhatatlan ereje át meg átjárta s a gondolatok örült tömkelegben rohanták meg. A becsület, a kötelesség, és az elv hármasságát emeltek előtte, de a becsület, kötelesség, az elv, mind csak szavak egy szenvedélyes ember előtt. Helyzetének egész jelentősége úgy állott előtte, mint még soha. Keze összeszorult az asszony kezén; azután odahajolt hozzá, mialatt ütere lázasan vert.

- Éva! - tört ki belőle a hang, de a saját szavára azután hirtelen habozni kezdett és megállt. Az a hang olyan ember hangja volt, aki mindenről megfeledkezett a saját vágyai mellett.

Egy pillanatig ott állott még mozdulatlanul, azután csöndesen elhúzódott az asszonytól, a kezét is elbocsátva.

- Nem, - mondotta halkan, - nincs rá jogom!

TIZENNYOLCADIK FEJEZET.

Ez éjjel történt először, hogy Loder rosszul aludt azóta, hogy a kettős szerepet elvállalta. Nem volt az az ember, akin a képzeletnek nagy hatalma lehet, még csak elmélkedni se szokott sokat azon, hogy milyen lehetőségek állhatnak előtte a jövőben, hogy ezeket azután kétkedve latolgassa; de most azért a sötétség órái alatt, szinte kínzó bizonyossággal állott elébe az a tudat, hogy Évával szemben új állást foglalt el; s amikor azután szembenézett ezzel, akkor határozott is. Még jóval azelőtt, hogy a nehéz függönyökön át a hajnal első világossága beszűrődött volna a szobába, készen volt tervben a jövőre való eljárás módjaival. Elhatározta, hogy azzal az egyszerű taktikával, ha kerüli Évát, két dolgot őrizhet meg: a saját lelkiismerete nyugalma és Chilcote magánérdekeit.

Ez a módszer kielégítőnek látszott, ha éppen tagadólagos volt is egy kicsit és Loder másnap reggel annak az érzésével kelt föl, hogy a dolgok bizonyosan rendeződni fognak maguktól is. Csakhogy a véletlen néha úgy jár el, hogy kiszámítva sem zilálhatná össze az elrendezett terveket jobban. Lassan felöltözött tehát és lement a magános reggelit elfogyasztani azzal a nyugtató érzéssel, hogy a tegnap este történeteket mintegy eltörölte azzal, hogy mátol fogva új lapot kezdett; csakhogy alig nyitotta ki Chilcote levelei közül az elsőt, és alig vetett egy futólagos pillantást a reggeli lapra, amikor már látta, hogy nemcsak egy, hanem számtalan új lapot fordított meg az ő életének kilátásaira, jövőjére nézve egy kéz; hasonlíthatatlanul hatalmasabb és önkényesebb az ő kezénél. Néhány szempillantás alatt már ott állott előtte az igazság, hogy arról az időről, amelyet Éva talán a maga számára igényelhetett volna; arról az időről, amelyet ő maga is talán hajlandó lett volna Évának szánni, most már nem ő rendelkezik többé, mert az már le van foglalva olyan helyről, amelylyel szemben nincs visszautasítás.

Mert annak a politikai földrengésnek, amely most készült megrázni az országot, e napon, március huszonhetedikén hallatszott az első mormoló nesze, amikor az a hír repült keresztül Anglián, hogy a perzsa hadsereg szervezetlen, zilált volta következtében, melynél fogva a shah képtelennek látszik erélyesen elnyomni a Meshed tartomány északkeleti részén kitört határvillongást, Oroszország a nagylelkűségnek óriási fitogtatásával segítségére jött oly módon, hogy nagy hadsereget küldött a Mervben levő katonai állomásról a perzsa határon át, egyenesen a forrongás helyére.

Száz meg száz angol polgárnak, aki aznap ezt a hírt olvasta, az egész voltaképp meglehetősen keveset jelentett. Mindnyájan tudunk annyit, hogy van egy Perzsia nevű ország, meg tudjuk felületesen még azt is gyerekkorunk óta, hogy ennek déli részében az angol, északi részében az orosz érdekek uralkodnak, de ezzel azután, különösen mivel Perzsia olyan kényelmesen távol van tőlünk, meg is elégszünk jóformán mindannyian. Csak azok szemében áll ennek a távoli országnak politikai fontossága tisztán, akik az életet úgyszólván távcsővel nézik és akik megszokták, hogy a jelent ne nézzék másnak, mint annak a mellőzhetetlen kapocsnak, amely a multat a jövővel köti össze.

Az átlagos újságolvasó előtt Oroszország közbelépésének híre nem igen látszott fontosabbnak annál, amikor januárban először adtak hírt a fölkelés kitöréséről; de azok számára, akik figyelemmel kísérték az események fejlődését, ez a hír tele volt a legnagyobb súlyu jelentőséggel. Az ellenzék egész hadsorában, Fraide-től kezdve lefelé mindenki valami feszült várakozás izgalmát érezte; azt a szinte profétilag ihletett érzést, amelyet egyszer-egyszer minden politikus érez a maga pályája folyamán.

És ez az érzés senkinek a lelkében nem mozdult nagyobb erővel, mint Loderében. Egész életében mindig végtelenül érdekelte a keleti kérdés amúgy is; személyes tudása, tanulmányai mintegy fölfegyverezték arra, hogy teljes súlylyal adhasson kifejezést a perzsa dolgokról való

véleményeinek; - nem csoda tehát, ha most a hír olvasásakor annak óriási fontossága egyszerre tisztán állott előtte. Amint ott ült Chilcote asztala mellett, körülvéve Chilcote leveleivel és ujságaival, megfedkezett a reggelijéről is, amely csaknem kihűlt már; de megfedkezett sok másról is, az előtte való este személyes veszedelmei és érdekeiről; - mert lelki szeme most csak Perzsia felé fordult, annak térképét idézve föl; - gondolatban lépésről-lépésre haladt Mervtől Meshednek, Meshedtől Heratnak, Heratból meg egyenest az indiai császárság felé. Mert hiszen nem arról volt itt szó elsősorban, hogy a *hazaar*-ok felkeltek a Shah ellen, sem nem arról, hogy most azután orosz vagy perzsa csapatok legyenek-e azok, amelyek ezt a fölkelést leverjék; - nem, itt a főfontosság azon a tényen nyugodott, hogy ime, fegyveres orosz sereg már átlépte az orosz határt és ma ott táborozik húsz mértföldnyire Meshedtől, attól a Meshedtől, amelyet az oroszok mindig vágyó szemmel néztek Nagy Péter ideje óta.

Igy futották be Loder gondolatai a politikai eseményeket, mialatt a hírt újra meg újra átolvasta; - míg egy-két órával később egyszerre csak sürgős telefon-üzenet érkezett hozzá a St. George's Gazette-től, hogy arra kérje, keresse föl Lakeleyt a hivatalában.

Az üzenet érdekes volt és parancsoló erejű is egyben, úgy, hogy Loder azonnal engedett a hívásnak. Lakeley éleslátása és mindig a kellő pillanatban megnyilatkozó lelkesedése elejétől fogva nagy vonzóerőt gyakoroltak Loder lassabb természetére; de még ha ez nem így lett volna is, maga az, hogy ha valahol, úgy a St. George's Gazette szerkesztőségében a párt valódi érzései mindig kifejezésre leltek, bizonyára minden habozás nélkül odavonzották volna Lodert.

Alig volt még tizenkét óra, amikor Loder már befordult a nagy szerkesztőségi épület sarkánál s látta, hogy bármerre nézett, Lakeley élénk, tevékeny szelleme érezhető volt mindenütt. Loder mosolygott önkéntelenül is, amint látta az ujság mai számára vonatkozó nagy falragaszokat a maguk megalkuvást nem ismerő, bátor címeivel. Azután elhaladt az élénk színűre festett kocsik sora előtt, amelyek már várakoztak a lap elvinni való kötegeire, odajutott az ujságáros fiúk lármás csoportjához, akik a nagy szárnyas ajtókon át ki- s berohantak a korai kiadás összekötött nagy csomóival. Loderben mindez a várakozást és megújult erélyt ébresztette föl, úgy, hogy gyors léptekkel szaladt föl a lépcsőn.

Akadály nélkül jutott a hosszú folyosóra, amely Lakeley hivatalos szobájába vezetett. A sürgönygépek halk, szakadatlan kopogása ott a segédszerkesztők szobájában a tevékenység eszméjét újult erővel keltették föl Loder lelkében, valamint a látvány is, amint szobájuk ajtaján bepillantva, ott látta magukat a segédszerkesztőket, amint mindegyikük a közös munka más és más részével volt elfoglalva; de azután már nem volt több ideje a megfigyelésekre, mert ott állott Lakeley ajtaja előtt. Más alkalommal, hogy egyszer-kétszer itt járt, mindig kopogtatott az ajtón; most azonban nem érezte ennek szükségét és azonnal megfordította az ajtó gombját, hogy beléphessen.

Az ilyen szerkesztői szobák vajmi kevésbé különböznek egymástól. Lakeley környezete talán díszesebb, gondozottabb volt az átlagosnál, mint ahogy az hozzáillett a legrégebbi Tory estílap méltóságához, de a légkört nem lehetett volna összetéveszteni semmi mással. Amikor Loder belépett, Lakeley fölpillantott egy percre, de azután ismét folytatta a munkát, hogy átfussa és megjegyzésekkel lássa el a korai estílapok nagy halmazát, amely ott hevert körülötte az íróasztalon. Kabátja sem volt rajta, hanem oda volt vetve a karosszéke hátára; úgy ült ott erősen szíva hosszú szivarját.

- Halló! Jó, hogy jössz, - szólott oda röviden. - Ül le; csak egy percre váratlak, amíg a „St. - Stephenis”-t átnézem.

Lodernek tetszett ez az üdvözlés. Helyeslő fejbólintással ment végig a szobán, egyenest a kandallóban ropogó tűz mellé.

Lakeley egy-két percre még folytatta a munkát, néha szakítva csak meg az olvasást egy-egy érthetetlenül odavetett szóval vagy egy erőteljes irónvonással. Végre a megelégedtség mozdulatával tette le a lapot és azután hátradőlt a székében.

- Nos, - kezdte, - hát mit mondasz hozzá? Hogy tetszik a fordulat?

Loder megfordult.

- Azt gondolom, - felelte nyugodtan, - hogy a fontosságát nem becsülhetjük túl, bármekkora-nak lássuk is azt.

Lakeley elnevette magát és nagyot szippantott a szivarján:

- És nem szabad félnünk attól, hogy ezt a Sefborough-táborban meg is tudják, mi?

Amíg ezt mondotta, kezével az első kiadást jelző nagy falragasz felé mutatott, amely ott függött az íróasztala mellett.

Loder is követte ezt a tekintetet s erre elmosolyodott.

- Hiszen láthatták ők is az egész idő alatt, - mondotta Lakeley, - ha kedvük volt levonni az eseményekből a tanulságot. Vagy talán igazán azt hitték, hogy Oroszország majd összetett kézzel néz át a Heri Rud-on keresztül, mialatt a Shah mozgósítást játszik. De igaz, hová lettél tegnap este olyan hirtelen? Bramfelléknél jóformán az egészet megjósolva hallottuk, mert Fraide is odanézett öt percre. Onnan azután vele mentem a klubba és ott voltam akkor is, amikor a hír megjött. Nagyszerű este volt.

Lodernek is kitüzelte az arca.

- Képzelem, - mondotta szokatlan melegséggel.

Lakeley feszült figyelemmel nézte egy percre. Azután gyors mozdulattal hajolt előre, két könyökét az íróasztalra támasztva.

- És ez több lesz a te számodra, mint elképzelt dolog, Chilcote, - mondotta meggyőző hangján. - Szilárd valóság lesz.

Gyorsan beszélt és hangjában több volt megszokott éles tekintetű határozottságánál. Azután elhallgatott és nézte a szavai hatását.

Loder még mindig a rikító színű falragaszt tanulmányozta. A másiknak a szavaira azonban megfordult. Volt valami a Lakeley hangjában, modorában, ami megkapta. Még arcára is szín lopódzott, amint hallgatta.

- Valóság? Hogy érted ezt?

A másik még vizsgálta az arcát egy ideig, azután hirtelen hátrább taszította a székét.

- Igaz; - mondotta azután, csaknem magában beszélve. - Igaz. Az öreg Fraide ösztöne ritkán csal. Igaza van. Te vagy arra való.

Loder még mindig nyugodtan, de már valami forni kezdő izgalom előérzetével hagyta el a tűzhelyet s előre lépve leült Lakeley íróasztala mellé.

- Ugyan kérlek, megmondanád nekem, mire célzasz? - kérdezte.

Lakeley még mindig vizsgálta valami jóleső önelégültséggel; azután egyszerre eltökélt mozdulattal dobta el a szivarját.

- Édes öregem; valahol valami szakadás fog beállni nemsokára és Fraide azt mondja, te vagy az az ember, akinek oda kell állania, hogy a rést betöltsé. Öt évvel ezelőtt, amikor a Bundar Abbas-féle dolog került napfényre, te sokatigérő módon léptél föl és az olyan hírnév meg-

marad az emberen; mintegy hozzátapad, még ha az ember maga később elernyed is. Nem tagadom, hogy te bizony rettenetesen ellanyhultál, - tette hozzá, mialatt Loder kényelmetlenül kezdett mozogni; - de még ennek is kitűnő hatásai lehetnek. Némely ember az ilyen idő alatt megpudvásodik; a másik ellenben megéri. Én már-már a fekete könyvbe írtalak bele, de a legutóbbi hónapok alatt megváltoztattam a nézetemet.

Loder ismét megmozdult a helyén. Lelkében a benyomások egész serege rajzott. Minden szó, amit Lakeleytől nyert, csak újabb ösztönzés volt az önérzetnek; és újabb elismerés, amivel egyénisége különös erejének adóztak.

- Nos, azután? - kérdezte.

Lakeley mosolygott.

- Mindnyájan tudjuk, hogy Sefborough minisztériuma - nos - legalább is düledezik. Sefborough éppen egy emelettel magasabbra építi a kártyaházat, mint kellene. Vakeset dolga lesz, hogy mi billenti majd föl a mérleget. Lehet, hogy a hadsereg kérdése, lehet, hogy az oktatásügyé. De éppen úgy lehet azért külpolitika is.

Itt a két férfi a kölcsönös megértés hallgatásával tekintett egymásra.

- Te éppen olyan jól tudod, mint én, hogy a fő nem az, hogy Oroszország behatolt Perzsiába, hanem az, hogy kimegy-e azután onnan, ha majd a Hazaras-lázadás le van verve. Fogadok veled amibe akarsz fogadni, Chilcote, egy hét múlva azt halljuk, hogy a fölkelés ugyan el van nyomva, hanem Oroszország ahelyett, hogy visszavonulna, *előre* nyomul inkább, megjárva azt a csalogató húsz mértföldnyi utat és kényelmesen befészkelve magát Meshedbe, körülbelül ugyanúgy, ahogy Ashurada-ra csapott le mintegy hatvan évvel ezelőtt.

Lakeley ideges, erélyes alakja föl volt villamozva, világoskék szeme megélénkülve csillogott az erős érdeklődés hatása alatt.

- Ha ez a hír a husvéti parlamenti szünet előtt jön meg, akkor kitűnő eszköz van a kezünkben a kormány megtámadására; mintha egyik koporsószögüket már a kezünkben tartanánk. És ha a helyesen választott ember a helyesen választott módon teszi meg, akkor az életemet teszem rá, hogy be is szögezzük a koporsójukat.

Loder nagy csöndben hallgatta. A kilátások szinte szédületesen nyíltak meg előtte. A lemult hónapok valótlanágai most egyszerre csupa valósággá váltak; szinte igazolhatónak látszott egyszerre mindaz, amit ebben a színlelő-játékban végrehajtott. A teljes megértésre való igyekezet hatása alatt Loder is előre hajolt és két könyökét az íróasztalra téve fejét két kezére támasztotta.

Egy percre Lakeley sem szólt. Az ő szemében az ember és annak hangulatai csak másod-sorban következtek a lapjának meg a pártnak politikai érdekei után. Hogy Chilcote átérezze azt a nagy dicsőséget, ami reá várakozhatik, az csak természetes volt; - és hogy ezt meg is mutassa kellő komolysággal, az csak helyes lehetett. Éppen ezért néhány pillanatig nem is zavarta Lodert, de azért a maga leküzdhetetlen tettvágya nem sokáig állotta ki ezt a tétlen csöndet. Irónját fölkapva, megkopogtatta vele az asztalt.

- Te, Chilcote, - mondotta hirtelen ébredt aggodalommal; - csak nem vagy talán valami kétségben magad felől?

Hangjának hallatára Loder fölvetette a fejét; arca halvány volt ismét, de az erélynek és elhatározásnak kifejezése, amelyet Lakeley első szavai csaltak erre, ott volt rajta most is.

- Nem, Lakeley, - mondotta aztán nagyon csendesesen; - ez nem az a pillanat, amikor az embernek szabad kétségben lennie maga felől.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET.

Így történt azután, hogy Loder megszabadult az egyik felelősségtől, hogy elvállalhasson egy másikat. Március 27-ikének reggele óta, amikor Lakeley kimondotta politikai programját a St. George's Gazetteben, április 1-ének délutánjáig folyton úgy látta önmagát, mint középpontban levő főalakját a tevékenység örvényének, forgatagának, amely a konzervatív körökben vette kezdetét.

Azzal a nagy tudással és helyes ítéllettel, amely mindig jellemezte, Lakeley most is a kellő ponton találta el a helyzetet és amint egyik dolog a másik után következett be, valamennyi csak jobban és jobban igazolta Lakeley jóslatának helyes voltát.

Fraide a legnagyobb figyelemmel kísérte Oroszország minden mozdulását és nyugodtan kezdte szervezni erejét a maga igazi államférfiúi helyzet ismeretével; Loder számára pedig kiaknázhatatlan forrása volt az a tanulmányoknak, mikor vezérét e tevékenység közben figyelhette. Mellőzve a Chilcoterá vonatkozó gondolatot, mellőzve saját helyzetét is, jóformán egész érdeklődését magának a politikai momentumnak adta át, sőt fönntartás nélkül szentelte oda annak mindazt, amit tetterőben, képességben csak adhatott.

Mivel megvolt az a nagy előnye, hogy Fraide-del személyesen is érintkezhetett úgyszólván naponta, lassanként a legbecsesebb leckéket nyerte arra nézve, mire volt képes az ellenőrzés és a szervezés ereje azon öt nap alatt, amíg az egész párt taktikája attól a hírtől függött, amelyik onnan jött, ezer meg ezer mértföldnyi távolból. Mert ha Oroszország a fölkelés leve-rese után megelégszik azzal, hogy a békeszerző dicsőségével megkoszorúzottan visszatérjen ismét a határról, akkor a politikai színtér zavartalan marad, de ha megtörténik az, amit Lakeley jóslott, s ha ez ténnyé válnék még mielőtt a parlament szétoszolnék a husvéti szünetre, akkor elkerülhetetlenül meg kell tenni az első kardcsapását annak a küzdelemnek, amely aztán majd tombolni fog az egész bekövetkezendő időszakban. Addig azonban az ellenzék vezérére az a végtelen nehéz föladat hármlott, hogy várakozzék és figyeljen és azért mégis őrizze meg a fontosságát, tekintélyét.

Március harmincegyedikén történt, hogy Loder egy régebbi meghívás értelmében Fraide-ékhez ment lunch-re, kevéssel azután, hogy a dél elmúlt. Mivel Warkból valami hír jött, amely tartóztatta, néhány perccel később jött és amikor a szalonba vezették, már ott találta a kis csoport másik három tagját, mert senki más nem vett részt a lunch-ön, mint Fraide, Lady Sarah és Éva. Amint Loder belépett a szobába, elhallgattak és mindahárman odatekintettek reá.

Valami homályos benyomása volt csak arról, mintha felelt volna Lady Sarah szives üdvözlétére, de azt bizonyosan tudta, hogy szeme azonnal Évát kereste és a meglepetés s a megelégedés hirtelen érzetével jutott tudatára annak, hogy itt van. Egy pillanatra azon elmélkedett, vajjon hogyan viselkedik majd Éva annak következtében, hogy multkori nevezetes együtt-létük óta úgy elkerülte; de aztán azonnal megróttta magát ezért az átvonuló aggodalomért. Hiszen tudhatta, hogy Éva mindenekelőtt igazi nagyvilági hölgy.

Kezet szorított tehát Fraide-del, aztán megint Évára nézett, annak első szavát várva.

Éva is szembe nézett vele, de szólni nem szólt, csak rámosolygott, de ez a mosolygás megnyugtatóbb volt minden beszédnél. Volt abban megbocsátás, helyeslés is és volt a teljes megértésnek és rokonszenvnek meleg, csaknem gyöngéd érzése. Ennek a mosolynak emléke vele maradt Loderrel még akkor is, amikor már régen az asztalnál ültek, magának az egész lunch-nak emléke pedig arra volt hivatva, hogy még a messze jövőben is vissza-visszatérjen hozzá az elmerült emlékezés pillanataiban. Fraide-ék otthonának elragadó légköre mindig

valami csoda és rejtély volt előtte, de ma ennek értelmét, valami új világosságban látva azt, jobban felfogta. Láttá Évát is mintegy meglágyulni ennek hatása alatt és érezte, hogy vonja be őt magát is valami a kívül álló szemlélő helyéről a bizalmas barát helyére. Ez ismét új oldala volt annak az összetett, de erősvarázsu életnek, aminek az ősz pártvezér volt az éltető szelleme.

Ezek a gondolatok kellemes módon egyre mint jobban és jobban ismert dolgok álltak lelke előtt; a beszélgetés, amely az imént társadalmi tárgyakra tért át, most megint visszaterelődött a „helyzet” elkerülhetetlen kérdésére, amely soha sem volt távol tőlük, magánjellegű beszélgetésük ideje alatt sem. Így telt az idő, amikor egyszerre csak az az esemény, amely arra volt hivatva, hogy határpontot alkosson napjaik történetében, mintegy rájuk tört minden előkészítés nélkül.

Sem bejelentés, sem engedelemkérés nem előzte meg az ajtó fölpatтанását, mikor ennek küszöbén Lakeley jelent meg.

Arca sugárzott a lelkes izgalomtól, szeme csillogott, amint berohant a szobába. Az első percben arról sem vett tudomást, hogy hölgyek is vannak a szobában s egyenesen odasietve Fraide elé, egy nyitott sürgönyt nyújtott át neki.

- Ez hivatalos hír, sir! - tette hozzá s csak azután nézett körül a szobában.

- Lady Sarah! - kiáltott ekkor. - Meg tud-e nekem bocsátani? De szívesen adtam volna száz fontot azért, hogy az első lehessen ezzel a hírrel.

Lady Sarah fölemelkedett, odanyújtotta neki mind a két kezét.

- Lakeley úr, nem mondok eleget, ha csak azt mondom, hogy nagyon értem!

Meleg, szívélyes hangjában ott rezgett valami felindulás és szeme azonnal odafordult a férje felé.

Az egész kis csoportból csak Fraide volt tökéletesen nyugodt. Nagyon csendesen ült ott; alacsony, vékony alakjának tartása egyenes volt és méltóságteljes, mialatt átfutotta azt a hírt, amely olyan sokat jelentett rájuk nézve.

Éva, aki Lakeley hírének hallatára felugrott helyéről, az asztalt megkerülve most ott állott Fraide mellett, s ennek a vállán átnézve olvasta a sürgönyt. A legutolsó szót is elolvasva föl emelte fejét, mialatt arca ki volt pirulva az izgalomtól.

- Milyen magasztos lehet férfinak lenni! - kiáltott föl. - És itt Éva, meg Loder tekintete, minden előzetes szándék nélkül megtalálta egymást.

- - - - -

Így érkezett meg tehát a perzsiai hír és vele együtt a Lodernek szóló hívás. Ebben a feszült pillanatban lehetetlen volt, hogy egyetlen egy olyan gondolat is férközzék a lelkébe, amely Chilcoterá vonatkozott. Az események sokkal gyorsabban követték egymást, s a döntő cselekvés perce sokkal követelőbben állott elébe, semhogy habozást engedett volna neki, és ennek erős hatása alatt, ebben a lelkiállapotban tört ki támadásával a kormány ellen a Fraide-éknél való látogatás utáni napon.

Az a megmagyarázhatatlan figyelmes hallgatás; a küszöbön álló vihar sejtelmének jelenléte, amely a parlamenti légkörnek egyik erős iránymutatója szokott lenni, nagyon érezhető volt azon az emlékezetes április elsején. Szemmel látható volt ez a zsúfolt padokban a Ház mindkét oldalán; a törekvés egységes voltában, amely az ellenzék sorai között volt érezhető és amely mintegy Fraide mereven kiegyenesedett alakjában és szorosan összezárt ajka kifejezé-

sében lelte meg a jelképes megtestesülést; de látható volt abban a félreismerhetetlen feszengésben is, ami a kormány soraiban ment végbe.

De, noha a harcra mutató jelek megvoltak a levegőben, a napirend első részében nem volt valami nagy izgalom látható, mert az egész ülés menetének megvolt már az a lanyha színezete, ami a Sefborough-kormánytól mintegy elválaszthatatlannak látszott, s csak mikor már a Ház ülésének a husvéti szünetek utánig való elnapolását javasolták, akkor tört ki az, ami már ott lappangott a levegőben egész nap; kitört és egyszerre fölrázta, életre keltette az egész Házat. Akkor történt aztán, hogy az érdeklődés mozgása közben Loder állott föl a helyéről.

Az alsóház évkönyvei sok sajtóságos esemény emlékeit őrzik, de arra alig lehetett eset, hogy egy képviselő akkor hallja és hallassa legelőször a maga hangját, amikor rögtön olyan nagy kérdésben emel szót, amely életkérdése lehet az egész pártjára; a nélkül, hogy megelőzőleg valaha is megszólalt volna a legcsekélyebb interpelláció vagy hozzájárulás dolgában is... Mindazok közül, akik együtt voltak ott a nagy épületben, csak egyetlen egy ember tudta teljes mértékben méltányolni Loder helyzetének nehézségét: maga Loder.

Lassan emelkedett föl helyéből és néhány pillanatig némán maradt állva; teste csupa acél volt; mialatt ujjait rányugtatta az előtte nyugvó nagy halom jegyzetre. A várakozó Házra ez a csend nem tévesztette el a hatását. Jelenthetett túlságos öntudatot is, de viszont azt is, hogy megint beleszólnak a dologba az idegek és a válságos pillanatban kudarc áll be. Mindkét eshetőség izgatta a hallgatókat. Legalább ötven szempár fordult oda egyenesen a szónok arcára; fönn pedig, a hölgyek karzatán Éva hirtelen megindulásában összekulcsolta a kezét; lenn Fraide most is merev tartással ült helyén s csak egyetlen egy gyors pillantást lövelt oda a szeméből arra az emberre, akibe a józan ész és az előző események ellenére is minden bizalmát vetette. Ez a pillantás gyors volt, de átható; aztán Fraide acélos, szikár testének egy jellemzetes vállrándulásával újra előbbi helyzetét foglalta el, erősen, komolyan figyelve.

Ebben a percben emelte föl fejét Loder, hogy beszélni kezdjen.

Mindjárt a kiindulási pontnál történt, hogy tapasztalatlansága érezhetővé vált. Hangját nem emelte föl eléggé, úgy, hogy szavát csak azok hallották, akik közel ültek hozzá. Ez volt a legnagyobb megpróbáltatás perce. Éva, aki feszülten figyelt, hosszú, szakadozott lélekzetet vett és két kezét leejtette bágyadtan. A kutató, szkeptikus pillantások pedig ott a többi sorokban most hirtelen megvillantak a bírálói érdeklődés tűzében. Csak Fraide arcán nem változott a kifejezés; derült volt, komoly és figyelmes; mintha szemében még a mosoly árnya is ott lappangott volna.

Loder most újra megállt, de ez alkalommal a szünet már rövidebb volt. Az az istenítéletszerű perc, amelyre várt és amelytől remegett, már elmúlt és most már tisztán látta maga előtt az utat. Vállát hátrafeszítve régi, megszokott mozdulatával kiegyenesedett és beszélni kezdett újra. Hangja most már nyugodt erővel és parancsoló hatalommal rezgett végig a Házon.

Semmi első lépés nem lehet igazán tökéletesen nagy; szükségképpen többnek kell benne lennie az ígéretből, mint a beváltásból, de az azért mégis az első lépés, amelynek segítségével egy ember jelzi az értékét, fontosságát, nemcsak az ügynök, hanem saját magának is. Nagyjában ragaszkodott ahhoz az irányhoz, amelyet a hagyomány jelölt ki a konzervatív szónok számára s ezért csaknem inkább leplezte mintsem fitogtatta azt az erős, meggyőző hatalmu ékesszólást, amely sajátja volt. Az az alkalom, amely majd igazolhatja egy ilyen föllépését is, eljöhet a jövőben, azt sejtette, de a jelen nem adott arra alkalmat. Ma az volt a kötelessége, hogy pártjának álláspontját körvonalazza világosan, sok logikával, és annyi nyugodt, meggyőző erővel, amennyi csak meg volt neki adva.

Mialatt ott állt, Chilcote helyén, mély komolysággal érezte át helyzetének végtelenül sajátos voltát; és talán ez az öntudatlan, természetes komolyság kölcsönözte hangjának is,

ítéletének is azt a súlyt, amely mindennél fontosabb volt az ügyre. Az alsóházban mindig nehéz dolognak látszott érdeklődést keltetni a Perzsiában folytatott brit politika iránt. Igaz, hogy ha egyszer fölébredt, esetleg hirtelen lázas forróságúvá is válhatik; de ennek első kísérletei meghozhatják a szónoknak, aki a tárgyat először vezeti be, azt, ami a legnagyobb veszedelem egy szónokra nézve: a hallgatóság teljes közönyét. Csakhogy Loder ettől a veszedelemtől ment volt, éppen azért, mert oly tisztán álltak előtte helyzetének személyes nehézségei.

Fölemelve hangját, hogy az nyugodt volta ellenére is uralkodjék, annyira, amennyi az általános figyelem megnyerésére szükséges, rátért a dologra, szenvedély nélkül való, nyugodt erővel tárgyalva azt. Úgyesen érintette Oroszországnak a perzsa területen való fokozatos előnyomulását, visszatekintve arra a régi időre, amikor még, a sorsnak sajátságos gúnyjánál fogva, az orosz és angol erő kezefogva indult a munkára, hogy a moszkvai nagyherceg szentesítése mellett belépést nyerjen abba az országba; s erről a régi időről viszont rátérve a mostanira, amikor az a nagyhatalom, Oroszország, amelyet azóta érdekei és tervei teljesen elszakítottak régi szövetséges társától, olyan lépésre szánta magát, amely minden gondolkodó ember szemében a legnagyobb fontossággal van fölruházva. Nyugodt meggyőző erővel mutatta ki Meshed sajátságosan fontos fekvését ott a távoli Khorasan-kerületben; az óriási távolságot, amely a perzsa öböltől elválasztja, amely körül a brit érdekek és befolyás csoportosulnak és ezzel összefüggőleg annak a száz meg száz kalmárnak nyugtalanító helyzetét, akik a brit fennhatóságban bizakodva igyekeznek oda eljutni Indiából, Afganisztánból, sőt magából Angliából is.

Kiterjeszkedett az angol koronának azon alattvalóira, akik, megfosztva minden hathatós segítségtől, csak személyesen vagy üzleti jellegű veszedelmek árán fordulhatnak a legközelebbi konzulátus pártfogásához. Aztán, hallgatóinak figyelmét kérve, haladt tényről-tényre, hogy kimutassa, milyen elszigetelt és segítség nyújtására mily kevésbé képes is egy ilyen helyzetű konzulátus; kimutatta azt is, hogy Oroszországot most a Meshed felé való terjeszkedés alkalmával egyedül csak két dolog tartja vissza attól, hogy támadó magatartását nyilvánossá tegye: annak a tudata, hogy Anglia igen jelentékeny, de igen távollevő hatalom és annak a tudata, hogy Perzsia viszont közeli, de teljesen tehetetlen tényező ebben a kérdésben.

Amikor mindennek kifejezést adott, akkor visszatért beszéde voltaképpen tárgyára; arra, hogy a legkomolyabban óvást emeljen a Ház elnapolása ellen, ha megelőzőleg nem biztosítja a kormány a Házat arról, hogy azonnal intézkedések történnek a brit érdekeknek Meshedben és az egész khorosani tartományban való megvédésére...

- - - - -

Loder beszédének közvetlen hatása éppen olyan volt, amilyennek azt a párt óhajtotta. A beszéd hatása meglátszott különben az egész Házon. Amikor Loder szavaira nem jött meg a kormány részéről az érdemleges válasz, akkor még határozottabb és sürgetőbb szavakban szavazást követelt abban a kérdésben, hogy elnapolják-e a parlamentet, vagy ne, s ennek az eredménye az volt, hogy a kormánypárti többségben szemmel látható lett a csökkenés.

Magára Loderre végtelenül különösen hatott annak elgondolása, hogy most végre, - ha csak részben is, - mintegy igazolta magát és érvényt szerzett magának egyéni cselekvése révén. Helyzete megváltozott egy jelentős vonással. Eddig csak maga tudta saját magáról, milyen erő lakik benne, de ma ebben a tudatban már sokan osztoztak mások is és Loder sokkal inkább ember volt, semhogy ne lett volna érzéke a változás iránt.

Ennek első, szembeszökő megnyilatkozása mindjárt az ülés szétoszlása után történt, amikor Fraide egyenesen odament hozzá, s annyi más közül vele ment végig karonfogva a folyosón, mialatt karját barátságosan szorította meg.

- Édes barátom, - mondta neki, - mindnyájan büszkéek vagyunk rád. - Majd fölnézve reá, így folytatta komolyabb hangon; - Hanem a szemedet azért csak szögezd mindig a jövőre; sohase engedd, hogy a jelen elvakítson, bármilyen fényesnek lássék is az.

Fraide kézszerítésára, közvetlen melegségű dicsérő szavaira Loder büszkesége, nagyratörő lelke felbuzdult; de amikor Fraide mit sem sejtve, hogy ez a szó hova vághat, utána vetette ezt az utolsó pár szót is, az a lángoló érzés egyszerre lehült Loder lelkében. A ferde, hazug helyzet tudata egyszerre lelohasztotta a lelkesedés tüzeit és az egész diadalt megfosztotta előbbi ragyogásától. Loder akaratlanul is ki akarta húzni a karját Fraide karjából.

- Nagyon kegyes, sir; - mondta, - és nagyon igaza van. Sohasem szabadna elfelejtenünk, hogy van - jövő is.

Az öreg ember felkapta a fejét. A különös hang lepte meg.

- Igazad van, Chilcote, - mondotta nyájasan. - De ilyen tanácsot csak azoknak adunk, akikről bizonyosan hisszük, hogy csakugyan van is nekik mi felé tekinteni. Ne keressük meg a feleségemet? Tudom, szeretné, ha velünk jönnél haza.

De Lodernek már semmi sem maradt meg a szívében a diadal előbbi örömeiből. Szinte vissza-riadt Lady Sarah szívélyes szerencsekívánatának és Éva néma helyeslésének gondolatára.

- Köszönöm, sir, - mondotta aztán, - de igazán nem érzem magamat társaságba valónak. Azt hiszem, az... az idegeim teszik. De talán lenne olyan jó s megmondaná Évának, hogy nagyon örülnék, ha meg volna elégedve.

Ezt szinte habozva, csak mint valami vaktában jött ötletet vetette oda. Aztán hirtelen megszorítva Fraide kezét, kifelé indult s elkerülve mindazokat, akik csoportosan szerettek volna vele beszélni, elhagyta a Házat.

Kocsit hítt és hazahajtatott a Grosvenor-térre. Mindaz a lelkesedés, ami egy órával ezelőtt még élt benne, most hamuvá vált egészen. Amikor izgalma a tetőpontra ért, ott egyszerre az egész helyzet mulandó voltának tudata és a változás sejtelme lett urrá a lelkén.

Az előcsarnokban és a lépcsőn senkivel sem találkozott s üres volt a dolgozószoba is. Greening azok között volt a Házban, akik a legnagyobb odaadással hallgatták mai beszédjét... Amint a szobába ért, valami ösztönszerű kényszer egyenest odavonta az íróasztalhoz. Néhány felbontatlan levél tetejébe helyezve ott volt a jelentős sárga távirat-boríték; az a távirat, amely valami ködös sejtelen alakjában már elébe állott Lodernek, mint várható dolog, abban a pillanatban, amikor Fraide szerencsét kívánt neki... Nagyon nyugodt, lassu mozdulattal vette föl, kinyitotta, elolvasta, aztán azzal a gépiességgel, amely már megszokássá vált nála, keresztül vitte a táviratot a szobán a kandallóhoz és beledobta a tűzbe. Ez után visszament az asztalhoz, elolvasta a leveleket s megtéve a szükséges széljegyzeteket, otthagya valamennyit készen Greening számára. Aztán ugyanazzal a nyomott, merev nyugalommal kiment ismét a szobából, le a lépcsőn, ki az utcára, azon az úton, amelyen jött...

HUSZADIK FEJEZET.

Ötödnapra a nevezetes április elseje után, amelyik napon Chilcote ismét visszahívta Lodert, hogy ő meg fölvegye a maga élete fonalát, Chilcote elhagyta a házát és a Bond Street felé indult. Bár ragyogó reggel volt és csaknem meleg idő járt az évszakhoz képest Chilcote-on most is rajta volt nehéz télikabátja, széles selyemkendője és vastag őzbőr keztyűje... Amint ment az utcán, mindenütt a házfalak közelében igyekezett maradni, hogy elkerülje a napfényt, amely mindenütt élesztette, pezsdítette a tél bilincseiben nyugvó várost, mintha új vér kerülne egy elaggott test ereibe. Chilcote azért került a meleget, mert a meleg egyszersmind világosságot is jelentett; hanem, amint ment, időről-időre összeborzongott annak a bujkáló, belső hidegnek hatása alatt, amely az utóbbi időben állandó kísérő árnyékává lett.

A hangulata is rossz volt, kedvetlen, amint előre sietett. Amint a régi élet haladt ismét, ennek minden kötelezettsége, minden baja egyre nehezebben viselhetőnek tetszett előtte. Mielőtt Loderrel megkötötte volna ezt az alkút, a régi élet olyannak tetszett, mint valami háló, de ennek a szemei most már szinte megszükültek a lába körül, s maga a háló mintha főlebb és főlebb terjedt volna, míg most már elborította az egész lényét. Még a saját háza, a saját szobája sem nyújtott neki többé menedéket. Mindenre rányomta a bélyegét egy más lénynek, más egyéniségnek a jelenléte. Tudta, hogy mindez képtelenség és mégsem tudta tagadni. Az a báb, amelyet a saját helyébe állított, egyszerre hús és vérnek bizonyult, amely bitorolta az ő életét, egyéniségét, tisztán csak az erejének jogánál fogva. És Chilcote most, amint ott haladt a Bond Streeten végig, az év első napfényes, meleg reggelén, a fényes öltözetű tömegben, valóságos páriának érezte magát.

Chilcote szinte föllázadt a dolgok új rendje ellen, de lázadása csendes volt és cselekvés nélkül való. A kénytelenség öldöklő ereje már éreztette hatását a lelkében; nem merte Loder helyzetét megtámadni, ezt akadályozni, mivel nem mert, nem bírt meglenni nélküle. Az ajtó, amely mögött vétkének zavartalanul élhetett, egyre jobban vont a magához, mennél többször engedett a kívánságnak és az az erő, amely ezt az ajtót a „Nyilj meg, Sesame” varázsigével megnyitotta számára, csak Loder lehetett és senki más.

Céltalanul haladt előre. Csak öt napot töltött otthon és mégis a Clifford's Inn fűvel benőtt, csendes kis udvara, a csupasz lépcső és Loder szobájának rideg magánya már most úgy intgetett feléje, mint óhajtott menedékhely. Az a gyorsaság, amivel most már ez a kívánczóság visszatért, szinte megrémítette. És most, amint ment, ennek leküzdhetetlen tudata újra visszatért a lelkébe, arra bírva, hogy rögtön meggyorsítsa a lépteit.

De ekkor hirtelen megtörte valami ezt a varázst. Mert a fényesen öltözött, lassan haladó tömegből valaki egyszerre csak a nevén szólította. Chilcote megfordult és Astrupp Lilliant látta maga előtt.

Lillian e percben lépett ki egy ékszerész boltjából és odanyújtotta a kezét.

- Éppen az jön itt, akit legjobban szerettem volna látni. Ugyan hol rejtőzött? Ezer éve hogy nem láttam. Hallani pedig senkiről sem hallottam annyit, mint magáról, mióta politikus lett és megszűnt csupán parlamenti tag lenni.

Itt fölhangzott a Lillian halk nevetése, amely úgy illett a könnyű, tavaszi levegőhöz, amint ő maga is illett ehhez a tetszetős, felületes környezethez egész lényével.

Chilcote megfogta az eléje nyújtott kezét, mialatt szeme végigsiklott Lillian finom arcán, meg a halaványszínű posztóruhán; majd rátévedt a puha prémekről arra a csomó rózsára, amely a karmantyújára volt tűzve. Lillian látása sajátságos módon földerítette. Az asszony hűvös,

nyulánk ujjainak szorítása oly könnyed volt és mégis olyan odaadó, hangja és egész megjelenése annyira tele volt a maga világának könnyed, mesterkelt voltával.

- Milyen viruló maga, - szólalt meg Chilcote önkéntelenül.

Lillian megint csak nevetett.

- Az az én kiváltságom! De igazán komolyan mondtam azt, hogy nagyon örülök ennek a találkozásnak. A gúnyoros emberek mindig olyan gyorsak a dolgok mélyére való tekintésben. Már pedig nekem most olyan emberre van szükségem.

Chilcote föltekintett:

- Pazarlók vagyunk megint; mi? - kérdezte szárazon.

Lillian édes mosolygással válaszolt, aztán ennyit mondott szelid szemrehányással:

- Oh, Jack!

Chilcote elnevette magát.

- Értem. Pénzügyminisztert változtatott. Reám pedig más irányban van szükség!

Az asszony könnyed ügyességgel kerülte ki az egyenes választ.

- Magára mindig van szükség.

Ezek a szavak megint fölkeltek benne azt a magával szemben érzett bizalmatlanságot, ami az imént csak Lillian megjelenésére tűnt el.

- Igazán, igazán nagy öröm magát látni, - mondotta az asszonynak, - és csak azt szeretném, bár ez a találkozás ne ilyen rövid ideig tartana. De... de az időm éppen ma nagyon rövid. Engedje meg, hogy meglátogassam egyik délután vagy este, amikor egyedül van.

Itt izgatottan kezdte a gallérját huzkodni, majd nyugtalan pillantással tekintett az Oxford Street felé.

De Lillian megint csak mosolygott, bár ezúttal nem Chilcoterá, csak magában. Ha volt valami a földön, amit teljesen átértett, az Chilcote volt és annak a hangulatai.

- Ha az ember valamiben hanyag és pazarló lehet, Jack, - mondotta könnyedén, - az bizonyosan az idő. Minden másról jobban el tudom képzelni, hogy szűkében legyen az ember. Magának most valami ígéret folytán valahol máshol kellene lennie. De lássa, az automobil gyorsabban jár, mint a bérkocsi.

Csábító tekintettel nézett reá; fejét kissé féloldalt hajtva, amíg a fölemelt karmantyú puha prémje és a rajta levő rózsák az arcát érintették.

Nagyon bájos volt és nagyon csábító. Megint a megkönnyebbülés, enyhülés eszméjét keltette föl Chilcote-ban; olyan volt, mint valami szépítő, földerítő dísz a nehéz kötelességek e világában. Chilcote tekintete oda tévedt a bájos alakról a díszes automobilra, amely ott állt közvetlenül a gyalogjáró mellett.

Lillian észrevette a tekintetet.

- Sokkal, de sokkal gyorsabban, - mondta aztán, és mosolyogva ment a boltajtótól egészen az automobilig. Chilcote még habozott egy percre, aztán követte.

Az automobilnak három ülése volt; egy elöl, a fűtő számára, kettő pedig egymással szemben volt elhelyezve a kocsi háttérében, kellemes helyet nyújtva a négy szemközt való beszélgetésre.

- A parkba!... De lassan! - rendelkezett Lillian, amint a kocsiba lépett, helyet mutatva Chilcote-nak magával szemben.

Símán és gyorsan gördült végig a kocsi a Bond Streeten. Lillian elmerült a hullámzó tömeg nézésébe egészen addig, míg a Márvány-kapuhoz nem értek; ott aztán, amikor a kocsi átsuhant a hatalmas ívek alatt, Lillian rátekintett utitársára. Alig volt ugyan valami kis szél, de Chilcote azért fölhajtotta a gallérját, és belehúzta abba az állat mélyen.

- Igazán végtelen különös, - kiáltott föl hirtelen, amint szeme Chilcote arcán pihent meg. - Ritkán történt, hogy bármi is a fölkiáltásig ragadta. Rendesen sokkal közömbösebb volt, semhogy meglepetést mutatott volna. De most ez kitört belőle, mielőtt észrevette volna.

Chilcote fölneézett:

- Mi olyan különös? - kérdezte érzékenyen.

Lillian előbbre hajolt egy kicsit és megérintette a kezét.

- Medve! Visszajára simogattam a bundáját? - mondta évődve.

De aztán Chilcote arc kifejezését látva, hirtelen hangot változtatott.

- Hadd magyarázzam meg. Ugyanez lepett meg akkor Blanche estélyén is, amikor maga a Kaine Leonard feje fölött nézett rám. Emlékszik?

Ezzel kitekintett a kocsiból a parkra, ahol a fű már zöldebb színben kezdett mutatkozni.

Chilcote kényelmetlenül érezte magát s megint a gallérját kezdte babrálni.

- Oh, hogyne, hogyne.

Most már óhajtott, bár részletesebben kikérdezte volna Lodert arról, ami az estélyen történt. Most, hogy visszagondolt utolsó együttlétükre, úgy tetszett neki, hogy Loder semmiről sem beszélt, csak a politikai fordulatról, amely egészen elfoglalta a lelkét.

- Akkor nem magyarázhattam meg, - mondotta Lillian, - hogy nem az a látvány lepett meg, amikor a maga sötét haja ott mutatkozott a Leonard vörös haja fölött, hanem az a rendkívüli, az a csodás hasonlatosság... - Itt elhallgatott.

A kocsi most gyorsabban haladt s valódi gyönyörűség volt ez a könnyed mozgás az üde tavaszi levegőben. De Chilcote már nem látott semmit az előbbi enyhítő hatásból.

- Miféle hasonlóság? - kérdezte élesen.

Lillian könnyedén fordult hozzá:

- Ah, egy olyan hasonlóság, amit már előbb is észrevettem. Máskor is különös nagynak tetszett, de Blanche estélyén egyenesen hihetlenné nőtt.

Chilcote megmozdult a helyén.

- Az ilyen hasonlóság csak csalódás, csak az agy káprázata, - mondotta kurtán, míg minden szavából olyan kedvetlenség hangzott ki, amelynek nem lehetett volna okát találni abban, ami történt. Lillian érdeklődő meglepetéssel nézett rá.

- Pedig nemrég maga is azt mondta még... - kezdte.

- Szó sincs róla. Én mindig tagadtam az ilyen nagy hasonlóságok létezését. Ezek látása csak egyéni dolog; csak olyan, amire már előbb elő voltunk lelkileg készülve.

Gyorsan beszélt; kényelmetlenül érezte magát a zöld szempár kutató, hideg tekintete alatt. Aztán hirtelen, uralkodni akarva önmagán, hangot változtatott.

- De micsoda ostobaság részünkről olyasmivel bajlódni, ami nem létezik.

Lillian még mindig érdekelte a dolog a maga lusta módja szerint. Meg volt róla győződve, hogy nővére estélyén Chilcote-ot látta. Sokkal jobban el volt foglalva, semhogy annak viselkedését, jó vagy rossz színben létét latolgassa, habár felületesen, mintha észrevette volna, hogy Chilcote aznap szokatlanul jó színben volt, s nyugodtabbnak, erőteljesebbnek látszott, mint máskor. És ez az emlék most lassan visszatért az elméjébe, amíg Chilcote arcát vizsgálta, amelyre a morfin élvezete már kezdte rányomni a bélyeget, ma még alig észrevehetően, de mégis fokozatosan; valami kábult, nyugtalan kifejezés és az arcszín fakó voltának alakjában.

Ennek az összehasonlításnak valami paránya ott lehetett kifejezve Lillian tekintetében, mert Chilcote hirtelen nyugtalankodni kezdett a kocsiban. Előbb kitekintett a cserhéjjal borított kociút messzehúzódnó vonalára a fák sorai között, azután megint visszafelé nézett kutató szemmel.

- De, igaz, - mondta azután hirtelen, - magának valami kívánsága volt?

Lillian előbbi szava mint valami jótétemény állott most előtte.

Az asszony ismét fölemelte a karmantyúját arcához és elgondolkozva szítta be a rózsák illatát.

- Oh, semmi. Csak arra gondoltam, hogy maguk gúnyos természetű emberek sokkal élesebb látásu tanácsot tudnak adni másoknak; nekem pedig szükségem lenne tanácsra egy... egy kalanddal összefüggésben, ami velem történt...

Mialatt ezt mondta, bájos elmerültséggel nézegette a rózsát.

De Chilcote nyugtalansága nőttön-nőtt. Amint Lillian föltekintett, váratlanul meglátta amannak az arcán a kifejezést, mire a maga arca is átváltozott egészen.

- Édes Jack, - mondta lány hangján, - mennyire úntatom magát. Felejtsünk el minden kellemetlenséget és örüljünk az életnek.

Ezt mondva kedveskedően hajolt hozzá.

Békítő hangja, mosolygása, csaknem szeretetteljes mozdulatai nem maradhattak hatás nélkül. Chilcote lelkébe szinte visszatért az önuralom...

- Igaza van. Élvezzük, - mondotta nevetve, de akaratlanul is megint a gallérján babrált.

- És a tanácsadást is elnapoljuk, - mondotta Lillian szintén nevetve.

- Helyes. Elnapoljuk, - felelte Chilcote.

Tetszett neki a szó és kapott rajta. Most nem fogunk vele bajlódni, de azért sutba sem tesszük egészen, csak elnapoljuk.

- Helyes! - felelt Lillian s kényelmesen dőlt hátra. - Ebédeljen velem legközelebb, akkor azt is megbeszélhetjük. Úgy is olyan keveset látom most magát, - tette hozzá halkabban.

- De édes gyermekem, maga igazságtalan, - felelt Chilcote, akinek földerült a kedve, úgy, hogy élénkebben, szinte nyájasan beszélt - Nem a magam jószántából maradok távol; azok az ostoba hivatalos dolgok teszik. Hisz ha tőlem függne, a nap mind a tizenkét órájában magával lennék.

Lillian föltekintett a kopár fákra. Arc kifejezése bájos vegyülete volt a jókedvnek, elégtelenségnek és hitetlenségnek.

- Akkor hát igazán eljön ebédre?

- Hogyne! - felelt Chilcote még mindig a visszahatás élénkítő befolyása alatt.

- Jaj, de kedves! Meghatározzuk a napot?

- A napot? Jó! Ha azt akarja, hogyne!

Itt habozott egy pillanatig, de aztán az előbbi benyomás megint uralkodni kezdett minden egyéb fölött.

- Hogyne! - mondta ismét hirtelen. - Miért ne határoznánk meg?

Aztán arra törekedve, hogy minél előzékenyebbnek mutakozzék, kigombolta a télikabátját és kivette a meghívások könyvét a zsebéből; ugyanazt a két írónnal ellátott keskeny hosszukás kis könyvet, amelyet Loder is olyan érdeklődve nézett, amikor az első reggelt töltötte a Grosvenor-téren. Kinyitotta a könyvet és hirtelen lapozni kezdett benne.

- Milyen napot mondjunk? Csütörtök le van foglalva teljesen; péntek is, szombat is. Milyen bosszantó! - mondta még mindig élénken beszélve.

Lillian áthajolt hozzá.

- Milyen gyönyörű kis könyv! - mondta. - De mit jelentenek ezek a kék keresztek? - kérdezte megérintve az egyik lapot keztyűs ujjával.

Chilcote hirtelen rándítással kapta el a könyvet, aztán némi zavarral kezdett el nevetni.

- Oh, a keresztek? Azok csak arra emlékeztetnek, hogy ezt és ezt okvetlenül be kell tartanom. Hiszen tudja az én rettentő rossz emlékezősemet. De hát milyen napot is mondjunk?

Még uralkodott a hangján, de belsejében azért érezte, hogy Lillian kérdése zavarta és bántotta.

- Milyen napot mondjunk? Jó lesz jövő hétfő?

Lillian a csalódás halk kiáltásával nézett föl...

- Milyen iszonyu messze! - kiáltott bájos duzzogással, aztán megint előbbre hajolva, kihúzta a könyvet Chilcote kezéből.

- Hát holnap? - kérdezte egy lapot fordítva a könyvben. - Miért ne lehetne holnap? Tudom, hogy láttam egy üres sort.

- Holnap? Oh, holnap... holnap... - itt elhallgatott.

- Jack! - szólott közbe Lillian szemrehányóan.

Igazán kívánta hallani Chilcote véleményét arra a kalandra vonatkozólag, mert ennek volt az emberek és dolgok fölismerésében valami fanyar éleslátása; de most a saját hatalmának gyakorlása is hozzáadott valamit a dolog kíváncsatos voltaához. Ha csak az forgott volna kockán, hogy együtt lesznek-e Chilcote-tal ketten, ez talán nem lett volna elég fontos, még minden érdekessége mellett sem arra, hogy Lillian ennyire sűrresse, de az a másik ok, a rejtett, az erősebb volt ennél. Chilcote éveken át egyike volt az ő bolygóinak és nem volt kellemes arra gondolni, hogy valamelyik bolygó csillag elmaradjon és lehulljon az ürbe.

- Jack! - súgta Lillian ismét még halkabb, de még hathatósabb hangon; aztán fölemelve karmantyúját, egészen beletemette az arcát a virágok közé. - Akkor azt hiszem, kénytelen leszek Leonarddal ebédelni, aztán vele menni az orfeumba; vagy egyedül maradni otthon; - tette hozzá, kitekintve a fákra.

Chilcote pillantása megint a cserborította kocsíúton suhant végig.

Ezalatt már megkerülték a park egész köröndjét.

- Olyan unalmas egyedül lenni, - mondotta halkan.

Chilcote egyideig mintha nem hallotta volna, de szeme lassanként mégis visszatért az asszony arcára. Odahajolt hozzá, közelebb, hogy átvegye a könyvet, amelybe hirtelen beleírt valamit...

Lillian érdeklődve nézte, felderült arccal.

- Édes Jack! Milyen jó maga!

De amint Chilcote odatartotta elébe a könyvet, az arca megnyúlt egy kicsit.

- Ebéd. Cadogan Gardens 33-ik szám. Este nyolc órakor L. beszélni kíván, - olvasta a könyvből. - De nézze, éppen a földolgot felejtette el.

- A földolgot?

Lillian mosolygott.

- A kék keresztet, - mondta azután. - Vagy nem érdemel a dolog még csak egy kis kék keresztet sem?

A hang nagyon lágy volt és behizelgő. Chilcote azonnal hajlott.

- Magánál van a kék irón, - felelte aztán.

Lillian arcán látszott az elért siker nyugodt öröme és rögtön odaírt bájosan játszott komolysággal egy nagy kék keresztet a meghívás mellé. E percben a kocsis már meglassította a gyorsaságát és megállt, mialatt a fűtő várt a további parancsra.

Lillian becsukta a kis könyvet és visszaadta ismét.

- Hol tegyem le? - kérdezte. - A klubjánál?

Ez a kérdés egyszerre eszébe hozta Chilcote-nak a jelen dolgait. Zsebébe tette a könyvet és körültekintett.

A Hyde-park sarkánál álltak meg. A fogatok és a lovaglók sora már megritkult egy kicsit, amint a lunch órája felé járt az idő és a park széles útja még tágasabbnak tetszett. A magány, aminek a gondolatát ez fölkelte benne, hatni kezdett Chilcote-ra. A magas és még kopár fák, meg a bejárat óriási ívei egyszerre meghozták neki azt a lelki gyötrelmet, ami sokszor úrrá lett fölötte, ha valami igen nagyméretű dologgal állt szemben, lett légyen az akár térség, akár épület. Egy szempillantás se telt bele és Lillian, meg a meghívás, meg az egész módja annak, ahogy ez történt, kiesett az emlékéből egészen. A világot teljesen betöltötte a maga egyénisége és a saját közvetlen hajlamai.

- Ne törődjék velem, - mondta hirtelen. - Itt is kiszállhatok. Nagyon jó volt hozzám. Rendkívül kellemes volt az egész délelőtt.

Sietősen szorította meg Lillian kezét, aztán kilépett a kocsiból.

A kövezetre lépve egy pillanatra megállt, kalapot emelt, aztán a nélkül, hogy csak egy pillanattal is visszanézett volna, megfordult és hirtelen eltűnt a tömegben.

Lillian ott ült és elgondolkozva nézte. Láta, amint elment a park kapuja alatt; látta, hogy bérkocsit hív, s itt aztán eszébe jutott, hogy a fűtő a parancsra várakozik.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

Még ugyanezen a napon, amikor Chilcote Lilliantól elvált, - csakhogy három órákor délután, - Loder a Fleet Street felől a Grosvenor-térnek tartott. Chilcote ruhájába volt öltözve ismét s annak a nehéz télikabátja volt a karjára vetve. Egyenletes léptekkel haladt, sem nem gyorsan, sem nem lassan. Az az emelkedett hangulat, amelyben ezt az utat utóljára megtette, most olyan érzésekkel vegyült, amelyeket nem tudott kellőleg elemezni maga előtt sem. Most kevesebb volt egész magatartásában a heves lelkesedés, de több volt az érett elhatározás, mint aznap este; de hogy mindez minek volt a következménye, az összetett, bonyolult dolog volt nagyon.

Chilcote házába érve egyenesen fölment a lépcsőn, de ugyanúgy, mint multkori megérkezésekor, most nem állott meg Chilcote lakosztálya előtt, hanem odament egyenesen Éva nappalijának ajtaja elé és ott megállott.

A várakozás e pillanatában számtalan zavaros gondolat olvadt össze egygyé a lelkében. Megint az a benyomás támadt benne, ami a mult alkalommal is megihlette, hogy szentelt földön áll; - de az érzés eredménye most más volt, mint akkor. Most fölemelte kezét úgyszólván rögtön és kopogtatott az ajtón.

Várt, de senkisem adott választ. A csalódás érzésével kísértette meg a kopogást újra; azután még tovább menve a vakmerőségben, megfordította az ajtó gombját és belépett a szalonba.

Nincs olyan magánszoba, amely ne volna érdekes, akár mindennapi jellegű, akár annak az ellenkezője. Egy szoba annyira magán viseli tulajdonosának egyéni jellegét, hogy talán még érthetőbben beszél, mint az illetőnek hangja, külseje vagy munkássága. A tárgyakra, mint a lány viaszra úgy rányomódik a belső egyéniség bélyege. Ez a gondolat a maga lebilincselő érdekességével arra bírta Lodert, hogy lassan haladjon végig a szobán, sőt komolyan s hogy a közepre érve megálljon és figyelmesen nézzen körül.

Középnagyságu szoba volt az Éva nappalija, nem oly nagy, hogy kedélyes ne lehessen és nem olyan kicsi, hogy ne legyen benne elegendő hely. Első pillanatra az tűnt szemébe, mily kevésbé hasonlít ahhoz, amilyennek egy asszony tartózkodási helyét képzelné el az ember. A falakat sötét faburkolat borította; - s minden, ami a szobában volt, a pompás kötésű könyvek, a remek rajzu bronzok, de még a virágok is, a maguk mély, sötét bíbor és ibolyakék színével valami olyan komoly összhangba olvadtak össze, ami nem volt asszonyos. Loder sajátságosan jóleső érzéssel vette ezt észre és követve szokássá vált ösztönét, odalépett a kandalló mellé, ahol azután megállva, könyökével annak párkányára támaszkodott.

Alig helyezkedett még el s alig fogott hozzá, hogy a szoba jellegét behatóbban tanulmányozza, amikor hirtelen az zavarta meg, hogy valaki megfordította az ajtó gombját és hirtelen benyitott.

Maga Éva volt az érkező. Utcai ruhában volt és gyors léptekkel jött be; azután csakúgy, mint Loder tette az imént, ő is megállapodott.

Mozdulatában, amely oly természetes és oly közvetlen, sajátságos varázs rejlett; amint föltekintett Loderre érdeklődéstől sugárzó arcával, oly csodálatos módon annak látszott éppen, aki ezt a szobát tervezhette és aki lakta. Oly természetesen és hatásosan keretelte egész lényét ez a szoba, mint szemét a fekete pillák. Loder egy pillanatra szinte megfeledkezett arról, hogy jelenléte magyarázatra szorul; de a másik pillanatban Éva már szükségtelenné is tette a magyarázatot.

Közelebb jött.

- John, - hangzott félig kérdés, félig megszólítás gyanánt.

Loder is tett egy lépést előre.

- Nézzen rám, - mondotta azután csöndesen és önkéntelenül.

Annak a kívánságnak hevében, hogy Éva tekintete észrevegye, meg is feledkezett arról, hogy az asszony szeme el sem fordult róla, mióta belépett.

De Évának nem tűnt föl a szavak céltalan volta.

- Oh, - kiáltott föl, - én... én azt hiszem, mindjárt *tudtam*, amint itt láttam önt.

Lodert meglepte, milyen élénk, életteli csengése volt a szavának. Csakhogy a meglepetésnél erősebb fölindulások is voltak lelkében.

Annak a szüksége, hogy Éva előtt ismét visszaszerezze előbbi helyzetét, óriási erővel gyötörte a száműzetés öt napja alatt. Annak az estének emléke, amikor ő meg a gyöngeség oly veszedelmesen közel jutottak egymáshoz, állandóan vissza-visszatért hozzá, megrontva a diadala tudatát is. Hiszen próbálhatta ő munkába fojtani annak az estének emlékét; - maga az, hogy nem gondolt rá többet, ugyan kitörölhette-e a gyöngeséget magát? Nem domborította-e az ki inkább még jobban? Olyan ember, aki igazán erős a maga erejében, nem fordít hátat a kisértésnek, hanem szembenéz vele és lebírja. A Clifford's Inn-ben töltött magános napok, magános éjszakák alatt, amelyek közül nem egyet az utcán járkálva töltött, ez a meggyőződés érlelődött meg benne s így látta a problémát megoldhatónak, olyan módon, amely saját magát legalább kielégítette. Igen; amikor Chilcote legközelebb megint hívja, akkor új lapot fordít a magatartására nézve. Nem fogja Évát kerülni többé, hanem be fogja bizonyítani önmaga előtt, hogy egész lelkét csak egyetlen egy érdek tölti el, az, hogy Chilcote helyett ő álljon helyt a politikai pályán.

Igy szokta az ember sikeresen meggyőzni magát saját magával szemben.

- Nos, - kérdezte lassan: - nagyon nehezőre esett hinni a lemúlt öt nap alatt?

Nem egészen az a hang volt ez, amelyből kezdeni akarta, hanem hát valahogyan csak el kell kezdeni.

Éva visszafordult. Szeme tele volt étellel, arcát meleg szín árnyalta rózsásra, amint künn járt a tavaszi levegőben.

- Nem; - felelte a bizalomnak félénk árnyalatával, amely egészen új volt nála. - Úgy látszott, hogy meg tudtam őrizni hitemet. Hiszen tudja, hogy a megtérített tagadókbl lesznek a legbuzgóbb hívók.

Nevetett némi zavartsággal, azután föltekintett reá. Kék szemében volt valami olyan, ami Lodert hirtelen az áprilisi égre emlékeztette, úgy telve volt ifjúsággal és ígérettel.

Loder hirtelen végigment a szobán és odalépett az ablakhoz.

- Éva, - mondotta, nem nézve föl, - szükségem van a segítségére.

Hallotta, hogy ruhája suhogni kezd egy kicsit, amint ismét odafordul felé és érezte, hogy eltalálta a hangot, amelyen szólania kell.

A segélykérés szavára minden igazlelkű asszony oly bizonyos, hogy nem marad közömbös, mint az acél sem marad közömbös a mágnes iránt. Loder magából a némaságából kiérezte, mily feszülten várakozik.

- Ön tudja - mindnyájan tudjuk, hogy ez az idő nagyon fontos: tagadhatatlanul válság van a levegőben... - Mialatt ezt mondotta, még mindig kinézett az ablakon. - Senkisem érzi jobban, mint én; senkisem kívánja hevesebben, hogy kiállhasson, ha a küzdelem ideje eljön... - Itt elhallgatott, azután megfordult és szemük összetalálkozott e percben.

- Ha valaki sikert akar elérni ilyen dologban, - folytatta nyugodt meggondolással, - akkor ki kell zárnia mindenkit, akkor csak egy céljának, egy érdekének, egy gondolatának szabad lennie. El kell felejtetnie...

- Hogy felesége is van, - fejezte be Éva szeliden. - Azt hiszem, értem önt.

Hangjában nem volt kedvetlenség; nem volt semmi, ami önzésre, vagy sértett hiúságra vallott volna. Zavarba ejtő világossággal olvasott Loder gondolataiban és zavarba ejtő nagylelkűséggel felelt arra. Loder azonban valami váratlan, de nagyon erősen emberi elégedetlenséget érzett. Az ellentállás az ostor az embernek a cselekvésben, amíg a nagyon is készséges beleegyezés olyan, mint a meglazított gyepelő.

- Mondtam én azt? - kérdezte hirtelen és hangja teljesen olyan volt, mint Chilcote-é.

Éva föltekintett reá, azután hirtelen valami érthetetlen mosoly ragyogta be az arcát.

- Nem mondotta, de gondolta, - felelte azután komolyan. - A gondolat ugyanannyi, mint a szó - az asszonyoknak. Azért vagyunk olyan kevésbé bölcsek.

Itt megint mosolygott. Úgy látszott, valami olyan eszme ébredezett a lelkében, amely Loder előtt érthetetlen volt egészen.

Ennek a benyomásnak a tudatában közelebb lépett hozzá:

- Nagyon hirtelen következtetései vannak... Amit jelezni akartam, az...

- Szakasztott az volt, amit én mondtam, - felelte Éva, ismét befejezve az ő mondatát. Azután halkán nevetett hozzá: - Milyen bölcsek és mégis milyen esztelenek a férfiak. Ön arra az elhatározásra jut, hogy mivel egy asszony érdeklődik az ön tettei iránt, azért mindjárt akadályozni fogja önt valami irányban s ezért roppant fáradsággal minden tapintatát összeszedi, hogy megmentse a helyzetet. - Hangjában élénkség, még vidámság is csengett; szeme pedig rajta nyugodott a férfi arcán. - Önök azt hiszik, hogy nagyon diplomatikusak, - folytatta nyugodtan, - de a valóság az, hogy inkább teljesen átlátszók. Egy asszony kiolvassa az első mondatukból mindazt, amit mondani akarnak - ha ugyan már nem tudta mielőtt még megszólalt.

Loder ismét közbe akart vágni, de Éva meggátolta.

- Nem, - mondotta még mindig mosolyogva. - Ilyen föladatra sohasem kellene vállalkoznia. Megmondjam, miért?

Loder csak állott ott érdeklődve és elképedten.

- Mert, - folytatta Éva hirtelen, - mikor egy asszony igazán érdeklődik, akkor szemében a férfi pályája hasonlíthatatlanul nagyobb fontosságu, mint minden éppen olyan kívánság, amely a saját hatalmára irányul.

Szemük egy pillanatra találkozott, de ekkor Loder félrenézett ismét. Éva ugyan helytelenül körvonalazta az ő szándékait, de mégis szinte zavarba ejtő mélyretekintéssel. Lodert ismét megkapta az a gondolat, milyen nem mindennapi egyéniség rejlik Éva modorának könnyed és derült felszine alatt.

És erre valami egészen új behatás parancsoló ereje folytán fölemelte a fejét, úgy, hogy szemük ismét találkozott.

- Bocsásson meg! - mondotta egyszerű, egyenes őszinteséggel.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

Évával való beszélgetése után Loder visszavonult a dolgozószobájába és az este hátralevő óráit munkában töltötte el. Egy órakor még mindig frissnek érezte magát testben, lélekben egyaránt; - de azért elküldte Greeninget és átment Chilcote hálósobájába. Bár az Évával való együttlét egészen másképp esett ki, mint ahogy képzelte, mégis fölvilványozta. A reá következő órákban a helyzettel járó gondok úgy hatottak rá, mintha hámba kellett volna fognia a saját eszét és nagy örömmel vette észre, hogy megállja a helyét a hámban.

Jólesett egy kicsit elgondolkoznia, mialatt lefekvéshez készült és kellemes érdeklődést érzett, mikor az öltöző asztalhoz lépve, meglátta a meghívások könyvét. Renwick vette ki annak az öltönynek a zsebéből, amelyet Loder letett, mikor ebédhez kellett átöltöznie.

Fölvette és lapozni kezdett benne. Mikor így belecsöppent mintegy annak a másik embernek a társadalmi kötelességeibe, ez mindig olyan volt, mint valami szerencsejáték; mindig ott volt a kérdés, hatot vagy vakot vet-e neki a sors? Ezt az érzést a megszokás sem tompíthatta el.

Eleinte lassan forgatta a lapokat, de mozdulatai azután meggyorsultak. Azonkívül, hogy a mai estéje véletlenül szabad volt, semmi egyéb sem tudott Chilcote kötelezettségeiről. Az a hirtelenség, amivel Chilcote ma délután megjelent nála, nem engedett időt a kérdezősködésre. Érdeklődve futotta át a sorokat, azután egyszerre megállott és elmosolyodott.

- Elég nagy volna síremléknek is, - mondotta magában, egy nagy kék keresztre tekintve. Azután mosolyogva tartotta a könyvet a világosság felé.

- Ebéd. Cadogan Gardens 33-ik szám, este 8 órakor. L. beszélni kíván, - olvasta.

Egy pár percig csodálkozva nézte a bejegyzést, azután tekintete megint csak visszatért a keresztre.

- Bizonyosan azt akarta, hogy meglássam. De hogy az ördögbe csinálhat valaki ilyen homályos jegyzeteket?

Nemsokára azonban a megértés tekintete villant át az arcán és két szemöldöke közül azonnal eltűnt az a redő.

Megelégedéssel emlékezett rá, hogy Lakeley már több ízben sürgette, ebédeljen egyszer vele a Cadogan Gardens városrészben levő házánál, hogy a politikai helyzetet jól megvitathassák.

Bizonyos volt, hogy Lakeley írt, mialatt ő távol volt innen, Chilcote pedig egyszerűen bevezette a meghívást, azután nem érzett több felelősséget. Valószínű, hogy nem előszóban történt a meghívás, mert hiszen Chilcote erősen a háttérben tartózkodott a lemult öt nap alatt, alig járva valahová. Így elmélkedett, a könyvet még mindig a kezében tartva, mialatt a nagy kék kereszt parancsolólag meredt rá a fehér papirosról.

Ebből a gondolatból sok más tervezgetés és sejtelen is eredt, ami még mind ott forrongott az agyában akkor is, amikor a villamlámpákat már eloltotta, amikor a tűz lelohadt, Loder pedig ott maradt a sötétségbe merülve a menyezetes nagy ágyban.

Igy történt tehát, hogy megtette a második hibás lépést. Másnap reggel, a délelőttnek ezerféle dolga között pedig jutott egyszer eszébe, hogy megnézzé a lakjegyzéket, de ez egyszer az erős kívánság, amely azt eredményezi, hogy higgyük is mindjárt valamiről, hogy úgy van, ahogy óhajtjuk, legyőzte ezt az óvatosságot. Munkája csakugyan nagyon elfoglalta s nagyon kevésbé látszott szükségesnek az, hogy meggyőződjék a cím helyességéről. Abbahagyta.

Két órakor azután gondosan felöltözködött. Minden gondolata Lakeleyvel volt tele, meg azzal, hogy mi mindent eredményezhet ez az este. Nem egyszer megtörtént már, hogy a St.

George's Gazette meg Lakeley úgyszólván az egész politikai helyzetet megfordították. Az, hogy Lakeley valakit a jövő nagy emberének nevezzen, mindenesetre kedvező körülmény volt; az pedig, hogy valakit egyenesen kiszemeljen ilyen módon a jelen helyzetben, valószínűleg súlyos jelentőségű. A várakozásnak, csaknem az izgalomnak bizsergése futott végig rajta, amikor végignézett magán, mielőtt Chilcote szobáját elhagyta volna.

Lemenve a lépcsőn, egyenesen az utcaajtó felé tartott, de amikor már majdnem megérintette azt, hirtelen megállott, mert fönn az emeleten neszt hallott s amint föltekintett ennek hallatára, Évát látta meg.

Éva egészen nyugodtan állott ott, letekintve reá, úgy, ahogy már egy más alkalommal is nézett egyszer. De amint szemük találkozott, hirtelen megváltoztatta az állását.

- Elmegy hazulról? - kérdezte és Lodernek rögtön föltűnt, hogy mintha a csalódásnak valami árnya ott lappangott volna hangjában. Ennek hatása alatt szokatlanul készségesen felelt:

- El. Híva vagyok ebédre. Lakeleynél ebédelek.

Mialatt beszélt, figyelmesen nézte az asszony arcát s látta, hogy ennek földeült az arca e szavakra.

- Lakeley úrnál? Oh, annak örülök - nagyon örülök. Ez egészen... egészen új lépés, - mondotta meleg, biztató, közvetlen mosolygással.

Lodert, mialatt figyelmesen nézett Évára, egész fölindulás lepte meg. Szavaitól lelkének legtitkosabb nagyraívágása is életre ébredt. Az olyan ember, aki minden lelkesítést csak belülről, saját magától nyer, haladhat előre az útján hidegen és sikeresen; de az olyan ember, akit kettős inspiráció lelkesít, akit, még ha tudtán kívül is, a magáé mellett egy másik erő is sarkal, annak jutott az igazi hatalmas munkára ösztönző erő.

- Igaz, - felelte halkan. - Igaz. És hosszú lépés.

Azután mosolyogva intett búcsút, ajtót nyitott és kilépett az utcára.

Ennek a percnak meleg, élénkítő érintése még mindig friss volt a lelkében, amikor a Cadogan Gardens nevű házhoz elé érve, fölment a keresett ház lépcsőjén; igen, oly élénk volt még az emlék, hogy szinte várnia kellett, mielőtt a csengettyű gombját megnyomta volna. De azután a várakozás lett úrrá fölötté és Loder fölemelte a kezét, hogy csöngessen.

Gyorsan történt az egész és csak amikor ujja már megérintette a csengőt, akkor lepte meg Lodert egészen váratlanul az a gondolat, mintha az egész ház nem állana összhangban annak az egyéniségével, akit keresett. Az ajtó fehér volt, a kilincs és kopogtató pedig tömör ezüst.

Az első kiábrándító jele volt Lakeley személyes izlésének, a másik pedig nevetséges kísértés a nyomorban levőkre. Loder megint ránézett a házszámra, hogy jó helyen jár-e, de a szám meggyőzőleg meredt reá vissza.

E percben nyílt ki az ajtó.

A háznak meg a gazdának össze nem illő volta oly erős benyomást keltett Loderben, hogy még mindig ezeket próbálta összeegyeztetni, - Lakeleyt meg az ezüstkilincset, - amikor a csarnokba lépett s még a szokásos kérdésről is megfedekezett. Egyszerre mégis eszébe jutott, hogy azt meg kellene kérdeznie, akkor az inas megelőzte:

- Tessék a fehér-szalomba jönni, sir. Szabad a kabátot lesegítenem?

Az inas sima, biztos viselkedése is meglepte. Mintha ebben a benyomásban is lett volna a csalódásnak egy kis mellékíze, mert ez éppen oly kevésbé állott összhangban az acélos, munkára termelt Lakeley egyéniségével, mint az egész háza. Loder még mindig ezzel a

benyomással küzdött, amikor az inas elvette tőle köpenyét, kalapját, - de azért követte az embert föl a lépcsőn.

Amikor az utolsó lépcsőfokot is elérték, Lodernek egy pillanatra megint eszébe jutott, hogy házigazdája nevét említse, de az inas már előrelépett és gyors, csendes mozdulattal tárta ki az ajtót.

- Chilcote úr, - jelentette nyomott hangon.

Loder egy pillanatig még látott egy szobát, amely szokatlanul fényes butorzatú volt, egész jellegére pedig lágy és árnyékolt fényű, de az után egyszerre minden tárgy benyomása hirtelen eltűnt előle.

Mert amint egy szempillantásig még ott állott a küszöbön, egyszerre úgy tetszett, mintha az egész szobában nem lenne semmi egyéb azon az élő alakon kívül, amely most fölemelkedett a tűz mellett álló pamlagról a Chilcote nevének hallatára. Loder látta, de azután olyan nyugalommal, amely egyszerűen érthetetlen volt saját maga előtt is, csak ment beljebb a szobába.

Hiszen igaz, hogy visszafordulhatott volna és ezzel elejét vehette volna sok mindennek. De hát az élet tele van ilyen *volnák*-kal és végre is a meghátrálás sohasem valami kellemes gondolat egy erős emberre nézve. Loder ösztönszerű érzése az volt, hogy szembeszálljon a nehézséggel, már pedig cselekedni az ilyen ösztönszerű érzések hatása alatt szokott.

Lillian csendesen emelkedett föl s amint Loder odajutott mellé, az asszony kezét nyújtott neki:

- Milyen szép magától, Jack, hogy nem feledte el, - mondotta lágy hangján.

Loder bámulatos tisztán hallotta a hangot is, a szavakat is s amint ez az üdvözlés elhangzott, egy bizonytalanság örökre eltávozott a lelkéből, annak a kérdése, hogy Lillian meg Chilcote milyen összeköttetésben is állnak egymással. Amint ezzel tisztában volt, rögtön Éva jutott eszébe s erre a gondolatra még a saját helyzetének nehézségei közt is szinte megkövesült az arckifejezése.

Lillian nem vette észre. Kezét fogva vele, rámosolygott nagyon édesen.

- Nagyon pontos volt, - mondotta neki. - De milyen hideg a keze! Jöjjön közelebb a tűzhöz.

Loder nem tudta, hideg-e a keze vagy sem, csak hagyta, hogy közelebb vonják a tűzhöz.

A pamlag egyik részére ráesett a tűz fénye, a másik része homályban maradt. Szerencsés véletlennél fogva Lillian a tűzfényben lévő részt választotta magának, Lodert pedig odaültette a pamlag másik végére. Loder a megkönnyebbülés érzésével foglalta el ezt a helyet. Itt legalább biztonságban lehet, míg ezt a vakmerő játékot játsza a sorssal.

Egy percre némán ültek ott, azután Lillian e szavakkal fordult hozzá:

- Nem gyújt rá?

Minden, ami csak ebben a szobában volt, olyan lágy volt és bágyasztó; - a tűz árnyalt világa, a rózsákkal, Lillian nyugtató hangja. Loder szinte a kábultságból ébredő ember mozdulatával egyenesedett föl a helyén.

- Nem, - felelte, - nem gondolom, hogy rá fogok gyújtani.

Lillian közelebb húzódott hozzá.

- Édes Jack! Ne mondja, hogy rossz kedvben van. Ne mondja, hogy megint el akarja halasztani, amire kértem.

Loder nem tudta, mire magyarázza e szavakat.

Ujra csönd állott be; - Lillian várt egy darabig, azután hirtelen összeráncolta a homlokát és fölkelte a pamlagról. Mint sok egykedvű emberben, benne is volt bizonyos makacsság; és most, hogy diadalmaskodott Chilcote fölött, eredeti szándéka kerekedett felül ismét. Akár közömbös legyen Chilcote, akár érdeklődő, akár hideg, akár figyelmes, eltökélt szándéka volt, hogy hasznát veszi neki.

Odament a tűz mellé és belenézett, azután lassan, de határozottan fordult oda a pamlaghoz és elfoglalta előbbi helyét.

- Jack, - kezdte, - velem igazán végtelen furcsa dolog történt. Szeretném, ha maga valami világot vetne reá.

Szünet állott be, mialatt Lillian a ruháját szegélyező selyemhímzést simogatta. Azután egyszerre föltekintett reá.

- Elmondottam én azt magának valaha, hogy egyszer egy furcsa kis olasz vasuti vonalon vasuti szerencsétlenség ért, nagyon sok idővel azelőtt, hogy magával megismerkedtem?

Loder nem felelt, de Lillian nem vette azt észre.

- Astrupp megkapta a lázt Flórencben, én meg elrohantam onnan attól való féltében, hogy megkapom, amikor az az ostoba kis vonat Pistoria közelében kapta magát, leszaladt a sinekről és összezúzódt. Szerencsére csak félmérföldnyire voltunk egy falutól és így nem voltunk egészen elhagyatva. A falu nevetségesen olyan volt, mint valami játékfalu, a kapható szobák meg olyanok, amilyent a Noé bárkájában várhatna az ember. De roppant festői volt, az igaz. Én egy kis korcsmában szálltam meg Ko-Koval. Ko-Ko roppant aranyos kutya volt; fehér uszkár, tudja. Abban az évben rettenetesen odavoltam az uszkárokért.

Itt elhallgatott és elgondolkozva nézett a tűzbe, majd vissza Loderre.

- De hogy a dologra térjek, abban a játékfaluban volt egy fiú-bábu is, - folytatta halk nevetéssel. - Angol volt és ő volt az első, aki segítségemre jött a bajban. Az is ott volt szállva a Noé bárkájában és azután az első este után én... ő... mi... - Itt elhallgatott. - Oh, Jack, hát a világon semmi mondanivalója sincs? - vetette utána csalódott hangon. - Az olyan ember, aki egy szép szerelmi történetet is közömbösen tud végighallgatni, csakugyan a legrosszabb hallgató. Azt hiszem, magát nem is érdekli ez, - mondotta szemrehányóan.

Loder most mozdult meg először, hirtelen mozdulattal egyenesedve föl székén.

- Téved. Nagyon is érdekel, - mondotta lassu hangon.

Lillian ránézett. Hangja megnyugtatta ugyan, de a szó maga bizonytalanságban hagyta. Chilcote ritkán beszélt nyomatékosan. Némi habozással folytatta tehát.

- Amint mondtam, az az ember volt az első, aki rám, ránk talált, igen, ránk, mert a komornám valahol messzebb, egy másik kocsiban síkoltozott; Ko-Koról pedig nem tudtuk, hol van. Emlékszem, az volt az első, amire kértem azt az embert, hogy a kutyámat keresse meg.

Lodernek el kellett mosolyodnia a helyzet ellenére is.

- És sikerült neki? - kérdezte szárazon.

- Hogyne. - Itt Lillian is mosolygott. - Szegény Ko-Ko odaszorult a málháskocsi alá és így iszonyu fáradtság után bírta csak kihúzni. Mikor Ko-Ko kijutott onnan, vígabb és elevenebb volt, mint valaha, de az angol úrnak az ujjá majdnem teljesen át volt harapva. Ko-Ko édes egy jószág volt, de a foga is, a természete is harapós volt szörnyen; - fejezte be halk nevetéssel.

Loder némán ült ott egy percig, azután maga is nevetett - Chilcote rövid, gúnyoros nevetésével.

- Maga meg bizonyosan bekötözte a sebet.

Lillian félig neheztelő arccal tekintett föl.

- Mindketten ott voltunk szállva abban a kis korcsmában, - felelt azután, mintha ennél több magyarázatra nem is lenne szükség. Azután megint modort változtatott. Észrevétlenül közelebb húzódott Loderhez és megfogta a jobbját. Balkeze, amely távolabb esett az asszonytól, jól el volt rejtve a pamlag vánkossai közé.

- De, Jack, - mondotta gyöngéden; - én nem azért hívtam magát ide, hogy ezt a bolondos régi történetet elmondjam, hanem, hogy ennek a következményét tárjam maga elé. - Ezalatt egyszer-kétszer gyöngéden végigsimította a kezét. - Amint mondtam, összetalálkoztam azzal az emberrel és - és volt köztünk valami. Érti? Azután összevesztünk; - egész komolyan - és én eljöttem. Jóval tovább emlékezetemben maradt, mint mások szoktak; egyike volt azoknak a makacs, kemény egyéniségeknek, akik úgy megragadnak az ember emlékében; ez esetben pedig két oknál fogva is emlékeznem kellett rá. - Itt megint föltekintett. - Azért maradt meg az eszemben, mert maga segítette abban, hogy ott maradjon. Ugy-e tudja, hogy néha eltakartam a kezemmel a maga száját és azt mondtam, hogy a szeme valaki másra emlékeztet. Nos, az a más az az angol volt, lássa. De nem szabad féltékenynek lennie; az az ember borzasztó, nyakas, szörnyű egy teremtés volt; - maga pedig - nos, de hiszen tudja, hogy mit gondolok magáról. - Mialatt ezt mondotta, megszorította a kezét. - De hogy visszatérjek, mindazon idők óta egyetlenegyszer sem láttam azt az embert; - egészen a multkorig, Blanche estélyéig.

Ezt lassan mondotta, hogy megadja szavainak a kellő súlyt; azután várt a hallgatója meglepetésére.

(Vége a második kötetnek.)

HARMADIK KÖTET

HUSZONHARMADIK FEJEZET.

Lillian várakozásának nem felelt meg az eredmény. Loder nem szólt, csak hirtelen mozdulattal kirántotta kezét az asszony kezéből.

- Nincs meglepetve? - kérdezte Lillian némi szemrehányással.

Loder összeresztette, mert ez a hang a való perc szükséges önuralmát hozta emlékébe.

- Meglepetve? Miért volnék? Egygyel több vagy kevesebb vendég egy nagy estélyen igazán nem számít. Meg azután arra csak el lehet az ember készülvén, hogy a saját hazájabeli ember itthon előbb-utóbb az útjába akad. Miért lennék meglepetve?

Az asszony kényelmesen nyújtózkodva dőlt hátra.

- Azért, édes barátom, mert ez több a meglepetésnél - ez rejtelem. Egyike azon lebüvölő rejtelmeknek, amilyenek egy életben egyszer történnek.

Loder nem mozdult.

- Magyarázza ki magát, - mondotta igen nyugodtan.

Lillian mosolygott.

- Azt akarom. Mikor Blanche estélyén a sátoromban voltam, egy ember jött oda, hogy jósljak neki. Éppen úgy jött, akár a többi és letette a két kezét az asztalra. Ideges, erős, keskeny keze volt; mint - nos, majdnem olyan, mint a magáé; és az egyik ujján két gyűrűt viselt; - egy nehéz pecsétgyűrűt, meg egy sima aranypántot.

Loder észrevétlenül tovább csusztatta a balkezét, míg a vánkos elfödte azt egészen. Lillian szavai nem okoztak neki meglepetést, még félelmet is alig. Úgy érezte, hogy az egész idő alatt öntudatlanul szinte várta ezeket a szavakat.

- Arra kértem, hogy vegye le a gyűrűket és - és erre egy percig habozott; - éreztem, hogy habozik, azután mintha hirtelen eltökélte volna magát, lehúzta. Igen, lehúzta, Jack; - és találja ki, mit láttam ekkor. Találja ki!

Most történt először, hogy Loder akaratlanul visszahúzódott a pamlag sarkába.

- Sohasem szoktam találgatni, - mondta elutasítólag.

- Akkor hát megmondom. Az a kéz az én angolom keze volt. A gyűrűk a Ko-Ko fogainak nyomát takarták el. Ugyanaz a sebhely volt, amelyet én annyiszor bekötöttem és amelyet gyógyultán láttam, mielőtt Santasalaret, elhagytam volna.

- Nos és maga mit tett erre?

Loder sajátságosan nehéznek és kellemetlennek találta, hogy beszélnie kellett.

- Ez az éppen. Ez az, amiben ostobául jártam el. Szólnom kellett volna hozzá, de nem tettem. Tudja, hogy az ember hogyan tévővázik néha. Azután már késő volt.

- Miért? Később már nem látta? - kérdezte Loder szóra erőltetve magát.

- Nem. Sehol a termekben nem láttam. És azóta sem. Amint a sátrat elhagyta, én is kimentem onnan; azt mondtam, hogy éhes vagyok és beleúntam a dologba; de bár keresztül-kasul jártam minden szobát, nem találtam sehol. Egyszer - egyízben azt hittem, hogy rátaláltam, de - de csak maga volt; maga, mikor ott állt az ajtóban, úgy, hogy Kaine Leonard feje elfödte az állát és a száját. Nem furcsa ez?

- De hogy kerülök én a dologba, - kérdezte Loder hirtelen. - Mire kellek ebben magának én?

- Hogy világot vessen a titokra. Hisz' láttam Blanche vendégeinek a névsorát; nincs benne név, amelyről ne tudnám, hová tegyem, kire adjam; - Blanche ajtaján ugyan be nem jut társaságon kívül álló ember. Kikérdeztem Blessington Bobbyt is, de az azt mondja, nem tudja, ki jött a sátorba utoljára. Pedig Bobbynak kellett volna rendet tartania, - tette hozzá méltatlankodva; hanem azután csakhamar elmosolyodott újra. - Nos, most, hogy mindezt megmagyaráztam, hát mondja, Jack, mit tanácsol?

- Tanácsolni? - kérdezte amaz elképedve.

- Persze. A maga véleményére többet adnék, mint bárki máséra. Maga olyan aranyosan gúnyos és éleseszű, hogy okvetetlenül rögtön a nyitjára talál a dolognak.

Ha Lillian akart valamit, rendkívül csábító tudott lenni. Hirtelen abbahagyta a félig duzzogó hangot és nem játszotta a makrancos gyermeket többé. A legtökéletesebb kellemmel húzódtott oda egészen közel Loderhez, azután lesiklott mellette térdre.

Ez olyan helyzet, amit a legkevesebb nőnek bátorságos dolog csak megkockáztatnia; az ifjúság minden járuléka kell hozzá; a hajlékonyság és valami játszi könnyűség. De Lillian sohasem tett semmi olyant, amire ily értelemben ne lett volna följogosítva; és amint fölemelt arcára, halvány aranszín hajára rávilágított a tűz tompított fénye, olyan képet nyújtott az az alak, amin nehéz lett volna kifogást találni.

De az, akinek mindezt méltányolnia kellett volna, merengve nézett a tűzbe. Lelkét csak az a gondolat foglalkoztatta, hogyan hagyhatná el ezt a házat, mielőtt a fölfedezés kiviláglik.

Lillian elkedvetlenedve látta a kényelmetlen érzés kifejezését a férfi arcán. De azután hirtelen eszébe jutott valami! Hiszen elég ilyen együttlét alkalmával tapasztalta, milyen fölvidítólag hatott Chilcoterá mindig a jókor megkínált szivar.

- Jack, mielőtt szólna, azt akarom, hogy gyujtson rá, - mondotta lágyan; és előrehajolva, oda-támaszkodott a férfi térdéhez.

Szavaira Loder is fölnézett a tűzről. Figyelmére most valami közvetlenebb fontosságú dolog tartott számot annál, amin elmélkedett.

- Köszönöm, - mondotta, - de... de nem akarok rágyújtani.

- Nem arról van szó, hogy maga mit akar, hanem, hogy én mit mondok, - mosolygott Lillian. Tudta, hogy a szivarozó Chilcote sokkal kezelhetőbb egyén, mint a tétlenül ülő Chilcote.

De Loder így szólott közbe:

- Mielőtt azt parancsolta volna, hogy szivarozzam, azt kívánta, hogy tanácsot adjak. Az első parancsáé az elsőség joga, - mondotta habozás nélkül nyulva a kevésbé veszedelmes tárgyhöz.

- De maga mindig sokkal kedvesebb, mikor szivarozik, - mondotta hizelegve. - Gyujtson rá egy cigarettára és adjon egyet nekem is.

Loder ajka keményen zárult össze.

- Nem. Maradjunk csak annál a tanácsnál. Engem érdekel az.

- Jó, majd később!

- Nem, most. Azt akarja, hogy megtudjam, hogy jutott az az ember a nővére estélyére és miért tűnt el ismét?

Vannak percek, amikor valakit valami végzetes makacskodás lep meg. Lillian egész válasza az volt, hogy végighúzta kezét Loder mellényén, azt keresve, hol a szivartárcája; - azután kihúzta.

Loder úgy tett, mintha nem látná.

- Azt hiszi, megismerte magát az az ember ott a sátorban, - kérdezte kétségbeesett erőfeszítéssel.

Lillian a szivartárcát tartotta oda elébe:

- Itt van a cigarettája. Hiszen jól tudja, hogy mindig jobb kedvünk van, ha cigarettázunk.

Loder agyában csakúgy kergették a gondolatok egymást. Arra is gondolt, hogy föláll és így nyer előnyt; azután meg, hogy ugyan félkézzel el lehet-e végezni azt, hogy az ember kivegyen és meggyújtson két cigarettát. De ekkor egyszerre olyan valami történt, ami minden elméldést félrelökött az útból.

Lillian látta, hogy a férfi arcán megint ott van valami kedvetlen kifejezés s ezért, hosszas tapasztalaton okulva, megint taktikát változtatott. Letéve a szivartárcát a pamlagra, egyik kezét Loder vállára tette, a másikat balkarjára. Ez a kényeztető érintés százszor meg százszor megnyugtatta Chilcote-ot.

- Édes Jack, - mondotta békítőleg, mialatt keze lassan siklott a férfi balkarján lefelé.

Lodernek, mint a villámlobbanás, úgy villant elébe ennek a helyzetnek a veszedelme. Cselekednie kellett valamit, bármit kockáztat is vele. Hirtelen mozdulattal szökött föl helyéről.

Hiba volt pedig. Oly hirtelen szökött talpra, hogy Lillian megijedve húzódott vissza, akaratlanul is megkapva a férfi balkezét, hogy egyensúlyt ne veszítsen.

Megragadta a kezét és nem is bocsátotta el. Loder nem is tett kísérletet. Valami elszántság azt sejtette vele, hogy a sorssal szemben elveszített egy játékot.

Hogy meddig állott ott Lillian mozdulatlanul, a férfi kezét fogva, egyik sem tudta. A női ösztön működése oly titokzatos, oly finom, hogy hiába való dolog annak menetére az idő köznap mértékét alkalmazni. Oly szilárdan tartotta azt a kezét, mintha valami varázserő lett volna abban; végre azután megszólalt lassan:

- Gyűrűje van, Jack?

S ebből a néhány szóból a hitetlenségnek és a föltevéseknek egész világa volt kihallható.

Loder elnevette magát.

Erre a hangra Lillian elbocsátotta a férfi kezét és fölemelkedett térdéről. Hogy mit súgott neki a gyanu, az ösztön, azt nem tudta volna világosan megmondani, de a cselekvése, az habozás nélkül való volt teljesen. Odafordult a kandallóhoz, megnyomta a villamosgombot és az egész szobát fényvel árasztotta el.

Nincs erő, ami az embert jobban kihozhatná a sodrából, mint a váratlan, nagy fény. Loder hátrább lépett, mialatt balkeze elfödetlenül csüggött le a baloldalán; Lillian pedig előlépve, megfogta azt, mielőtt ez meggátolhatta volna. Hirtelen fölemelve azt, vizsgálódva nézett a két gyűrűre.

Minden nőben megvan az, hogy a következtetésre mintegy valami vakmerő ugrással jutnak el. És ritkán ugranak a célon innen. Ha egy férfi látott volna annyit és nem többet, amennyit Lillian látott; ha tudni is csak annyit tudott volna, bizonyára nem mer valami határozott véleményt megkockáztatni. De a nő másként jár el. Mialatt Lillian ott állott a gyűrűket nézve, gondolatai és következtetései úgy suhantak az elméjén keresztül, mint a nyilak; valamennyi

egy célpontra tűzve. Emlékezett arra a napra, amikor Chilcote meg ő a tökéletes hasonlóságokról beszéltek; ő maga tagadta a lehetőséget; Chilcote pedig védelmezte; - azután hirtelen milyen érdeklődést áruult el a „Más ember helyén” című regény iránt; - milyen gyűlölettel kelt ki az élet gyötrő kötelességei ellen. Emlékezett, milyen világosan megvolt ő arról győződve, kinek a szeme tekint reá onnan az ajtóból az estélyen; és végre, hogy milyen érthetetlen heveséssel kerülte Chilcote tegnap, mikor a parkban kocsiztak, a hasonlatosság kérdését és milyen kurtán, mereven tagadta le előbbi állításait arra nézve. Mindezt átgondolta egyenkint; azután fölemelte a fejét és rátekintett Loderre.

Ez el volt készülve erre a nézésre és állta is szilárdan. Az alatt a hosszú perc alatt, míg Lillian vizsgálta a férfi arcát, az övé váltott színt, nem Loderé. De azért ő volt az első, aki meg tudott szólalni.

- Ön az, akinek a kezét láttam a sátorban, - szólott ekkor.

Ezt a kijelentést is a maga szokott lágy hangján tette, de mintha valami izgalom remegése mégis ott rejtett volna abban a hangban. Az uszkárok, az angora macskák, még a kristály golyók is mind háttérbe szorultak ennek a való kézzelfogható, mesés érdekességű titoknak láttára.

- Ön nem Chilcote Jack, - mondotta nagyon lassan ejtve a szót. - Az ő ruháit viseli, az ő hangján beszél, de ön nem Chilcote Jack.

Majd egy kicsit elszorult a hangja valami izgalomtól.

- Nem szükség, hogy így álljon és nézzen. Nagyon jól tudom, mit mondok, bár érteni nem értem és bizonyítékom sincs rá.

Itt elhallgatott, mert a férfi szilárd, zavartalan tekintete kihozta a sodrából s ebben a szünetben valami sajátságos, váratlan dolog történt.

Loder hirtelen elkacagta magát; - jókedvű, bátor, önbizalommal telt kacagással. Mintha mindaz a háló, amit a lemúlt félóra szőtt körülötte, és az a küszöbön álló kitörést váró, szenvedhetetlen érzés, ez mind széteszlott egyszerre. Most már tisztán látta az utat és Lillian volt az, aki elámulva nézett.

Loder még mindig ránézett és mosolygott hozzá, - olyan önmagában bízó, bátor elszántsággal, ahogy Chilcote sohasem mosolygott életében. Azután teljes nyugalommal húzta vissza a kezét.

- Az asszonyok legnagyobb varázsa az élénk képzelet, - mondotta nyugodtan. - Anélkül nem volna az életnek színe; úgy lépnénk be az életbe és úgy lépnénk ki belőle ugyanazzal az érdektelen szürke valósággal.

Mikor itt újra elmosolyodott, Lillian lángszínűre gyúlt arccal húzódott vissza.

- Miért mondja ezt? - kérdezte.

Loder fölemelte a fejét. Minden perccel biztosabbnak érezte a helyzetet.

- Mert ez az álláspontom. Mint férfi, bámulom a maga képzelődését, de mint férfi, nem vagyok képes az okoskodását követni.

Mind a hang, mind a szó sértette az asszonyt.

- Tisztán látja ön a helyzetet? Tudja, hogy bármilyen terve van, én azt semmivé tehetem mind?

Loder most is szembe nézett vele.

- Nem tudok semmi ilyenről.

- Bevallja tehát, hogy ön nem Chilcote Jack?

- Sem be nem vallom, sem nem tagadom. Az én azonosságom világos. Húsz tanúm lesz rá, ha kell, aki megesküdjék rá bármely percben. Az a tény, hogy eddig nem hordtam gyűrűt, most meg hordok, nem igen fogja őket érdekelni.

- De bevallja - előttem, - hogy ön nem Jack.

- Nem vallok be és nem tagadok semmit. Csak ismételten szerencsét kívánok.

- Mihez?

- Ugyanazon kincshez. A képzelőerejéhez.

Lillian toppantott a lábával. De azután hirtelen legyőzte az indulatot.

- Bizonyítsa be, hogy tévedek, - mondotta, újraébredő izgalommal. - Vegye le a gyűrűt és mutassa meg a kezét.

Loder nyugodt mozdulattal tette a kezét hátra.

- Gyermekes kíváncsiságot nem szoktam kielégíteni, - mondotta mosolyogva.

Lillian szemén újra végigcikázott a harag.

- Egészen bizonyos ön abban, hogy bölcs dolgot tesz, ha így beszél?

Amaz csak nevetett.

- Fenyegetés ez?

- Meglehet.

- Akkor üres fenyegetés.

- Miért?

Mielőtt felelt volna, előbb várt egy kicsit, letekintve az asszonyra.

- Azt következtetem, hogy a maga terve az, hogy majd terjeszteni fogja ezt a képtelenséget; azt kívánva az emberektől, higgyék el, hogy Chilcote, akit maguk előtt látnak, nem Chilcote, hanem valaki más. Nos, ezt nehezebb feladatnak fogja találni, mint képzele. Kétkedő világban élünk és az emberek végtelenül ragaszkodnak a saját érzékeik tanúságához. Valamennyien újságírók vagyunk manapság - mind tényeket kívánunk. Először is bizonyosságot kívánnak majd magától. És miben áll a bizonyossága? Abban, hogy Chilcote John, aki eddig nem szerette az ékszereket, most az utóbbi időben gyűrűt visel. Azonkívül az ön saját állítása az, - amelyre azonban tanut nem tud állítani, - hogy ha Chilcote nem visel gyűrűt, akkor az ujján egy olyan forradás van, ami más ember kezéhez tartozik. Nem; - ha jól megvizsgáljuk a dolgot, nem merném állítani, hogy a maga története megállhat.

Itt megállt, mert a saját logikája szinte fölmelegítette. A jövő lehet, hogy Chilcote-é, de a jelen az övé, gondolta. És ezt a jelent, minden megmérhetetlen távlatu kilátásával most megmentette a katasztrófájától.

- Nem, - mondotta ismét. - Majd, ha lesz bizonyossága, akkor talán még beszélünk erről, de addig...

- Addig? - kérdezte Lillian föltekintve, de itt elhallgatott.

Az ajtó nyílt ki ugyanis és az inas, aki Lodert bebocsátotta, tiszteletteljesen lépett be a szobába.

- Tálalva van, - jelentette halk, illedelmes hangon.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET.

És Loder ott ebédelt Astrupp Lilliannél. Olyan korban élünk, amikor a társadalmi élet sokat vár - sőt sokat követel. Ott maradt ebédre; nem kihívó vakmerőségből, nem is gyávaságból, hanem mivel ez volt a helyesnek látszó; - az egyedüli dolog, amit tehetett. Loder előtt gyűlöletes volt minden, amit „jelenet”-nek lehetett volna nevezni, Lillian előtt egyszerűen ismeretlen. Az ő világában az emberek szerettek vagy gyűöltek, bosszúállók, vagy bohók voltak, sőt még talán különösök és vétkesek is; - de jeleneteket csak igen ritkán rögtönöztek. Loder ezt hallgatagon látta és hallgatagon vette tudomásul.

Valószínűleg rendkívül keveset ettek az ebéd alatt és igen sokat beszélgettek olyan tárgyakról, ami egyiküket sem érdekelte, de a fődolog rendben volt. Az ebéd végbement. A megszokásnak eleget tettek; a figyelő, néma cselédeknek, akik kiszolgálták őket, nem volt anyaguk a szóbeszédre. Az, hogy Loder ebéd után rögtön távozott, vagy az, hogy az utcára érve, ott, az ajtó előtt a megkönnyebbülés hosszú lélekzetével állott meg, az csak egyéni fontosságú dolog volt mindössze és így nem számított.

Chilcote házába érve azonnal a dolgozószobába sietett és Greeninget mindjárt elbocsátotta. De alig ült le a karosszékbe, hogy szivarra gyújtson, amikor Renwick lépett be, szokatlan fontoskodást és gyorsaságot árulva el, mialatt a behozott levéllel odasietett.

- Fraide úr embere hozta, sir, - magyarázta. - Mindenáron nekem magamnak akarta átadni, hogy bizonyosan átadjam. Feleletre vár.

Loder fölkelt és átvette a levelet, mialatt az izgalom és érdeklődés szinte megborzongatták. A száműzetésének ideje alatt lázas érdeklődéssel kísérte a politikai fejleményeket: - gyötrelmet állva ki amiatt, hogy részt akart volna azokban venni és folyton meg-megbénította, hogy Chilcote milyen magatartást tanusít.

Tudta, hogy a parlament föloszlása óta Oroszország nem tanusított támadó jellegű föllépést Meshed megszállásában, de tudta viszont azt is, hogy Fraide és követői kétkedve nézték a nagyhatalomnak ártalmatlan viselkedését; - éppen ezért pártvezére levelének láttára ezerféle sejtelen ébredt a lelkében.

Odafordulva a legközelebbi lámpához, föltépte a levél borítékát és feszült figyelemmel kezdte olvasni a levelet. Fraide saját kezeírása volt az; - az a világos, kissé régidivatu írás. Nyájas szemrehányással kezdődött azért, hogy Chilcote a multkori beszéd napja óta úgy került; azután rögtön, jellemző világossággal a tárgyra tért át.

Loder nagyon lassan és nagyon figyelmesen olvasta el a levelet, azután azzal a végtelen nyugodt magatartással, ami nála mindig a fölindulást födözte, odament az íróasztalhoz, írt egy rövid választ és átadta Renwicknek. De mikor az inas már az ajtó felé fordult, hirtelen visszahívta.

- Renwick, - mondta élénken, - ha odaadta ezt a levelet Fraide úr szolgájának, kérdezze meg Chilcotené asszonytól, szentelhet-e nekem öt percnyi időt?

Mikor Renwick becsukta az ajtót, Loder hirtelen támadt cselekvési vágygyal kezdett fel s alá járni. Egy pillanat alatt az élet egész jellege megváltozott. Tíz perccel ezelőtt még diadalmaszkodott abban a tudatban, hogy egy hajszálon függött a helyzete és mégis megmentette azt; de most ez a helyzet a maga tisztán társadalmi komplikációjával olyan kevésbé látszott fontosnak.

Hosszu léptei a kandallóhoz vitték és éppen háttal volt fordulva az ajtónak, amikor ennek a gombja megfordult. Loder odanézett, Éva izenetére várva; s ekkor az örömteljes meglepetés kifejezése lobbant föl az arcán. Éva maga volt az, aki ott állott az ajtóban.

Loder minden habozás nélkül szólalt meg:

- Éva, nagy ujságot mondok. Oroszország végre kimutatta a foga fehérét. Egy kozák csapat tegnap megtámadott két karavánt, egy angol kereskedő embereit. A dolog ott történt Meshedtől néhány mértföldnyire. A kalmárok ellenálltak, de az oroszok kiméretlenül használták az előnyüket. Két angolt megsebesítettek, akik közül az egyik azóta meg is halt, Fraide éppen most kapta a hírt, s ennek fontossága megmérhetetlen; rögtön megadja a szükséges lökést arra, hogy a parlament összeülése halaszthatatlan legyen.

Loder nagy komolysággal és szokatlanul gyorsan beszélt, s amikor elvégezte, előbbre lépett...

- De ez még nem minden, - folytatta. - Fraide azt akarja, hogy a nagy mozgalmat egy nagy beszéd indítsa meg... és engem kért föl annak a megtartására.

Éva hallgatva nézett rá s a férfi kiolvasta abból a néma tekintetből a saját gondolatainak visszhangját.

- És ön? - kérdezte most Éva fojtott hangon. - Milyen választ adott?

Loder némán nézte egy percig, sajátos gyönyört találva kipirult arcának és érdeklődéstől ragyogó szemének látásában; de aztán az erő tudatának, az érvényesülésre való alkalom visszanyertének hatása minden mást elsöpört a lelkéből.

- Elfogadtam, - mondta hirtelen. - Tehetne-e másképp bárki is, aki csupán ember?

Lodernek ilyen volt a hangulata a nagy kudarcnak és nagy sikernek ezen az estjén és a másnap változatlanul ugyanilyen hangulatban találta. Egyike volt azoknak a ritka egyéneknek, akik sohasem bánják meg másnap reggel, amit előtte való este ígérnek. Lassan mozdult meg, de akkor aztán, ha cselekedni kezdett, tettvágya el tudott söpörni minden akadályt. Új szerepe első napjaiban óvatosan haladt, félig gyönyörködve a játékban, félig bizalmatlanul nézve azt; de aztán a valóság és az események kézzelfogható ereje magával ragadta, mert most, először mérve magát össze magához illő emberekkel, megismerte végre saját súlyát is. Ez akkor történt, amikor szót emelt a husvéti szünetre való elnapolás ellen. Az erő tudatával együtt ébredt föl az is, ami aztán uralkodó vonásává vált egész tervének; az a vágy, hogy hatalmát kifejezésre is juttassa; az a vágy, amely vagy a boldogulása, vagy a romlása lesz minden erős embernek, aki az erejének egyszer már tudatára ébredt. Most már a felsőbbség volt az a pont, ahova nagyratörése érkezett. Az az ösztön már elejétől fogva munkálkodott benne, hogy Chilcote lába nyomait a saját lépései révén eltörölje egészen s most ez az ösztön már tudatos vágygyá lett nála. Benne volt ebben a világ teremtésének egész teóriája; az életrevalónak fönmaradása; és az a mélységes meggyőződés, hogy kettejük közül ő a derekabbik.

Ezzel a meggyőződéssel kezdte meg különös szerepének ezt a mostani fontos részét. A küszöbön álló politikai válság s a maga szerepe abban teljesen elfoglalták. A Fraide levelére következő hetekben teljes lélekkel a munkának adta magát. Írt, olvasott, tervezett lankadatlan fáradtsággal; sokszor enni is elfelejtett és aludni is csak akkor ment, ha már a teljes kimerültség kerülgette. A szó szoros értelmében csak annak az órának élt, amely vagy a bukást, vagy a diadalt volt neki meghozandó.

Napokig alig hagyta el a Grosvenor-teret, kivéve, ha a pártjával kellett értekeznie. Minden érdeke, minden szórakozása a munkájában rejtett. Ereje olyan volt, mint valami szilárd köfal, elméje pedig olyan éles, mint a köszörült acél. A pillanat az övé volt és akaratának pusztá

erejénél fogva félretett minden mást. Megfeledezett Chilcoteról és Lillianról, nem mert véletlenül kimentek az eszéből, hanem mert ki akarta zárni őket onnan.

Évát is ritkán látta. Amikor egy férfi a képességeinek legjavát viszi a küzdelembe, a munkára, ami szemében a legjobb ügynek látszik, akkor az asszony számára nem igen van ott hely és szükség sincs rá. Az asszony szerepe előbb van - és utóbb. Az asszony lelkesít, kárpótol, vagy kiegészít; de a tett végrehajtása, az alkotás a férfié egyedül. Ennek a ki nem mondott szabálynak minden igazi nő a tudatában van és enged is neki.

Éva figyelte a munka menetét és szíve mélyén úgy érezte, hogy ez a pusztá figyelés többet jelentett számára a való életből, mint bármi más cselekvés, amit valaha ismert. Csak néző volt, igaz, de olyan néző, aki mintha az aréna lépcsőin állt volna, olyan néző, akinek csak egyetlen lépést kell tennie, hogy lába alatt érezze a porondot és arcán a küzdelem forró lehelletét.

Voltak órák, amikor Loder úgyszólván még a létezéséről is megfeledezett Évának, de ez sohasem bántotta az asszonyt. Tudta, hogy mielőtt a délután elmúlnék egészen, mindenesetre be fog jönni az ő nappalijába; elgondolkozó arccal, a két keze könyvekkel vagy írásokkal tele; aztán levetve magát az egyik kényelmes és mégis munkára való székbe, röviden teát kér. Ez a perc volt Éva számára a diadal és jutalom perce, mert maga az, hogy férje ilyen önkéntelenül jött be, megkétszerezte ennek az értékét. Ilyenkor ott ült néha egy félóraig is, elmerült tekintettel, vagy ellenkezőleg éles, átható pillantással nézve a tűzbe, mialatt a gondolatai rendbe verődtek. Néha teljesen néma maradt az egész félóra alatt, máskor magában mondott néhány szót, mialatt a jegyzeteit futotta át, de néha ritkán, beszélt is; eszméit és elméleteit az olyan ember kedvtelésével adva elő, aki tudja, hogy elemében van; míg Éva csendesen itta a teáját vagy pedig nyugodtan öltögetett a himzésén.

Tökéletes hallgatónak bizonyult ilyenkor. Itt-ott bátorította valami elmés megjegyzéssel, de sohasem szakította félbe. Tudta, mikor hallgasson és mikor beszéljen; mikor szorítsa háttérbe a saját egyéniségét és mikor érvényesítse azt. Loder öntudatlanul is hozzá menekült, nyugalmat keresve a feszült készülődés e napjaiban; csaknem úgy viselkedett vele szemben, mintha Éva a testvéröccse lett volna; férfi, mint ő; bízott a titoktartásában; s mintegy jogát tartotta arra, hogy rokonszenvért, megértésért, barátságért hozzá forduljon. Néha, amint ott ültek a gazdag, meleg színezetű, otthonias szobában, Éva abbahagyta a munkáját s engedte, hogy a gondolatai elkalandozzanak egy olyan időpontig, amikor majd - a nagy próba idejének beteltével, - férje szükségképpen mást is kell, hogy keressen a pusztá megpihenésén kívül. De itt aztán gondolatai hirtelen megszakadtak és arcát elöntötte a vér lángoló színe.

Loder ezalatt dolgozott kitartóan. Minden nappal, amely Fraide tervének keresztülvitelét közelebb hozta, tevékenysége csak nőtt, valamint nőtt a helyzet izgató feszültsége is. Mert hiszen úgy, amint megvoltak a lelkesültség órái is, nem hiányoztak a tudatraébredés sötét órái sem.

Mert hiszen derék dolog az, ha valaki pusztán az akarat erejénél fogva el bír üzni a lelkéből egy kísértetet, csakhogy voltaképp magát azt a gondolatot kellene a lelkéből kiirtani, amely azt a rémképet odavarázsolta. Lillian a maga bebizonyíthatlan állításával és múltó érdeklődésével nem szerzett neki igazi nyugtalanságot; de Chilcote és Chilcotenak esetleges hívása ez már komolyabb kérdés volt s akadtak percek, amikor súlyos sötétséggel borult a lelkére.

- Mi lenne akkor, - kérdezte magától, - ha a teljesülés percében?... - De itt mindannyiszor megszakította gondolkozásának fonalát és megkettőztetett buzgalommal tért vissza az előkészület munkájához.

Fölvirradt az utolsó reggel is és ekkor történt, hogy először lélezett igazán szabadon.

Korán kelt annak a napnak a reggelén, amely az ő nagy mérkőzésének volt a napja; és lassan öltözködött fel. Csodaszép reggel volt; mintha a tavasz fogalma lett volna megtestesülve a levegőben, a halvány kék égben, a langyos napfény fénykévéiben, amelyek táncolva rezegtek a tükörtől az öltöző-asztalig, onnan meg a képekig, ott a Chilcote tágas, nagy szobájában... A napnak táncoló mozgása hirtelen a régi idők egyik emlékét ébresztette föl Loder lelkében; amikor még gyermekkorában egyszer azt hagyták meg neki, hogy figyelje meg a napnak ezt a sajátságos, játékos mozgását. Ez a rég elfeledettnek gondolt emlék most valami ifju érzéssel töltötte el a lelkét. Még szilárdabb elhatározással egyenesedett ki, aztán kilépve a folyosóra, lement a lépcsőn s útközben még füttyült is egy-két ütemet, valami élénk dallamból.

Éva már ott várta a reggeli szobában. Belépésére föltekintett, elpirult és mosolygott. Arca nagyon fiatalos volt és viruló s valami ugyanolyan színű halványkék ruhát viselt, amilyent Loder az első idejöttekor látott rajta.

Éppen egy nyitott levélről tekintett föl, amint Loder belépett; az ablakon beömlő napfény egy kévéje éppen befoglalta egy fényes csíkban az egész alakot; megélénkítve kék szemének, kék ruhájának színét, meg azét az ibolyabokrétáét is, amely az öve mellé volt tűzve. Loder még mindig korábbi benyomásainak hatása alatt állva, úgy érezte, hogy Éva maga valami ifjúi eszménynek a megtestesülése, valami olyan, amit elvesztett, aztán keresve keresett és végre megtalált. Annak azon tudata, hogy tulajdonkép mit is érez Éva iránt, ekkor támadt a lelkében, ekkor, mialatt ott állt, reátekintve. Ez az öntudat körüllebegte, megérintette a szárnyával, aztán föltrebbent és elszállt ismét. A hozzá hasonló emberek, az olyanok, akik éleslátásuk a pályájuk nagy dolgaiban s akik szilárdan kezükben is tudják aztán tartani, amit egyszer megragadtak, gyakran igen késedelmezők abban, ha a saját lelkükbe kell belelátni. Bámulattal tekintett Évára, elismerte még azt is, hogy felindulás ébred benne a láttára, de arra kísérletet sem tett, hogy a maga esetét tisztán lássa. Ezt éppen oly kevésbé tudta volna szavakba önteni, mint ahogy nem tudta volna megmondani, milyen nap is volt az, amikor először történt az, hogy reggelizni lejőve, pontban nyolc órakor Évát már ott találta reá várakozva. Az az idő még nem jött el, amikor mind az ilyen kis részletek teljes világosságban emelkednek ki s úgy állanak ott a maguk helyén, élesen kidomborodva. Most, e percben, ifjúsága tért hozzá vissza; tudta, hogy itt, ebben az ezer kellemes dolgot rejtő világban most még társra is akadt a mai reggel idejére; és érezte mindenekfölött a saját képességeit; érezte nyugodt, erős meggyőződéssel. Mindez keresztül csillant a lelkén, abban a pillanatban, amint a szobába lépve odament a reggeli asztalhoz. Akkor aztán, mialatt szeme tetszéssel nyugodott az ezüst- és porcellántárgyak szemgyönyörködtető látványán, mialatt érzéke teljesen tudatában volt az Éva ibolyacsokrából eredő friss, fűszagu illatnak, akkor történt az, hogy a rettegett, a késlekedő csapás lesújtott, a késlekedésben szinte felgyülemlett erővel.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

A csapás egy levél alakjában sujtott be, amely ott várt reá, a tányérjára téve. Olcsó, silány papirosra volt írva, elferdített írással s az egész levél nem volt több féllapnál. Loder lassan olvasta el, elméjében szinte szótagolva azt; amikor aztán letette és föltekintett, látta, hogy Éva szeme rajta függ az ő arcán aggodalmas feszültséggel. Mintha megint ott látott volna visszatükröződni valamit a maga érzéseiből azon az arcon. A rázkódtatás megacélozta. Fölvette a levelet és lassan darabokra tépte.

- El kell mennem hazulról, - mondta nagyon lassan. - Most, rögtön.

A hangja hideg volt és kemény, míg ezt mondta.

Éva meglepetve nézett a szemébe, szinte kutatóan.

- Most, rögtön, - reggeli nélkül?

- Oh, nem vagyok éhes; - felelt Loder s felállva, odament a kandallóhoz, ahol a levelet beledobta a tűzbe. - Ezt most nem annyira óvatosságból tette, mint tisztán kényszerből, mert érezte, hogy tennie kell valamit, mozdulnia kell, ha csak éppen a szobán megy is keresztül.

Éva tekintete követte.

- Rossz hírt kapott? - kérdezte aggódva.

Pedig nem volt szokása a választ sürgetni, de most a pillanat sajátságos volta indította erre.

- Nem, - felelt amaz röviden. - Üzleti dolog. Ezt tegnap írták, már tegnap este meg kellett volna kapnom.

Éva tágranyilt szemmel nézett rá.

- De senki sem végez üzleti dolgot már reggel nyolckor, - kezdte, de hirtelen elhallgatott.

Loder anélkül, hogy engedelmet kérne, vagy búcsút mondana egy szóval is, kilépett az ajtón s lement az előcsarnokba.

Sietve vett föl egy kalapot onnan s az utcára lépve, gyors léptekkel haladt a gyalogjárón a Grosvenor-tér sarkáig; amikor pedig a tér már mögötte maradt, akkor egyenesen futásnak eredt. Futott, a híre-neve veszélyeztetésével; a méltósága kockáztatásával; futott, amíg bérkocsit tudott szólítani. Odahívta, fölugrott a kocsiba s csak amikor a kocsis már megindította a lovat, akkor gondolta végig először annak a jelentőségét, ami történt.

A dolgokkal való szembenézés is lassan támadt a természetében, csakúgy, mint a cselekvés vágya, de amikor aztán megjött, csodás volt annak az átható ereje. Nem átkozódott, amint az ülésen hátradőlve gépiesen figyelte a dolgukra siető emberek áradatát, meg a megkésített zöldeges kocsikat, amelyek szinte eltorlaszolták az utat a Strand meg a Covent Garden között. Nem, az átkozódás nem mondott volna semmit; amit érzett, az mélyebb volt minden szónál. De szája keményen össze volt zárva és szeme jéghidegen tekintett a világba.

A törvényszéki palota előtt elküldte a kocsit, és gyalog haladt a Clifford's Inn felé. Amint a jól ismert kapubejárathoz ért, a hideg borzongatta. A tiszta, derült reggeli fényben még inkább a holt remények, holt törekvések, holt vállalkozások tanyájának látszott a hely, mint valaha. Mintha a haladó élet teljesen megfeledezett volna erről a helyről. Magában a levegőben is volt valami a teljesületlen vágyakból.

Sietős léptekkel ment át az udvaron, de ajka mintha még jobban összeszorult volna, amint a maga házának kapuboltja alá ért.

Amint a lépcsőn fölfelé haladt, akkor tűnt elébe az élet első jele ezen a kihalt helyen. A másodemeleti lakásból egy macska jött eléje, amint meglátta és odadörzsölődve a lábához, ragaszkodó kitartással ment föl utána.

A saját ajtaja előtt Loder megállt egy percre. A küszöbön ott állt a szokott reggeli tejes kanna; Chilcote tehát vagy nem kelt még föl, vagy nem volt étvágya a reggelihez. Ennek a gondolatára elmosolyodott, de ez a mosolygás nemhogy meglágyította volna az arcát, inkább még keményebbre változtatta azt. Erre kivette zsebéből a másolat-kulcsot, amelyet mindig magánál hordott, csendesén a zárba tolta és kinyitotta az ajtót.

Kellemetlen, fülledt szag fogadta abban a kis átjáróban, amely a nappaliból a hálósobába vezetett; a whisky szaga, állott, hideg szivarfüsttel elvegyülve. Gyors mozdulattal lökte be a hálósoba ajtaját, de a küszöbön megállt s arcán a megvetés és undorodás kifejezése jelent meg.

Első pillanatban nem is látta tisztán a szoba részleteit, mert a félig összevont függönyöktől csak homályos világítása volt a szobának, de, amint szeme szokni kezdett a sötétséghez, lassan megértette mindennek a jelentőségét.

Az egész szobának valami zilált, csaknem korhelyes volt a képe; annak a szobának, amely, amíg ő lakta, szigorú, csaknem szerzetesileg rendben volt tartva. Az egyszerű öltöző-asztal tele volt szórva cigaretta-végekkel s egymást érték a barna meg fekete foltok, ott, ahol az égve hagyott szivartönkök megpörkölték az asztalt. Egyik sarkán egy vizeskorsó, meg egy whiskysüveg voltak dülösen egymásnak támasztva, a másik végén meg egy feldöntött pohár hevert valami folyadék tócsájában. Az egész kép undorító volt, szinte émelyítő. Loder tekintete akaratlanul is az ágy felé fordult s ott maradt, mintegy odaláncolva.

A keskeny matracon, amelyről a takarók rendetlen csomóban estek le, ott feküdt Chilcote. Teljesen fel volt öltözve Loder viseltes, bolyhos öltönyébe; gallérja nyitva; felső ajka és álla borotvátlan; egyik keze bágyadtan fogózott a vánkosba, a másik lecsüggött az ágy széle mellett. Arca, amely oly sápadt volt, hogy szinte földfakóba játszott, akár álarc is lehetett volna, ha néha-néha végig nem fut rajta valami rángás, ugyanakkor, amikor valami ilyen összehorzadás az egész testét is meg-megrázta. Hogy az egész visszariasztó hatás teljes legyen, hajának egy csomója előre hullott és összezsapzottan tapadt a homlokához.

Loder némán állt ott, egy pillanatig elrémülve és lebűvölve attól, amit látott. Még ez iszonyatos ziláltság ellenére is meglepte az a nagy hasonlatosság, az, amely most már súlypontjává lett az ő egész életének. Meglepte, sőt úgy hatott rá, mintha ütés érte volna. Az az ember, aki ott hevert, az ő volt, ő maga, hozzákötve valami titkos, megmagyarázhatatlan kötelékkel. Amint ez a gondolat megkapta, hirtelen elfordult és odalépett az öltözőasztalhoz; ott aztán fölösleges erélyt fejtve ki, széthúzta a függönyöket és az ablakot is kitárta sarkig; ezután megint odafordult az ágyhoz. Uralkodó ösztöne az volt, hogy bármi történjék is, de felébressze Chilcote-ot s megszabaduljon ettől az iszonyu, titokzatos jelenléttől, amelynek olyan egyéni borzalma volt reá nézve. Odahajolva az ágyhoz, vállon fogta Chilcote-ot és megrázta. Ez nem volt kerülgetésre való perc és Loder érintése kemény volt, amint hozzá fogott az ébresztéshez.

Az első rázásra Chilcote meg sem mozdult; agya, amelyet a rendszeres vétek eltompított, csak lanyhán közvetítette az érzékekre ható benyomásokat a léleknek; de amikor a vállán erősebbé vált az ujjak szorítása, akkor idegrendszere hirtelen rázkódással tért vissza az öntudatra. Borzongás rázta meg egész testét; félig fölemelkedett az ágyban, aztán megint visszahanyatlott hirtelen.

- Oh, - hördült föl reszkető ajakkal. - Oh!...

A hang olyan volt, mintha valami kényszer erőszakolta volna ki belőle.

Ijesztő hangja egészen megrémítette Lodert.

- Ébredjen föl, ember! Én vagyok, Loder!

A másik megint összerándult, aztán felülve, rámeredt a vendégére.

- Loder? - kérdezte kételkedve. - Loder? - Majd megváltozott arckifejezéssel folytatta: - Jó Isten! Milyen megkönnyebbülés!

Olyan hevességgel mondta ezt, hogy Loder akaratlanul is hátrált pár lépéssel.

Chilcote elnevette magát, rekedt hangon, aztán fölemelte reszkető kezét a világosság ellen.

- Jó... Jól van, Loder. Nagyon jól van. Csakhogy... csakhogy borzasztó rossz álmom volt. De az Istenért, ember, csukja be azt az ablakot! - kiáltott összeborzongva, mialatt összecsapzott haját régi ingerlékenységével dobta vissza a homlokáról.

Loder némán ment az ablakhoz, hogy becsukja. A Chilcote-on végbement szemmel látható változás jobban megrendítette, mint azt önmaga előtt is bevallotta. Hiszen szeszélyesnek, nyugtalanak, idegesnek máskor is látta már, de ily teljesen ziláltnak még soha. A tehetetlenség és undorodás érzésével állt meg az ablaknál, rámeredve a háztetőre, anélkül, hogy azért látott volna valamit.

De Chilcote nyugtalanul követte a szemével s most, hogy Loder megállt, Chilcotenak az arca is megélénkült egy kicsit.

- Jó Isten, Loder, - mondta, - milyen megkönnyebbülés volt, amikor magát megláttam. Azt álmodtam, hogy a pokolban voltam; sokkal iszonyúbb pokolban, mint amilyenről prédikálnak!

Itt elnevette magát, hogy bátorodjék, de a hangja szánalmasan reszketett.

Loder, aki küzdeni jött ide, némán állt ott és határozatlanul.

- Iszonyu volt; rettenetes. Nem volt ott tűz meg kénkö, de volt valami rosszabb. Nagy, gúnyolódással telt terve volt az a büntetésnek, minden embere oda volt láncolva a saját vétkéhez; azt a dolgot, ami itt a romlását okozta, nemhogy megvonták volna tőle, hanem inkább rákényszerítették. Nem képzelem, milyen iszonyu volt! - Itt idegesen rándult össze és fölemelte a hangját. - Képzeld el, amikor az embert jól lakatják valamivel a jóllakás végső határain túl. Amikor az kezdi üldözni az embert, tolakodva és terhére esve az embernek, ami után egész életünkben rohantunk.

Kimerülve hallgatott el és ez a pillanat Lodernek is meghozta az elhatározást. Szemet hunyt a Chilcote hangjából kiérző gyötrelmre; nem akart tudomást venni megváltozott arcáról sem. Kemény elszántsággal szedte össze a gondolatait. Végre magára és a saját érdekeire is gondolnia kell. Most, ebben a pillanatban Chilcote még csak rom volt, akinek nincs is vágya az újra éledésre, de nem lehetett jól állni érte, vajjon, egy óra múlva nem nyeri-e vissza öntudatát eléggé arra, hogy ragaszkodjék ahhoz, ami tegnapi levelének megírására ösztönözte. Igen; magára is kell gondolnia. Az erősnek, az életrevalónak győzelme a gyöngye fölött, ez a világ egyetlen, igaz elmélete. Chilcotenak volt egyszer tehetsége, nevelése, szerencséje, és Chilcote mindazt szántszándékkal eldobta magától. Megszilárdulva e gondolat hatása alatt, Loder lassan visszament az ágyhoz.

- Hallgasson ide! - mondta. - Ön írt nekem tegnap.

Hangja igen kemény volt. Hiszen harcolni jött ide!

Chilcote hirtelen föltekintett. Ajka görcsösen szorult össze és arcán új aggodalom kifejezése jelent meg.

- Loder! - kiáltott közbe. - Loder! Kérem, jöjjön ide!

Loder vonakodva engedett. Közelebb lépett és odahajolt az ágy fölé.

A másik megfogta a karját rángatózó, remegő ujjaival.

- Nézze, Loder... nekem... nekem olyan rettenetes éjszakám volt; tudja, az... az idegeim!

Loder hirtelen támadt utálattal húzódott el.

- Nem gondolja, hogy ezt elhagyhatnánk? - kérdezte.

De Chilcote tekintete tévetegeen siklott Loder arcáról az öltöző-asztal felé; ott meg lázasan röpködött egyik dologról a másikra.

- Loder, nem látja, van ott a kandallón, vagy az öltöző-asztalon egy... egy üveg tabloid?

Idegesen könyökölt fel és szeme nyugtalanul révedezett volna.

- Olyan, olyan borzasztó éjszakám volt; az idegeim össze vannak zilálva; és azt gondoltam... azt gondoltam... - Itt elakadt.

Amint az öntudata jobban visszatért, az idegeiben végbement rombolás egyre észrevehetőbbé vált. Az ébredés első percében az az öröm, hogy valakit ott lát maga mellett, elnyomott minden mást; de most, hogy magához tért, nyomorult állapota szembetűnővé vált teljesen. Loder szinte megzavarodva kezdte újra, bár szigorú hangon:

- Chilcote!

De Chilcote megint csak megkapta a karját s a kabátujját kezdte huzgálni.

- Hol van az az orvosság, az a csillapító? Igazán... igazán kell valamit tennem, amikor az idegeim úgy gyötörnek.

Izgalmában már arról is megfeledkezett, hogy Loder régen be van avatva a titkába. Még ebben a helyzetben is megpróbált ragaszkodni ahhoz, hogy a titkát rejtegesse s a rég megszokott hazugság egészen könnyedén, természetesen tolt az ajkára. Aztán egyszerre valami új rémület ragadta meg; ujjai görcsösen szorultak össze, mialatt szeme társára meredt.

- Nem látja, Loder? Én nem látok jól; a nap nagyon vakít. Látja az üveget? - kiáltotta, miközben türelmetlenül emelkedett föl.

Loder azonban visszanyomta a vánkosára. Mindenáron nyugodt akart maradni, hogy keresztül vigye azt, amiért idejött, bármilyen zűrzavar vegye is körül.

- Chilcote, - kezdte újra; - ön tegnap este értem küldött és én rögtön reggel idesiettem, hogy elmondjam...

Chilcote azonban azzal az erővel, amit csak az izgalom kölcsönzött neki, félretaszította Loder kezét.

- Uristen, ha elveszett volna; ha valaki elvitte volna! - kiáltotta s már az elképzelt baj is egészen összerázta.

Felült s a homlokát kiverte a veríték, mialatt egész megrongált szervezete remegett az ijesztő gondolatától.

Loder összeszorította az ajkát erre a látványra.

- Ott van a kandallón, - mondta aztán hidegen.

Chilcoteból kitört a megkönnyebbülés sóhaja s minden arcizma megernyedt. Egy pillanatra visszadőlt a vánkosra, lehunyt szemmel, aztán a gyötrő kívánság újra fölébredt. Fölnyitotta a szemét s mereven nézett társára.

- Adj ide! Hamar! Tüstént, Loder. Ott egy pohár meg víz és whisky. El kell olvasztani, tudja!
- mondta s izgalomban már nyujtotta is érte a kezét.

De Loder csak állt mozdulatlanul. Hiszen harcolni jött ide. Hogy követelje, kérje, ha kell, hadd legyen az az egy óra, az az óra, amely jutalma, igazolása lett volna minden munkájának. Makacs elszántsággal tett még egy kísérletet.

- Chilcote! Ön tegnap visszahítt...

De itt megint félbeszakította valami. Chilcote fölült hirtelen és régi ingerlékenységének hatása alatt feléje ütött a balkezelével.

- A pokolba magával, mit beszél annyit? Nézzen rám! Ide azt az orvosságot! Ha mondom, hogy kell!

A lélekzete is elfogyott és köhögés tört ki rajta, ami csak úgy rázta az egész testét.

Loder odament az öltöző-asztalhoz, aztán újra vissza az ágyhoz. Lelkében hevesen tombolt a küzdelem.

Chilcote-nak megint megnyílt az ajka.

- Loder, - mondta halkan, de végzetes izgalomban, - Loder, nekem minden áron kell az a szer. Minden áron!...

Újra föl akart emelkedni, de nem bírta.

Loder elfordult.

- Loder! Az Isten szerelméért!

A másik hevesen fordult oda hozzá:

- De az Istenért, ember, - kezdte.

Ekkor azonban a hangja egyszerre elváltozott. Az, ami csak homályosan lappangott az elméjében, most egyszerre alakot öltött.

- Jól van, - mondta. - Maradjon békében!...

Azzal odament az asztalhoz, amelyen az üres pohár hevert; hirtelen teletöltötte s odavívta azt a kandallóhoz, amelynek párkányán a kis üveg hevert, megállott, visszatekintve az ágy felé.

- Hányat? - kérdezte röviden.

Chilcote fölemelte a fejét. Arca kínosan meg volt nyúlva, de a lázas tűz a szemében csak fokozódott.

- Ötöt, - felelte mohón, - ötöt!

- Ötöt?

Loder akaratlanul is lejjebb eresztette a kezében tartott üveget. Tudta Chilcote előbbi vallomásaiból, mennyi morfint tartalmaz egy-egy tabloid, s így tudta azt is, hogy öt pirula, ha nem is életveszélyes talán, de mindenesetre kivételes nagy adag, még olyannak is, aki hozzá van már szokva a szerhez. Loder elhatározása függőben maradt egy darabig, de aztán csakhamar felülkerekedett az öntudatlan, alapvető önzés, amelyre jelleme építve volt. Kárhóztatni való, talán egyenesen vétkes dolog is, hogy valaki ilyen testi és lelki állapotban levő embernek az esztelen óhaját teljesítse. De amikor a világegyetem törvényei az egyéni érvénye-

sülést kívánják és arra készítetnek mindenkit, hogy vágya legyen valamit magához ragadva azt meg is tartani. Gyorsabb átgondolással, mint amire életében valaha emlékezett, átlátta, milyen rést nyer azzal, ha enged Chilcote kérésének. Ránézett arra a mohó, megkínzott arcra és nyugtalan szemre; s ekkor, mintegy látomás gyanánt a saját képe tűnt föl előtte; a lemúlt tíz esztendő szakadatlan munkája, aztán a lassan ébredező nagyratörés s végre az az uralkodó felelősség, amelyet már-már el is nyert azóta. Amint ez a kép kiegészedett a lelkében, hirtelen fölemelte a kezét és az öt tabloidot egymásután ejtette bele a pohárba...

HUSZONHATODIK FEJEZET.

Amikor a lépés már meg volt téve, akkor nem állt Loder természetében az, hogy sokáig töprengjen rajta utólag is. Arcán nyugalom ült, az elszántság nyugalma, amikor az ajtót bezárva lement a csendes udvarra. A Chilcote képe, egész siralmas állapota és a sivár környezet nem olyan képek voltak, hogy nagyon könnyen lehetett volna a lélek háttérébe szorítani vissza; erős akarat kellett volna ahhoz, de ha az egész pokol, tele ilyen látványokkal, támadt volna is ellene, ezen a reggelen az sem rémítette volna meg, mialatt észrevétlenül elhagyva a gyűlöletesen jól ismert udvar gyepes négyszögét, fáit, kövezetét, végigment a Strandon az élet és a cselekvés elé haladva.

Amint ment, léptei egyre gyorsabbá és acélosabbá váltak. Most látta csak át először, mekkora erőfeszítésen ment át a lemult napokban; az a természetellenes feszültség, amivel várta a bizonytalan, de mindig lehetséges visszahívást, csak még lázasabbá tette számára a munkát is, meg az egész életet is. És most aztán, amint ment, ment előre, a visszahatás abban nyilatkozott meg, hogy a megkönnyebbülésnek, a nyugalomnak, biztonságnak olyan érzése szállta meg, amelyért a világon semmiféle ár nem látszott túlságos nagynak. Az a pillanat, melyért élt öntudatlanul az egész idő alatt, mióta csak Chilcote azt az emlékezetes javaslatot tette neki, most már itt volt előtte, megszerezve és megőrizve a saját cselekvése révén.

A Clifford's Inn-től a Grosvenor-térig vivő gyaloglás elég hosszú volt arra, hogy bármily erős benyomást szerzett legyen is neki ez a találkozás, az eloszolják, úgy, hogy mire a jól ismert ház elé ért, már lelkileg eléggé szilárdnak érezte magát arra, hogy Évát fölkereshesse a reggeli szobában. Sejtette, hogy még ott fogja várni.

Így tehát szembekerült az imént azzal az akadálylyal, amely romlással fenyegette minden tervét; szembe került vele, de el is hárította és most azzal az összpontosító erővel, amely uralkodó vonása volt, egyszersmind ki is tudta már vetni az elméjéből teljesen. Attól a perctől fogva, hogy belépett Chilcote házába, többé árnya sem borult lelkére semmiféle kétségnek. Érzései egész egyszerűségükben állottak előtte. A helyzet ez volt: teljes erejéből óhajtott egy alkalom elérkeztét; egy tényező akadály gyanánt emelkedett elébe és ő, az erő jogánál fogva elhárította azt az akadályt. Ennek az érvelésnek a meggyőző ereje éppen a nagy egyszerűségében rejtett és ha szüksége lett volna valamire, ami munkájához erőt adjon neki, akkor ott volt az a hatalmas tudat, hogy sikerült egy nagy nehézséget megsemmisítenie.

Ez a nap, az újra összeült parlament megnyitása volt az a nap, amikor Fraide ki akarta játszani a nagy kártyáját. A karavánokról szóló hír megérkezése óta tíz nap telt el s ezalatt a közvélemény annyira kezdett már vele foglalkozni, hogy Loder támadásának magát ezt az eseményt kellett súlypont gyanánt fölhasználni, mert, mint Lakeley mondta: „A közvéleményben egy megölt angol alattvalónak nagyobb a súlya, mint az egész keleti kérdésé.” Úgy volt elrendezve, hogy Loder az interpellációk után áll majd föl szólásra reggel és engedelmet kér arra, hogy a Ház elnapolását javasolhassa „halaszthatatlanul fontos dologban” ugyanis, mert az angol alattvalók élete sem biztos már a meshed-i kerületben; és ily módon, - mivel az engedelmet meg fogja szerezni neki negyven olyan képviselő felállása, akik a javaslatot támogatják - az út tiszta lesz ahhoz, hogy Loder az esti ülésen már a mozgalmat magát hozhassa javaslatba. Elméjében egészen elrendezte már a programot, amikor reggelijét befejezve visszavonult a dolgozószobájába, hogy beszédjét még egyszer utoljára átnézze, mielőtt még egy korai pártértekezlet elszólítaná hazulról. De a körülmények ismét megváltoztatták a tervét. Alig kezdte a jegyzeteit rendezni s alig húzta oda a karszéket Chilcote íróasztala elé, amikor Renwick lépett a szobába ugyanazzal a fontos alázattal, mint a minap.

- Levél jött Fraide úrtól, sir. De nem várnak választ, - mondta szokatlan rövidezséggel.

Loder várt, míg Renwick elhagyta a szobát, aztán elkezdte a levelet olvasni.

„Édes barátom! Lakeley nagyon fontos híreket kapott Meshedből; nem hivatalos hír, de azért nem kevésbé ijesztő. Az orosz támadások az angol kalmárok ellen növekvőben vannak, és azt mondják, hogy a konzulátus közbelépését semmibe se vették az oroszok. Noha ez még megerősítésre vár, mégis szeretném, ha ezt is szemed előtt tartanád a ma esti beszédben. Azzal, hogy várakozó, részben akár készületlen állást foglalsz el, esetleg kitűnő fegyvert nyertél. Majd elmondom szóval is, mi a véleményem, ha találkozunk.

Igaz híved

Fraide Herbert.”

A levél, amely Fraide szokott tartózkodásával volt írva, nagy hatást tett Loderre. Az a gondolat, hogy az ő beszéde nemcsak olyan vélemények kifejezőjévé lehet, amelyek máris köztudomásúak, hanem hogy ő lehet hirdetőjévé egy nemzetileg nagyfontosságú fordulatnak, teljes nagyságában állott előtte. Már régen elolvasta Fraide levelét és még mindig ott ült, jegyzeteit meg sem nézve, tenyerébe hajtott fejjel, mélyen megrendülve arra a gondolatra, hogy ime, még nagyobb kilátások nyílnak tehát előtte, mint amilyenekre számított.

Ennek hatása alatt állt még akkor is, amikor megjelent a pártértekezleten, s amikor ezután Fraide-dal együtt költötte el a lunch-öt és vele ment aztán a Házba. Alig beszélgettek azalatt, hogy oda hajtattak Westminsterbe, mind a kettő sokkal jobban el volt foglalva a maga gondolataival, semhogy szólni tudott volna. Fraide csak egyszer célzott arra az eseményre, amelylyel mindkettőjük lelke úgy tele volt. Odahajolva Loderhez, bátorító mosolygással nézett rá s megérintette a karját.

- Chilcote! Ha itt lesz az idő, gondoldj arra, hogy minden bizalmam benned van.

Amikor Loder későbbi időkben visszagondolt erre a napra, sokszor csodálkozott, hogyan állhatta ki ily nyugodtan a helyzet óriási feszültségét. Hogy valaki ott üljön látszólag minden felindulás nélkül és várjon olyan hírekre, amelyek esetleg cselekvésének egész tervét, alapszínét megváltoztathatják, megpróbálta volna a legtapasztaltabbat is, az ujonc számára pedig egyenesen elviselhetetlenné kellett, hogy tegye a helyzetet. És ilyen körülmények között, ilyen eshetőségekre fölfegyverzetten kellett ott ülnie Chilcote helyén egész délután, a pártvezér utasításait követve. De ha a nap az ő számára nehézségekkel volt tele, mások számára viszont unalmat és csalódást rejtett az, mert az érdeklődés, amelyet a husvéti elnapolás kérdése ébresztett s amely ma az új ülőszék első napjával csak fokozódni kezdett reggel, már-már a kialvással kezdett fenyegetni, amint óra óra után mult el, anélkül, hogy csak jele is mutatkozott volna az összeütközésnek, amelyet titokban jóformán mindenki várt. Lassan, de félreismerhetetlenül már az elégedetlenség kezdett belopózni a Ház légkörébe, amint perc mult perc után és az ellenzék nem mozdult. Meghátrált volna Fraide a támadás gondolatától? Vagy a várakozás játékát akarta folytatni? Ez a kérdés újra meg újra előkerült, hogy pillanatnyi érdeklődést szítson, de ez csak azért lobbant föl, hogy kialudjék ismét, amint a napirend csak ment, ment lassan a maga útján.

A délután is eltelt már és a világosság sápadni kezdett. Loder mereven ülve Chilcote helyén, titkolt kíváncsisággal leste azoknak az arcát, akik a szárnyas ajtókon át a terembe léptek, de bármily figyelemmel nézte is, egyiken sem látta meg azt a hírt, amire várt. Az idő csak mult, gépiesen és egyhangúan. A kormány semleges magatartást választva, rendszeresen került minden veszedelemes tárgyat, mialatt az ellenzék, Fraide utasítása szerint cselekedve, inkább pártolta, mintsem akadályozta az elhalasztás programját. Pillanatnyira az oly várvavárt újra való összehívás kudarcnak kezdett már mutatkozni, és általános unatkozás után a Ház a valóságos föllélekzés érzésével kelt föl ebédelni.

De az eshetőségek fogalma sehol sem olyan ruganyos, mint a politikában. Félnyolckor este a Ház a csalódás és unatkozás hangulatával kelt föl; nyolc órakor pedig a folyosók, az előszobák, az egész épület zsongó, forrongó élet képévé változott egyetlen egy távirat érkezése folytán.

Csakugyan új fordulat híre jött, amint azt Fraide várta is, de olyan erővel jött, amilyenre még Fraide sem volt elkészülve. Az elrémülés és fölháborodás kitörése volt az, amivel az emberek ismételték egymás előtt azt a hírt, hogy Sir Brice-Field William, a meshedi angol főkonzul, - éppen akkor, midőn személyesen lépett közbe, hogy tekintélyét latba vesse az angol kalmárok érdekében, - egy orosz tiszt golyójától találva, - aki rátámadott a főkonzulra, - összerogyott és szörnyet halt.

Azok a percek, melyek a hír érkezését követték, sokkal zavarosabbak voltak, semhogy reájuk részletesen emlékezni tudna az ember. Két érzés vált egyre általánosabbá; először a határtalan elszörnyedés azon, hogy a mai fejlett civilizáció világában ilyen dolog megeshetik; másodsor pedig az emberi, mély sajnálkozás azon, hogy az államnak oly tisztelt és kiváló képviselőjének, mint Sir Brice-Field William, ilyen rettentő véget kellett érnie.

És ezeknek az érzelmeknek tudatában történt az, valamint annak tudatában is, hogy szavai most már nemcsak pártjának, de jóformán az egész országnak érzelmeit tolmácsolják, - hogy Loder fölállt, egy órával később, mintsem várták, készen a támadásra.

Egy pillanatig némán állott a helyén, úgy, mint azt az előbbi alkalommal is tette, de most más volt az erre indító ok, mint akkor. Tárgya annyira áthatotta, hogy a saját énjé most teljesen háttérbe szorult, s magának az ügynek nagy súlya adta neki azt a méltóságos önbizalmat, amivel szóba fogott.

Szavai úgy hatottak a feszült várakozás alatt fölgyülemlett indulatokra, mintha valaki kanócot értet a színültig telt puskaporos hordóhoz és a cselekedni vágyó, forrongó Házban olyan volt a villamos feszültség, aminél lelkesítőbb eszköz nem is juthatott volna Lodernek a nagy tett percében.

A puszta szavak ismétlésével kísérteni meg azt, hogy az ember fogalmat adjon Loder beszédéről, jóformán hiábavaló törekvés lenne. A szónoki képesség sokkal inkább a kedélyekre ható valami, sokkal inkább a szemnek, a fülnek, a hangnak és az egyéniségnek kérdése, semhogy megengedhetővé tenné a hideg szavakban való ismétlést. Azoknak, akik hallották beszélni azon a nevezetes április tizenharmadikán, úgy sincs szükségük arra, hogy azt szóval idézzék föl emlékükből; azok pedig, akik nem hallották, a szavak nem adhatnának arról fogalmat.

A cselekvés e nagy pillanatában egyszerre mitsem számított Loder szemében az, hogy előzetes készülleteinek javarészét egyszerűen hasznavehetetlenné változtatta ez a bénító erővel lecsapó hír. A saját képességének minden egyéb gondolat fölött uralkodó tudatában szinte örült annak, hogy nagyobb szabadság nyílik a számára. Nem vette tekintetbe többé, hogy a sors konzervatívnak szánta ezen a helyen, akit a hagyományos megszokás köt bizonyos formákhoz; ebben a nagy percben eléggé embernek érezte magát ahhoz, hogy érvényesíteni merjen bármilyen föllépést, amit a pillanatnyi ösztön sugalt neki. Elfeledkezett arról a didaktikus módról, amelylyel meg akarta mutatni, mennyire ismeri a tárgyat, amelyben Európa politikai életének egyik politikai tényezőjét kellett látnia a multra és a jövőre nézve egyaránt. A jelen dolgok erős és helyes méltányolni tudásával tisztán látta, milyen nagy érdekek azok, amelyeket a kezében tart. Ötven percig tartotta lebüvölve a Ház figyelmét, mialatt sürgetően, vakmerően, parancsolóan követelte a rögtöni cselekvést. Habozás nélkül mondotta ki, hogy a most érkezett megrendítő hír nem annyira mint szomorú tény áll az ember elé, mint inkább baljóslatu intelem azok számára, akik kezében az ország biztonsága

nyugszik. Végre, bevégzett tökéletességű ékesszólással emlékezett meg az olyan honfiak állhatatos hűségéről, mint Sir Brice-Field William, tántoríthatatlanul állnak meg kötelességeikben a birodalom szélső őrhelyén, bármilyen politikai bonyodalmak keletkezzenek is itthon.

Szavai végeztével csönd állott be; az a csönd, amelyet csak az igazi, mély hatások idéznek elő; de azután egyszerre hevesen, tomboló erővel tört ki a lelkesedés tapsa, letörve minden korlátot.

Azok közül való volt ez a kitörés, amit sem etiquette, sem más melléktekintet nem fojthat el. Amikor visszaült helyére, sápadtan, de lelkesülten, olyan lelkesedéssel, amilyent az ember egyszer-kétszer érezhet csak életében, a tetszés ott tombolt körülötte harsogva, elemi erővel, ellenállhatatlanul. Közel hozzá, a saját pártjabeliek arcát látta, izgalomban és diadalmasan; a másik oldalon ott tekintett reá Sefboroughnak és kormányának arca kényelmetlenül és megzavarodva.

A zaj nőttön-nőtt; végre azután csökkenni kezdett; és abban a részletes nyugalomban, ami lassan beállott, Fraide hajolt oda hozzá. Arcának nyugodt, méltóságos kifejezése változatlan volt most is, de szemében szokatlan fény tüzelt.

- Chilcote, - súgta, - nem neked kívánok szerencsét, nem is magamnak, hanem az országnak, azért, hogy egy nagy embere van benned.

A vita többi részlete gyorsan követte egymást; a Ház villamos levegője a cselekvés nagy hatalmára képesítette az embereket. Amint a Loder mellett való tüntetés véget ért, a külügyi államtitkár állott föl és óvatos válaszból kezdte védelmezni a kormány álláspontját.

Azután Fraide következett ritka és csiszolt szépségű beszédei egyikével. Mély érzéssel említette föl a személyes fájdalmat, amely a Perzsiából jött hír hallatára eltölti, azután a leg-erősebben hangsúlyozott helyesléssel csatlakozott Loder szavaihoz.

Fraide után egy-két liberális képviselő következett, végre Sefborough maga rekesztette be a vitát. Beszéde mesteri volt és folyékony; de bár nyugtalansága jól el volt rejtve a biztonságot színlelő könnyedség alá, azért az, hogy álláspontját megvédelmezze, mégis meghaladta az erejét; s mivel hatalmuk amúgy is meg volt már gyöngítve több ponton, - ennek kérdése ma eldőlt végleg.

A föloszlatás megtörtént óriási izgalmak között; - és megtörtént vele együtt a kormány bukása.

- - - - -

Félóra is eltelt már a leszavazás után, mikor Loder végre kiszabadult azok áradatából, akik szerencsét kívánni siettek hozzá s megkereshette Évát. Reggel úgy beszéltek meg, hogy a hölgyek karzatának bejáratánál fogja várni Éva az ülés végeztével.

Elválva azoktól, akik egészen az előcsarnokig kísérték, még a fölvonó gépre sem várt, csak gyalog szaladt föl a keskeny lépcsőn. Fönn azután egyszerre csak megállott. Az ajtóban, amely a karzathoz vezetett, már ott állott Éva. A hely csak homályosan volt megvilágítva, s hozzá még Éva az árnyékban állott, de Loder azért egy szempillantás alatt bizonyos volt benne, hogy ő az; talán a sötétben is képes lett volna ma látni, minden érzéktelenség annyira föl volt benne csigázva. Közelebb ment hozzá egy lépéssel, azután megint megállott. Egy pillantásra észrevette, hogy Éva szeme tele van könnyel, s az a fölindulás, amivel ezt észrevette, a legsajátságosabb volt, amit életében valaha érzett. Tehát itt is annak bizonyosságát látja, amire oly régen vágyott: a saját kiválóságáét. Ennek a bizonyoságnak hangja zúgott feléje ott benn is, mialatt ott állott Chilcote helyén; ez hangzott ki mindazok beszédjéből, akik baráti hangjai között és feléje nyujtott kezeinek sora előtt elhaladt a folyosón és most, ott az

elhagyatott karzat előtt mindennél mélyebb jelentőséggel ugyanezt a bizonyosságot nyeri Chilcote hitvesének a szeméből.

Habozás nélkül nyújtotta ki a kezét, hogy Éváét megfogja.

- Nem jöhettek előbb, - mondotta. - Félek, hogy nagyon megkéstem.

Éva mosolygott, hogy a könnyeit elrejtse, azután föltekintett.

- Igazán? - kérdezte. - Én magam nem tudom, hogy áll az idő; azt sem tudom, nappal van-e vagy éjjel.

Loder még mindig a kezében tartotta Éva kezét, úgy vezette le a lépcsőn; de amint az utolsó lépcsőfokhoz értek, az asszony visszavonta a kezét.

- A kocsiban! - szólott a fölizgatott boldogság halk nevetésével.

A lépcső alján Lodert újra ostrommal vették körül. Olyanok is köréje sereglettek, akiket látásból is alig ismert. A mámor szinte a levegőben volt; az az ösztönszerű megsejtés, hogy itt most egy új erő nyilatkozott meg, új korszak kezdődött; ez jóslatszerűen érintett minden lelket.

Keresztülhaladva az emberek lelkesült tömegén, egyszerre csak váratlanul Fraide-re és Lady Sarah-ra akadtak, akiket szintén körülvettek az ismerősök. Az ősz államférfi azonnal odasietett hozzájuk és karonfogva Lodert, vele ment le egészen Chilcote várakozó hintájáig.

Keveset beszélt mialatt mentek, de ujjainak szorítása erős volt Loder karján és arca pedig szokatlan tűzben égett. Amikor Éva és Loder elhelyezkedtek a kocsiban, Fraide odalépett a gyalogjáró szegélykövére. Most csak maguk voltak ott és Fraide behajolva a nyitott kocsiablakon, benyújtotta a kezét. Szótlánul fogta meg Éva kezét és sokáig tartotta azt, hosszú, szeretetteljes szorítással; azután elbocsátotta, de csak azért, hogy Loder kezét fogja meg.

- Jó éjt, Chilcote, - mondotta. - Méltó voltál erre az asszonyra! Jó éjszakát!

Ezzel hirtelen hátrafordult, hogy várakozó barátaihoz csatlakozzék. Egy pillanat múlva a lovak megindultak és Évát meg Lodert gyorsan vitte a kocsi ki a sötétségbe.

A férfi életének nagy pillanataival csakugyan úgy áll az, hogy az asszony szerepe azok *előtt* van - és azok után. Mintha Éva is sejtett volna valamit ennek az igazságából, mialatt lehunyta szemmel és félignyilt ajakkal ült ott, hátradőlve a kocsi sarkába. Úgy érezte, mintha az élet most érintette volna először, a boldog büszkeség e tökéletes pillanatában. Ez az óra az övé volt és ennek fölismerése vérhullámmal kergetett az arcába. Nem volt szükség ezt az órát sürgetni, erőltetni; úgy volt az tehát elvégezve, hogy eljőjön. Akár óhajtotta, akár nem; akár azon igyekezett, hogy közelebb hozza, akár azon, hogy eltávolítsa, - ennek az eljövetele elkerülhetetlen volt egészen.

Most hirtelen kinyitotta a szemét és kinézett a sötétbe; a sötétségbe, amely maga is szinte lüktetni látszott ezer meg ezer lélettől, melyek mind várakoztak, vágyakoztak a teljesülésre. Most már nem volt egyedül, nem állott elszigetelten, hanem egy volt, rokon volt az egész szegény, fenséges, vétkező, szerető emberiséggel. A büszkeség és boldogság könnyei újra előtörték szeméből. Azután hirtelen megtörtént az, aminek eljövetelét várta, mert érezte.

Loder odahajolt hozzá egészen közel. Éva látás nélkül is érezte közelségét; erős, hatalmas egyéniségének jelenléte volt az, amit érzett. Olyan összerezdüléssel, amelytől a lélekzete is elakadt, azt érezte, hogy a férfi karja átfogja a vállát, azután a hangja csendült a fülébe.

- Éva! Szeretem önt. Érti? Szeretem önt!

S azzal magához vonva, lehajolt hozzá és megcsókolta.

Amit Loder tett az életben, abba egész lelkét vitte bele. Ha adott, nagylelkűen adott; - ha gátat söpört el, akkor nem maradt abból kő kövön. Lassan ment nála bár az is, míg a saját képességeit fölismerte, de az érzelmeinek fölismerése még lassabban.

De most, hogy ez megnyilatkozott előtte, fölemelt homlokkal fogadta. Ennek az ujonnan jött szerelemnek gondolatába nem tolakodott bele sem a multnak, sem a jövőnek kérdése. Hogy szerették egymást és egyedül voltak, ez volt minden, amire gondolni tudott. Az az asszony ott mellette oly annyira Éva volt, - az egyetlen asszony, - mintha ott lettek volna a teremtés hajnalán az Éden-kertben; - és ebben a gondolatban a lelke szinte követelte amazt magának.

Nem beszélt, nem viselkedett hevesen a megértés e pillanatában. Nyugalommal cselekedett most is, a tudatos szándéknak azzal a teljességével, amit belevitt mindenbe. Új vonást fedezett föl magában s elég erős volt arra, hogy ne kelljen tartania, hogy gyöngének fog látszani, ha ezt elárulja.

Mialatt magához ölelve tartotta az asszonyt, ismételte neki ezt a vallomást újra meg újra, mintha az ismétlés megerősítené azt. Annak nem érezte szükségét, hogy tőle is megkérdezze, mit érez; - egy pillanat sugalma értette azt meg vele, mikor Éva ott állott a csarnok ajtajában; - de az ő maga meghódolása, az más kérdés volt egészen.

Mikor a kocsi befordult a Whitehall sarkánál és a Piccadilly néparadatába merült bele, Loder még egyszer lehajolt, míg Éva lágy haja az arcát érintette s ekkor a meleg érintés, meg a friss ibolyának finom, gyöngé illata, amely lelkében annyira az Éva gondolatát keltette föl, újult erővel ragadta meg.

- Éva, - szólalt meg hevesen. - Érti? Tudja, hogy mindig szerettem; mindig; kezdettől fogva?

És erre még közelebb hajolt, megcsókolva az ajkát, a homlokát, a haját.

A lovak e pillanatban lassítani kezdték a járást és a kocsi csakhamar megállott, elakadva a torlódásban, ami a Piccadilly Circus körül olyan gyakori.

Loder alig vette ezt észre, de Éva nevetve húzódott el tőle.

- Ne, nem szabad, - mondotta halkan; - nézze!

A kocsi éppen ott állott meg a nyugvópontul szolgáló kis köszigetnél, amelyen egész csapat ember állott, éppen a nagy villamlámpa fényénél, akik, csakúgy, mint ezek a kocsiban, átjutásra vártak. Loder futólag tekintett ki rájuk, azután ismét Évához fordult.

- Végre is mi egyebek, mint férfiak és nők? S azok megértenék, valamennyien.

Elnevette magát, de a karját azért visszavonta. Az, hogy Éva nőiesen a világi szokásokra gondolt, célt ért nála. A függés beismerését látta benne.

Egyideig némán ültek ott, míg az utcai lámpák lobogó világa és a tömeg hullámozó moraja behatolt hozzájuk. Eleinte érdekes volt a helyzet, de amint a percek multak, nyugtalanító kezdett lenni. Loder, figyelve az Éva arcán változó kifejezést, türelmetlen kezdett lenni a késedelem miatt, mert szeretett volna ettől a környező néptől távol, egyedül lenni ismét abban az illatos sötétségben.

Ennek a hatása alatt előrehajolt és kinyitotta a kocsi ablakát.

- Mi lehet ennek az oka? - kérdezte. - Hát nincs itt senki, aki szabályozza a közlekedést?

Volt valami parancsoló ingerültség a magatartásában. Éppen most jöve onnan, ahol a hatalmát annyira éreztethette, végtelenül bosszantó volt abban, hogy most a kívánságának ilyen hétköznapi dolog áll ellent.

- Nem lehetne innen valahogy kijutni?

Éva hallotta még, hogy ezt mondotta a kocsisnak; - azután nem hallott többé semmit.

Loder azért hajolt ki a kocsiból, hogy előretekintsen s lássa, mi okozza a torlódást, de ekkor annak a delejes vonzásnak következtében, ami tagadhatatlanul létezik, mégis egyenesen maga elé nézett, oda, arra a csoportra, amely ott a kőtáblán ácsorgott; s egyenesen arra az emberre, aki szinte érzéketlen közömbösséggel támaszkodott oda a lámpavashoz; egy borotvátlan állu, földfakó arcu, fénytelen szemű emberre, akinek a sapkája mélyen le volt húzva a szemébe.

Loder ránézett s a férfi észrevette és viszonozta a pillantását. Egyideig, amely szinte végtelennek tetszett, mintha fogvatartották volna egymás szemét, akkor azután Loder nagyon lassan visszahúzódott a kocsiba.

Mikor lehanyatlott az ülésre, Éva aggódva nézett rá.

- John! Történt valami? Milyen sápadt!

A férfi mosolyogni próbált.

- Nem, semmi, - felelte, de a hangja olyan színtelenné vált hirtelen, mintha egyszerre kihalt volna belőle minden parancsoló erő.

Az asszony közelebb hajolt hozzá s arcán az aggódó gyöngédség kifejezése áradt el.

- Bizonyára az izgalom. A mai megerőltetés.

Loder viszonozta a tekintetet, de azt meg sem kísértette, hogy megszorítsa az ujjakat, melyek az ő keze köré fonódtak.

- Lehet, - mondotta halkán. - A mai izgalom! És ez a visszahatás.

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

Másnap reggel nyolc órakor, - s megint reggeli előtt, - Loder ismét a Clifford's Inn felé sietett. Olyan gyorsasággal hagyta el Chilcote házát, amit csak igen nyomós ok magyarázhatott meg; járása gyors volt és egyenlőtlen; tartásában sem volt most ott az a máskor oly jellemző határozott szilárdság; halvány arcán mély fekete gyűrűk húzódtak a szem alatt, s ezek az árnyak arról a gyötrő, álmatlan éjszakáról beszéltek, amit úgy töltött, hogy szakadatlanul föl s alá járt Chilcote tágas szobájában. De a körülmények sajátságos csoportosulásánál fogva a két férfi között a hasonlatosság sohasem volt erősebb, teljesebb, mint éppen azon az április tizenkilencedikén, mikor Loder ott haladt végig a korai munkára indulók tömege és a buzgó újságárosok közt, akik már átlátták, milyen becses alkalom rájuk nézve a tegnapi politikai válság.

Ennek az ironiája akkor kapta meg teljes mértékben, mikor egy rikkancs, aki még a többinél is életrevalóbb volt, egyenesen odatartott elébe egy lapot.

- Nagy szenzáció a képviselőházban, sir! A kormány bukása. Chilcote képviselő nagy beszéde.

Loder egy pillanatra megállt s érezte, hogy elpirul. A fölindulások árja még magasan csapkodott mindig. Önkéntelenül a zsebébe nyult, de akkor hirtelen összeszorította a száját; nemet intett a fiúnak és tovább ment onnan.

Az a kemény kifejezés még akkor is ott volt az arcán, mikor a Clifford's Innbe érkezett s fölsietett a lépcsőn.

Most nem állt ott a tejeskanna a küszöbön és az ajtó kinyílt; a kulcsot sem kellett használnia. Loder végtelen ellenszenvvel lépett be ebbe a környezetbe s a kis átjáróban habozva állott meg, hogy melyik szoba felé induljon. De egy hang, mely a nappaliból jött, véget vetett a habozásának.

- Ki az? - kérdezte a hang ingerülten. - Mit akar?

Loder minden szertartásosság nélkül lökte be az ajtót s aztán ott állt mély lélegzetet véve. Remélte-e, hogy úgy lesz, vagy félt-e tőle, ki tudná, de elég az hozzá, hogy Chilcote-ot most képességeinek teljes birtokában találta.

Ott ült a kietlen kandallónál, amelyben a tegnapi tűz sivár hamuszürkéségekben, megszenesedett maradványokban mutatkozott csak, amint a nap világa odavetődött rá.

Chilcote háttal volt fordulva a világosságnak és a vállára Lodernek egy régi kockás pokróca volt vetve. Mögötte az asztalon csésze állott, teáskanna, meg tej; távolabb egy parányi kis borszeszfőzőn víz volt föltéve forrásra.

A fontos, rendkívüli helyzetekben rendesen igen köznapiasan szoktunk viselkedni. Loder első gondolata, amint a rendetlen szobában körülnézett, sajátságosan kiütött az egész helyzetből.

- Hol van Robinsné? - kérdezte.

- Nem tudom. Én... ő... szóval nem fértünk meg. Azután elment - még tegnap.

Összerázkódott s összébbhúzta magán a pokrócot.

- Chilcote, - kezdte Loder szigorúan, azután elhallgatott. Volt valami a másinak az egész lényében, ami elhallgattatta. Erre a látványra Loder arckifejezése is megenyhült. Hirtelen mozdulattal fordult meg, lehúzta a kabátját s ledobta egy székre; azután a kandallóhoz lépve, elkezdte a hamut kikaparni onnan.

Néhány perc múlva már ropogott a tűz, ahol az imént még csak a holt hamu szürkéllett; erre Loder fölemelkedett, megtörölte a kezét és odalépett az asztalhoz. A kis szeszfőzőn már fölforrott a víz s a forraló teteje egyenletes neszszel emelkedett és sülyedt vissza ismét. Loder elfujta a lángot s fölemelve a teáskannát az asztalról, gyakorlott kézzel látott hozzá, hogy a teát elkészítse.

Nem beszélt az egész idő alatt, noha félig-meddig tudomása volt arról, hogy Chilcote nézi. Amint a tea készen volt, töltött egy csészével és odavitte Chilcotenak.

- Igyék, - mondotta röviden. - A tűz mindjárt jobb lesz.

Chilcote kinyújtotta reszkető, hideg kezét.

- Látja-e? - kezdte.

De Loder szinte hevesen szakította félbe:

- Hogy látom-e? Olyan jól látom az egészet, mintha csak követtem volna tegnap este a Piccadillytől kezdve. Kóborolt, a jó Isten tudja, hol, egészen hajnalig; akkor azután visszajött, visszalopózott, mert már megint ráéhezett arra az átkozott méregre és mert vacogott a foga a hidegtől. Az első kérdésben segített magán, de a hideggel még nem számolt le. Igya meg a teát. Mondanom kell önnek valamit.

Uralkodni próbált a hevességén s az ablakhoz lépve, sokáig állott ott s nézett, nézett le az udvarra. Szeme homályos volt, arc kifejezése kőkemény s jóideig nem hallott egyebet, mint Chilcote nyelését, meg azt a zörgést, amit a beteg ember fogához verődő csésze okozott.

Nem tudta, meddig állhatott ott, de mikor azt gondolta, hogy amaz készen lehet a teájával, megfordult. Chilcote ezalatt közelebb húzódott a tűzhöz. A melegség valamennyire megerősíthette, mert mintha az előbbi tökéletes közöny is engedett volna valami keveset. Loder lassan odament hozzá s elvéve tőle az üres csészét, letekintett reá.

- Chilcote, - mondotta azután nagyon nyugodtan. - Azért jöttem, mert meg akartam mondani, hogy abba kell hagynunk ezt a játékot.

Mikor ez a szó elhangzott, hosszú szünet állott be, akkor azután Chilcote, mintha a rázkódtatás életre rázta volna, fölemelkedett. Félválláról lecsuszott a pokróc és nevetségesen függött le róla; kezével a szék hátába kapaszkodott, borotvátlan arca képtelenül visszataszítónak tetszett, az aggságos kíváncsiság kifejezésétől Loder akaratlanul is félrefordult.

- Úgy van, ahogy mondtam, - kezdte. - Most már vége.

- De hát miért? - kérdezte Chilcote bárgyu arccal. - Miért? Miért?

Zavarában nem talált semmi más szót.

- Mert én abbahagyom. Fölbontom a szerződést.

Chilcote ajka hebegve nyílt meg. A testi kimerültség és a nemrég bevett szer okozta apáthia oszlófélben volt; a testnek és léleknek reménytelenül megrongált állapota úgy keresztül látszott rajta, mint a csontváz a vékony húsrétegen.

- De miért? - hebegte ismét. - Miért?

Loder még mindig kerülte Chilcote ijedten kérdő tekintetét.

- Mert visszalépek, - felelte makacsul.

Ekkor egyszerre megoldódott Chilcote nyelve is:

- Loder! - kiáltotta fölindultan, - ön nem teheti ezt! Nem teheti. - Hogy magát megnyugtassa, nevetni kezdett; de ez is kínosan halvány visszhangja volt már régi gunyoros nevetésének. - Ha... ha talán más föltételeket kíván... több pénzt...

De Loder hevesen támadt reá:

- Hallgasson! - kiáltott oly hevességgel, hogy a másik elnémult bele. - Itt nem a pénzről van szó, Chilcote, - folytatta azután valamivel nyugodtabban, - hanem... hanem a kénytelenségről.

Alig tudta, hogy ejtse ki a szót.

Chilcote feltekintett:

- Kénytelenség? Miért? Hogyan?

- Mert tegnap este nagy jelenet volt a Házban és Sefborough belebukott abba, ami Meshedben történt a Brice-Field halálával összeköttetésben. Azután meg mert ön nevezetes emberré lett egy nagy beszéd révén és mert...

Itt hirtelen megállott.

Az, amit mondani készült, nem bírt a nyelvére jönni; csak állott ott némán, csaknem zavartan.

- Azért, Chilcote, mert... - kezdte újra, bénult erővel, de azután egyszerre megjött a szerencsés sugallat egy már jóformán elfeledett érvnek alakjában, ami arra való volt, hogy a másikat meggyőzze, a maga önbecsülését pedig meg tudja menteni. - Vége, Chilcote... vége!

Azután néhány szóban elkezdte vázolni a Lilliannal összefüggő történetet; ismeretségüket s az asszony jelenlegi gyanúját. Mindez nem az volt, amit mondani akart; nem az, amiért idejött; de a célnak megfelelt, megőrizte a megalázástól.

Chilcote meghallgatta az utolsó szót is, de akkor azután kimerülten hanyatlott a székbe.

- Úristen, hát miért nem mondotta ezt előbb? Miért nem figyelmeztetett, ahelyett, hogy itt telebeszéli a fejemet a maga politikai állásával! Politikai állás! - fejezte be bárgyu nevetéssel.

A fokozott mértékben üzött vétek hatása ott látszott már a nevetése módjában s a hangja hirtelen megtörésében.

- Tennie kell valamit, Loder, - mondta, ideges erőfeszítéssel szakítva végét a nevetésnek. - Tennie kell valamit.

De Loder keményen tekintett le reá:

- Nem, most önön a sor. Ön az, akinek tennie kell valamit.

Chilcote arca még fakóbbra vált.

- De nem bírok, - mondotta elakadó lélegzettel.

- Nem? Dehogya is nem. Mi mindnyájan meg tudunk tenni - bármit. Még nincs késő; még éppen elég idő van, Chilcote; - kiáltott föl hirtelen, - hát nem látja, hogy mindez eszeveszettség volt elejétől fogva? Olyan volt, mintha a legveszedelmesebb robbanószerekkel játszanék az ember! Hálát adhat annak, akiben talán hisz még, hogy senkisémm bukott bele a játékba. Vissza kell mennie! Megértette? Vissza, még ma - most... mielőtt késő lenne.

Loderen nagy változás ment végbe; nyugodt, szenvedélytelen arcán nagy fölindulás látszott, amint időről-időre ismételte ezt a kívánságot sürgetőleg, követelőleg. Úgy tetszett, mintha inkább valami nagy, láthatatlan erő ellen küzdene, mint az ellen a szegény emberroncs ellen.

- Vissza kell mennie, - ismételte újra.

Chilcote idegesen mozgott a székén. Ez volt az első igazi összeütközése a személyes érdekeknek. Érezte, megsejtette ösztönszerűleg. Érezte a másiknak uralkodó egyéniségét és tudta, hogy annak a keze közt tehetetlenül áll. Egy pillanatig még küzdött. Ellen akart állni, de azután fölemelte fejét s szeme találkozott a Loder szemével.

- És ön, - kérdezte gyöngye hangon. - Mit fog ön tenni?

Loder szembenézett vele egyideig, azután félrefordult.

- Én? Oh, én majd elköltözöm a városból.

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET.

De nem tette. És a válasukra következő nap délutánján két órákor még mindig ott ült a nappalijában.

Ott ült a középén levő asztal mellett, sűrű füstfelhőbe burkolózva. A reggeli lapok ott heverték körülötte. A lélekbuvárok számára érdekes lett volna a magatartása. Olyan emberé volt az, akit a maga erejének tudata akadályoz valamiben, szinte lenyom. Előtte, amint ott ült s szíta a pipáját, a tökéletes sivár semmiség terült el s lelkének egyik szava szinte üzte efelé a teljes semmiséget jelentő jövő felé, míg a másik szózat, - sokkal erősebb amannál, - megállást parancsolt neki. Ez a lelkiharc, amely a válasz óta folyton tombolt a lelkében, oly heves volt, oly gyötrő, hogy ennek hatása alatt egyszer csak kirugta maga alól a széket.

- Késő! - mondotta hangosan. - Örült bolond vagyok. Késő!

De ekkor hirtelen, megdöbrentő hirtelenséggel, mintha csak válasz gyanánt akarna szolgálni a gondolataira, kinyílt az ajtó és Chilcote lépett be a szobába.

Loder elképedve meredt rá. Az az érzés, amit bevallott önmagának, a harag érzése volt; de annak a felszíne alatt viszont tombolva rohant valami egészen másforma érzés. És ennek a titkolt, elsöprő erejű örömnak a hatása volt az, amitől az erei lázasan lüktettek, mialatt márványhideg arccal fordult oda Chilcote felé.

- Nos? - kérdezte komoran.

De Chilcoterá most nem hatott a keménység.

Lelkileg úgy meg volt rázva, vagy úgy le lehetett verve, hogy észre sem vette. Külsejére nézve azonban kifogástalan volt az egész megjelenése. Még az ibolyabokréta is ott volt a kabátja gomblyukába tűzve; olyan ibolyabokréta, amilyent a lemúlt hét minden reggelén odahozott Loder ajtajához Chilcotené komornája, hogy átadja Renwicknek, aki aztán nagy gonddal tűzte oda a kabátra. Amint most Loder ezt a virágot látta, egy pillanatra örült féltékenység hasította át a szívét; de ennek csakhamar vége lett, hogy aztán megint a fékezhetetlen öröm száguлдjon át a szívéen, mert hisz az a virág, akár ő maga viselte azt, akár Chilcote, mégis csak jelkép volt, jelkép!

- Nos? - kérdezte újra, most már szelidebb hangon.

Chilcote az asztalra tette a kalapját. Arca krétafehér volt s minden izma idegesen rángatózott, amint a keztyűjét lehúzta.

- Hála Istennek, hogy itt van, - fuldokolta. - Adjon valamit inni!

Loder némán vette elő a whiskyt; letette az asztalra s elfordult. Mintha csak valójában látta volna, úgy elképzelte Chilcote ijedt tekintetét, ujjai mozdulatát, amint lopva a mellényzsebébe nyul, s aztán amint a tabloidokat a pohárba dobja. Egy pillanatra eszébe jutott Lodernek, hogy ő most hallgatagon elősegíti annak a vétkét, de ezt a gondolatot hamar elvetette magától. A belső, emberi hang megint csak közbe szólt: „Az erősnek nincs vesztegetni való ideje a gyöngébb testvér miatt.”

Mikor hallotta, hogy Chilcote leteszi a poharat, visszafordult ismét.

- Nos, mi hozta ide?

Minden erejével azon volt, hogy uralkodjék a hangján, de bárhogya próbálta is, nem bírta elnyomni egészen azt a mohó örömet, ami ott rejtett a kérdésében. Most is úgy történt, mint második szerepcseréjük alkalmával, hogy az élet phönix gyanánt kelt új életre, magában abban a percben, mikor már ki akarta szórni annak élettelen hamvát.

- Nos? - kérdezte harmadszor.

Chilcote letette a poharát s izgatottan húzta végig zsebkendőjét az ajkán. Volt valami a magatartásában, ami egyszerre lekötötte Lodert. Most, hogy figyelmesebben nézte meg, szemébe tünt az, aminek látása iránt az imént még a saját gondolatai, meg a másinak megszokott ruházata vakká tették: az a szinte szánsalmat keltő rémület és fölindulás, ami Chilcote szeméből látszott.

- Valami baj történt? - mondta Loder villámlás gyanánt átcikázó sejtelemmel.

Chilcote úgy összereszt, hogy leejtette a kendőjét.

- Igen... Nem. Azaz, hogy igen, - hebegte, mialatt lehajolt, hogy fölemelje újra.

Loder átment az asztal tulsó felére.

- Valami baj történt, ugy-e? S most azért jött, hogy elmondja.

A hang elvette Chilcote bátorságát; lehanyatlott egy székbe.

- Nem az én hibám volt... Borzasztó időt éltem át.

Loder összeszorította az ajkát.

- Értem, értem.

A másik a régi gyanakodó tekintettel nézett föl rá.

- Mindennek az idegeim az okai, Loder.

- Hogyne, hogyne, - szólt amaz közbe kurtán.

Chilcote kétkedve nézte. De azután a visszaemlékezés lett úrrá a kétség fölött és arcán megváltozott a kifejezés.

- Nem az én hibám volt. Lelkemre mondom, hogy nem. Crapham követte el azt az örültséget, hogy a reggeli szobába vezette be azt az asszonyt.

Loder néma maradt. Kíváncsisága csak úgy lángolt, de félt, hogy annak a zilált gondolatait egy lélekzet is kizökkentheti a menetükből.

Chilcote kényelmetlenül érezte magát ebben a csöndben.

- Látja, amikor itt voltam, akkor... erősnek éreztem magamat és... és...

Itt elakadt újra.

- Tudom, tudom. Amikor velem volt, erősnek érezte magát.

- Úgy van. Azt hittem, képes leszek rá. De amikor hazaértem... és fölmentem a szobámba...

Itt megint abbahagyta s végigtörölte homlokát a kendőjével.

- Amikor a szobájába ment, akkor... - kérdezte Loder az önuralkodás kétségbeesett kísérletével.

- Ah, igen... el is felejtettem. Az éjszakára nem is emlékszem. Csak arra, hogy mikor lementem reggelizni... másnap reggel tizenkettőkor...

Loder odafordult az asztalhoz és magának is töltött whiskyt.

- Igen, - szólt közbe nagyon nyugodt hangon.

- Oh, tudja, reggelire ott volt felterítve, a reggeli asztal tele volt virággal és a szoba vakító napfényvel. Akkor történt, Loder, amint ott álltam, hogy tudatára ébredtem annak, hogy lehetetlen megtennem; lehetetlen ott maradnom és folytatnom azt az életet.

Loder lassan itta a whiskyjét. Az emésztő kíváncsiság még egyre tartott, de nem tett még csak kísérletet sem arra, hogy a másikat siettesse.

Chilcote mozgott ide-oda.

- Meg kellett tennem, - mondta szakadozva. - Meg; ott... és akkor... Minden ott volt készen az íróasztalon: toll, tinta, sürgönylapok. És azok kísértettek.

Loder hirtelen letette a poharát. Heves felkiáltás tolult az ajkára, de elnyomta.

Az asztalra tett pohár neszére Chilcote visszafordult, de a másiknak az arcán nem látott olyant, ami megijesztette volna.

- Azok hoztak kísértetbe. Mintha delejes erejük lett volna. Úgy húztak magukhoz. Sokáig ültem ott az íróasztalnál, rájuk bámulva, aztán iszonyu kényszer ragadott meg; olyan kényszer, amit ön soha sem érthetne meg... és megragadtam a legelső tollat, hogy leírjam, ami eszembe jutott. Nem sürgöny volt, inkább levél. Azt akartam, hogy visszajöjjön oda és világosan kívántam szólni. Mintha az írás egy kicsit megnyugtató volt; maga a levél fogalmazása is elvett valamit a gyötreléből. Mire megvolt, szinte lecsillapodtam és csengettem...

- Csengetett?

- Az inasért. Igen. Mivel magamnak kellett a sürgönyt postára tennem, kocsit akartam, - felelt Chilcote ingerülte váló hangon. - Többször is megnyomtam a csengettyűt, de elromlott az átkozott. Nem szólt. Végre kimentem a folyosóra, hogy behívjak valakit.

- Nos, és?

Az iszonyu feszültségben ki kellett Lodernek ejtenie legalább egy-két szót.

- Nos, kimentem a szobából. De mielőtt valakit is híhattam volna, összeakadok azzal az ostoba Greeninggel. Éppen engem keresett, azaz hogy önt... valami számárság miatt; Warkból jött üzenet vagy mi. Kezdttem neki magyarázni, hogy nem vagyok munkára való kedvben; le akartam rázni, de még rosszabb volt, mint Blessington. Végre, hogy már szabaduljak tőle, bementem vele a dolgozó-szobába.

- De a sürgönyt? - kérdezte Loder, de aztán abbahagyta. - Igen, igen... értem!

- Mindjárt arra térek. De jobb lenne, ha nem riasztgatna ilyen közbekiáltásokkal... Nem voltam a dolgozószobában egy percnél tovább... öt-hat percnél, mondjuk...

Itt már zavarodni kezdett a hangja; a hosszú, összefüggő beszéd kifárasztotta. Idegesen sietett a végére.

- Hét-nyolc percig lehettem talán benn; de amint lementem, Crapham jött velem szembe az előcsarnokban. Azt mondta, hogy Astrupp Lillian jött az imént és velem akar beszélni, azért bevezette a reggeli szobába...

- A reggeli szobába? - riadt föl Loder visszapattanva az asztaltól. - Oda, ahol a sürgöny feküdt az asztalon...

Szavai megriasztották Chilcote-ot. A vér mind elhagyta az arcát, hogy az fakó maradt egészen.

- Kérem, Loder, ne! - kiáltott közbe.

Loder erőt vett magán iszonyu erőfeszítés révén.

- Bocsásson meg, - mondotta, - folytassa!

- Hisz folytatom. De engedjen az embernek időt. Rettenő rázkódtatás ért, amikor Crapham ezt mondta. Eszembe villant az, amit ön mondott el. Tudtam, hogy Lillian önt akarta látni, tudtam, hogy azért jött, hogy valami jelenetet csináljon...

- De a sürgöny? A sürgöny?

Chilcote nem is vetett ügyet a közbeszólásra. Csak a maga gondolatait követte.

- Tudtam, hogy önhöz jött és hogy most valami jelenet lesz. Amikor visszamentem a szobába, a kezem úgy remegett, hogy alig birtam volna kiáltani megkönnyebbülésemben. Éva is ott volt.

- Éva?

- Az ám. Azt hiszem, soha életemben nem örültem annyira annak, hogy láthatom, - mondotta Chilcote görcsös nevetéssel. - Egészen udvarias voltam hozzá, ő meg nagyon kedves volt irántam.

Itt újra kitört rajta a nevetés.

Lodernek összeszorult az ajka keményen.

- Lássá, ez megmentett mindent. Még ha Lillian valami rosszat akart volna is tenni, nem tehetné, míg Éva ott volt. Beszélgettünk, vagy tíz percig. Egészen barátságos trió gyanánt ültünk ott. Aztán Lillian megmondta, miért jött. Arra akart kérni, legyenek negyedik a páholyukban az Arcadian-színházban ma este. És én... én olyan boldog voltam a fordulat miatt, hogy megígértem...

Loder majd belefúrta a cipője sarkát a padlóba, az elrejtett izgalom folytán.

- Folytassa! - mondotta vadul. - Folytassa!

- Már mondtam, ne beszéljen! Hisz folytatom, látja! - Újra végigtörült kendőjével az ajkán. - Vagy tíz percig beszélgettünk, akkor Lillian elment. Én kísértem le az előcsarnokba, de mivel Crapham is ott volt, nem történhetett semmi. Nevetett és fecsegett s nagyon jókedvűnek látszott az egész idő alatt, míg a csarnokon keresztül mentünk, sőt még az automobiljából is barátságosan integetett felém. De akkor egyszerre eszembe jutott, hogy Lillian bizonyosan maga lehetett ott a szobában, mielőtt Évát odahívtuk. Eszembe jutott a sürgöny. Visszaszaladtam, hogy megkérdezzem Évát, mennyi ideig lehetett Lillian egyedül, de Éva már nem volt ott. A szoba üres volt; odarohantam az íróasztalhoz, de... a sürgöny nem volt ott többé.

- Eltűnt?

- El. Ezért jöttem.

Egy pillanatig némán meredtek egymásra. Akkor Loder valami akaratlan mozdulattal félretolta Chilcote-ot az útjából s keresztül ment a szobán. Egy pillanat múlva gyors ajtónyitás és csukás hangzott be a kis átjáróból, majd a fiókok gyors huzakodását lehetett hallani.

Chilcote megrendülten, kimerülve állt ott, ahol társa hagyta. Végre a félelem és a kíváncsiság odavitte a másik szobába.

A napvilág előzőnlötte az egész szobát, a pezsdítő tavaszi levegő üde hűvösséggel áradt be a háztetők fölött s az ablakpárkányon egész csoport, kormos, szennyes, jókedvű kis veréb csiripelt és tollászkodott.

A szoba közepén ott állt Loder, kabát nélkül, körülötte a székeken meg a padlón mellények, keztyűk, nyakkendők heverték.

Chilcote egy ideig elképedve nézte a küszöbről, aztán megszólalt, előre lépve:

- Loder, mit akar tenni?

Loder hátrafordult. Minden izma feszült; arcáról csak úgy sugárzott a tetterő.

- Visszamegyek. Rendbeszedem, amit ön összekuszált!...

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET.

Loder még nem ért a Trafalgar-térig sem, amikor már terve készen állott egészen. Az eset tényei tulajdonképp egyszerűek voltak nagyon. Chilcote kompromittáló sürgönyt hagyott az asztalon; szerencsétlen véletlennél fogva Lilliant éppen oda vezették, s ez ott egyedül volt egészen addig, amíg Éva vagy véletlenül, vagy hívására, odament, A tények aztán egyetlen kérdéssé tömörültek: Mire használta Lillian azokat a percek, amíg egyedül volt? Loder elméje habozás nélkül adta meg rá a választ. Lillian nem volt az az asszony, aki elszalasztotta volna az ilyen alkalmat, akár hosszú, akár rövid volt is az idő, ami rendelkezésére állott. Igaz, hogy Éva is volt egyedül abban a szobában egyideig, addig, míg Chilcote Lilliant az ajtóhoz kísérte. De Loder ennek nem tulajdonított semmi fontosságot. Éva is volt ott, de Lillian előbb. S amint az előzményekből meg a jelekből ítélni lehetett, nem igen maradhatott azon az asztalon elvinni való az utóbb jövő számára.

Erről annyira meg volt győződve, hogy a Trafalgar-térre érve, bérkocsit hítt s ezt kiáltotta neki:

- Cadogan Gardens 33-ik szám!

Az idő nagyon rövidnek tetszett, mialatt a kocsi odaért. Amint megállt a kőpárkány mellett, Loder másodszor is megpillantotta a fehérre zománcolt ajtót és az ezüstkilincset megkopogtatta. A fehér meg az ezüst vakítóan csillogtak a napban; az ablakpárkányok pedig krémszínű jácinttal voltak tele. A virág erős, édes, meleg illatot árasztott. Loder azzal a sajátos érzéssel, ami akkor ébred az emberben, mikor tudja, hogy egy teljesen hasonló jelenetet már átélt egyszer, elhagyta a kocsit és fölment az ajtóhoz vezető lépcsőn. A csengő szavára azonnal kinyílt az ajtó s Lillian tiszteletteljes, diszkrét inasa jelent meg a küszöbön.

- Itthon van Lady Astrupp? - kérdezte Loder.

- Öméltósága itthon volt lunchre, sir, - felelte az inas óvatosan.

De Loder közbevágott:

- Kérje meg, hogy fogadjon el.

Az inas nem árult el semmi meglepetést. Egyedüli válasza az volt, hogy kitárta az ajtót.

- Ha méltóztatik a fehér-szalonban várni, sir, - szólott azután; - majd értesítem.

Látszott, hogy Chilcote gyakori és kegyelt látogató lehetett a házban.

Loder tehát másodszor is ott állott abban a szobában, amely olyan ismerősnek s mégis olyan idegennek tetszett. Volt ideje, hogy körülnézzon. Gyönyörű szoba volt az, ahol állt, magas is, nagy is; a fényűzés szemmel látható volt minden részletében, de nem az a fényűzés, ami az embernek terhére esik. Minden tárgy kecses volt benne s megvolt mindennek a maga tagadhatatlan értéke. Az egész légkör sokkal elpuhultabb jellegű volt benne, semhogy Lodernek tetszhetett volna, de a benne megnyilatkozó jó izlést és művészi érzéket nem lehetett letagadni. Éppen amikor ezt a vallomást tette, kinyílt az ajtó és Lillian lépett be rajta.

Ugyanazt a halványszínű posztóruhát viselte, amelyet a Chilcote-tal való találkozásakor, mikor együtt kocsiztak a parkban. A ruhát most is meleg, lágy hatásúvá tette a pompás prém, amelyet hozzá viselt. A keztyűjét húzta, mikor a szobába lépett; az ajtó közelében azután megállott s Loderre nézve nevetett halkán, mintha valami nagyon mulattatná.

- Tudtam, hogy ön lesz! - mondotta rejtelmesen.

Loder előbbre lépett.

- Várt? - kérdezte óvatosan.

Valami hirtelen meggyőződés azt súgta neki, hogy Lillian nem a szeme tanúsága szerint, hanem valami mélyebben rejlő okért mondja azt, hogy tudta, *ki* van itt.

Lillian mosolygott.

- Miért vártam volna? Sőt arra várok, hogy megmagyarázza, miért van itt.

- Ha ezt kérdi, mondjuk tehát, hogy ez a reconnaissance látogatásom, mivel a multkor itt ebédeltem. Tudja, hogy én ó-divatu ember vagyok.

Lillian tréfára kész arccal nézte egy percig, azután megszólalt:

- Édes Jack, - mondotta, erősen hangsúlyozva a keresztnévet. - Sohasem gondoltam, hogy maga feszesen szertartásos ember volna. Inkább bohémnek képzeltem.

Loder bosszankodott. Ez az asszony vagy meg akar valamit tudni, csakúgy, mint ő maga, vagy egyszerűen játszik vele. Zavarában körülnézett a szobában s odatekintett a kandalló felé.

- Nem ül le? - kérdezte Lillian a pamlagra mutatva. - Megigérem, hogy nem kényszerítem a szivarozásra. Sőt még azt sem kívánom, hogy a keztyűjét lehúzza.

Loder nem mozdult. Kellemetlen módon érezte, hogy ki van hozva a sodrából. Vagy két hete lehetett a Lilliannal való jelenetnek s az asszony azóta, úgy látszik, magatartást változtatott, ami elég okot adott Lodernek a fejtörésre. Ez a változás lehetett annak a filozófiája is, aki, tudva, hogy nincs elég jól fölfegyverezve, hirtelen visszavonul a küzdelemtől; de lehetett az a macskatermészet megnyilatkozása is, amely a legjobb játéknak tartja a biztos áldozat meggyötrését. Loder hirtelen pillantást vetett a keskeny, finom arcra, a kissé ferdevágású zöld szemre és a megbízhatatlan, hamis vonalú szájra, mire azután csakhamar az utóbbi theória mellett foglalt állást. Hirtelen bizonyossággal cikázott át rajta az a gondolat, hogy a sürgöny Lilliannál van s vele együtt ébredt az a kívánság is, hogy meggyőződését bebizonyítva lássa és tudhassa, vajjon az asszony mosolygó, gondtalan föllépése rosszakaratot vagy tréfát jelent-e.

- Mikor az imént bejött a szobába, azt mondotta, tudta, hogy én leszek az. Miért mondotta ezt?

Lillian ismét mosolygott. S ezt a mosolygást is lehetett rosszakaratúnak is tartani, de tréfásnak is.

- Oh, csak úgy értettem, hogy bár azt mondták, hogy Chilcote Jack akar velem beszélni, azért mégis tudtam, hogy nem Chilcote Jack lesz az, akit itt találok.

Csönd állott be. Lodernek nagyon nehéz volt a helyzete. Meg volt ugyan győződve arról, hogy Lillian a kétségtelen bizonyíték birtokában most kedvteléssel gyötri őt, de azért mégis kívánczozott a teljes bizonyosság után. Ezért így szólalt meg:

- Tudja, miért jöttem?

Lillian ártatlan arccal tekintett föl.

- Olyan nehéz bármi felől is teljesen bizonyosnak lenni a világon. De az szabadságában áll az embernek, hogy találgasson.

Loder megint nem tudta hányadán van. Az asszony magaviselete nem volt egészen olyan, mint azé, akinek teljes hatalmában van a játék, és mégis...

Kutatólag tekintett rá.

Loderre nézve az asszonyok mindig a megfejthetetlen rejtélyt jelentették; legerősebbnek, legbiztosabbnak mindig a férfiak között érezte magát. Érezve, hogy hátrányban van s mégis eltökélten arra, hogy a játékot megnyerje, egy utolsó erőfeszítést kísérelt meg.

- Mivel töltötte az időt a Grosvenor Square-en ma reggel, mielőtt Éva bement magához? - kérdezte.

A hadmozdulat ugyan ügyetlenül nehézkes volt, de legalább egyenes.

Lillian éppen a keztyűjét gombolta. Mialatt Loder beszélt, nem emelte föl a fejét, csak éppen a keztyűgombolást hagyta abba. Egy pillanatig mozdulatlan maradt, azután lassan, lassan fölvetette a szemét Loderre.

- Oh, - szólalt meg édes, szelid hangon; - akkor hát kitaláltam! Azért jött, hogy megtudja, vajjon összetett kézzel ültem-e a reggelizőszobában, vagy pedig körülnéztem, időtöltést keresve.

Lodernek arcába szökött a vér a bosszankodástól. Lilliannak minden szava, az egész hanghordozása gyűlöletes volt előtte. Nagyító üveg alatt sem láthatta volna tisztábban az egész lelkét, mint ahogy most látta, puszta szemmel. De ez nem volt a személyes ellenszenvek kérdésének a perce; más érdekek forogtak kockán, mint a saját magáé. Elszántan viszonzta Lillian pillantását.

- Akkor hát újra meg kell ismételnem az első kérdésemet. Miért mondta azt: „Gondoltam, hogy ön lesz?”

Pillantása oly határozott volt, hogy megzavarta az asszonyt. Idegesen nevetett föl.

- Mert tudtam.

- Hogyan tudta?

- Mert, - kezdte ismét elnevetve magát. - Mert, - tette azután hozzá, mintha hirtelen más határozott volna, - mert Chilcote Jack nagyon világossá tette bárki számára, aki ma tizenkét órakor ott tartózkodott a reggeliző-szobájában, hogy ma délután nem ő maga lesz a saját helyén, hanem ön. Hisz' nagyon szép az, amit a becsületről, a titkok tiszteletéről mondanak; de ha az embert bevezetik egy üres szobába, s ott azután meglát az ember az íróasztalon egy sürgönyt, ami olyan hosszú, akár egy levél...

De az a mondat, amelyet Lillian itt félbehagyott, sohasem nyert befejezést. Loder meghallotta azt, aminek a kitudásáért idejött; bármi vallomást tett volna még az asszony, az már nem lett volna fontos ránézve a legkevésbé sem.

- Édes gyermekem, - vágott közbe, - ne fárassza magát. Én nagyon tökéletlen gyóntatóatya volnék.

Loder gyorsan beszélt; az arca tüzelt még mindig, de már nem a bosszankodástól; - igaz ugyan, hogy előbbi gyanúja kellemetlen bizonyossággá változott, de ez csak bátrabbá tette. Zavara valami önbizalommal telt nyugalmat adott meg neki; legfőbb vágya az volt, hogy egyedül lehessen s úgy a magányban készülhessen el a feladatra, ami válságos lehetett: hogy legombolyítsa simán azt a fonalat, amit Chilcote összekuszált.

Ránézett Lillianra és elmosolyodott.

- Isten önnel, - mondotta neki, kezet nyújtva. - Azt hiszem, hogy végeztünk - mára.

Lillian is odanyújtotta a kezét. Mintha egy kicsit meg lett volna lepetve; a modorában látszó meglepetés vagy igaz volt, vagy bámulatos jól volt színlelve. Amint kezet fogtak, újra elmosolyodott:

- Igaz; benéz ma az Arcadian-színházba? A „Más ember helyén”-t adják, mert már dramatizálva van. A kísértés nagyon nagy volt, hogy azt a darabot megnézzem önnel - mint tudja.

Szünet volt, mialatt Lillian várt a válaszra; fejét féloldalra hajtotta s zöld szeme sajátságosan fénylett.

Loder érezte magán ezt a tekintetet s azért habozott egy pillanatig. Azután egyszerre földerült az arca.

- Helyes, - mondotta nyugodtan. - tehát ma este a színházban.

HARMINCADIK FEJEZET.

Loder különös kedélyállapotban hagyta el Lillian házát. Ismét a jelenben élt tehát, a pezsdítő, a tetterős jelenben - s ez a gondolat megacélozta. Egy dologra nézve megnyerte azt, amit kívánt. Lillian tehát látta a táviratot s most az ő föladata az, hogy annak a fölfedezését értéktelenné tegye. Hogy ezt mi módon éri el és mi módon kerül ki diadalmasan ebből a helyzetből, ez még teljesen alaktalanul gomolygott a lelkében; de mindegy, a veszedelemnek, a küszöbön álló összeütközésnek pusztá tudata is az élet gondolatát ébresztette benne s jól-esett neki a lemúlt éjjel meg a mai nap bénult tétlensége után. Chilcote a maga gyöngeségében hozzáfordult s ő a maga ereje érzetében meghallgatta a kérését.

Járása szilárd volt és tartása büszke, amint befordult a Grosvenor-térre.

Az önámítás vétké csak olyan lopva jön és olyan makacsul megmarad, mint bármely vétek. Egy pillanatra, annak a napnak az estéjén, mikor a nagy beszédét tartotta, s azután a kocsiból kihajolva meglátta Chilcote-ot, Loder szinte önmagát látta s a rázkódtatás hatása alatt határozott irányban kezdett cselekedni. De az arra következő órákban az az érthető, belső hang szakadatlanul suttogott neki; - csillapította, enyhítette Loder megsebzett önbecsülését s fölépítve kövenként, fokozatosan az öntudat, talán önzés templomát a lelkében; míg végre akkor már, mikor Chilcote, halálra rémülve a saját tette miatt, oda rohant hozzá, készen arra, hogy könyörögjön, vagy... akkor nem volt szükség sem az egyikre, sem a másakra. Valami olyan hatalomnál fogva, ami sokkal mélyebben rejlő, de sokkal erősebb is volt, mint Loder bármi más lelki képessége, voltaképp el volt készülve arra, hogy Chilcotenak jönnie kell s öntudatlanul már a beleegyezés is készen állott a lelkében, mielőtt a kérés elhangzott volna. Ennek az elkészülésnek az eredménye, elkerülhetetlen és beteljesült kimenetele volt az, ami a járásának annyi szilárdságot adott meg s a mi a kezét is oly acélossá tette, mikor kinyitotta a Chilcote ajtaját ezen az eseményekben gazdag délutánon.

Mint mindig, úgy most is nagy benyomást tett rá a nagy előcsarnok nyugodt, szilárd méltósága, amíg fölfelé haladt a lépcsőn. Lelke tele volt a visszanyert helyzet érzésével; a saját szerencsecsillagában való hit szárnyalva emelte, mint már olyan sokszor ezelőtt is itt, ebben a környezetben.

Még a lépteit is meggyorsította, amint erre gondolt. Fölérve a lépcsőn, egyenesen Éva nappalija felé tartott s kopogott az ajtón. Az a feszült, türelmetlen várakozás, amivel a választ leste, meglepetés volt saját magára nézve is. Sokszor elismételte maga előtt, hogy bármilyen erős legyen is ez a szenvedély, nem lesz többé úrrá fölötte, mint ahogy harmadnapja történt. És a saját szemében az, hogy ilyen nyíltan idejön Évához, bizonyoságnak látszott arra nézve, hogy a kísértést meg lehet kockáztatni. De azért mégis csak volt valami nyugtalanító egy erőslelkű emberre nézve abban, mikor érezte magában azt a fizikai fölindulást. Mikor azután Éva szava csakugyan megadta a választ, Lodernek várnia kellett néhány pillanatig, míg eléggé lecsillapodott arra, hogy bemehessen.

A függönyök félig le voltak eresztve; a levegőben ibolyaillat terjengett, a kandallóból pedig a tűz melege áradt ki. Loder figyelmesen végiggondolta mindezt, azt mondva önmagának, hogy az embernek mindig nyílt szemmel kellene a környezetét megvizsgálnia; de azután egy szempillantás alatt egyszerre csak vége szakadt minden aprólékos vizsgálódásnak; megfeledezett mindenről, nem látott semmit, csak azt, hogy Éva ott áll az ablakfülkében; - háttal a világoságnak fordulva s oda nézve egyenesen ő reá. Lodernek zakatolva vert az ütere s az agya mintha ködbe borult volna, mialatt közeledett hozzá, kezét nyujtva az asszony felé.

- Éva! - kezdte elakadó lélekzettel.

De Éva mozdulatlan maradt. Mikor Loder belépett s a küszöbön megállott, Éva rávetette a szemét átható, erős, kutató tekintettel, de azután ugyanolyan gyorsasággal el is fordította a szemét ismét.

- Éva! Látni akartam! Meg akartam magyarázni mindent a tegnapi napra, meg a ma reggelre vonatkozólag.

Itt elhallgatott, mert valami hirtelen megzavarta. Éva látására hirtelen fölmerült előtte a hintóban lefolyt egész jelenet: - fölmerült, mint lángoló, olthatatlan emlék.

- Éva, - kezdte újra egészen más, hirtelen hangon.

De ekkor történt azután, hogy Éva valami egészen új világításban mutatkozott. Mostanig mozdulatlanul állott egészen, de most megváltozott az egész magatartása. Amennyire Loder vissza tudott emlékezni, most történt először, hogy az az életteljes erő, amelyet Loder már régebben megsejtett a derült nyugalmu felszín alatt, szinte láng alakjában tört ki belőle, úgy, hogy annak fénykörétől minden megvilágosodott. Hirtelen mozdulattal fordult oda Loder felé, mialatt arcán élénkebbé vált a rózsás szín, szeme pedig megelevenedett a fénytől.

- Értem, - felelte, - értem. Ne igyekezzék megmagyarázni semmit. Hát nem látja, hogy elég... elég önt látni olyannak, amilyen most?

Loder meg volt lepelve. Visszaemlékezve utolsó szenvedélyes együttlétükre, meg arra, hogy milyen lehűtő hatása lehetett a Chilcote megjelenésének, most kétséges fogadtatásra volt elkészülve; de az ehelyett lelt nyíltság meglepte egészen. Éva modora nem olyan volt, mint az olyan feleségé, akivel méltatlanul bánnak; magatartásának egész hevessege, lelkes volta inkább a Loder saját hangulatára emlékeztetett, aki hévvel ragadja meg a jelent, teljesen különválasztva azt a múlttól és jövőtől egyaránt. A zavartságnak sajátságos érzésével fordult hozzá újra.

- Akkor hát megbocsátott nekem? - kérdezte s amint közelebb lépett, önkéntelenül rátette kezét az asszony karjára.

Éva összeresztette az érintésre. Mindaz az édes engedékenységre, az a meghajlás, ami harmadnapja látszott a modorában, most eltűnt mind s annak a helyét valami különös fölindulás foglalta el, amely éppen olyan magával ragadó volt, amilyen meglepő.

Loder e hatás alatt újra előbb lépett.

- Megbocsátott tehát? - kérdezte lágyabban.

Éva feje félre volt fordítva, de azt érezte Loder, hogy a karja remeg; - néhány pillanat múlva fölemelte a fejét, úgy, hogy szemük találkozott. Szólni nem szólt egyikük sem, de Loder karja hirtelen átfonta az asszonyt.

Sokáig álltak ott, szorosan átölelve egymást, de ekkor Éva egy hirtelen mozdulattal kiszabadította magát. Arca még hajnalpiros volt mindig, szeme is fénylett sajátságos erővel, de az ibolyabokréta, melyet előbb az övéhez tűzve viselt, most leesett a szőnyegre.

- John! - szólalt meg, de azután elakadt a hangja. Ideges zavarral hajolt le, hogy virágját fölvegye.

Loder figyelmét nem kerülte ki sem a hang, sem a szó.

- Mi az? - kérdezte. - Mit akart mondani?

De Éva nem felelt. Egy szempillantásig nem is találta meg az ibolyát, de akkor, hogy Loder is lehajolt, hogy segítsen neki, hirtelen fölegyenesedett s némi zavarral nevette el magát.

- Milyen nevetségesen izgatott vagyok. Mintha valami iskolásleány volnék és nem huszon-négyéves asszony. Segítenie kell nekem, hogy okosan viselkedjem.

Az arca még mindig égett, és a modorán annak az izgatottsága látszott, aki valami fölindulást akar fékentartani.

Loder bizonytalanul nézett reá.

- Éva, - kezdte azután a maga sajátságos, jellemző kitartásával, de az asszony megint félbeszakította. Tiltakozásában volt valami, ami csaknem félelemre vallott.

- Ne, ne! Nem akarok magyarázatokat. Csak az a kívánságom, hogy - hogy élvezhessem a pillanatot, anélkül, hogy elemezni vagy eligazítani próbálná valaki a dolgokat. Nem érti? Nem látja, hogy csodásan, rettenetesen boldog vagyok, hogy - hogy annak látom - aki.

Itt megint megtört a hangja olyan módon, hogy azt nevetésnek is, de zokogásnak is egyaránt lehetett venni.

Ez a hang a fölindulás válsága volt, mint ahogy gyakran szokott az lenni. Megnyugtatta és megakasztotta azt a fölindulást. Egy pillanatig ott állt még mozdulatlanul, azután olyan mozdulattal, ami nagyon emlékeztetett régi magatartásának nyugalmára, lehajolt és fölemelte a virágot, amely ott hevert a lába előtt.

- És most, - szólott nyugodtan, - hadd kérjem meg, amit elejétől fogva kérdezni akartam. Milyen érzés az: nagy embernek lenni?

Modora most már teljesen uralma alatt volt az akaratának; nyugodtan, zavar nélkül nézett a férfira s kivéve a hangjában itt-ott hallható gyöngye remegést, semmi sem volt, ami az iménti fölindulást elárulja.

De Loder még mindig bizonytalanságot érzett. Újra megfogta Éva kezét és kutatóan nézett a szemébe.

- De Éva, - kezdte.

Erre azonban Éva is kijátszotta ennek a titokzatos játéknak utolsó kártyáját. Gyors, ideges nevetéssel szabadította ki a kezét s rászorította azt a férfi ajkára.

- Nem, egy szót sem, - kiáltotta. - Az egész lemúlt két hét a magáé volt egészen; most rajtam a sor. Ez a nap az enyém.

HARMINCEGYEDIK FEJEZET.

És így megint győzött egyszer a nő. Bármilyen volt is Éva szándéka, - bármit akart elkerülni, vagy eltávolítani, - sikerült neki. Csaknem két óra folytán ott tartotta Lodert maga mellett. Lehetek talán percek ebben a két órai időben, mikor a feszültség nagy volt és mikor valamennyire meg kellett magát erőltetnie, hogy tovább is lekösse és érdekelje Lodert. De ha így volt, az, akit illetett volna, bizonyára még csak nem is sejtett ebből semmit. Mert a teát is régen bevégezték már és Éva már azt is megajánlotta, hogy a hosszas tartóztatást jóváteendő inkább elviszi kocsin a Chilcote klubjába, - mikor Loder tudatára jutott annak, hogy az egész idő alatt Éva adta a hangot az együttlétükben és nem ő; hogy az is Éva volt, aki a veszedelmes hallgatás perceit áthidalta és aki más mederbe tudta terelni a veszedelmes irányba induló társalgást. Időbe került, míg mindennek tudatára jutott, de még több időbe került az, míg tudatáig jutott annak a még jelentősebb dolognak, hogy Éva anélkül, hogy bármilyen hidegséget mutatott volna, vagy bármiképp is csökkent volna a magatartásában az a szeretetreméltó figyelem, amit mindig tanúsított iránta, - mégsem adott neki többé alkalmat, hogy szerelmes módjára közeledjék hozzá.

Loder is élénk volt, beszélt, s szinte izgatta az a gondolat, hogy még mindig vannak kiharcolni való összeütközések.

Így hajtottak a klub elé. Mikor Loder később, az utólag bekövetkezett események világában gondolt vissza arra a kocsizásra, mindig hitetlenségnek látszott előtte az akkori kedélyállapota. Minden józan ember szemében olyan volna az ő helyzete, hogy nem adtak volna neki egy órát a meddig tarthat; és ime, ő maga mégis úgy érezte, hogy magával Fraide-del sem cserélne. A nagy, a diadalmas Én-ről szóló ének harsogva zengett a fülében, mialatt a kocsi végig gördült a zsúfolt utcákon; érezte a friss, üde levegőt; érezte Éva közelségét és tudatában volt mindannak a száz apró vonásnak, ami együttvéve az élet értékét teszi. Az egyénisége erejének ez a felismerése volt az, ami fölemelte. Azé az egyéniségé, amely tántoríthatatlanul segítette keresztül tizenegy színtelen esztendőn; azé, amely odavitte mostani pályájára s amely utat vágott neki, hogy új életet kezdhessen óriási nehézségek ellenére is; azé az egyéniségé, amely eltaposta a Chilcote lábnyomát a nyilvános életben, a magánéletben, a szerelemben. Diadalmi ének volt az, ami a lelkében harsogva zengett, valami kitartó és jóserű szöveg, amelyben a fenyegetőnek egy eleme is megvolt; annak az emberi léleknek a feltörő kiáltása, amely elég vakmerő volt arra, hogy egyedül álljon.

Tekintete élénk volt és ragyogó, mikor egy percre megállt a kocsi ajtajánál, mielőtt belépett volna a klubba s megfogta Éva kezét.

- Elmegy hazulról ma estére? - kérdezte.

Keze, amelyben mindig volt valami kitartó uralkodó erő, szorosan fogva tartotta Éva ujjait. Az a kényszer, ami egyidőre az áldozathozatal felé sodorta, most elmúlt; büszkesége, önbizalma és ezekkel együtt vágyakozása is visszatért teljes mértékben.

Éva figyelemmel nézte és elsápadt egy kissé.

- El. Bramfelléknél ebédelek.

- Mikor megy haza? - kérdezte, de nem tudta, miért kérdezi. Az Énnek diadalhimnusza még hangzott egyre és Loder lelke visszhangot adott reá.

- - - - -

Aznap este ott ebédelt Loder a Chilcote klubjában Lakeleyvel és a nap politikai érdekei, Sir Sefborough Róbert lemondása, a királynak Fraide-hez küldött meghívása, az új kormány tagjainak névsora, ez mind annyira elfoglalta a két férfit, hogy Loder csak kilenc óra után vált el Lakeleytől, hogy a színházba menjen.

A klubból sietve búcsúzott el és mikor egyszer már szabad volt, hogy föladatát végrehajtsa, akkor egyszerre sietni jött kedve a feladat felé. Nem adott magának számot róla, külsőleg sem árulta el, de minden mozdulata csak önuralommal tudta lebírni az izgatott sietséget. A sors meg ő nagy tételekben játszottak és Loderben megvolt az igazi játékos ambíciója, hogy gyorsan, jól elkészülve és higgadtan játszhasson. Lehet, hogy amikor az utolsó kártya is ki van adva, talán majd koldus gyanánt kel fel a játék mellől, de addig, amíg az utolsó játszma tart, addig egyszerűen nem akart előre nézni sem.

Amint belépett a színház folyosójára, zene hangjai ütötték meg a fülét; olyan könnyű, pattogó ütemű, dallamos zenéé, amely apró csermelyek, játékbárányok és feslett pásztornók gondolatát kelti föl az emberben. Az egész zene sajátos módon nem illett Loder egész hangulatához, csakúgy, mint ahogy nem illett az egész színház sem a maga élénk, aranyozott díszével s halványszínű, kék és rózsaszín kárpitozásával. Mintha minden más világot akart volna körülötte megteremteni, különbözött attól, ami belül volt a lelkében; a nevetésnek, könnyűvérű gondolatoknak, sekélyes lelki mozzanatoknak világát, amiben ő mind olyan nagyon idegen volt.

Egy pillanatra megállott a páholy ajtaja előtt, ahova a színházi szolga elvezette; de amikor aztán a páholy ajtó kinyílt előtte, kiegyenesedett egész elszántsággal és belépett a küszöbön...

Éppen az első felvonásköz tartott. A páholy meglehetősen homályban volt és Loder első benyomás gyanánt halk beszélgetést, ruhasuhogást és gyakori, jókedvű nevetést hallott; csak amikor szeme már szokni kezdett a homályhoz, akkor vette észre, hogy a páholyban két nő ül és egy férfi. A férfi éppen elbeszélte valamit, ami, úgy látszik, érdekes lehetett, abból ítélve, hogy a két hallgató halkabb, magasabb hangja gyakran szakította félbe érdeklődő kérdésekkel vagy jókedvű fölkiáltásokkal.

Amint Loder belépett, mindnyájan odafordultak felé.

- Ah, itt jön a törvényhozó! - kiáltott föl Kaine Leonard.

- A forradalmár, Lennie, - javította ki Lillian lány hangon.

- Bramfell azt mondja, hogy az egész helyzetet megváltoztatta, fölforgatta egyszerre.

Itt elnevette magát halkán, de jelentősen, mialatt összecsukta a legyezőjét.

- Nagyon szép magától, hogy eljött, Jack! Jöjjön, hadd mutassam be magát Esseltyn kis-asszonynak; azt hiszem, még nem találkoztak. Chilcote képviselő úr, Mary. A nagy, az új Chilcote képviselő úr, - fejezte be nevetve.

Loder odament a páholy előterébe.

- Csak egy órára jöhettem. Tizenegyre el kell mennem, - szólalt meg s ezzel meghajolt a páholy harmadik vendége előtt, aki feltűnően fiatal és jól öltözött leány volt, nagyon élénk, kerekre nyitott szemmel és pisze orral.

- Csak egy órára! Oh, milyen barátságtalan ember. Hogyan büntessem meg, Lennie? - kérdezte Lillian és hosszan, szinte simogató tekintettel nézett Kaine szemébe.

Ez odahajolt hozzá hirtelen és súgva felelt neki valamit.

Lillian elnevette magát s ugyanolyan halkán válaszolt ő is.

Loder, aki egyiküknek a szavát sem hallotta, odaült az egyik üres székre Esseltyn Mary mellé. Az a határozatlan érzése kezdett támadni, mintha nem minden indulna egészen úgy, ahogy ő kigondolta.

- Milyen a darab? - kérdezte szomszédjára tekintve.

A társadalmi formaságok mindig terhére voltak, de ma egyenesen tűrhetetlennek találta. Küzdeni jött ide és most egyszerre úgy találta, hogy nincs ellenfél. Lillian magatartása megzavarta egy kicsit; Kainehez való nagy kegyessége, és a szembeszökő mód, ahogy ennek a kedvéért a másikat mellőzte, mindez, lehet, hogy semmit sem akart jelenteni, de lehet, hogy nagyon sokat.

Így gondolkozott, mialatt ráerőltette magát, hogy a leány választát figyelemmel hallgassa meg; de amint ezt mind végiggondolta, arra is el volt tökéltve, hogy nem enged és hogy kész lesz kiállani az ellenféllel, bármilyen területen akarja is az megközelíteni.

A leány érdeklődve tekintett rá.

- Jó darab, - felelte. - Nekem jobban tetszik a színpadon, mint regény-alakban. A regényt bizonyára olvasta.

- Nem, nem olvastam! - felelt Loder nagy fáradsággal összpontosítva a gondolatait.

- Mulatságos, de... nem valószínű!

- Ugyan? - kérdezte Loder s aztán felvette a páholy párkányán fekvő színlapot. Azon volt, hogy észrevétlenül meghallhassa, amit Lillian beszél, aki Kaine-nel suttogott és nevetett...

- Igen, - folytatta a leány, - tudja, két ember úgyszólván életet cserél.

Loder föltekintett s látta a fiatal leány öntudatos tekintetét.

- Oh, igazán? - kérdezte újra s aztán félrenézett.

Iszonyu, tűrhetetlen volt ez a tehetetlenség itt, ahol úgy érezte, mintha ketrecbe zárták volna. A harag kerekedett benne felül. Úgy látta, hogy Lillian azért hívta ide, hogy megmutassa, milyen tökéletesen végzett már vele; félredobta, miután egyideig használta időtöltés gyanánt, úgy, mint az uszkárját, az angora macskáját, a kristály-golyóját. Helyzetének határozatlan volta egyszerre fölkorbácsolta benne a cselekvés vágját. Hirtelen hátrafordulva, odatekintett Lillianra, aki csendesesen legyezte magát, s halvány arany színű haja, és halványszínű ruhája finom körvonalakban rajzolódtak le a páholy sötét hátterére.

- Mi a véleménye a darabról, Lillian? - kérdezte, s mintha harcrahívást érzett volna ki a saját hangjából.

Lillian bágyadtan fordult oda.

- Oh, egészen érdekes! - felelte. - Nagyon jó bohózáti anyag. Teljesen franciás.

- Franciás?

- Az. Nem igaz, Lennie?

- Egészen, - visszhangozta Kaine.

- Úgy értik, Chilcote úr, hogy az egész olyan könnyed, és mégis szövevényes, mélyenjáró, - magyarázta Esseltyn Mary.

- Igazán? Akkor csalódtam abban, amit elképzeltem. Én azt hittem, komoly a darab.

- Komoly? - mosolygott Lillian. - Hogyan, hát hol van a maga humor-érzéke? Hisz a darab alapeszméje maga kizárja a komolyságot.

Loder beletekintett a kezében tartott színlapba.

- És mi az alapeszme? - kérdezte aztán.

Lillian egyszer-kétszer meglendítette a legyezőjét, aztán összecsukta lágyan.

- A szerelem az alapeszme, - felelte akkor.

A lelki élet minden folyamata közül a legfinomabb szerkezetű az, amikor a benyomásokat és az inspirációt kell az embernek mérlegelnie és összeegyeztetnie. Az az egyetlen egy szó „a szerelem” azzal, hogy éppen itt, ennél a pontról volt odavetve, hirtelen megváltoztatta Loder egész gondolatmenetét. Olyan volt, mintha egy mag hullott volna a termékeny erővel túltelített földre, hogy megdöbbenő gyorsasággal hozzon gyümölcsöt.

Kicsiny volt a szó és köznapi volt a modor, ahogyan ki volt ejtve, de Loder figyelmét mégis lekötötte. Mikor ezt a szót utoljára hallotta, milyen más volt körülötte az egész légkör, s most itt hallani azt a szót, ebben a világban, szinte bántónak látszott. Éva merült fel a gondolatában; Éva állt elébe, mint látomás, hogy uralkodjék az egész lelken.

- Hát a szerelem az alapeszme? - kérdezte hidegen.

- Az, - felelt most Kaine a maga elégedett hangján. - És mikor volt a szerelem komoly motívum egy háromfelvonásos vígjátékban - akár a színpadon, akár azon kívül.

Ezzel előre hajolva, szemébe tette a monokliját és lanyhán nézte végig a páholyokat.

A zenekar éppen valami magyar táncot játszott, ennek szilaj, váratlan hangjai, hirtelen, vad fordulatai olyan előre nem látott hevesseggel törtek keresztül a kék és rózsaszínű kárpitozásu, aranyozott, csinos, konvencionális kis színház légkörén. Loder érezte, hogy itt az egész helyzet hamis. A valóság ereje, amely szembeszállt a valótlanul, az volt az, amit érzett.

Arcán egészen új kifejezés jelent meg, amikor odafordult Kainehez:

- És hogyan állja meg a helyét ez a mese, ami, szerintetek olyan nagyon - francia?

A hangja is megváltozott, nemcsak a kifejezése. Még mindig halkán beszélt, de már érdeklődve. Most már nem gondolt előbbi kedvetlenségére sem; amazoknak a szava új hűrt érintett és Lodernek a kíváncsisága visszhangot adott reá. Most jutott eszébe először, hogy a szerelem, az a veszélyes, titokzatos kert, amelynek útjai olyan váratlanul tárultak ki előtte, olyan játszótér, amelynek sok bejárata van és a hozzávezető kulcsokban is végtelen a változatosság; most jött először kedve arra, hogy beletekintsen más ajtón keresztül is, ne csak a maga ajtaján át s lássa a titkos, hívogató mellékutakat is, másoknak a szempontjából nézve.

Érdeklődve várta, mi lesz a válasz.

Kaine még nézte a színházban levőket egy-két percig, aztán leejtette a monoklit a szeméből s odafordult Chilcotehoz.

- Hogy igazán jól érthesd a darabot, - mondta nyájasan, - ahhoz az kellene, hogy a regényt ismerd. Olvastad?

- Nem, Kaine úr, - szólt közbe Mary, - Chilcote úr nem olvasta.

Lillian nevetett.

- Körvonalazza a történetet, Lennie, - mondta, - úgy szeretem látni, mikor mások fáradoznak.

Kaine rajongó tekintettel pillantott rá.

- Nos, hogy azzal kezdjem, - szólt Kaine, - két férfi, egy művész, meg egy milliomos kicserélik az életmódjukat. Érted?

- Bátran fölteheti, hogy érti, Lennie!

- Helyes. Nos, amint mondtam, ez a két szerencsétlen életet cserél. Olyan egyformák, mint két tojás; s mindenkinek a szemében az első a második, a második meg az első. Érted?

Loder nevetett. Az érdeklődését csak fokozta az, hogy veszedelmes területre léptek.

- Nos, ezek ugyan csak valami tréfa kedvéért teszik ezt, de van egy dolog, amiről mind a ketten megfélelkeznek. Tudod, végre is emberek és holmi ilyen apróságról megfélelkeznek, - folytatta kacagva; - ugyanis arról, hogy az egyiknek felesége van.

A zenekarból hatalmas csattanó bevezetés hangzott. Loder fölegyenesedett egy kicsit a helyén és érezte, hogy a vér az arcába szökik.

- Ugyan? - mondta gyorsan. - Hát az egyiknek felesége is van?

- Az ám! - nevetett Kaine. - És a tréfa java az, hogy az asszony meg a legkevésbé sem érti a tréfát. Érted?

Loder arcát új, forró vérhullám öntötte el; s a lelke tele lett valami undorodással. Ez volt tehát az a csodás kert, a mások szempontjából nézve. Először Lillianra nézett, a bájos, szkeptikus, sekélyes lelkű asszonyra, aztán a mellette ülő fiatal leányra, aki olyan bevallottan modern volt az életfölfogásában. Ez volt tehát a szerelem, ahogy azt a világ látja; a világ, amely egy-két fölkapott szalon szólasformáival képes valamit fölmenteni, bírálni, elítélni. Idő telt bele, míg a vér lassankint lehúzódott az arcából ismét.

- És a történet vége?

- A vége? Oh, hát a szokott vég! Az egyik fickó elpuskázza a dolgot iszonyúan és a buborék szétpattan.

- És az asszonynak a sorsa?

- Az asszonyé? - kérdezte Lillian nevetve. - Hát az, ami az ostoba embereké szokott lenni, akik ahelyett, hogy úgy mennének keresztül az életen, holmi szeretetreméltó apró emberi botlásokkal, csak egyszer buknak, de akkor aztán fejest. Hát persze a válótörvényszéknél végződik a sorsa.

Itt mindnyájan hahotázva kacagtak; de a kacagás, a történet és annak a kibontakozása egyaránt beleveszett a harsogó zenébe. A zenekar bevégezte; halk tetszészaj hangzott; csengettek s a függöny felgördült, hogy megkezdjék a darab második felvonását.

HARMINCKETTIK FEJEZET.

Néhány perccel azelőtt, hogy a második felvonásnak is vége lett volna, Loder fölállt és engedelmet kért Lilliantól arra, hogy távozhassék.

Máskor talán törte volna a fejét azon, milyen könnyed semmibevevéssel hagyta Lillian, hogy elmenjen, de ma sokkal nagyobb érdekek tartottak igényt a figyelmére; olyan érdekek, amelyek igen nagy és igen gyászos eredményekre vezethettek.

Elhagyta a színházat s nem véve igénybe a kocsisok ajánlközását, gyalog indult Chilcote háza felé. Arcán kemény és szenvedélytelen kifejezés ült, amint szakadatlanul törtetett előre, de a lelkében dúló zűrzavar mégis kifejezésre talált abban, hogy milyen egyenlőtlen, majd lassu, majd gyors léptekkel haladt az úton. Erős ember számára sohasem ijesztő dolog az, ha nehézségekkel kell szembe állnia, sőt ez gyakran még lelkesítő is, de ez különösen olyan nehézségek esetében áll fenn, amit mások gyengesége, esztelen volta, vagy ellenkezőleg, másnak az ereje hozott létre; ha azonban ezek a nehézségek magából az ő saját egyéniségéből erednek, akkor egészen másképp áll a dolog. Az ember a saját lelkével való küzdelemben mérheti meg az erejét legjobban.

Amint Loder ment, ment a zsúfolt utcákon végig, először jutott teljes tudatára annak, hogy most már azelőtt a magas törvényszék előtt áll; és hogy eljött az óra, amikor önmagának kell önmagáról vallomást tennie. Mennél mélyebb és hosszabb a megfélemlítés, az ébredés annál kínosabb. Hónapokon át az Énnak diadalhimnusza oly erővel zengett, hogy eltompította minden egyébnek a hangját. És most az az ének hirtelen megszakadt; nem fokozatosan, nem elhalólag, hanem váratlanul, hirtelen, ami aztán iszonyúvá tette a beállott némaságot.

Loder nyugodtan haladt s mégis oly igazán, oly teljesen keresztül ment a próba-tűzön, mintha csakugyan a lángok is ott csapkodtak volna körülötte. Bármi volt is az eredmény, bármilyen volt is a lényege annak az embernek, aki ebből a tűzből kikerült, az bizonyos, hogy az a Loder, aki az utolsó heteken keresztül utat vágott magának, nem létezett többé! Az a diadalmas, önző ember, aki mindent a maga erejének köszönve, előre szegezte a szemét egy pontra s másfelé nem is akart látni: az az ember már nem létezett többé.

Bármilyen éles megfigyelő volt is Loder különben, azért mégis jellemzetes lassusággal jutott tudatára, hogy micsoda átalakulás ment most végbe a lelkében. Mikor Astrupp Lillian bevégezte a mondanivalóját, mikor a zenekar elhallgatott és a függöny felgördült, akkor Loder lelkében még nem volt semmi egyéb, mint határtalan nagy elkábulás. Az volt az a pillanat, amikor az Énnak nagy himnusza elhallgatott; még pedig úgy, hogy nem is valami megdöbbentő esemény hallgattatta el, olyan, ami bizonyos fenséggel ruházta volna föl a befejeződését, hanem egyszerűen egy köznapis semmiség. A veszteség első, határozatlan érzése alatt szinte az érzékei, a gondolatai is elvesztették a működési képességüket; azon negyedóra alatt, ami a függöny felgördülését követte, Loder csak nézte a színpadot meredt tekintettel, nem látva, nem hallva semmit, s egész lelkével csak azt a mérhetetlen ürességet érezve, ami most körülfogta. Akkor aztán, részint szokásból, részint természeti hajlamánál fogva, elkezdte a szárait bontogatni a gondolatai összekuszált tömegének és kezdte kovácsolni, bár nehézségek és kétségek között azt a láncot, amely őt a jövő felé vonta.

Ezen a láncon munkálkodott akkor is még, amikor elért ahhoz a házhoz, melyet oly könnyen megtanult otthonának nevezni.

Mikor a keskeny kulcsot beletolta a zárba s hallotta azt simán megfordulni, egy pillanatra valami lázadó érzés cikázott át a lelkén, lázadás a saját magára kimondott ítélet ellen. Szinte a visszahatás felé akarta ragadni, oly erős volt az az érzés. De hát hiszen csak a vak ember az,

aki minden remegés nélkül tud elhaladni a szakadék mellett; Loder szeme pedig nem volt már bekötve. Ez a visszahatás úgy lobbant föl, mint a papiros-foszlány, de mint a papiros-foszlány, hamvába is hullott csakhamar.

Kinyitotta az ajtót és lassan belépett az előcsarnokba.

Az ember kedélyhangulatát gyakran világosan jelzi az, ahogyan a lépcsőn felmegy. Lodernek most, mialatt fölment, nem volt az erős mellkasa úgy kifeszítve, mint máskor, feje is le volt csüggesztve; úgy haladt fölfelé, mintha a lábára nagy súly volna kötve. Már nem volt a tettek embere, akinek legfutólagosabb véleménye is figyelemre érdemes. A saját lelke előtt már ismét csak az az úszó hajóroncs volt, amihez egyszer hasonlította magát; az a roncs, amely azt gondolja bár, hogy révbe jutott, de aztán arra ébred, hogy megint csak dib-dáb játék a tengerár hatalmában.

A lépcsőn felérve megállt, hogy felajzghassa elhatározását; aztán, még mindig nehéz léptekkel haladva, végigment a folyosón, Éva nappalija felé. Az megint a jelleméből folyt, hogy amikor aztán létrejött a lelkében az elhatározás, akkor a módja felől nem tévózott többé. A nélkül, hogy csak kopogtatott volna is, megfordította az ajtó gombját és belépett.

A szoba most is olyan volt, mint máskor, de Loder szemében most a könyvek és virágok finom, tompa színezete, a bronzok, a lámpák és az egész légkör, ami mind egy művelt és nyugalmas lélek életéről beszélt, sokkal mélyebb jelentőségűnek látszott, mint azelőtt. És amikor Loder tekintete a szoba élettelen tárgyairól odatévedt a szoba tulajdonosára magára, akkor állott csak előtte egész óriási voltában az a feladat, ami reá várt.

Éva ott állott a kandalló mellett. Ma nagyon szép és nagyon díszes ruha volt rajta; nyakára hosszú, egysoros gyémántból álló lánc volt tekerve; puha fekete haja pedig idegen divat szerint magas csomóba volt feltűzve s ezt is nagy gyémántos fésű tartotta. Amint Loder belépett, Éva gyorsan, szinte idegesen fordult oda hozzá s azzal a hirtelen, kutató pillantással nézett reá, amit a férfi már szinte várt. De Loder arc kifejezésének láttára egész arca megváltozott s az ijedtség halk sikoltásával lépett előre.

- Mi történt? - kérdezte. - Olyan, mint a halál.

Loder nem is próbált válaszolni. Megállt a tölgyfa asztal mellett, amely az ajtó és a kandalló között állott.

Anélkül, hogy tudták volna, megragadó képet nyújtottak így egymásra tekintve; a férfi a maga kemény, szilárd arcával, az asszony pedig rózsásra gyúlt színével és titokzatos tűzben égő szemével.

Amikor Éva törhetetlennek találta a hallgatást, megszólalt végre.

- Történt valami? Van valami baj?

Ha Loder kevésbé van elmerülve, bizonyára észreveszi, mennyire ott volt az asszonynak egész lelke ebben az aggódó kérdésben; de az ő lelkében csak egy dolog számára volt most hely.

- Van valami baj? - kérdezte Éva újra.

Loder nagy erőfeszítéssel emelte rá a szemét...

- Az egész világ körülöttünk csupa nagy, nehéz baj, - mondotta lassu, de kemény hangon...

Éva nem felelt, de a vér arcába szállott még jobban.

Loder most nem vett észre semmit, csak ment előre, a kötelessége felé, azzal a törhetetlen nyakassággal, ami úgy jellemezte.

- Ön gyűlöli a hazugságokat? Mondja meg nekem, mit gondolna az olyan emberről, akinek az egész élete nem egyéb, mint egy nagy mesterségesen fölépített hazugság? - Igaz, hogy a szavak talán túlzottan voltak választva egy kissé, de az a mód, ahogyan kiejtette, a maga darabos egyenességével, az eleve kizárta azt, mintha a hatás kedvéért mondta volna. Még meg is ismételte a kérdést, erősen állva az asszony kérdő tekintetét ez idő alatt.

- Mondja! Feleljen! Tudni szeretném.

Éva viselkedését nehéz lett volna megérteni.

Csak állt ott, ujja köré csavargatva a gyémántláncot.

- Mondja meg, - ismételte Loder.

Éva még nézte egyideig, aztán mintha valami hirtelen jött, új benyomás alatt cselekednék, elfordult tőle a tűz felé.

- Nem mondhatom meg. Mi... én... én sohasem tudnék ítélő bírāja lenni valakinek.

Loder csak tartotta az akarata gyeplőjét keményen.

- Éva, - szólt Loder, - én ma este az Arcadian-színházban voltam. Azt játszották „Más ember helyén.” Azt hiszem, a regényt talán olvasta is.

Éva a kandalló párkányára támaszkodott és az arcát nem lehetett látni.

- Olvastam.

- Az a darab is két embernek rendkívüli nagy hasonlatosságáról szól. Hiszi ön, hogy ilyen nagy hasonlóság létezhessék?

Nagyon nehezőre esett a beszéd; mintha az agya is, a nyelve is megbénult volna.

Éva elbocsátotta ujjai közül a gyémántláncot.

- Hiszem, - mondta izgatottan. - Hisz volt már ilyen dolog a valóságban is.

Loder kapott a szón.

- Igaza van! Teljesen igaza van. Lehet ilyen dolog. Én bebizonyítottam. Én ismerek egy embert, aki olyan tökéletesen hasonlít hozzám, hogy senki, még ön sem bírna bennünket megkülönböztetni.

Éva néma maradt s arca is el volt fordítva még mindig.

Loder vergődő küzdelemmel ment tovább.

- Az ilyen hasonlóság nagyon komoly dolog, rettentő veszély, rettentő kísértés. Azok, akiknek nincs róla tudomásuk, nem mérhetik meg ennek az örvényeit.

Itt megint elhallgatott, de az a néma alak ott a kandalló mellett, csak nem adott neki segítséget.

- Éva! - kiáltott fel erre Loder váratlanul, - ha ön tudná... oh, ha ki bírná találni, mi az, amit mondani akarok.

Ezekben a szavakban ott volt a férfi egész kétségbeesett lelki küzdelme. Loder, az erős, az önmagában bízó, a céltudatos férfi teljesen talajt veszített. Hangjából most már nem az erő érce csengett, hanem szinte a segélykérés szava.

És Éva ezt egyszerre meghallotta és megértette. Abban a pillanatban minden, ami eddig némává tette, mindaz, ami megtiltotta neki azt, hogy szóljon, semmivé vált mind, mind, ennek az öntudatlan segélykiáltásnak a hangjára.

Nyugodtan és mégis gyorsan fordult meg; arca egészen meg volt dicsőülve, valami olyan fénytől, amely mintha belülről, a lelke mélyéből áradt volna az arcára; valami végtelenül lágy és gyöngéd sugárzás volt az.

- Nem kell semmit mondania, - mondta egyszerűen. - Tudom.

Mindez nyugodtan ment végbe, - mint ahogy a nagy kijelentések szoktak jönni. Hangja halk volt és ment minden izgalomtól; arca csodaszéppé vált az önmaga teljes mellőzésének hatásától.

Ebben a nagy pillanatban minden érzése, minden rokonszenve azé volt, aki ott állott előtte és szenvedett. A maga számára nem volt egyetlen önző gondolata sem.

Loder egy pillanatig csaknem hitetlenül meredt rá, azután mikor jobban és jobban tudatára jutott annak, hogy mit is mondott az asszony, így kiáltott föl:

- Tudja? Hát tudja?

Éva nem felelt, csak odament egy díszszekrényhez, amely ott állt az ablak mellett; kinyitotta annak egyik fiókját, kivett belőle néhány lap összegyűrt fehér papírost, ami sűrűn be volt írva. Kivette s egyenesen odatartotta Loder elé.

Hosszan, szótlanul néztek egymásra, mintha egyenesen egymás szívébe akartak volna tekinteni, hogy lássák ott a szenvedélyek, ellentmondások, tévedések mélységét, amelyek azonban mégis arra szolgáltak, hogy ezek ketten csakugyan azzá legyenek, amik; - hogy megeléjék saját magukat. Ebben a néma percben közelebb jutottak egymáshoz, mint hogyha szavak áradata ömlött volna közöttük. Nem volt szó bocsánatkérésről, nem történtek nagy vallomások egyikük részéről sem, de ebben az ékesszóló hallgatásban mindegyik megértette a másikat.

- Mikor ma beléptem a reggeliző-szobába, - szólalt meg végre Éva, - és láttam, hogy Astrupp Lillian azt a táviratot átolvasta, semmi gondolat sem állott tőlem távolabb, mint az, hogy példáját én is kövessem. Csak jóval később, csak akkor, amikor - ő is bejött és mikor láttam, hogy ön, amint hittem, ismét visszaváltozott abból, amit becsültem, azzá, amit megvettem; - csak akkor láttam, mennyire ember vagyok. Mialatt hallgattam, hogy csevegnek és kacagnak együtt, egyszerre azt éreztem, hogy ismét egyedül vagyok, rettentően egyedül. Én... én... igazán azt hiszem, hogy féltékeny lehettem abban a pillanatban; - fejezte be Éva, izgatott, halk nevetéssel.

- Éva!

De az asszony gyorsan folytatta:

- Abban a percben egyszerre teljesen másnak éreztem magamat; mit törődöm én a becsülettel, vagy bármi ahhoz hasonlóval. Mikor kimentek a szobából, egyszerre úgy éreztem, mintha én meg lennék fosztva valami olyantól, ami nekik meg van adva. Oh, ön nem tudja, mit érez egy asszony olyankor, ha féltékeny. - Itt elhallgatott, de szünet mulva így folytatta: - Akkor jutott eszembe a távirat, valamint az a jókedvű mosoly, amivel Lillian azt olvasta. Annak a hatása alatt, amit éreztem, egyenest odamentem az íróasztalhoz és fölvettem a táviratot. Egy pillanat alatt eleget láttam arra, hogy lehetetlennek találjam az olvasás félbehagyását. Oh, lehet, hogy jellemtelenség volt; lehet, hogy alacsonyosság volt, de azt kérdezem, van-e asszony a világon, aki másképp cselekedett volna? Összegyűrttem a papiroslapokat úgy, ahogy voltak és bevitettem a szobámba. - Itt megállott s rátekinett Loderre, mialatt sebesen lélezett, szeme pedig kitágult erősen.

Loder egész idő alatt le nem vette a szemét Éva arcáról s amint ez bevégezte, Loderből is előtört a szó leküzdhetetlen kérdés alakjában. E csodát rejtő pillanatokban nagyon sok

mindent tanult Loder. Láta, hogy eddigi következtetései, magyarázatai mind tönkre voltak téve, fölforgatva. Most már csakugyan látta Astrupp Lillian tréfás, félvállról vevő közömbös-ségének okát, látta, hogy ez a közömbösség olyan sekélyes, fölületes, csélcsap természetből ered, amely mikor látja, hogy meg van fosztva valami olyan fegyvertől, amely a rossz célra igazán alkalmas volna, csakhamar belefárad az olyan játékba, amely nagyon is komolynak és hevesnek mutatkozik. Loder belátta mindezt azzal a hirtelenséggel, ami a pillanat hatása okozott, de azért, mikor Éva elhallgatott, az a kérdés, amely először tolult az ajkára, nem állott összefüggésben ezzel a nagy fölfedezéssel; mi több, olyan kérdés volt, ami nem igen vezethetett semmire, de azért mégis elhomályosított Loder előtt fontosságra nézve mindent a világon.

- Éva, - szólt hozzá, - mondja meg, mi volt az első gondolata a fölfedezés után, mikor... mikor én is eszébe jutottam?

Újra beállott valami kis szünet, de csak igen rövid tartamu; akkor azután Éva bátran és nyíltan nézett a szemébe. Arcán most is ott ragyogott ugyanaz a büszkeség és méltóság s ugyanaz a leírhatatlan gyöngédség is, amivel első segélykérésekor tekintett reá.

- Az első gondolatom végtelen hálaadás volt, - felelte egyszerűen. - Olyan hálaadás, amit nem érthet meg sem ön, sem egy más férfi a világon.

HARMINCHARMADIK FEJEZET.

Éva nem sötötte le a szemét, amint szavait befejezte. Az ő lelke nem látott szégyelni valót sem a szavakban, sem a gondolatokban, de Loder előtt, amint Évát hallgatta, veszedelmes jelentősége volt mindakettőnek.

- Hálaadás? - kérdezte lassan.

A Loder lelkében ébredt felelősségérzetből fokozatosan a szánakozás és az Éva egész életének megértése is kezdett kibontakozni. Sohasem látta még Évát úgy, ahogy most, de most azután csak annál tisztább volt ez a látomás. A részvétnek és az önvádnak erős indulatával ébredt föl szívében Éva fiatalságának gondolata is. Azé a fiatalságé, amelyet némely asszony megőriz a világi életben is, ha a körülmények megengedik nekik, hogy sokat lássanak, de keveset tapasztaljanak.

- Hálaadás? - kérdezte Loder hitetlenül.

Éva ajkán halvány mosoly jelent meg.

- Az. Hálaadás azért, hogy hitemet olyanba vettem, akiben nem csalatkozom.

Éva egyszerűen és bizalommal beszélt, de a szavak élesebben szívébe vágtak minden vádnál. A keserű lemondás elszánt erejével lépett elő.

- Éva, - mondotta nagy gyöngédséggel; - ön nem tudja, mit mond.

Éva most lesütötte a szemét, mikor Loder feléje közeledett; azután fölemelte ismét gyors tekintettel. Most, e pillanatban történt először, mióta Loder belépett a szobába, hogy Éva arcán a magára vonatkozó kétségnek vagy kényelmetlen érzésnek leghalványabb jele is látszott.

- Miért? - kérdezte. - Nem értem.

Loder nem felelt. Előbb még az első magyarázat is nagyobb feladatnak tetszett előtte, mint amivel megküzdhetne; és most egyszerre úgy látta, hogy az, ami ezután következik, voltakép még nehezebb.

- Ma este azért jöttem ide, hogy mondjak önnek valamit, - kezdte végre; - de mindezideig csak a felét mondtam el.

- A felét?

- Azt, - felelte Loder gyorsan, kerülve Éva tekintetét. Azután, átlátva azt, hogy a kimagyarázás nélkülözhetetlen, gyorsan nekivágott a beszédnek. - Az olyan csalónak, mint én, - mondta, - csupán egy fegyvere és egy igazolása van: a határtalan vakmerőség. Rázza meg valaki alapjában azt s akkor minden összeomlik. Ezt a vakmerőséget akartam önmagamban lehetetlenné tenni; - igen, lehetetlenné tenni azzal, hogy elmondjam önnek az igazat; - és ezért jöttem ide. Az, hogy ön már tudja magától is, a magya[...] ⁸ mitsem változtat.

Éva fölemelte a fejét, de Loder csak ment tovább, észre sem véve ezt a mozdulatot.

- Ma este, - mondta, - beleláttam a magam életébe. Sohasem tévedünk nagyobb, mint mikor azt képzeljük, hogy ismerjük magunkat jól. Hónapokkal ezelőtt, mikor az ön férje először tette nekem ezt az ajánlatot, hogy ebbe a tervbe belemenjek, akkor, a saját fölfogásom szerint úgy éltem, mint olyan magányos lény, akivel a sors nagyon rosszul bánt el és aki megfinomult stoicizmussal, tiszta életet él. Ez volt az, amit hittem. De mindjárt a kiindulási pontnál nagy volt a tévedés. Egyszerűen olyan ember voltam, aki azért zárkózott el, mert neheztelés volt a

⁸ Szöveghiány! (az elektronikus változat szerk.)

szívében az egész élet ellen és aki azért élt becsületesen, mert valami szervi, veleszületett undorodás volt benne a bűn iránt. Mikor a férjével megismerkedtem, az első érzésem a lenézés volt iránta, amire följogosítva éreztem magamat és ezt az érzést megőriztem az egész idő alatt. Sokszor gondolkoztam, mi lehet az oka annak a türelmetlenségnek, amivel az ő gyöngeségét láttam s annak a vágnak, ami arra ösztönzött, hogy elforduljak tőle s elűzzem a lelkemből az ő gyöngeségének még az ismeretét is. Most már tudom.

Ma este tudtam meg. Azért fordultam úgy el tőle, mert mélyen benn, a magam lényében mozdult valami, ami arra visszhangot adott. Az emberi természet sokkal egyszerűbb dolog, mint amilyennek hinni szeretjük, s az emberi impulzusok között sajátos összeköttetések rejlenek. A gyöngeség önzés - de az erő is az. Chilcote a maga vétkének hívását követte, én meg a nagyravágyásomé. Magasabb ítélőszéknek kellene azt eldöntenie, mint az ön véleménye vagy az enyém, hogy kettőnk közül melyik volt az önzőbb ember.

Az asszony feszült figyelemmel nézte. Mintha a Loder szavainak értelme ott tükröződött volna az ő arcának fájdalmas, rémült kifejezésében.

De a ma reggeli fölfedezés még sokkal jobban uralma alatt tartotta egész lelkét, semhogy más tekinteteknek meg lehetett volna előtte az a súlya, ami máskor. Az a lelkesedés, amit érzett, mikor elgondolta, hogy szabadul meg lelkében a Loder képe a Chilcote minden vétkétől, sokkal erősebb volt, semhogy uralkodni tudott volna rajta. Szeretett, és szinte valami csodánál fogva a szerelme egyszerre igazolást nyert. Egy pillanatra ez az igazolás szinte kielégítette.

Valami bizalom; valami olyan természetű ártatlanság, ami nem a vétek felől való tudatlanságból ered, hanem az olyan alkotásu lélektől, amely bámulatosan ment a vétek ragályától, ez egy pillanatra szinte vakká tette a veszedelem iránt.

Loder szinte segítségre várt az asszony részéről, de mikor ez nem szólt, lassan tudatára jutott annak, hogy Éva nem látja a dolgot a maga egészében.

Odalépett tehát hozzá és megfogta mind a két kezét.

- Éva, - mondta gyengéden, - én az előbb elemezni próbáltam magamat, hogy a részleteket elébe tárhassam önnek; de most már egészen nyíltan akarok szólni.

- Mióta csak először elfoglaltam itt a férje helyét, nagyravágyás élt a lelkemben. Öntudatlanul is ön keltette azt föl bennem azzal, mikor az első este Fraide üzenetét hozta. Fölkeltette a szavaival is, de még erősebben azzal a rejtett ellenséges érzéssel, amit megláttam önnél. Azon az estén, noha nem tudtam, eltökéltem magamat erősen. Tudja-e, mire?

Éva a fejét rázta.

- Arra, hogy Chilcote léptei nyomát a magam lépteivel kitörlöm, eltaposom s megmutatom, hogy az egyéniség az a nagy erő, ami mindent tehet. Elfeledtem számolni azzal, hogy ha a sorstól nagyon sokat kérünk kölcsön, rendesen iszonyu kamat követelésével büntet érte. Először az a vágy ébredt föl bennem, hogy önnek a becsülését tudjam megszerezni; akkor aztán az, hogy érvényt szerezzek magamnak olyan emberek előtt, mint Fraide; hogy érezzem a verseny izgalmát és hogy erősnek mutakozzam egy olyan pályán, amelyre rátermettem. Egyideig a második nagyravágyó kívánság háttérbe szorította az első, de az elsőnek csakhamar vissza kellett nyerni a maga helyét; és az önzésnek egy pillanatában azt kívántam, bár csodálatot is nyerhetnék öntől, ne csak becsülést.

Éva arcának feszült, kérdő tekintetébe most valami kétség vegyült s az egész arc elhalványodott belé.

- Tehát csak - csak azért, hogy az én szememben emelkedjék?

- Azt hittem, az volt az egyedüli vágyam. Azt hittem, egészen addig az estig, amikor a beszédet tartottam; higgye el, ha el is bír hinni ilyen képtelenséget: de aznap este, amikor fölmentem a karzat lépcsőjére s megláttam önt, amit ott állt, akkor a vakság egyszerre lehullott a szememről és megtudtam, hogy szeretem önt.

Amint bevégezte, hirtelen elbocsátotta Éva kezét és félrefordult, nem látva meg az örömmek azt a rózsás hullámát, ami Éva arcát elöntötte erre a szóra.

- Akkor tudtam, - folytatta, - de az nem tett semmi különbséget; csakis a nagyravágyást növelte meg bennem. Aznap elérkeztem a fölmagasztosultság határára. De mikor hazafelé kocsiztunk, akkor történt velem a legsajátságosabb véletlen. Emlékszik, ugy-e arra a kocsi-torlódásra a Piccadillyn?

Éva megint csak a fejével intett.

- Nos, mikor kinéztem a kocsi ablakán, az első ember, akit láttam, nem más volt, mint Chilcote.

Éva összerezzent. Kínosan érintette az, hogy Chilcote nevének így bele kellett játszania életének legnagyobb pillanatába. Gondolatainak szövevényén egyszerre átvillant az, hogy mi lehet Loder szándéka azzal, hogy azt a nevet így beleszövi a dologba.

- Látta?

- Láttam és megborzadtam bele. Nagy érzés volt az a fölmagasztosultságból, mert egyszerre eszembe jutott - minden.

Éva akaratlanul is feléje nyújtotta a kezét.

De Loder csak a fejét rázta. - Nem, - felelte. - Ne szánjon engem. Éppen idejében jött közbe ez a látvány. Abban a percben valami visszahatás lett úrrá fölöttem s már aztán bármilyen volt is az, annak a hatása alatt cselekedtem. Mindjárt másnap elmentem hozzá s megmondtam neki, hogy ennek a játéknak végét kell szakítanunk. De akkor nem, nem, még akkor sem jártam el egészen becsületesen. Az volt a szándékom, hogy megmondjam neki, azért kell végének lennie, mert megszerettem önt; de a büszkeségem föllázadt és elnémított. Nem bírtam magamat megalázni. Másképp adtam tehát elő neki a dolgot. A küzdelemben én győztem ugyan, de a győzelem nem olyan volt, amilyennek kellett volna lennie. Ennek a bizonyosságát ma nyertem meg, mikor Chilcote visszajött hozzám, hogy a távirata eltűnését elmondja. Hogy én kapva kaptam azon, hogy visszajöjjenek, az nem azért volt, mintha féltem volna attól, hogy Lady Astrupp megtalálta; vagy mintha meg akartam volna őrizni a magam helyzetét; nem, csak az huzott vissza, az az örült öröm, hogy még egy napig láthatom önt.

Egy pillanatra odafordult Évához, de aztán ugyanolyan hirtelenséggel kapta el a szemét újra.

- Még mindig csak magamra gondoltam; még akkor is, mikor bejöttem ide s engedtem, hogy ön beszéljen velem, sőt mikor a klubnál elváltunk, arra kértem, hadd szóljak önnek még ma este is. Nem mondom el, hogy öntudatlanul is milyen gondolatok voltak a lelkemben, mikor ezt a kegyet kértem öntől. Értenie kell magyarázat nélkül is.

- Elmentem a színházba Lady Astrupphoz; állítólag azért, hogy kikutassam, milyen az ellenség hadállása; de valójában azért, hogy az önbecsülésemnek eleget tegyek. De ott a végzet, vagy az a hatalom, amit úgy szeretünk így hívni, már várt reám, hogy követelje rajtam a kamatot első részletéért annak az idegen életnek, amit merészeltem kölcsön venni.

Ezt nagyon lassan mondta el, megmérlegelve minden egyes szót. Most már nem is tekintett rá Évára úgy, mint előbb. Egész magatartását áthatotta annak a komolysága, amit mondani kívánt.

- Nem tudom, látott-e valaha ember egy félórai időben többet, mint én aznap este. A lelki szemével; úgy értem. Abban a darabban két ember életet cserél, úgy, mint Chilcote meg én tettük. De nem gondolnak egy dologra. Arra, hogy az egyiknek felesége van. Ezt úgy, ahogy most hallja, nem én mondom; hanem Lady Astrupp egyik vendége mondta így.

Éva megint fölnézett. A kétség és a kérdő tekintet százszor erősebbé lett az arcán. Amint Loder elhallgatott, Éva rögtön megszólalt utána:

- John, - mondta hirtelen támadt meggyőződéssel, - ön, ön mondani akar valamit, ami nagyon neheze érik.

Loder a fejét sem emelte föl, csak úgy felelt:

- Igaza van. A legnehezebb dolgot, amit embernek valaha ki kellett mondania.

Hangja kemény volt, csaknem kiméretlen, de az, akinek a hallását az ösztön megélesítette az előbb, ékesszólónak tetszett ez a hang. Éva odalépett hozzá, egészen közel és két kezét odatette a férfi vállára.

Egyideig némán álltak ott, Éva reáemelt arccal, amaz meg elfordított szemmel. Akkor a férfi fölemelte a kezét és nagyon gyengéden el akarta azt a kezét távolítani a válláról. Arca halálsápadtra vált ezalatt s különös volt bár, de úgy látszott, mintha szája körül egészen új vonások képződtek volna.

- Mi az? - kérdezte Éva, - John, mi az?

Ujjai akaratlanul is szorosabban fogóztak a férfi vállába, úgy, hogy ez nem bírta volna többé eltávolítani, csak erőszakkal. Alig tudva, hogy mit csinál, rátette saját kezét Éva kezére s úgy állt ott, letekintve reá.

- Amint ma ott ültem a színházban, Éva, - mondta halkan, - mindaz, amit elképzeltem az életről, teljesen megváltozott. Anélkül, hogy kívántam, vagy tudtam volna, egész állásponthoz egy csapással megváltozott. Hirtelenül úgy láttam a helyzetet, ahogy azt a világnak kutató lámpája világítja meg, nem pedig az én szegény gyöngy mécses fénye. Egyszerre ön volt az, akiért néztem a dolgokat, és nem magamért többé.

Éva szeme kitágult és sötétebbre vált, de szó nem hagyta el az ajkát.

- Egyszerre előttem állt az a megbocsáthatatlan hiba, mit önnel szemben követtem el és az a kötelesség is, hogy ennek végét kell vetnem. - Nagyon halkan beszélt, színtelen, gépies hangon.

Éva szeme még mindig kitágulva meredt rá s arcán végtelen fájdalom és rémület tükröződött, amint lassan visszavonta kezét Loder válláról.

- Azt akarja mondani, - kérdezte nagynehezen ejtve ki a szót, - hogy mindennek vége lesz? Hogy elmegy? Hogy itt hagy mindent? Óh, de hisz az nem lehet. Nem lehet! - kiáltotta hirtelen izgalommal, mert a félelme erőt vett a hitetlenségén. - Nem lehet, nem szabad! Az egyedüli bizonyosság, ami ottan lehetett volna...

- Én nem a bizonyosságra gondoltam.

- Hát mire? Mire?

Loder csak szünet mulva felelt, de akkor szilárdan:

- A szerelmünkre.

Éva mélyen elpirult e szóra.

- De miért? - kérdezte. - Hiszen nem tettünk semmi rosszat. Nem kell valaha is bármi rosszat tennünk. Barátok lennénk; csupán barátok és óh, nekem úgy hiányzik egy jó barát. - Most történt jóformán először, hogy Loder jelenlétében megtört a hangja és önuralma elhagyta. Ott állott a férfi előtt elhagyatott, magános ifjúságának egész szomorúságában.

Loderre törzsúrás gyanánt hatott ennek a megnyilatkozása; lelkében új fölindulás lett úrrá, mely életre keltette azt az igazi, nagy erőt, ami ennek az embernek a lelkében nyugodott a hibák fölszíne alatt és azt az igazi lovagiasságot, amit ezek erőltetett érzéketlensége temetett el. Az az elhatározás, amelyet oly nagy áron bírt csak megőrizni, az az áldozat, amely jóformán lehetetlennek látszott, most egyszerre más alakot öltött egészen. Ami pedig csak sivár kötelességnek látszott, most egyszerre szent joggá magasztosult a szemében. Karját kinyújtva odavonta magához Évát, mintha valami gyermek lett volna.

- Éva, - mondta nagy gyöngédséggel, - én ma este tanultam meg azt, mily tökéletesen a világ kényére-kedvére van bízva egy asszony élete, és azt is, hogy a világ kegye ugyancsak szűken van mérve. Ha a körülmények különbözők lettek volna, azt hiszem, nem, bizonyosan tudom, hogy jó férje lettem volna önnek s azt a jogomat, hogy megvédelmezzem önt, használtam volna olyan jól, amilyen jól férfi csak használhatja. És most, hogy a körülmények annyira mások, most, most azt akarnám, azt szeretném... - Itt habozott egy kicsit, aztán így folytatta: - Most, hogy nincs jogom önt védelmezni, kivéve azt a jogot, amit erre a szerelem ad meg, legalább meg akarom önt oltalmazni mindentől, ami aljas; - annyira, mintha csak a férje volnék, aki a hitvesét oltalmazza.

- Az életben voltképp igazán csak kétféle dolog van: a helyes és a helytelen. Bármit mondjunk, bármit színleljünk is, azért nagyon jól tudjuk, hogy minden cselekedetünk csak e körül a kettő közül lehet egyik. Egy hónappal, egy héttel ezelőtt lenéztem volna azt az embert, aki így beszélt volna és elég erősnek képzeltem volna magamat arra, hogy jogom legyen a megvetésre. De ma már tudom, hogy az erő valamivel többet jelent, mint azt, hogy másokat letiporjunk a porba, csak azért, hogy előttünk nyitva álljon az út. Az erő sokkal keményebb és sokkal kevésbé diadalmas valami annál. A félreállítás az erő, ha valakinek utat engedünk, hogy az mehessen előre. Éva, - kiáltott föl hirtelen, - Éva, ezt akarom én megtenni önért. Nem látja? Nem érti? A könnyű, a kellemes cselekvési mód az lenne, hogy hagyjak mindent menni a maga útján. Minden ösztön arra biztat, hogy így tegyek, hogy folytassam a dolgot, úgy ahogy az eddig ment s építsek tovább is Chilcote gyöngeségére és az ön, az ön nagylelkűségére. De nem teszem. Nem tehetem ezt, - kiáltotta s hirtelen lefejtve karját, úgy tartotta Évát kezénél fogva kartávolságra magától. - Éva, most történt először, hogy bármilyen emberi lényt is önmagam elébe helyeztem volna.

Éva nem emelte föl a fejét. Kínos, hangtalan zokogás rázta meg a testét tetőtől-talpig.

- Van valami önben, valami öntudatlan, valami végtelenül magasztos és tiszta, ami visszatart, ami egyszerűen eltorlaszolja az utat. Éva, hát nem látja, hogy harcolok; keményen harcolok?!

Szavaira csend állott be, hosszú, kínos csönd, amely alatt Éva folytatta azt a küzdelmet, amit olyan sok más nő is végigküzdött már; azt a harcot, melyben a szavak hasztalanok és ahol a könnyeknek nincs ereje. Olyan légiesnek, olyan fiatalnak és olyan elhagyatottnak látszott, amint ott állt. Lassanként aztán a várakozásnak nyomasztó érzésétől, amely mintha eltöltötte volna az egész szobát, föltekintett reá.

Arcán könnyek nyoma látszott, sűrű, fekete pillái is harmatosak voltak még, de arckifejezésében, amint szeme a férfival találkozott, ott volt az a sajátságos erő, bátorság, szilárdság, és az áldozathozásra képes nagyság, amely néha egy törékeny testben is ott rejlik.

Szólni nem szólt, mert hisz az ily percekben a szók sohasem jönnek könnyen, hanem a világon a legegyszerűbb, legalázatosabb és legékesszólóbb mozdulatával egyszerre megnyugtatta a férfi minden vergődő kétségét.

Két keze közé fogva annak kezét, fölemelte azt és odaszorította azt az ajkához soká, soká.

HARMINCNEGYEDIK FEJEZET.

Csend volt, és akkor Loder, keserű biztonsággal látva azt, hogy győzött, kínosan átértve azt, amit Éva néma tette mondani akart, érezte, hogy lehetetlen tovább is késlekednie. Gyöngéden kiszabadítva kezét, elment Éva mellől, s odalépett a kandallóhoz, ahol beléptekor maga Éva állott előbb.

- Éva, - mondta halkan, - még nem fejeztem be. Még nagyobb próbára kell tennem a bátorságát.

Éva a fájdalmas ijedtség mozdulatával emelte föl a fejét.

- Mi van még hátra? - kérdezte.

Lodernak kínosan vágott a szívébe ez a pillantás.

- Még egy ponttal kell szembe néznünk. A dolognak azzal még nincs vége, hogy én elmegyek innen. Hogy az egész helyzet rendbe jöjjön, Chilcotenak is vissza kell térnie; Chilcotenak be kell látnia azt, hogy kötelességei vannak.

Éva ajka megnyílt a néma kétségbeeséstől, noha szóra nem tudott lelni.

- Ennek meg kell lennie, - sietett Loder a szóval tovább; - s nekünk kell azt végrehajtanunk; önnek, meg nekem.

- Nekem? Én semmit sem tehetnék. Mit tudnék én tenni? - kérdezte Éva megtörő hangon.

- Mindent... ön mindent megtehetne. Chilcote erkölcsileg gyöngé, az igaz, de van egy érzékeny pontja, az, ha ki volna téve a világ nyelvének. Értesse meg vele, hogy ön tudja a titkot és akkor rákényszerítheti bármire. Erre akartam fölszólítani, - erre akartam könyörögve kérni; - azért jöttem ide. Tudom, hogy többet várok öntől, mint amire egy asszony elhatározása, ereje képes lehet. De hiszen olyan asszony, mint ön, úgy sincs még egy a világon. Éva! - kiáltott hirtelen szilaj hevességgel; - hát nem látja, milyen parancsoló kényszer, hogy ezt megtegyük; - hogy ez az egyetlen, ami még megmenthet mindkettőnket?

Éppen olyan hirtelenséggel hagyta is abba, mint ahogy kezdte s erre ismét kínos csönd töltötte be a szobát. Azután Éva, úgy, mint előbb, ösztönszerűen most is hozzá közeledett, de léptei most lassuk és bizonytalanok voltak. Odaérve mellé, kinyújtotta a kezét, mintegy támogatást és vigasztalást keresve, s mikor érezte kezén Loder ujjainak szorítását, egy percre megállott, mintegy megpihenve erre az érintésre.

- Megértettem, - mondotta alig hallhatólag. - Mikor akar elvezetni hozzám?

Loder nem szólt egy ideig; nem mert bízni a hangjában; azután ennyit mondott halkan:

- Most! Most rögtön. Ebben a percben, ha beleegyezik. És... és ne feledje, hogy én tudom, mibe kerül ez önnek.

És mintha a félelem kezdett volna rajta erőt venni, hogy a bátorsága rögtön elhagyja, kiszabadította a kezét s keresztül menve a szobán, fölvette azt a sötét, hosszú köpenyt, melyet Éva hazajövet egy székre tett le. Némán adta reá az asszonyra, azután kinyitotta előtte az ajtót és megvárta, amíg Éva kiment előtte a folyosóra.

Szóltanul mentek le a lépcsőn és egyenesen odatartottak az előcsarnok ajtaja felé. Ott Crapham, aki Loder hazaérkezése óta visszatért köteles helyére, hirtelen odalépett és kérdezte, nem parancsolnak-e valamit.

De Loder kurtán utasította el, mire az inas a Chilcote-uralomból származó zavar és bizonytalanság érzésével húzódott vissza a lépcsőhöz.

Loder kinyitotta az ajtót, amelyen át hűvös levegő ömlött be. De a küszöbön habozni kezdett; ebben az egy pillanatban a természet szólalt föl a későn ébredt lelkiismeret ellen. Egy pillanatra ott állt mozdulatlanul és kétséges, ha vajjon még Éva is fölfogta-e egészen, megmérte-e egészen a Loder lemondásában rejlő keserűség szertelen voltát; és annak az éjszakának a vigasztalan sötétjét, amely ott terült el előtte.

Mögötte volt minden; - előtte semmi. A mindennek jelképei közül valók voltak a fényes, kényelmes ház, a szolgálatkész cselédek, a felelősséggel telt kellemes légkör; - a semmit pedig jelképezte az a széles út ott előtte, amelyen a jövő-menő alakok nem is érdeklik, még csak észre sem igen veszik egymást. Csak úgy lépett be ide, mint bitorló, úgy játszott végig a szerepét s most úgy megy is el innen, vissza a teljesületlen remények és el nem ért nagyratörő álmok homályos világába.

Merev mozdulatlanságban állt ott; szálas alakja odarajzolódott az előcsarnok világos háttérére; arca hideg volt és kemény. De ekkor a véletlen hirtelen végét szakította a küzdelmének, szinte valami végzetszerűséggel.

Egy üres bérkocsi fordult be a sarkon. A kocsis kérdés gyanánt hirtelen fölemelte az ostorát, Loder pedig csaknem akaratlanul igent intett neki. Egy pillanat múlva már föl is segítette Évát a kocsiba.

- Middle Temple Lane, - mondotta azután, ott állva a fölhágón.

- A Middle Temple Lane ott van éppen szemben a Clifford's Inn-nel, - magyarázta Évának, amint helyet foglalt mellette. - Ha odaértünk, akkor éppen csak keresztül kell vágnunk a Strand-on.

Éva némán bólintott, a kocsi pedig megindult az úton lefelé.

A Grosvenor-teret néhány perc múlva elhagyták s odaértek a Piccadilly zajosabb és népesebb vidékére, de vagy a kocsis volt tulságosan óvatos, vagy a ló volt rosszabb a többinél, elég az hozzá, hogy csak lassan haladtak a népesebb utcákon. Azoknak ott a kocsiban ez a lassúság szinte tűrhetetlen volt csakhamar. A feszültség nőttön-nőtt minden szempillantással. Az a pedáns óvatosság, amivel a kocsi mozgott, olyan volt, mintha valaki még jobban meg akarna húzni egy olyan kötelet, amely máris a szakadásig van feszítve. De szólni azért egyikük sem szívt, mert nem volt bátorságuk a szóra.

Egyszer-kétszer, mialatt a kocsi a Strandon haladt, Loder megmozdult, mintha szólni akart volna, de szó még sem hangzott el. Csak nézett ki, előrehajolva, valami makacs merevséggel, keze a kocsi ajtaján, szeme messze, előre szögezve. Egyetlen egyszer sem mert csak rápillantani sem Évára, noha fokozott működésre sarkalt érzékei világosan észlelték annak legcsekélyebb mozdulatát, ruhájának leghalkabb suhogását is.

Mikor végre odaértek a Middle Temple Lane sötét boltozata elé, Loder hirtelen kiszökött a kocsiból. És mikor mintegy gépiesen visszafordult, hogy Éva ruháját megóvja a kerék érintésétől, ránézett Éva arcára, most először azóta, hogy elindultak. Ránézett és a szívét mintha vasmarokkal szorították volna össze. Hiszen arra el volt készülve, hogy szenvedés nyomát lássa az arcán, de az a kifejezés, amit most látott rajta, többről beszélt, mint csupán lelki szenvedésről.

Az a meleg, gyönyörű szín, amely annyi lágyságot, mélységet kölcsönzött arca szépségének, most mind eltűnt róla, mintha hosszas betegség törölte volna le azt a színt és most e szokatlan sápadtsághoz képest szeme, haja és szemöldöke olyan megdöbbenően sötétnek látszottak. Loder végigborzongatta valami, ami fagyasztóbb volt az önvádnál; - mert a félelemhez volt közeli. Az első ösztönszerű mozdulattal, aminek nem bírt parancsolni, megérintette az asszony karját.

- Éva! - kezdte habozva, de a szó elhalt az ajkán.

Éva szó nélkül, csaknem mozdulat nélkül viszonzta a tekintetét s valami volt a szemében, ami megakasztotta azt, amit a másik mondani akart. Abból a pillantásból kiértette Loder mindazt, hogy Éva mire vágyott, miről mondott le; kiértette egész nagyságát annak a megpróbáltatásnak, amibe beleegyezett és azt az okot is, ami rábírta, hogy beleegyezzék. Visszahúzódott tőle azzal a nyomasztó, öldöklő érzéssel, hogy a bánkódás is, a szánalom is hiábavalók itt.

Éva hallgatagon lépett le a kövezetre és ott állt Loder mellett, mialatt ez végzett a kocsissal. Mindketten úgy érezték, mintha ebben az elküldésben, elszakadásban is lenne valami jelképes, valami jóslatszerű. Szándék nélkül, csaknem öntudatlanul közelebb húzódtak egymáshoz, mikor a ló megfordult s a kocsis elhajtott onnan csengés és patkócsattogás között. Önkéntelenül is utána néztek a kocsinak, amint az egyre messzebb ment a hosszú, homályos utcán a lámpák, a tömeg felé, melyet ők maguk mögött hagytak. Azután végre, ösztönszerűen egymás felé fordultak újra.

- Jöjjön, - mondotta Loder hirtelen. - Csak az utcán kell átmennünk.

A Fleet Street éjfél után már rendesen nagyon csendes és Évának nem kellett sem vezetés, sem védelem, amint végigmentek az aszfaltos úton, amely úgy fénylett a lámpavilágban, mint a jég. Lassan haladtak, de távol tartva magukat egymástól, mert a testi érintkezéstől való félelem, ami a kocsisban is erőt vett rajtuk, mintha megint meglepte volna őket.

A City környékén nincs helye a kíváncsiságnak és így anélkül jutottak át az út tulsó oldalára, hogy csak egy szembejövő is megnézte volna őket. Így értek el a Clifford's Innhez.

Amint beléptek az udvarba, megálltak és Éva akaratlanul is összeborzongott.

- Milyen szürke itt minden, - mondotta elhalóan; - és milyen hideg! Mint valami temető.

Loder odafordult hozzá. Egy pillanatra egész önuralma megrendült; vére forrott, szeme előtt felhők kavargtak; - az a gondolat, hogy az élet és a szerelem még mindig elérhető közelben vannak, szinte romboló erővel rohanta meg. Már kinyújtotta a karját félig. Azután, ki tudná megmondani, milyen ösztön, milyen eszme ébredt föl benne újra, de ismét lebecsátotta a karját lankadt mozdulattal.

- Jöjjön, - ismételte; - erre! Itt az út. Maradjon mellettem. Tegye a kezét a karomra.

Nyugodt hangon beszélt, de szemét szántsándékkal elfordította Évától, mialatt a homályos kis udvaron végigmentek.

Mikor a kietlen lépcsőházba értek, Loder érezte, hogy Éva keze megremeg a karján, azután mikor a mogorva lépcsőt és folyosót meglátta, akaratlanul is szorosabban kapaszkodott Loder karjába, de az összeszorította az ajkát és nem szólt.

- Jöjjön, - ismételte erőltetett nyugalma hangon. - Jöjjön. Már nincs messze. Csak három-négy fordulás a lépcsőn.

Éva márványfehér és különös kifejezésű arccal haladt előre. Amint a lépcsőházon keresztül jutottak, Éva elbocsátotta Loder karját s a lépcsőhöz érve, ennek korlátjába fogózott. Valami meggyötört, néma engedékenység volt a modorában, az a szenvedés, amely már az érzéketlenségbe sülyed bele. Ellenállás nélkül indult fölfelé.

Loder ment elől, kiegyenesedve, fölemelt fejjel, míg Éva, gépiesen figyelve minden mozdulatát, követte néhány lépcsőfokkal mögötte haladva.

Egyik forduló a másik után következett lankasztó egyhangusággal s Éva szemében mindegyik színtelenebbnek, magánosabbnak, kietlenebbnek látszott, mint a megelőző.

Végre valami gyötrő, iszonyu tudat azt súgta neki, hogy a célnál vannak.

Ez a tudat éles fájdalommal cikázott keresztül eltompult érzékein és mikor ott állt közvetlenül a küszöbén a legnagyobb megpróbáltatásnak, megállt, fölemelt fejjel és görcsösen fogózott bele a korlátba. Ajka megnyílt, mintha segélykiáltás akart volna lelkéből kitörni, de a feszült várakozás pillanatában még csak egy hangra sem volt képes. És Loder, aki elszántságában csak ment, ment a lakás ajtaja felé, semmit sem sejtett erről a néma segélykérésről.

Egy pillanatig így állott ott Éva, de aztán kétségbeesése, gyöngesége, visszariadó rémülete mind beleveszett abba az érdeklődésbe, amivel amannak a mozdulatait kísérte. Lassan fölment a még hátralevő néhány lépcsőfokon is, s csak haladt a férfi után, mintha bűvölet hatása alatt lenne, követte egészen az ajtóig, amely mogorva élességgel vált el a faltól az ernyőtlen gázlámg kemény világában.

Abban a pillanatban, hogy Éva odaért mellé, Loder már ki is nyújtotta kezét az ajtó felé. A mozdulat határozott volt és gyors, mintha csak nem bízott volna magában.

Egypár percig bajlódott a zárral. És Éva, amint ott állt mögötte, hallotta, hogy a kilincs nyikorog és mozog Loder kezének a nyomásától. Azután hallotta, hogy megrázza az ajtót.

Végre lassan, szinte vonakodva, visszafordult.

- Attól félek, hogy odabenn nincs... nincs minden rendben, - mondotta halkán. - Az ajtó be van zárva és világosságot pedig nem látok.

Éva hirtelen ráemelte a szemét.

- De önnek van kulcsa? - súgta Éva.

Szemmel látható volt, hogy a szándékuk váratlan akadálya mindkettőjükben a veszedelem érzetét keltette föl.

- Igen, van, de... - Itt megállt s újra az ajtóra nézett. - Van kulcsom... igen... igaza van, - tette hozzá. - Talán jobb, ha használok. Várjon rám itt, amíg bemegyek.

Éva az új nyugtalankodás, meg az egyedüllét kínos érzésével bár, de azért engedelmesen húzódott vissza. A titokzatosság, amit az a zárt ajtó jelentett, ránehezült a lelkére. Látása, hallása feszülten élénk volt, mikor figyelte, hogyan teszi bele Loder a kulcsot a zárba. A kíváncsiság és a rémület keverékével nézte, hogyan nyílik meg az ajtó, mint egy nagy fekete hasadék a falon; azután hirtelen valami nagy egyedüliség lepte meg, amint Loder eltűnt a nyíláson át. Hallotta, hogy gyufát gyújtott benn.

Rettentő hosszúnak tetszett a várakozás. Rémülten figyelt s hallotta, hogy Loder halk léptekkel megy át egyik szobából a másikba. Aztán végre, az izgalomtól megélesedett hallása azt is megértette vele, hogy amaz ott benn egyszerre, hirtelen megáll s úgy marad állva teljes némaságban. Olyan csönd volt, hogy Éva csak a maga szabálytalan lélegzését hallotta s ez a hang mintha valami oktalan, de iszonyu félelmet keltett volna benne. Egyszerre türehetetlennek látszott előtte a magány és a némaság, valamint azok a határozatlan sejtelmek is. Érezte, hogy nem állja ki tovább. De ekkor egyszerre végeszakadt a nagy feszültségnek.

Loder jelent meg a küszöbön.

Egy pillanatig ott maradt állva a homályos ajtóban, azután megfordult habozva, behúzta maga után az ajtót és be is zárta.

Éva előbbre lépett. Csak egy pillanatra látta a férfi arcát, a hangját még nem is hallotta, de volt az egész magatartásában valami olyan, ami ösztönszerű félelemmel töltötte el. A keze jéghidegre vált, szíve hevesen kezdett verni.

- John, - szólalt meg fuldokolva.

Ez válasz helyett odalépett mellé. Arcát az élet színe elhagyta egészen; szemének kifejezése tele volt rémülettel.

- Jöjjön! - szólt Évához. - Jöjjön azonnal. Haza kell önt vinnem...

A hangja olyan bizonytalan volt míg ezt mondta.

Éva megkapta a kezét.

- Miért? Miért? - kérdezte halkan.

Loder nem felelt, csak vezette ellenállást nem tűrve, a lépcső felé.

- Lépjen nagyon halkan, - rendelkezett Loder. - Nem szabad, hogy valaki meglássa.

Éva az első percben ösztönszerűleg engedelmeskedett, de a lépcső fordulójához érve, megállt egyszerre. Egyik kezével még mindig a férfi kezét fogta, a másikkal görcsösen fogózkodott a korlátba és nem akart tovább menni.

- John, - suttogta. - Én nem vagyok gyermek. Mi ez? Mi történt?

Loder egy pillanatig habozva nézett rá, aztán olvasva abban a ráemelt szemben felelt a kérdésre:

- Meghalt, - felelte alig hallhatólag. - Chilcote halva van.

HARMINCÖTÖDIK FEJEZET.

Hogy valami nagy kijelentést teljesen át tudjunk érteni, időre van szükségünk. Évának nem volt idő adva a teljes átgondolásra, mert alighogy Loder kimondta a szót, az a gondolat, ami ennek a lelkét egészen betöltötte, érvényt követelt magának és Loder, szinte nem is látva, az Éva szemében látszó hitetlenséget, csak vont a száján; - majd félig tolva, félig vive, arra kényszerítette, hogy lemenjen a lépcsőn.

Egész életében sohasem tudta Loder elfeledni ezt az utat. Olyan félelem lett úrrá rajta, amilyent magáért nem tudott volna érezni soha. Csak egy vágya volt, ami háttérbe szorított mindent, hogy Éva hírneve, amelyet ő maga jóformán veszélyeztetett már, érintetlen maradjon minden veszélytől. E mellett a nagy és új kötelesség mellett elhomályosult minden; a lemúlt órák kétségbeesése, a közbejött megdöbbentő esemény és a jövő, minden megpróbáltatásával. Abban a győzelemben, melyet Loder maga fölött aratott, Éva megoltalmazása volt az uralkodó eszme.

Gyorsan, de nesztelenül vezette le a lépcsőn s valahányszor maguk mögött hagytak egy-egy új fordulót, mindannyiszor a megkönnyebbülésnek egy-egy föllélekzése tört ki Loder ajkán. Ugyanilyen gyorsasággal mentek keresztül a lépcsőházon is, amelyen még csak néhány pillanattal ezelőtt olyan különböző érzések között haladtak át.

Néhány pillanat műve volt, hogy maguk mögött hagyták a csendes kis udvart és hogy a Strandon átvágva, Loder kocsit hívott.

- Hála Istennek, hogy végeztünk, - mondta, mialatt a kocsi odaállt a gyalogjáró mellé. - Nem képzeli, micsoda erőfeszítés volt ez!

Éva úgy szállt be a kocsiba, mintha álomban mozogna. A rettentő kibontakozás még mindig nem formálódott tiszta képpé a lelkében. A jelen percben még az egyetlen dolog, aminek tiszta tudatában volt s amit ösztönszerűen ismert föl, az volt, hogy Loder még mindig mellette van.

Nyugodtan, engedelmesen foglalt helyet a kocsiban, félrehúzta a ruháját, hogy a belépő Lodernak helyet adjon, aki ugyanolyan néma nyugalommal lépett be. Aztán azzal a különös érzéssel, mintha az előbbi kocsizást élnék át újra, látták, hogy a kocsi megrántja a gyeplőt és a kocsi megindul.

Néhány percig egyikük sem szólt. Éva elzárkózott minden gondolat elől és közelebb húzódott Loderhez, önkéntelenül és ragaszkodva a pillanatnyi védelem gondolatához; Loder pedig igyekezett a gondolatait rendbe szedni, mielőtt szólni kezdene. Végre, megemlékezve a felelősségről, ami rajta nyugszik, odafordult Évához:

- Éva, szeretném megmondani önnek, hogy attól a pillanattól fogva, mikor őt megláttam ott benn, s mikor tudtam, hogy mi történt, csak ön volt minden gondolatom, csak ön és senki más.

Éva ráemelte a szemét.

- Tudja-e, - folytatta Loder, - tudja-e, hogy ez mit jelent?

Éva néma maradt.

- Azt, hogy holnapról fogva nem lesz Londonban többé Loder John nevű ember. Azt, aki ezen a néven ismeretes, holnap majd megtalálják a lakásában, holtan; a testét elviszik és a boncolás majd kideríti, hogy a halált a túlságosan nagy adagban bevett morfin okozta. A takarító asszony majd bizonyítani fogja, hogy ez az ember nagyon magános, de jóra való életet élt évekig,

hanem egyszerre aztán rossz útra tévedve gyorsan haladt a lejtőn lefelé. Nagyon mindennapi eset lesz. A szobáiban nem találnak semmi érdekeset; a holtteste kiadatását nem kívánja semmi rokon; úgy, hogy a szokásos idő leteltével majd megadják neki a temetést, ami az ilyen osztálybeli embernek jár ki. Ezek borzasztó részletek mind, de vannak percek, amikor meg kell néznünk az élet borzasztó oldalait is, mert azok nélkül nem teljes az élet.

- Amit elmondtam, az az, amit az egészről a világ fog látni, de a mi szemünkben mindezeknek egészen más a jelentősége.

- Éva, - kiáltott föl most csaknem hevesen, - ma az életemnek egy egész fejezete záródott le; s első ösztönszerű érzésem az, hogy lezárjam és eldobjam az egész könyvet. De össze kell gondolnom mindent. Ne feledje ezt. Bármilyen megpróbáltatás következzen, önt nem szabad érnie semmi bajnak. Erre a szavamat kötöm le.

- Most visszatérek önnel a Grosvenor-térre; addig ott fogok tartózkodni, amíg valami elfogadható ok kerül arra, hogy Chilcote képviselő külföldre utazzék, kerülni fogom Fraide-t, szakítok a politikával és akkor aztán, az első alkalmas pillanatban azt teszem, amit ma megtennék mindjárt, ha lehetne. Elmegyek innen, új életet kezdek s egy más országban teszem azt a munkát, amit eddig itt tettem.

Hosszu csend következett, aztán Éva e szóval fordult hozzá:

- Más országban?

- Új pályát egy új országban, Éva. Valamit, ami elég tiszta lesz, hogy följánlhassam önnek. Nem vagyok még olyan öreg, hogy meg ne tehessem, amit mások megtettek.

Elhallgatott. Éva pedig hosszan nézte azt a csillogó láncot, melyet a Strand lámpái alkottak, majd ugyanazzal a lassu nyugalommal visszafordult Loder felé.

- Nem. Nem öreg arra. De néha nem a kor s az ehhez hasonló sokféle dolog az, amit tekintbe kell venni. Nekem úgy tetszik, hogy az ön saját hajlamának, a helyesről és helytelenről alkotott fogalmának sincs köze ehhez a pillanathoz. A kérdés az, van-e önnek *joga* arra, hogy elmenjen? - Itt elhallgatott és szeme szilárdan tekintett a férfira. - Az a kérdés, szabadságában áll-e önnek, hogy elmenjen új életet kezdeni? És hogy jogos dolog-e valaha is az, hogy egy ember elmenjen valami lidércfényt követni, mikor... mikor itt, ahol van, a fáklya csak arra vár, hogy ő a kezébe ragadja.

Itt elakadt a lélekzete és elhúzódott a férfitől, félig megrettenve, félig feltűzelve a saját szavaitól.

- Éva! - kiáltott fel a férfi, de aztán hirtelen megváltozott a hangja: - Ön nem tudja, mit mond; nem érti, mit mond.

Éva azonban előbbre hajolt s úgy nézett rá.

- De igen, értem!

Hangja nyugodt volt, egész magatartása eltökélt. Most már nem az a leányos teremtmény volt, akit a magánánál erősebb akarat tartott az uralma alatt; ennek a helyét az asszony foglalta el, aki szilárdan merte követelni a maga életének boldogságát.

- Értem, amit mondok. És értem az egész helyzetet. Nem a véletlen volt az, ami arra vitt, hogy önök ketten életet cseréljenek és arra, hogy ön engem megszeressen. Az ő... az ő halálát nem a véletlen okozta és rendezte így! Hiszem erős hittel, hogy ami ezt így rendezte, valami sokkal magasabb erő volt a pusztán véletlennél. Ön nincs arra rendelve, hogy elmenjen.

Mialatt Loder figyelte, hirtelen eszébe jutott az a nap, amikor először játszotta Chilcote szerepét. Már akkor is gyökeret vert a lelkében az a sejtelem, hogy ennél az asszonynál a nyugodt önuralom felszíne alatt olyan erő és mélység rejlik, ami kevés asszonyban van meg az egész világon. Ez a sejtelem most, ebben a pillanatban erős meggyőződéssé szilárdult.

- Éva! - kiáltott föl akaratlanul.

Éva hirtelen mozdulattal emelte föl a fejét.

- Nem, ne mondjon semmit! Ön is csakhamar úgy fogja látni a dolgokat, ahogyan én látom, úgy kell látnia; nincs más választása. Egyetlen egy igazi férfi sem veti el magától a való dolgot azért, hogy annak az árnyékát nyerje el...

Szeme ragyogott, míg ezt mondta; a szín, a melegség pedig hirtelen hullámban tért vissza az arcára.

- John, - folytatta; - szeretem önt... nem élhetek ön nélkül, de van ennél valami sokkal fontosabb is; nemcsak én tartok önre igényt; más is. Nem érti, mi az?

Loder nem felelt, még csak nem is mozdult.

- A pártja, - és az ország. A szerelmet félre taszíthatja az útjából; de a kötelesség, az más. Ön nincs arra szánva, hogy visszavonuljon.

Loder szólni akart, de Éva megelőzte.

- Ne szóljon! Tudom mire gondol... De, ha tisztán látunk, észrevesszük majd, hogy itt nem az én szerelmem és boldogságom áll a mérlegen. Hanem az ön jövője. - Még a hangja is megreszketett, mialatt ezt mondta. - Ön azon az úton van, hogy nagyemberré legyen! És minden nagyember a hazájának tulajdona... Nincs joga az egyéni cselekvésre. Ön azt hiszi, hogy helytelenül cselekedett és kétségbeesett félelem tölti el, hogy hátha megint helytelenül találna cselekedni. De vajjon igazán igazabb, helyesebb dolog-e az, ha egy hosszú próbaidőnek megy neki, olyan mesgyékben, amelyek úgy is túl vannak tömve, mintha azt tesszük, hogy külföldön valahol csendesen egybekelünk s aztán itt betöltjük azt a helyet, amely reánk várakozik. Arra feleljen, vajjon a kettő közül melyik a nemesebb. Tudom én jól, mi nyomja a szívét. Ön nemesebb dolognak látja azt, hogy elmenjen s új életet teremtsen magának a helyett, hogy azt az életet folytatná, amely készen vár önre. Nem akarja használni más ember nevét és vagyonát, tudom. De mi viszi erre a gondolatra?

Itt a hangja megremegett egy kicsit, de a szeme nem fordult el gyáván.

- Majd megmondom. Ez nem nemeslelkűség, ez nem önfeláldozás, - ez csak büszkeség!

Kimondta a szót minden félelem nélkül.

Lodernek az arcába szökött a vér.

- Kell, hogy büszkeség is legyen az emberben, - felelte halkan.

- Igaz; a kellő időben. Csakhogy vajjon ez a kellő idő-e? Helyes-e valaha is, mint kérdeztem, ha a való dolgot elszalasztjuk az árnyék kedvéért? Ön azt mondja, nem tudom, mit mondok; pedig az igazság az, hogy ma jobban átértek mindent, mint életemben valaha. Tudom azt is, hogy ön előtt most olyan kilátás van, amilyen talán soha sem jön újra; és azt elmulasztani veszedelmesen könnyű lesz.

Elhallgatott. Loder ott ült, kezével a kocsí ajtajára támaszkodva s úgy nézve ki a messze távolba kissé lehajtott fejjel.

- Még ma este is, - folytatta Éva, - ön azt mondta, minden arra ösztönzi, hogy válassza a könnyebb, a kellemesebb cselekvési módot... Akkor erő rejlett abban, hogy elforduljon, de most ennek vége. John... - folytatta s előre hajolva kezét a férfi kezére tette. - Fraide úr azt mondta ma este, hogy az ő új kabinetjében... az... az én férjem lesz a külügyi államtitkár.

A szavak csendesen hangzottak el. Oly halkán, hogy ha valaki kisebb feszültséggel figyel, mint Loder, talán meg sem hallja; viszont az ő mozdulatlan tartása és látszólagos érzéketlensége talán azt hitették volna el azzal, aki nem figyelte volna oly élénken, mint Éva, hogy nem is érti a szókat.

Hosszu ideig egy szó sem esett köztük... Végre Éva ujjai nagyon óvatos, gyöngéd érintéssel szorosabban fonódtak Loder keze köré.

- John, - kezdte, de a hangja csakhamar elhalt. Némán húzódott vissza az ülés sarkába, mert a kocsí megállt Chilcote háza előtt.

Ugyanabban a percben, míg leszálltak, már az előcsarnok ajtaja is megnyílt s a meleg fény biztatóan áradt ki a sötét éjszakába.

- Gondoltam, hogy az ön kocsija az, sir, - mondta Craphan tiszteletteljesen, mialatt amazok beléptek az előcsarnokba. - Fraide úr már egy félórát várakozik. Bevezetem a dolgozószobába.

Ezzel bezárta az ajtót és visszavonult.

Ott, abban a melegszerű világításban, a méltóságteljes környezetben, amely mindjárt első idejövetelekor úgy bevészte magát Loder szívébe, Éva odafordult hozzá, hogy hallja az ítéletet, amelytől az egész jövő függött.

Loder még mindig elfordított fejjel állt ott és egész tartásából sem lehetett kiolvasni semmit.

- John, - mondta Éva halkán, - ön jól tudja, miért van itt Fraide úr. Azért, hogy személyesen ajánlja fel önnek ezt az állást s hogy személyesen hallja a visszautasítását, vagy a beleegyezését.

Elhallgatott.

Feszült pillanat következett erre, de aztán Loder odafordult hozzá. Az arca sápadt volt és komoly még mindig, annak a komolysága ült rajta, aki csak az imént volt szemlélője a halálnak; de a komolyság alatt már ott rejlett egy másik kifejezés is; az erőnek, önbizalomnak régi kifejezése, csak hogy ezt most már az alázatos szív mérsékelte, emelte és tette magasztosabbá.

Előre lépve, kinyújtotta a kezét Éva felé.

- Hogy visszautasítsam-e, vagy elfogadjam-e, arra nézve csak egy valaki határozhat, - szólt halkán, - és az - a feleségem!...